

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

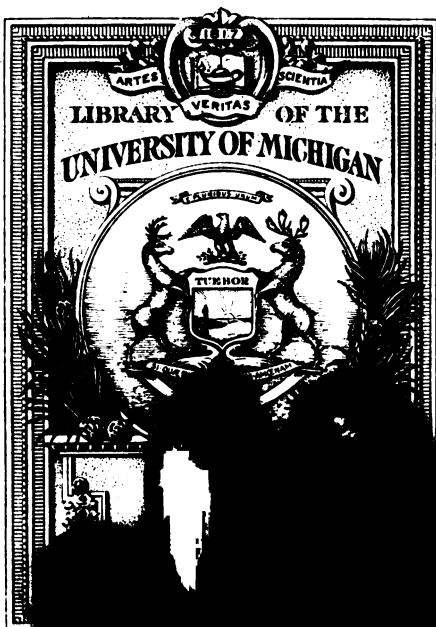
Mant

—

h. W. J. 27.

L. 43475

312. a. 159.

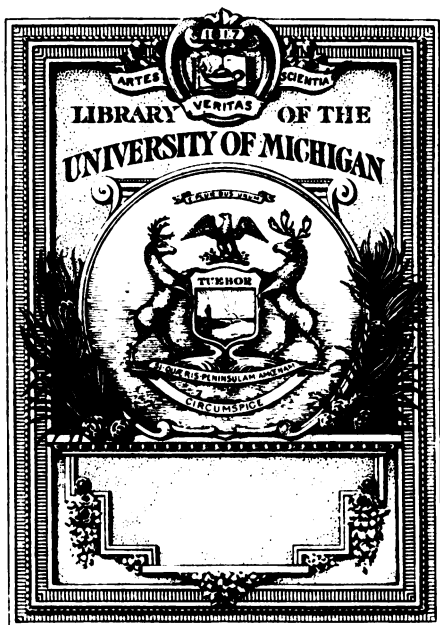

PA
8464
B5
1688

h. W. J. 27.

L. 43425

312. a. 159.

Emi no 91 pro ex Baltimore Apr
May in Phil 1798
Keilhorn

PA
8464
B5
1688

ad. 43427

21.
BAPTISTÆ
MANTUANI

Carmelitæ Theologi

OPERA
POETICA,

Königl. Preuss.
Chirurg. Papaniers.

COLONIÆ,
EX OFFICINA MEYERIANA,
ANNO 1688.

LIBRARY OF THE
MUSEUM OF HISTORY AND
NATURAL SCIENCE
OF THE CITY OF TORONTO

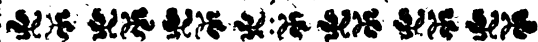
Inter
allen

12-31-41

44515

06:5:00

2-18-42-9m16

BAPTISTA MANTUANUS

CARMELITA PARIDI

CERESARIO

— S. P. D.

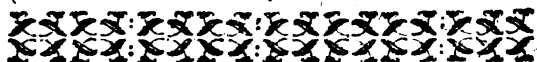
AUdi, ô Pari, ænigma perple-
xum, quod Oedipus ipse non
solveret. Ego quinqvagenarius
& jam canescens, adolescentiam meam
repperi, & habeo adolescentiã simul &
senectam: sed ne longa ambage te tene-
am, nodum hunc dissolvo. Anno præ-
terito cum Florentia rediens Bononiã
pervenissem, intellexi apud quendam
literatũ virum esse quendam libellum
meum, quem olim ante religionem,
dum in Gymnasio Paduano Philoso-
phari inciperem, ludens excuderam, &
ab illa ætate adolescentiã vocaveram.
Carmen est bucolicum in octo Eclogas
divisum, quod jam diu tanquam aborti-
vum putabam abolitum. Ubi id rescivi,
Saturnina fame repente sum percitus,
& cogitavi quonam pacto possem proli
meæ inferre perniciem. Juvantibus er-
go amicis libellum mihi vendicavi, ut
perderem quem suspicabar erratis non

A 2

pos-

posse non scatere. At ubi intellexi & alia
 quædam exemplaria superesse, visum
 est præstare hoc quod vendicâram
 emendare, emendatumque edere,
 ut ejus editione cætera, quæ conti-
 nent multa nimis juvenilia, deleantur.
 Hoc igitur sic castigatum duabus aliis
 Eclogis, quas in religione lusi, in calce
 subjunctis, tibi, ô Pari, juvenis antiquæ
 nobilitatis & studiorum ac omnium bo-
 narum artium amantissime, nostræque
 urbis decus egregium, libentissime do-
 no: ut quando tetricis illis Philosophiæ
 ac Theologiæ lucubrationibus, quibus
 assidue vacas, fatigatus fueris, habeas
 jucundulam hanc lectiunculã, qua tan-
 quam ludo quodam blandulo, sed libe-
 rali, lassum legendo reparetur ingeniũ.
 Omnes autem, penes quos immatura
 illa sunt exemplaria, quæ dixi, rogatos
 volo, ut si quid unquã fuit eis dulce me-
 um, confestim exurant, nec ullo pacto
 superesse permittant. Accipe ergo Pari
 suavissime, libellum & auctore, & am-
 bobus tanquam rebus tuis tuo deinceps
 utaris arbitrio. Vale, Kalendis Septem-
 bris, Anno 1498.

BAPT.

BAPTISTÆ MANTUANI,
Carmelitæ Theologi,

ADOLESCENTIA,
In decem Eclogas divisa, ad Paridem
Ceresarium.

ECLOGA I.

*De honesto amore, & felici ejus
exitu, inscripta.*

FAUSTUS.

Colloqvutores:

FORTUNATUS & FAUSTUS.

F*Auste, precor, ge!ida quando pecus o-
mne sub umbra*

*Ruminat, antiquos paulum recitemus
amores:*

*Ne si fortè sopor nos occupet, ulla fera-
rum,*

*Qua modo per segetes tacitè insidiantur
adulas,*

*Seviat in pecudes, melior vigilantia
somno.*

A 3

Fau-

Fauste, precor &c.) Hæc prima Ecloga de honesto amore, feliciqve ejus exitu inscribitur, non sine ratione. Nam licet nondum religionem professus, hæc veluti ingenii sui præludia composuerat, ad poësim haud dubiè natus auctor, tamen quia ne tunc quidem quicquam inhonestum aut concipere, aut edere voluisset, & nunc cum recognosceret, si offendisset, nimirum rejecisset: proinde, ne si de amoribus titulum quispiam sæverius religiosus lectitans aufugeret, inscripsit de amore honesto, quo reverà nihil est homini dignius. Hic autem amor honestus describitur, quia affectione matrimoniali initus. Additur autem, & felici ejus exitu, ut eos qui amare volent, ad honestum amorem invitet, quippe cujus felix est exitus. Nam de lubricis & inhonestis ferè dicitur à compatriotâ ejus, in consimili opere: Et quisquis amores, aut metuet dulces, aut experietur amaros. Personæ (ut in præambulis diximus) etiam hic ab offi-

officio & rebus denominantur, FAUSTUS & FORTUNATUS Nam utrumque in bonum sonat, ut, Fortunatus senex & cætera. Et, O fortunatos nimium, bona si sua norint, Agricolas. Et rursus, O fortunati, quorum jam moenia surgunt. Prætereà, Fortunatus & ille, deos qui novit agrestes. Faustus autem, si ad vocem alludere lubet, videtur quasi fatim aut favore stans. Ordo, quem non ubique, quia opus non erit, repetemus, hic est: O *Fauste, quando*, id est, quandoquidem omne pecus ruminat, id est, remandit prius in ventrem immissa, sub *umbra gelida*, id est, temperatè frigida. Persius autem dicit, & patula pecus omne sub ulmo est. Ego *precor recitemus amores antiquos*, id est, honestos, quales erant antiquis. Unde Phavorinus apud Gell. lib. i. cap. 10. ad juvenem nimis antiquè loquentem. Sed antiquitatem tibi placere ais, quod honesta, bona & sobria, & modesta sit: vive ergo moribus præteritis, loquere verbis

præsentibus. Antiquam etiam solet accipi pro chære, quod amici & vna, & cætera id genus, ut quæque veterrima, ita charissima nobis esse soleant. Unde Macrobi. in princip. Saturnalium, Hinc est quod mihi quoque institutione tua nihil antiquius æstimatur, &c. veruntamen hic potius accepero pro honestis & antiquis congruentibus. Id autem Epitheton decenter additur, quod sine eo Servius velit amores lubricos dici: nam qui honestatis & religionis est, numero unitatis efferri solet. Veruntamen amores etiam honestos dici testatur Cicero in Offic. sic dicens, Faciem honesti vides, quæ si oculis cerneretur, mirabiles amores (ut ait Plato) excitaret sapientiæ. Recitemus ergo amores antiquos, *ne si fortè sapor*, id est, profundus somnus nos occupet, videlicet oscitantes. *Ulla*) id est, quævis ferarum quæ insidiantur modò tacitè per segetes *adultas*) id est, maturas, sæviat in pecudes) quod docet Maro in Culice, *Vigilantia*,

ria, scilicet est melior somna) Generale adagium, quo sententiam firmat.

Faust. Hic locus, hac eadem, sub qua requiescimus arbor, (arsti
Scit quibus ingemui curis, quibus ignibus,
Ante duos, vel, ni memini male, quattuor annos.

Sed tibi quando vacat, quando est jucunda relatu, (pandam.

Historiam, prima repetens ab origine,
Hic ego, dum sequerer primis armenta sub annis,

Veste solo strata, sedi jacuique supinus.
Cum gemitu & lachrymis, mea tristia fata revolvens. (bor, agro.

Nulta quies mihi dulcis erat, nullus lachrymæ,
Pectore, sensus iners, & mens torpore sepulta,

Ut stomachus languentis erat, quem nulla ciborum

Blandimenta movent, quem nulla invitabat orexis. (nabat

Carminis occiderat studium, jam nulla sonant
Fistula disparibus calamis: odiosus & arcus, (crum

Funda odiosa, canes odiosi, odiosa volu-
Pra-

*Prada, nucum calyces cultro enucleare
molestum: ceme*

*Texere fiscellam junco, vel viminepis-
Fallore, scrutari nidos, certare palaestra,
Sortiri digitis, res injucunda voluptas
Magna prius, tanti dum mens erat in scia
morbi*

Colligere agrestes uvas, & fraga perosus.

Hic locus) Sermo est, ut dixi, me-
rè pastoralis, & ita aptus ac pro-
prius. *Scit quibus ingemui curis*)
Testimonio rem firmat, & ad tela
Cupidinis alludit, qui altera manu
tela, altera gestat flammæ. Unde
Maro Mantuanus, At regina gravi
jamdudum saucia cura, Vulnus alic
venis & cæco carpitur igni. Nam
vulnustelo fit, unde saucia curis di-
cta: nam cura, secundum Servium
dicitur, quod cor urat. Quocirca
hic bene dicit, ingemui curis, quia
res est solliciti plena timoris amor.
Quibus ignibus) quasi dicat effla-
grantissimis aut cæcis, ut ille, Et cæ-
co carpitur igni. Ignis autem ali-
quando amor dicitur, ut, Si quos aut
Phyllidis ignes, aut Alconis habes
laud.

laud. aliquando amatus, ut; At se offert ultrò mens ignis Amyntas.

Vel ni memini malè) quod factum non censet, quia meminerunt omnia amantes. *Quando*) id est, quandoquidem. *Jucunda relatu*) id est,

dum refertur & recensetur, vel ut referatur. Est autem posterius supinum, quod eo modo cum nominibus adjectivis construi docet Valla.

Prima repetens ab Origine) Maronianum est. Sub primis annis) quia primus furor amorum gravissimus est, cum inexperta exerceat pectora.

Vesta solo) id est, per terram. *Strata*) id est, extensa. Dicitur etiam solum sterni floribus *Sedi*) id est, recepti defessus. *Dum sequerer*) id est, sequi deberem.

Jacuique supinus) quod amentis est. *Sensus iners*) id est,

sine arte & industria. *Mens erat sepulta*) id est, hebetata torpore ex

langvore orto. *Ut stomachus languentis erat, quem*) scilicet stomachum, *nulla invitat orexis*) id est,

nullus appetitus, aut nullus vomitus, sive ructatio. Orexis enim Græ-

cum

cum est, ab ὀρέζομαι, id est, appeto, inde ὀρέξις, id est, appetitus. Ex vomitu autem appetitus nascitur, unde etiam apud Plinium in Epistola pro vomitu accipitur. Errant autem qui Latine oris exitum interpretantur, nam os oris primam producit, hoc autem corripitur, ut hic & à juvenale satyra 6. Rabidam facturum orexim, & satyr. II. hinc surgit orexis, Hinc stomacho bilis. *Carminis occiderat studium*) Commemorat ferè quæ pastorem oblectare solent, & primum fistulam, de qua Æneid. 3. de Polyphemo loquens, ait Maro, Solamenque mali de collo fistula pendet. *Disparibus calamis*) emphaticòs, quasi dicat, nec etiam artificiosissima, ut est disparibus calamis compacta, ut in Bucolicis Maronis, Est mihi disparibus septem compacta cicutis Fistula. & alibi, Aut unquam tibi fistula cera juncta fuit? Nam ut alibi dicit, Pan primus calamos cera conjungere plures Instituit. *Odiosus est arcus*)

cus) Plus est, quam si ejus studium occiderit. Id autem pastorale studium est: unde illud, & figere cer- vos, etiam de venatu intelligi po- test. *Funda odiosa*) qva se pubes ru- stica ad futuram militiam exercere solebat. *Nucum calyces*) i. e. te- stas. *Enucleare*) i. e. nucleis eva- cuare & nucleos extrahere, sicut exollare. *Texere fiscellam*) i. e. vas vimineum. Maro in Alexi. Qvin- tualiquid potius, qvorum nunc in- diget usus, Viminibus molliqve pa- ras detexere junco. Et in fine Bu- col. Dum sedet, & gracili fiscellam textit hibisco. Est autem diminuti- vum à fiscina, de qva Georgic. I. Nunc facili rubea texatur fiscina virga. *Vel vimine*) i. e. tenui per- tica seu virga. *Scrutari nidos*) Ma- ro, Parta meæ veneri sunt munera, namqve notavi ipse locum, aëriæ qva congefserè palumbes. *Certa- re pa astra*) cursu & lucta. *Sartiri di- gitis*) id est, micare, qvi Italorum est ludus. *Erigit autem micantium*
uter-

uterque quot vult digitos, & divinat
 quot sunt ambobus erecti: & qui
 prior enunciat, depositum sortitur.
Agrestes uvas labruscas & fraga hu-
 mi nascentia. Virg. qui legitis flores
 & humi nascentia fraga.

Maerebam ut pastu rediens philomela,
cibumq.

Ore ferens natis: vacuo suapignora nido
Cum sublata videt, rostro cadit esca re-
misso,

39 *Cor stupet, & contra nidos super arboris*
alta

Fronde sedet, plorans infelices hymeneos.
Seu veluti amisso partu formosa juventa,
Quae postquam latos altis mugitibus agros
Complevit, residens pallenti sola sub
umbra,

Gramina non carpit, nec fluminis attra-
bit undam.

Sed quid circuitu pario tibi tadia longo?
Dum sequor ambages, & verba & tem-
pore perdo.

Summa hac, vitales auras invitus age-
bam.

Quod si forte volens cognoscere singula
dica,

Fau-

*Fauste, quis in Syrtes auster te impegerat 40
istas?*

*Me mea (verum etenim tibi, Fortunate,
fatebor)*

*Me mea Galla suo sic circumvenerat ore,
Ut captum pedicis circumdat aranea mu-
scam.*

*Namque erat ore rubens, & pleno turgi-
da vultu,*

*Et quamvis oculo penè esset inutilis uno,
Cum tamen illius faciem mirabar &
annos,*

Dicebam trivia formam nihil esse Dianæ.

Mærebam, &c.) Similitudinem affert, qua res sit clarior. sed rustico non impertinentem. *Pastu*) *Pastu.* men est, ut sit, è pastu seu pastura: nam posteriora supina non ponunt periti cum verbis de loco, quod tamen imperitorum præcepit manus. *Ore ferens*) Virg. de apibus, Ore ferunt dulcem natis immitibus escam. *Philomela*) dicitur lusciniæ: *Philo-* ea autem quærula fingitur propter mela. amissam linguam, ut in Buc. Virg. dici solet. Quas illi philomela dapes. Legunt autem alii philomela non
B sim-

simplici, quia melos primam corripit, ut sit amatrix dulcis cantus. Nihil enim artificiosius canit, ut auctor est Plini, dicens: Est luscinius diebus atque noctibus continuus quindecim cantus, densante se frondium germine. Mira profecto res est, quod tanta vox in tantulo corpusculo sit, tam pertinax spiritus, & musicae perfectae modulatus sonus. Cantant inter se, & victa morte quiescit prius vita, quam cantu deficiens: audit disciplinam attentè & corrigit, propter hæc paria illis ac servis pretia erant. In ore Stesichori poetæ adhuc infantis cecinit, &c. alii verò philomena per n legunt hîc. *Rostro remisso*) id est, non amplius escam tenente. Negant autem rostrum dici nisi sit incurrum. *Super arboris alta fronde*) antiquè, ut Maro, Fronde super viridi, & gemina super arbore fidunt: nam nunc, super frondem, dicimus. Volunt prætereà super dici ubi res contingitur, supra ubi distantia est. *Plorans*) id est, conquerens.

rens. *Hymenæos*) id est, nuptias, in quibus hymenæus à Græcis invocari solet, ut Thalassio à Latinis, quod in epithalamiis, id est, carminibus nuprialibus videre est. Ut autem docent Donatus & Servius, Hymenæum quidam & Liberi & Veneris filium dicunt esse, qui primus certas nuptias instituerit, ideoque per laudem cantari in virginibus nuptiis ob huiusmodi meritum. Alii virum fortem Atticum, qui raptas prædonibus virgines, oppressis latronibus patriæ restituerit: hinc etiam, inquit Servius, apud Romanos Thalassio invocatur. Cum enim in raptu Sabinarum plebejus quidam raptam pulcherrimam duceret, ne ei auferretur, alii Thalassionis cujusdam nobilis esse simulavit, cujus nomine fuit puellæ tuta virginitas. De qua re Livius libro primo, decados primæ certus est auctor: plura tamen & quædam his diversa apud Plutarchum legas. Alii, inquit Donatus, quod hymen dicatur membra-

na quædam, qua est munita virginitas, quæ primo dirumpitur coitu, Hymenæum dictum putant: alii hymnum vocari virginalium nuptiarum. Ergo sic accipe hymenæum in nuptiis, quemadmodum in funere vel in sacris hymnum. Terentius in Adel. verum hoc mihi mora est, tibicina & hymenæum qui canant, hæc ille. Hic autem accipitur pro conjunctione quasi nuptiali. *Seu veluti*) Alia similitudo etiam rusticis congrua. *Gramina non carpit*) Sic Maro, Ulla neque amnem libavit quadrupes, nec graminis attigit herbam. *Dum sequor ambages*) id est dubios & longos verborum circuitus & involucra, ab ambigo, quod est circumago. Maro, Non hic te carmine ficto, Sive per ambages aut longa exorsa tenebo. *Vitales auras*) sic Æneid. I. Si vescitur aurâ Ætherea, nec adhuc crudelibus occubat umbris. *Quis auster*) quivis ventus importunus. Maro, Dare classibus austros. Est autem meridionalis tempore cor-
rum-

rumpens, unde amoribus quadrat.
 Maro, Eheu quid volui misero mihi?
 perditus austrum Floribus, & liquidis immisi fontibus apros.
 Corruptentem obsonia docet Juvenalis,
 Et properat velut urgeat auster. Syrtis sunt loca arenosa,
 habentia vada brevia, in quæ si inciderint naves, evelli nequeunt, de quibus Maro Æneidos 1. In brevia & syrtes urge. sunt autem in Getulia. Idem Æneidos 3. Hunc ego Getulicis agerem si syrtibus exul. Hinc metaphoricôs aut allegoricôs pro inextricabilibus amorum nexibus: nam qui amant quod obtinere nequeunt, lupum auribus tenent, cum neque tenere neque dimittere compotes sint. *Impegerat*) ab impingo, nam pango etiam pegi facit. *Istas*) tuas & viles. Pertinet enim iste ad secundam personam & contemptum Maro, Aut quid petis istis? *Me mea Galla*) In Juvenale etiam tenuis clientis uxor, Galla mea est, inquit. Profer Galla Caput, &c. *Suo ore*) formositate oris. *Pedicis*)

laqueis & vinctulis pedum, sicut manicæ sunt manuum vincula. Georg: 1. Tum gruibus pedicas & retia ponere cervis, Auritosque sequi lepores tum figere damas. Et Æneidos 2. manicas atque arcta levare Vincla jubet Priamus. Est etiam manica, manuum & brachiorum tegumentum, idem: Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ. *Et pleno turgida vultu*) Terentius, Succa plena, sed id urbanus: nam turgida, id est, inflata non suo pingui, non nisi rustico placeat, ut lusca, id est, altero oculo capta, sed dicit, penè, ut non merè luscam, sed petam (id est, tremulis oculis) pures: nam & Venus petadicitur. *Diana trivía*) id est, tres vias habentis: in cœlo ubi Luna dicitur, in sylvis ubi Diana venatrix, & apud inferos ubi Proserpina: quod fingitur, quia lunæ lumen nunc superis, nunc inferis, nunc nobis conspicitur. Legi posset, ducebam, i. e. judicabam in animo meo. *Nihil esse*) videlicet ad hanc nostram.

For.

For. *Ludit amor sensus, oculos perstringit, & aufert*

Libertatem animi, & mira nos fascinat arte.

Credo aliquis demon subiens praeordia flammam

Concitet & raptam tollat de cardine mentem.

Nec Deus (ut perhibent) amor est, sed amor & error.

amaror

Ludit amor sensus) Interloquitur Fortunatus ne durior sit perpetuus tenor unius. Ludit) eludit. Oculos praestringit) Unde praestigiae & praestigiatores, qui Mercurium principem habent. Fascinat.) illigat quasi fasces quodam & incantamento.

Fascia-
nat.

*Maro, Nescio quis teneros oculos mihi fascinat agnos. Aliquis demon) id est, vafer spiritus. Praeordia) id est, membranulas cor cingentes, in quibus sunt affectiones seu passion-
es animorum. Concitet) à concito frequentativum, id est, provocet aut commoveat. De cardine) de stabilitate & firmitudine sua. Nec Deus)*

Præcor-
dia.

Maro, Nunc scio quid sit amor, du-

Ama-
ror.

ris in cotibus illum, Ismarus, aut
Rhodope, aut extremi Garaman-
tes, Nec nostri generis puerum, nec
sanguinis edunt. *Amaror*) amarities,
amaritas, & amaritudo ab amaro
dicuntur.

Fauft. *Adde, quod optatis nec spes erat
ulla potiri;*

*Quamvis illa mea miserata fuisset
amori,*

*Monstraretq. suos oculis ac natibus ignes.
Nam quocunq. isset, semper comes aspera,
semper*

*Nupta sequebatur soror, & durissima
mater;*

*Sicq. repugnabant votis contraria vota,
Non secus ac muricatus: illa invadere
pernam*

60 Nititur, hic rimas oculis observat acutis.

Adde &c.) Docet quomodo in
fyrtes incidisse probetur. *Non secus)*
id est, non aliter. *Ac)* id est, quam
scilicet repugnat, *catus)* id est, felis,
animal reverà cautum, id est, va-
frum & callidum: & corripit catus
primam, unde per t. simplex scri-
bitur. Horatius i. Carminum, Voce
for-

ormasticatus & decore: veruntamen multi pro animali perit, duplex scribendum putant. *Perna*) à sede dicitur, secundum Varronem, quasi sit pes porcinus cum carne: præcipue priores, pernas vocant, posteriores verò, perafones. *Rimas*) id est, fissuras, è quibus mus exiliat. For. *Qui satur est, pleno laudat jejunia ventre,*

Et quem nulla premit sitis, est sitientibus asper.

Iterum interloquitur Fortunatus, cujus dictum si ad durissimam matrem respicit, sensus est, matrem jam saturatam amoribus non ignoscere filiae amare incipienti: si ad catum, illum invidere muri aut forici famelico cum satur sit, quia tunc præcipue venatui intendit, cum contrà faciat canis.

Faust. *Tempus erat curva segetes incidere falce,*

Et latè albebāt flaventib9 hordea culmis:
Affuit (ut mos est) natis comitata duabus,
Collectura parens, quæ præterit horrea messor:

B 5

Ignor-

*Ignorabat enim vel dissimulabat amorē.
Dissimulasse puto, quoniam data munera
nata*

*Non erat, exiguum leporem, geminasque
palumbes.*

70 *For. Pauperies inimica bonis est: mori-
bus omne*

*Labitur in vitium, culpa scelerumque
ministra est.*

*Fauft. Farra legens ibat mea per vestigia
virgo, (lacertos,*

*Nuda pedem, discincta sinum, spoliata
Ut decet astatē, quæ solibus ardet iniquis:*

*Tecta caput fronde intorta, quia sole
perusta,*

*Fusca fit, & voto facies non servit
amantum.*

*Iam tergo vicina meo lateriq; propinqua,
Sponte mea delapsa manu frumenta le-
gebat. (ras,*

Nec celare suas, nec vincere fœmina cu-

80 *Nec differre potest, tantum levitatis in
illa est.*

*For. Quisquis amat, levis est: nec fœmi-
na sola, sed ipsi*

1 *Quos sapere & prestare aliis mortalibus
ajunt*

Quos

cognatorum negligentia coacta. Et post: ita ut ingenium est omnium hominum proclive ab labore ad libidinem. Est quidem hæc sententia rustico digna. Nam neque paupertas vitium est, neque in vitium impellit, si eam ferre noverimus: quin munus deorum à Lucano rectè dicitur, sed nondum intellectum. Verum quia proclives sumus ad libidinem, nostro, non paupertatis, vitio sæpè peccamus, unde Proverb. 30. Aut egestate furer, & perjurem nomen Domini. Et tamen idem dixit, Paupertas & honestas à Deo sunt. Dicemus ergo paupertatem in spiritu sanctam, sed difficilem ejus usum. Pauperies autem propriè accipitur pro damno, ut si quadrupes pauperiem fecisse dicatur. *Nuda pedem*) Græcæ & poëticæ sunt locutiones. Maro Æneid. 1. Nuda genu, nodoque sinus collecta fluentes. Sunt autem oratoribus vitandæ. *Sponsa mea*) Sic & Booz ipsi Ruth fieri præcepit. *Latius clavus*) vestis est senatorum

Ro-

Romanorum. Murex , conchylii
genus. cuius sanguine fit purpu-
reus color. *Dic qua dementia*) In
prosa potius dixero , utra vel
utrius.

Faust. Continuo aspiciens agrè tulit
aspera mater :

Et clamans, quò, dixit, abis? cur deseris 90
amen? agmen/

Galla veni, namque hic alnos propè mi-
tior umbra , (aura.

Hic tremulas inter frondes immurmurat
O invisa meis vox auribus : ite, precabar,
Ite, malam venti celeres dispergite vocè.
Si quis pastor oves ad pingua pascua
ducat,

Et veter adductas prasens decerpere.
gramen :

Vel si jam pastas potum compescat ad
amnem,

Et sitibundo ori salientem deneget undã,
Nonne importunus , natura inimicus, &
excors?

Illa mihi vox visa Jovis violentior ira, 100
Cum tonat, & pluvi, terris irascitur àer,
Non potui & volui frontem non flectere.
virgo

Di-

*Dimisisti in cilium de sub velaminis ora
 Me aspiciens, motis blande subrisit ocellis.
 Id cernens iterum, natam vocat improba
 mater.*

*Galla operi magis intendens, audire
 recusat,*

*Ut pede, sic animo sequitur, tum provi-
 dens ipse.*

*(Namq, dolos inspirat amor, fraudesque
 ministrat)*

*Nunc cantu, nunc sollicitans clamore me-
 tentes,*

*110 Velamenta dabam sceleri, quò credere
 possent.*

*Et soror & mater non audiuisse puellam,
 Falce repellebã sentes, ne crura sequentis
 Levia, ne teneras ausint offendere
 plantas.*

*For. Quisquis amat, servit, sequitur ca-
 ptivus amantem,*

*Fert domita cervice jugum, fert verbera
 tergo*

*Dulcia, fert stimulos, trahit & bovès
 instar aratrum.*

*Continuo aspiciens &c.) Recitat ar-
 gumentum amorum suorum. Si
 quis pastor) Indicat similitudine
 quàm*

quàm incommoda fuerat matris
 reclamatio, nam sicut paster ovi-
 bus esset importunus, si eas à præ-
 sentibus herbis aut fluminibus,
 cùm famerent aut sitirent, arceat,
 quæ Tantalî pœna dicitur: ita im-
 portuna visa est mater quæ præsen-
 tia puellæ vetabat frui. *Jovis vio-*
lentior ira) Amatoriè dictum. *Au-*
dire recusat) id est, hic (ut videtur)
 dissimulat. *Velamenta dabam sceleri*)
 id est, fraudi, quæ non semper sce-
 lerata est, nam si honestè amavit,
 ut titulus indicat, cui sceleri? sed
 scelus est in puella non audienti mo-
 nitis maternis *Sentes*) id est, spinas *Sentes,*
 & vepres. *Crura sequentis*) scilicet
 virginis *Levia*) non aspera nec pilo-
 sa, *Teneras plantas*) Maro: Ah tibi
 ne teneras glacies fecet aspera plan-
 tas. *Quisquis amat, servit*) Ideo Ovi-
 dius: Dum licet, injusto subtrahe
 colla jugo. *Fert*) id est, patitur ver- *Fert.*
 bera. Satyricus, Solea puer objur-
 gabere rubra. *Bovis instar*) id est, *Instar.*
 in statum & in morem: quod Valla
 non approbat, vult enim, instar ad
 æqui-

æquiparationem, non ad similitudinem pertinere.

Faust. *Tu quoque, ut hinc video, non es ignarus amorum.*

For. *Id commune malum, semel insani vivimus omnes:*

Faust. *Hoc animi tam triste bonum, tam dulce venenum*

¹²⁰ *Quotidie crudele magis, crescebat in horas,*

Ut calor, in novam dum lux attollitur horam:

Pallebam attonito similis, lymphaticus, amens,

Immemor, in somnis nec erat res, ardua morbi

Nosse genus, frons est animi mutabilis index.

Ut pater advertit, mitem se præbuit ultra Consuetam: quod & ipse suos expertus amorum

Sciret onus, blandoque loquens humaniter ore:

Dic, inquit, dic Fauste, quid hoc quod spectore vobis?

Infelix puer, hæc facies testatur amorem.

¹³⁰ *Dic mihi ne pudeat curas aperire parenti.*

For.

For. *Sit licet in natos facies austera
parentum,*

*Aequatamen semper mens est, & amica
voluntas.*

Faust. *Ut facilem pater affectum præ se
tulit, ultro*

*Rem confessus, opem petii: promisit, &
ante*

*Quam brumale gelu borealibus arva
pruinis*

*Spargeret, agnati unanimis cum patre
puellam* (illa

*Despondere mihi: nec adhuc sine testibus
Congrediebar, eram medio sitibundus in
amne*

*Tantalus: ô quatiens misso cum bobus
aratro,*

Ut vacuis aliquando esset sola adib, ibam. 140

Tu quoque) *Æneas Sylvius, qui
& papa Pius, afferit neminem ad
trigesimum pervenire ætatis annū,
qui non senserit aliquando amoris
ignem: unde proverbialiter dici-
tur hic, Semel insanivimus omnes.
Quod Maro in Geor. lib. 4. sic dicit,
Omne adeò genus in terris homi-
numque ferarumque. Et genus
æquo.*

C

æquoreum, pecudes, pictæque volucres. In furias ignemque ruunt, amor omnibus idem, &c. *Hinc*) id est, ex his à te dictis. *Lymphaticus*) id est, furore percitus, ut hi qui lymphas, id est, nymphas se vidisse in aquis credunt. Errant autem, qui vinum lymphaticum dicunt, pro diluto. *Amens*) id est, sine mente. Terrent. Nam hæc inceptio non amantium sed amentium est. Frons est animi mutabilis index: Proverbiale, sed quia cœperunt homines dissimulare, dicit Juven. Fronti nulla fides, ea dicata fertur verecudiæ atque pudori. *Frons index*) Sunt ergo index, iudex & similia communia. Cicero: Hanc vocem stultitiæ indicem. *Ut pater advertit*) id est, rescivit, agnovit, annotavit animadvertendo. *Mitem se præbuit*) talem præstandum docet Mitio Terentianus in Adelph. *Ultra consuetum*) id est, præter consuetudinem, quia solent patres esse severi in mores filiorum. Unde Menedemus Terentianus in Heau.

Cœ-

Cœpi non humaniter, neque, ut de-
cuit, animum ægrotum adolescen-
tuli tractare: sed vi & viâ pervul-
gata patrum accusabam, &c.)

Causam autem quare pater mitior
fuit, addit, quòd & ipse suos ex &c.
unde & divum Petrum labi conti-
git, ut sciret ignoscere. *Dic mihi ne*

pudeat &c.) ex loco Terentiano, Sit
licet in natos &c. Confirmat, ut
vero simile sit quod ille dixerat.

Agnati) id est, affines. *Despondere*)

id est, desponderunt mihi puellam.
Nec adhuc sine testibus) id est, arbitris

& præsentibus. *Illi*) id est, cum illa
congrebiebar, id est, licet esset mihi

desponsata, tamen non licebat con-
venire eam, nec cum ea loqui quum

sola esset: quo custoditam ejus atte-
statur pudicitiam. Est autem locu-

tio Virgiliana: nam Virgilius ver-
ba ad certamen pertinentia cum

dativo construit, quæ alii cum abla-
tivo mediante cum, ut, Placitône

etiam pugnabis amorì? id est, cum
amore. Certat tibi, id est, tecum.

Infelix puer, atque impar congres-

C2 fus

Tanta-
lus

fus Achilli, id est, cum Achille. *Eram*
medio sitibundus in amne. Tantalus)
 id est, Tantalii similis, de quo Hora-
 tius 1. Serm. Tantalus à labris fi-
 tiens fugientia captat Flumina.
 Quia enim deorum secreta revela-
 vit, aut quia Penelopem filium diis
 epulandum apposuit, hac poena a-
 pud interos damnatus dicitur, ut
 mento tenus, immò labiorum te-
 nus habeat dulcissima flumina, qui-
 bus dum sitim restingvere cona-
 tur, delabuntur. Et naso tenus fra-
 grantia poma itidem dum appre-
 hendere conatur, subterfugiunt.
 Signantur autem avari, ut auctor
 est Horat. subdens ibidem: Quid
 rides? mutato nomine de te Fabu-
 la narratur: congestis undique sac-
 cis Indormis inhians, & tanquam
 parcere sacris Cogeris, aut piëtis
 tanquam gaudere tabellis. *Ut adi-*
buis) id est domibus privatis, scilicet
 paternis. *Vacuis*) scilicet patre, ma-
 tre, sorore & reliquis familiaribus.
Esset sola) scilicet, domi. *Ibam*) sci-
 licet ad eam.

Omnia

*Omnia caussabar, stivam, dentale jugumq;
Lora jugi, rullam: deerant quacunque
petebam*

*E soceri lare, sola tamen deerat mihi
virgo.*

*Non de eram mihi, piscator, venator &
auceps*

*Factus eram & solers studia intermissa
resumpsi.*

*Quicquid erat praeda, quicquid fortuna
tulisset,*

*Ad soceros ibat, gener officiosus habebat.
Nocte semel media subeuntem limina
furtim,*

*(Sic etenim pactus fueram cum virgine)
furem*

*Esse rati, invasere canes: ego protinus 150
altam*

*Transiliens sepe, vix ora latrantia fugi.
His tandem studiis hyemem transegimus
illam.*

*Ver rediit, jam sylva viret, jam vinea
frondet,*

*Jam spicata Ceres, jam cogitat hordea
messar,*

*Splendidulis jam nocte volant lampyri-
des alis.*

*Ecce dies genialis adest, mihi ducitur
uxor.*

*Sed quid opus multis? nox expectata
duobus*

*Venit, & in portum vento ratis acta se-
cunda est.*

Tū bove mactato, gemina convivia luce

*160 Sub patula instructis celebravimus ar-
bore mensis.*

*Adfuit Oenophilus, multoq; solut, Jaccho,
Tempestiva dedit toti spectacula vico.*

*Et cum multifori Tonius cui tibia buxo,
Tandem post epulas & pocula multicolorē
Ventricolum sumpsit: buccasque inflare
rubentes*

Incipiens, oculos aperit, ciliisq; levatis:

*Multotiesq; altis flatu à pulmonibus
hausto,*

*Utrem implet, cubito vocem dat tibia
presso,*

*Nunc huc, nunc illuc digito salientes,
vocavit*

*170 Pingvibus à mensis juvenes ad compita
cantu*

*Saltidico, dulciq; diem certamine clausit.
Et jam tres hyemes abiēre & proximat
aestas*

Quar-

Quarta, dies rapidis, si qua est bona, praeterit horis: (herent.

Si qua placent, abeunt: inimica tenacius For. Fauste, vident? vicina pecus vineta subintrat.

Jam, ne fortè gravi mulcta taxemur, eundem est.

Omnia caussabar) Pergit quò occiperat docens Faustum amorum suorum exitum, optatis videlicet nuptiis. *Omnia caussabar*, scilicet excusabam seu accusabam, & in excusationem intermissæ operæ adducebam, ut in Mœri: *Caussando* *Caussa-* *nostros in longum ducis amores.* *bar.*

Stivam) id est, manicam aratri, qua *Stiva.* *regitur. Dentale*) id est, lignum ad *Denta-* *quod inducitur vomer, ut dicit Ser-* *le.*

vius ad illud i. Geor. Duplici aptan- *rur dentalia dorso. Rullam*) patrem à ruendo dictum. *Elaro*) id est, domo *soceri*) scilicet futuri, quia despō-
satione facta. *Non deeram mihi*) id est, officio meo, aut utilitati meæ. *Studia intermissa*, scilicet tempore langvoris, ut prius dixit. *Gener,* est conjunx filiae, & dicitur ad so-

cerum & focrum correlativè. *Jam*
ceres) id est, leges aut frumentum.
Spicata) id est, spicas habens: *Lam-*
pyrides sunt papiliones quædam,
 quæ nitedulæ & citendulæ dicun-
 tur, de quibus Sipontinus sic: Ci-
 cendula à Græcis lampyris dicta:
 quinam noctilucam quod noctu
 luceat: alii nitedulam vocant. Non
 ante maturâ pabula, aut post dese-
 cta conspicitur, nunc pennarum
 hiatu refulgens, nunc compressu
 obumbrata. Hujus animalis stel-
 lantes volatus, maturitatis hordei
 signum rusticis præbent, mira be-
 nignitate naturæ. Ab hac lychnus
 pensilis, quem vulgo lampadem vo-
 cant, cicendula appellatur: quæ
 nocte tota servatur accensa, & lam-
 pyridos instar lucet. Martial. de ci-
 cendula: Ancillam tibi fors dedit
 lucernæ, Totas quæ simul exigit
 tenebras. Scribitur autem Græcè
 λαμπυρίς ἰδ@, & πνευλάμπης, sed
 pro v etiâ y scribi à nobis solet. Quia
 ergo hordei maturitatem deno-
 tant, benè dicit: *Jam cogitat hordea*
messor.

messor. Splendidulus, &c. Dies genialis) id est, in quo gignendis liberis in geniali thoro opera detur. *Ratis acta*) id est, res de qua parum sperabatur, optatum sortita est exitum. *Gemina luce*) id est, solis & tædarum. *Sub pa-* Patula.
tula) id est, semper patente. *Oeno-* Oeno-
phylus) id vini amator. Oenophy- phylus
 larum autem vas magnum in quo vinum affertur. Juvenal. Totum Oenophorum *ὄινος* Cræcè dicitur vinum. *Jaccho*) id est, baccho, hoc Jaccho
 est, vino solutus: solvit enim curas. Unde Lyæus à *λύω*, id est, solvo di- Lyæus.
 citur *Liber pater. Tonius*) à tonando Tonius
 dictus cantor. *Cui tibia buxo*) ex bu- Tibia.
 xo enim ferè fiunt nunc fistulæ, olim ex tibiis gruum: unde & tibiæ. *Multicolore ventriculū*) id est, folli- Ventri-
 culum, quem inflare solent variis culus.
 panniculis tectum, vulgo musam cornutam vocant, eò quòd ob curvam fistulam annexam habet. *Buccas rubentes*) ex vino. *Multoties*) satis humile adverbium, quo idonei abstinere dicuntur. *Utrēm*) id est, faccum illum ex corio. *Pinguibus*

à mensis juvenes ad compita) id est, loca quæ plures petere solent, in quibus rustici choreas & cæteros ludos exercent. *Cantu saltidico*) id est, saltandi formam dictante. *Et proximat*) id est, proximè appropinquat aut instat, *æstas quarta*) quia æstate post messem duxerat. Dies rapidis, &c. *Si qua*) id est, aliqua dies, id est, tempestas: est bona, id est, læta, prospera: præterit horis rapidis, id est, velociter, transeuntibus. Id enim videtur lætis. *Inimica tenacius hærent*) Generalis sententia, qua finem facit: plura tamen, ut videtur, dicturus, sed à Fortunato ad coërcitionem pecoris avocatur. *Viden'*) id est, vidésne. *Pecus subintrat vineta*) id est, loca vitibus confita vicina, *eundum est*) id est, ire nos oportet ad custodiam pecoris, *ne taxemur*) id est, damnemur, *gravi multa*) id est, pœna pro delicto danda.

Viden.
Vineta

Multa

EC-

ECLOGA II.

De insania amoris inscripta.

FORTUNATUS.

Colloquutores.

FAUSTUS & FORTUNATUS.

Cur tam serus ades? quid te (jam
septima lux est)

Detinuit? gregibusne nocent hac pascua
vestris?

For. Fauste, Padus, nostros qui prater-
labitur agros,

Creverat, & timidis ripas aquaverat
undis.

Nos, cura gregis obmissa, privata coëgit
Publica, utilitas, ripam munire diurnis
Nocturnisque operis, fluviumque arcere
furentem.

Faust. Fert Padus exundans mala sæpius
omina noster.

Tityrus est auctor, qui pascua dixit
& arva.

For. Forsitan id verum, quando extra
tempora & ultra.

Men-

*Mensuram atque modum subito concre-
verit aestu:*

*Nunc autem id poscit tempus, nam liqui-
tur altis*

*Nix hyberna jugis, implent cava flumi-
na montes,*

*Se exonerant, fluviosque onerant: sic
flumina rursum.*

*Se exonerant, pelagusque onerant, homi-
num quoque mos est,*

*Qua nos cuncta premunt, alieno imponere
tergo.*

Amynt-
ticus.

Cur tam serus ades?) In hac Eclo-
ga damnabitur amoris insania, qua
Amyntam pastorem deperisse me-
morabit Fortunatus. Non enim
nomini congrueret, ut Fortunatus
amores experiretur amaros. A-
myntas à Marone inducitur pastor
æmulus, unde dicit: Invidit stultus
Amyntas. ἀμύντιμος autem dicitur
vindictivus. Talis autem proxi-
mus est ad furorem & insaniam,
quum coëptis desistere cogitur.
Utrunque deduci videtur ab ἀμύν-
μαι, quod est, ulciscor, punio repu-
gno. Principium collocationis est
de

de inundatione Padi, quam Faustus accusat, quò minus affuerit illis diebus cum pecore. *Cur tam serus*) id est, tardus: sed utrumque sic accipio, ut ad tempus referatur. Virgilius, Tardi venire subulci. Nam lentus, piger, oscitans etiam manè venire possit: serus autem, vespere duntaxat, etiamsi celer & princeps. *Jam septima lux*) septimus dies, prima tamen lux, & primus dies differunt, auctore Valla. Nam prima luce facio quod in prima parte diei: primo die, quod toto ipso die qui primus est. *Gregibus nocent*) quasi dicat, minime, cum ager Mantuanus sit optimus: unde Maro, Et qualem infelix amisit Mantua campum. Padus fluvius est maximus Italiae, in quem juxta Mantuam incidit Mincius: unde de utroque dicit Maro in Tityro, Hic inter flumina nota, Et fontes sacros, frigus captabis opacum. *Nostros ergo agros.* id est, Mantuanos. *Nos cura gregis obmissa*) aut omissa. Vulgatus, Horatium secuti, deposito

Serus.

Prima lux.

Primus dies.

Omina
Noster.

Erida-
nus.

sito b dicimus omiffa, & omiffi prima brevia. *Nocturnisque operis*) id est, operationibus aut operariis, nam utrunque significat hæc opera. *Fert Padus exundans mala sæpius omina*) id est, portenta aut indicia futuræ calamitatis. *Noster*) id est, nostras aut compatriota noster. *Tityrus*, id est, Maro, qui in primo Bucol. per Tityrum intelligitur. *Est auctor*) in fine primi Georg. post cædem Cæsaris, quam tot mala secuta sunt, quia Fliviorum rex Eridanus, camposq; per omnes, Cum stabulis armenta tulit. Idem enim est Padus & Eridanus, ab Eridano seu Phaëtonte filio Solis, qui in eo submersus dicitur, denominatus, idem dicit Horat. primo Carminum de Tyberi, Vidimus flavum Tyberim retortis Littore Hetrusco violenter undis, Ire dejectum monumenta regis, Templaque Veste. *Quia pascua dixit & aura*) id est, Bucolia & Georgica. Prudenter Æneida tacet, ut cujus lectio ad rusticum non spectat. Horatius autem in sermonibus

bus reticet quia tunc nondum erat
emissa. *Forſitan*) benè forſitan, ne
portentis fidem priſcorum adhibe-
re cenſeatur: Quæ verò tempeſti-
vè fiunt, nihil portendere videntur
præter ſe. *Nam liquitur*) id eſt, li-
queſcit & defluit. Virgilius Georg.
I. Vere novo gelidus canis quum
montibus humor Liquitur. *Mon-* Liqui-
tes) nominativus eſt, quia montes tur,
implent cava flumina, id eſt, alveos
fluminum. *Se exonerant*) videlicet
montes: & onerant flumina, flu-
mina rurfus onus ſuum in mare
demittunt: nam omnia flumina
intran mare, & mare non redun-
dat. Unde ruſticè dixit, Pelagusque
onerant. *Quæ nos cunque*) tmeſis,
(id eſt, incifio) eſt, pro quæcunque
nos. Dicitur autem tmeſis, non te-
meſis. *Alieno imponere tergo*) Unde
de Pharifæis Salvator Matthæi 23.
Alligant autem onera gravia & im-
portabilia, & imponunt in hume-
ros hominum, digito autem ſuó
nolunt ea movere.

For.

For. *Sed jam contractum revocant suus
alveus amnen.*

Faust. *Decrescente Pado, dictum mira-
bile, noster,*

*Fortunate, lacus majoribus aestuat undis.
Urbs natat: obscura fiunt cellaria fossæ,
Lyntre cados adeunt: labens ad vina
minister*

*Ridet, & ex imis fertur gravis obba la-
cunis.*

*Multa, licet nati fuerint melioribus horis,
Multa & magna ferunt aliquando in-
commoda cives.*

25 For. *Commoditas omnis sua fert incom-
moda secum.*

Et sorti appendix est illa tabilis omni.

Faust. *Hactenus Eridans. nostros repe-
tamur amores,*

*Quandoquidem nunc alma Venus movet
omnia, cælum*

*Luce tepet, nitidâ tellus viret, arva vo-
lucres*

*Cantibus exhilarant vernis, nunc omnia
fætant.*

For. *Tu tua lusisti sed nos aliena se-
quamar,*

*Namq; tibi noti referam pastoris amores,
Ut*

Ut doceam Veneris nihil esse potentius
igne. (Amyntas,

Pauper, & infesto sub sydere natus
Sex vitulos, totidemq; pares atate ju-
venas,

Armentis, parem ducens in pascua saur-
rum,

Venerat ad Coitum, nitidis ubi Mincius
undis

Alluit herbosas fugiens perniciter agros.

Arx nova propter aquas. pinnatis ardua
muris

Est Coitus, campo moles fundata palustris.

Hic igitur recubans, vitrei prope flumi-
nis undam,

Vitis ubi amplectens longis dumeta
lacertis,

In vada curvata ripa supereminet
umbra, (homo.

Piscibus insidias tendebat arundine &

Messis erat, solis rapidi violentia adustos

Prosciderat campos, finem philomela ca-
nendi

Fecerat, & neque lux, passim morienti-
bus herbis,

Pascere oves poterant, neque nox humo-
re cicadas.

D

Dumq;

*Dumq; incumbit aquis, studioq; intendit
inani,*

50 *Taurus (ut auditum est) primùm vexa-
tus ab æstro.*

*Mox canib. demùm furacis à milite sylvis
Abditus, ex toto confestim evanuit agro.*

*Sed jam contractu) Non interro-
gative, sed indicative legatur. Suis
alveus) id est, proprius aut debitus;*

*aut hypallage, id est, suum amnem.
Decrescente Pado, dictu) id est, ut di-
catur, vel dum dicatur, mirabile,*

*noſter lacus) vicinus urbi noſtræ
Mantuae, ſcilicet Benacus. Mincius
enim ex Benaco fluit. Lyntre) i. ſca-
pha aut alia navicula Gravis obba)*

Mincio
Lynter
Obba.

*id est, lagena Persius ſeſſilem vo-
cat, eò quòd lato fundo quaſi ſe-
deat, dicens ſatyraſ; Exhalet vapi-
dalæſum pice ſeſſilis obba. Melio-
ribus horis) Unde Juven. Diſtat
enim quæ ſidera te excipiant, modò
primos incipientem. Ede vagitus,
& adhuc à matre rubentem. Sed
in ethnicis quàm Chriſtianis conſo-
nantius, Verùm ſi non trahimur,
aut compellimur inviti, ducimur
ta-*

tamen zælo & incitamur. *Appendix* *appen-*
illætabilis) quia in hoc mundo non *dix.*
sunt solida nec plena gaudia, quæ
nihil habeant amaroris. Nam ex-
tremum gaudii luctus occupat. Ap-
pendix dicitur, quod appenditur.
Illætabilis, de qua non est lætandum.
Sic Æne. 4. Hinc Drepani me por-
tus & illætabilis ora. Multa sunt
proverbialiter dicta, notatuque di-
gna. Boëtius dicit se didicisse, in fo-
ribus Jovis esse duo dolia, alterum
boni alterum mali: neminemque
nasci, qui non aliquando ex utro-
que bibat. *Hactenus Eridanus*) scilicet
dictus est, id est, inundatio Padi.
Nostros repetamus amores. *Quan-*
doquidem nunc) scilicet in vere, præ-
cipuè dum nix liquitur, tunc enim
Veneri potissima datur opera: un-
de vernæ dicti, quod ferè verno
tempore gignuntur. *Alma*) quia di-
va creatrix, ab alendo dicta, nam
per propagationem conservat ge-
nus nostrum. *Arva volucres*) Maro,
Hinc volucrum concentus in arvis
Exhilarant, *ἰλαρὸς* Græcè, unde hi-

Alma.

larum Terentius dixit, Facit hilare
 verbum, quod est hilarem & lætum
 facio. *Nunc omnia fœtant*) id est, fœ-
 tus producunt. *Tu tua lusisti*) id est,
 tuos amores faciliter cecinisti: est
 enim ludere, res non graves canere,
 unde Virg. in Bucol. & ipsum
 Ludere quæ vellem calamo permi-
 fit agresti. Et Ovidius, Ille ego qui
 fueram tenerorum lusor amorum,
 Ingenio perii Naso poëta meo. Item
 Maro in Culice, Lusimus Octavi
 gracili modulante Thalia, Atque ut
 Areneoli tenuem formavimus or-
 sum. *Sed nos aliena sequamur*) Non
 enim Fortunato (ut dixi) infortu-
 nia amorum congruunt: ea enim
 dicturus est. *Veneris nihil esse poten-
 tius igne*) Maro. Omnia vincit amor,
 & nos cedamus amori. Et ideo de
 tempore quo amant beluæ, dicit
 Georg. 3. Tempore non alio catu-
 lorum oblita læna, Sævior erravit
 campis, nec funera vulgo. Tam
 multa informes urfi, stragemque
 dedêre per sylvas: tum sævus aper,
 tum pessima tigris. Heu malè tum
 Libya

Libyæ solis erratur in oris. *Et infesto subsidere*) id est, molesto, & inferenti quasi vim: quod plus est, quàm si, infausto, legendum sit.

Ad Coitum) id est, ad arcem sic dictam, quòd esset ad confluentem padi & Mincii ex Benaco (ut dixi) nascentis. *Perniciter*) velociter. Coitus

Arx nova) castellum notat, *propter* Perniciter.
aquas) id est, juxta. Virgilius Georgicorum 3. Et viridi in campo tem-

plum de marmore ponam propter aquam, tardis ingens ubi flexibus errat Mincius, & tenera prætexit arundine ripas. Sed quæram, cum ille in laudem Mincii (est enim sic utilior navigantibus, adverso præfertim flumine) dixit, tardis flexibus, cur hîc dicat, fugiens perniciter: sed dicemus id ad inundationem pertinere, qua flumina tarda alias pernicia fiunt. *Longis lacertis*) Arx.

id est, brachiis, quia labruscæ non putantur nec refecantur. *Arundine & hamo*) id est, hamata arundine, id est, virga tenui. Sciderat mutavit, fecitque prosciderat campos, finem

philomela &c. nam scindo scidi priorem corripit Æneid. 3. Hesperium Siculo latus abscidit, arvaque & urbes. Ubi Servius tamen videtur sentire debere produci: nam metri, inquit, causa sci syllabam corripuit, verum non legitur correpta, quum contra sæpè reperitur. Horatius 1. Carm. Nequicquam Deus abscidit &c. Posset fortè legi solverat, aut quid simile. *Neque lux*) id est, diurnum tempus, *neque nox humore*) id est, rore. Virg. Dumque thymo pascentur apes, dum rore cicadæ. *Studiog, intendit inani*) id est, piscandi hamo: unde parum utilitatis consequitur, præsertim prætermissa custodia armentorum, *Ab æstro*) vespæ genusest id, sic Græcè à sono dictum. *Mox*) i. e. paulò post, vexatur à canibus. *Demum*) id est, tandem & ultimò. *abditus*) id est, absconditus, *à milite*) id est, viro belligero humilis conditio- nis, unde furaci addit. Non enim militem dicemus equitem auratum, sed millesimum quemque, i. e. quem-

quemlibet e numero millenario
etiam vilissimum, unde milites
Romani potissimum pedites voca-
bant.

*Quod puer ut novit tumultum conscen-
dix, & alta*

*Voce bovem clamans, longo rura omnia
visu*

*Prospicit, ut frustra niti se comperit, arcũ
Corripit & pharetram, sequiturque per
invia tauram,*

*Illum per caulas, & per stabula omnia
quarens.*

*Per colles Benacetuos, per consita olivis
Jugera, per virides ficis & vitibus agros.
Venerat ad sublime jugum, quod sulfu-
ris arcem*

*Sustinet & longis aperit prospectib, illinc
Benacum, hinc campos longè lateque
patentes.*

*Lux ea sacra fuit Petro, frondentè sub
ulmo, (vico,*

*Mixta erat ex omni pubes post prandia
Ducebatq, levas buxo resonante choreas.*

*Faust, Rustica gens, nulla genus arte
domabile semper*

Irrequietũ animal gaudet sudore, peracto

*Mane sacro, festa (quando omnibus ocia)
luce, (implet*

*Ipsa oci ac famis impatiens epulatur, &
Ingluviem, audito propebat tibicine. ad
ulmum,*

*Hic furis; hic saltu fertur bovis instar
ad auras.*

aras)

*Quam rastris versaro nefas & vomero,
terram*

*Calcibus obduris & inertī mole fatigat,
Ac ferit & tota Baccho facit orgia luce,
75 Vociferans, ridens, saliens & pocula sis-
cans:*

*For. Stulte, quid hac faris? solatia ru-
stica damnas*

*Rusticus ipse? tuus malus es, tibi possumus
ipsi.*

*Faust. Dicta joco fuerint, nostrum repe-
tamus Amyntam.*

Quod puer) Prosequitur historiam

*Prospi- aut argumentum cœptum. Prospi-
cere. rit) porro aspicit. Æneid. i. Navem*

*in conspectu nullam treis litore
Ut. cervos prospicit errantes. Ut) id
est, postquam. Per caulas, & per
stabula omnia quærens. Per colles
Benace tuos) Non longe ergo distat,*

ita

ita ut de eo intelligi possit, quod dixit: Noster lacus &c. *Sulfuris arcem*) à sulfure denominatam. *Benacum*) qui ut Larius ex Alpibus augetur. *Sacra fuit Petro*) ad vincula (ut videtur) Kalendis Augusti *buxo*) i.e. fistula ex buxo. Maro: Tympana vos, buxusque vocat Berecynthia. *Ipsa oei ac*) Sic Maro in fine Geo. Ignobilis oei, pro oei dixit: nam ut hîc oei scribas, versus non patitur. *Bovis instar*) id est, in morem, quod Valla, (ut dixi) improbat. *Quam rastris*) scilicet in cœmiterio, aut alio loco sacro, aut area publica. *Facit orgia Baccho*) id est, celebrat bacchanalia. Orgia autem generaliter dicuntur omnia festa. *Calcibus*) à nominativo calces, sic enim scribendum præcipiunt, estque incerti generis. Virgil. Ferrata calce fatigat. alibi mas. leges. *Inerti mole*) id est, pondere corporis inertis. *Tibi pessimus ipsi*) Confessus enim fuerat suos amores, unde posset in eum dici illud Horatii: Quàm temerè in nosmet legem sancimus inquam?

*Continuit gressum baculoque innixus
acerno*

*Intermisit iter, donec mitesceret aestus.
Ah puer infelix, aestus te major in umbra
Corripiet. nudam videas ne in fonte
Dianam,*

*Claude oculos, blandis neu des Sirenibus
aurem.*

*Sors tua Narcisso similis: Narcissus in
undis*

*Dum sedare sitim properat, sitit amplius.
at tu* (ardes.

*Exteriorem aestum fugiens, intrinsecus
Quàm melius fuerat, nisi te sic fata
tulissent,*

*Ad reliquum rediisse picus, servasse ju-
vencas,*

*Amis si bovis aequo animo dispendia ferre
Quam dum conaris nil perdere, perdere
te ipsum?*

*Fault. Sed post jacturam quis non sapit?
utile non est*

*Consilium post facta dari, quod oportuit
antè.*

*Consilium post facta, imber post tempora
frugum.*

Con-

Continuit gressum) Reliqua profequitur. *Baculo acerno*) ex acere arbore. Acer enim primia brevi, illius aceris secundum Priscianum, facit: Vnde acernus, a, um *Intermisit iter*) quod habuit ad inquirendum taurum. *Ah puer infelix*) acclamatio Fortunati. sic illic: Ah virgo infelix, quæ te de mentia cœpit? Nudam videas ne in fonte Dianum, *claudе oculos*) id est averte oculos tuos, ne videas vanitatem, sed ad fabulam alludit: Actæon enim, Actæon quia Dianam prudens nudam vidit, a canibus discerptus est. *Blandis neu des Sirenibus aurem*) Nam Sirenes Sirènes (ut ajunt) furda aure transire oportet, ut inquit divus Hieronymus: Fuerunt autem (auctore Servio in fine 3. Æneidos) tres in parte virgines; & in parte volucres, Acheloi fluminis & Calliopès musæ filiæ. Harum una voce, altera tibiis, tertia lyra canebat. Et primò juxta Pelorum in Capreis insulis habitaverunt, quæ illectos suo cantu, in naufragia deducebant. Secun-

cundum veritate[m] meretrices fuerunt, quæ transeuntes quoniam deducebant ad egestatē, hinc fictæ sunt inferre naufragia. Has Ulysses contemnendo deduxit ad mortem, hæc ille. Harum nomina dicuntur Parthenope, à qua quæ nunc Neapolis, i. e. nova urbs, dicitur, olim fuit denominata, Leucosia & Lygia. Dicuntur autē ab eo quod est ἐπέειν quod significat connectere & retinere, & aspiratio convertitur in S. Harum tantum ad Ulyssē transtulit. Cicero in carmine cuius principium est, O decus Argolicum, qui puppim flectis Ulyssē &c. *Sors tua Narcisso similis*) Is enim secundum Ovid. Metamorph. IIII. quum superbia formæ elatus cæteros contemneret, amore sui in fonte visi exarsit: & quum sui composse non posset, in margine languens, tandem in sui nominis florem converti meruit. *Dum sedare sitim properat*) in fonte videlicet. *Sistit amplius*) amore sui illic visi *In-*
Fatum. trinsecus ardes) æstu amoris, *Quam*
me-

melius) id est, quanto. Sic Virg. in
 7. Tam magis illa tremens & tristib.
 effera flammis, Quam magis &c.
Nisi te sic fata tul.) Imputat satis, sed
 tamen immerito, ut legitur apud
 Au. Gellium l. 6. c. 2. Hei mei quid
 damnant mortales numina cæli?
 Esse ajunt etenim per nos mala,
 cum tamen ipsis Væcordi, præter
 fatum, sint mente dolores. Multi
 ergo fatis imputant. Juvenalis,
 Hunc ego fatis imputo. Et alibi,
 Fata regunt homines. & Manilius
 lib. 3. Fata quoque & vitas homi-
 num suspendit ab astris, Sic felix aut
 triste venit per singula fatum. Ve-
 rum fatum variè accipi solet: ut-
 cunque tamen accipiatur, dicemus
 non imponere arbitrio necessita-
 tem, etiam si fata viam inveniunt.
Consilium post facta est, inquit, imber
post tempora frugum) Bene ad suum
 institutum convertit, ne non rusti-
 cus putetur: ut autem Maro inquit,
 Dulcè satis humor.

For. Una puellares inter pulcherrima
 turmas

Virgo

Virgo erat, alba comas, aliis procerior,
annos

Nata quater quinos vel circiter, ore
nitenti,

Urbanis certare potens, & vincere
nymphis

Aureolis radians guttis ad tempora
limbus

Ibat & ad pectus clausum velamen aheno

¹⁰⁰ Claviculo, mediam fulgenti fibula ferro

Stringit in angustum, nova candicat
instita lapsu

Linea rugoso, pedibusq; allabitur imis.

Hanc puer ut vidit, perit, flammamque
tuendo

Hausit & in pectus cacos absorbuit ignes:

Ignes, qui nec aquis perimi potuere, nec
imbri

Diminui, neque graminibus, magicisve
susurris. (totus

Oblitusq; greges & damna domestica,

Uritur, & noctes in luctum expendit
apparas.

Sapè gravescentem verbis compescere
flammam

Nixus, & insanum juvenis cohibere fu-
rorem,

Di-

*Dicebam, miserando puer, quis te Deus
istas*

*Misit in ambages? sed non Deus, immò
Satanum*

*Pessimus, ex illis quos noctibus atq; diebus
Ter tribus, in terras fama est ex aethere
lapsos.*

Una puellares) Non attendens ad
interlocutionem Faustinae, pergit
Fortunatus, describens puellam,
cujus amore exarsit. *Nata quater
quinos*) id est, viginti, quæ ætas rusti-
cis uxorem ad laborem expetenti-
bus grata, quum urbano junior
placeat, ut in Eunucho, Anni quot?
sedecim, flos ipse &c. *Urbanis Nym-
phis*) id est sponsis, aut puellis pro
nimphis habendis. Est autem dati-
vus more Virgiliano, Montibus in
nostris solus tibi certat Amyntas, id
est, tecum & cum nymphis: sed du-
rius additur, & vincere, cum sequa-
tur, nymphis. nam subaudire oportet,
eas. *Aureolis*) i. parum aureis, si-
cut à luteo luteolum deduxit Maro.

Aureo
lis.

Lymbus) id est, vestis oblonga. *Abe-
no*) id æreo. *claviculo*) id est, spintre.

Lymbus
Ahenus

Ful-

Pulgenti ferro) ex usu , aut artificio, aut ex eo quod album ferrum vocant. *Stringit in angust.*) ut gracilior habeatur : nam si qua est habitior paulò, pugilem esse ajunt *Instita.* *Instita nova instita linea*) id est, fascia annexa stolæ. Sunt autem duo Epitheta quæ latina lingua refugit, nisi divisim construantur : sed tamen hæc tolerantur, quia perinde est ac si dicat, *Instita nova* ex lino, quæ rusticæ convenit : nam *instita linea* & *serica*, stolæ matrimoniali congruit. *Allabitur imis pedibus*) id est, ad imos pedes defluit. Horatius sermonum I. Nil medium est, sunt qui nolunt tetigisse nisi illas, Quarum subsutales tegat instita veste. Est autem instita tenuissima fasciola, quæ prætexta dicitur, ut inquit Acron ad dictum locum. *Lapsu rugoso*) id est, in plicas contracto. *Hanc puer ut vidit, perit*) Maro, Vt vidi, ut perii, ut me malus abstulit. error. *flammasq, tuendo*) id est, inspiciendo, hic active accipitur. *Ignes*) bona & artificiosa repetitio. *Qui nec aquis &c.*) unde ædi-

ædituus apud Gellium lib. 19. capite
 9. Quid faculam præfers phyliros,
 qua nil opus nobis? Ibimus, hîc lu-
 cer pectore flamma fatis. Istam non
 potis est vis sæva extinguere venti,
 Aut imber cælo candidus præcipi-
 tans. Ac contra hunc ignem Vene-
 ris, nisi si Venus ipsa, Nulla est quæ
 possit vis alia opprimere, &cæ. *Neq;
 graminibus*) Id conqueritur Apollo
 ad Naïonem, Hei mihi quod nullus
 amor est medicabilis herbis. *Magi-
 cisve susurris*) id est, incantationibus, *Sufuris*
 quæ obscure remordente conscien-
 tia proferuntur. *Quis te Deus*) ex
 veteri consuetudine interrogandi:
 nam hodie, cum unum credimus
 Deum, inepta esset, nisi abusivè, ut
 dixi, ex poëtico more inferos dica-
 mus deos, & amorem aut virtutes
 & vitia. *In istas ambages*) id est, inex-
 tricabiles errores. *Sed non Deus*) Cor-
 rigit ergo quod dixerat, Deus: im-
 mò, inquit, *Satanum pessimum*) à no-
 minativo Satan, hujus satános, sicut
 Titan titanos, Pæan pæanos: pec-
 cant ergo qui etiam satanas satanæ
 E me-

Amba-
ges.

Satanū.

media brevi proferunt. *Ter tribus*
id est, novem noctibus & totide
diebus, ex novem choris Angel
rum.

Dic agè, si nosti quenquam, reminiscere
si quem

Videris hoc pacto ditescere, surgere
altum, (acerr

a/ *Dilatere domum, majoribus horum*
Complere his studiis, extendere latis
agros.

Multiplicare greges, acquirere pasca
bobus.

Inter tot populos, quot habet latisim
tellus,

Sunt qui nostra ferant mensis epuland
cruentis (artus

Corpora & humanos absument dentib
Sunt, inquam, quos tanta malis tot vex
Erinnys,

Sed nullum est tam immane genus, tam
barbara nusquam

125 *Gens, qua fæminceos non excretur amore*
Hinc veniunt rixa, veniunt & jurgia
& arma,

Sape etiam dira multo cum sanguini
mortes.

Hinc

*Hinc quoq. deletis eversa manibus urbes
Ipsa etiam leges, rubrisq. volumina loris
Clauſa, votat ſcelus hoc, & deteſtantur
amores.*

*His leges audiunt, ad hac reſpondit it
Amyntas:*

*(Civis enim fuerat puer, & verſatus
in urbe*

*His monitis prudens, & circumſpectus
haberi*

*Miseris, & ſenſu tetricos anteire Catones.
Error hic, hac paſſim ſapiens dementia
regnat,*

*Ipſe ſibi blanditur homo, ſollersq. putari
Vult animal, tamen incautus ſibi multa
tetendit*

*Retia, & in foveam cecidit quam fecerat
ante. (ipſe,*

Esber erat, ſervile jugum ſibi condidit

*Pondus id eſt legum, (vidi ipſe volumina)
quas nec*

*Antiqui potuere patres, nec poſſumus ipſi,
Nec ſervare atas poterit ventura nepo-
tum.*

*Aſpice quam ſtulta eſt horum prudentia,
calum*

Sperat, & eſſe ſibi ſede inter ſidera credit.

*Forſitan in volucrem moriens tranſiit,
& altum*

*Spiritus, aſſumptis tranabat ad æthera
pennis.*

*Tunc ego, quid latras? legum Deus auctor
& ipsis*

Non parère, ſapit magnam nimis impietatem.

Fauſt. Grandia de magnis hæc ſunt ætaminarebus.

*For. Quid fuerim reris? quamvis pa-
noſus & aſper*

*Sim modo, tunc animo, tunc vi, tunc ore
valebam,*

*Nec mihi ſeſe alius poterat componere
paſtor.*

*Fauſt. Nunc quoque ſi rectus vultu
gradiare ſupino,*

Alter eris Mari9, raſo ore videbere Carbo.

*For. Talia reſpondit ſic objurgatus
Amyntas:*

*Faſto homini Deus invidit, conceſſa
voluptas*

*Viſa bonum nimis excellens, & vota
repreſſit (capistro,*

*Legibus inventis, ut equi ligat ora
Ne, quocunq; libet, flectat veſtigia ſeſſor.*

Qua

*Qua mea sit, me cogit amor, sententia
fari,*

*Liberaque ora facit: qui non communi-
cat usum*

*Conjugis, invidus est, livorem excusat
honestas,*

Introducitur usu longi livoris iniquo.

*Nam dum quisque sibi retinet sua gaudia
nec vult*

*Publica, communis mos ac longevus
honestas*

*Factus, & hunc morem fecit dementia
legem. (ptas.*

Invida res amor est, res invidiosa volu-

*Tunc ego non audens hominem contem-
dere contra*

Amplius, insano rediens amante recessi.

*Faust. Cernis ut hic malus affectus sic
lumina mentis*

*Claudat, in errores ut spontè feramur
apertos?*

*For. Cernis ut à summo liventia nubila
Baldo*

*Se agglomerent? oritur grando, ne fortè
vagantes*

*Tempestas deprehendat oves, discedere
tempus.*

Dic age) Progreditur in detestationem amorum, quò illum avertat: facitque id quasi satyricè, docens nullum ex amoribus emolumentum, nullumq; per eos ditescere.

Sunt qui nostra ferant) Tyranni qui sanguinem & sudorem pauperum absumunt, aut ad Cyclopas & Læstrygonas aspexit, aut ad ægyptios à lunenale damnatos: sed verius ad avaros, qui quicquid pauperes sudore pariunt, devorant. *Eversæ urbes*) ut Troia & aliæ (ut Horatius i. sermo. *sentit*) multæ: Nam fuit autē Helenam cumnus teterrima belli Causa, sed ignotis perierunt mortibus illi, Quos Venerem incertam rapientes more ferarum, Viribus editior cædebat, ut in grege taurus. *Tetricos*) severos & rigidos, à tetricis montibus asperis. *Anteire*) collisio est, sicut in deinde, proinde, deesse fieri solet. *Catones*) duo nominativi sunt severissimi, major ille Censorius & minor Utcensis. *Ipse etiam leges*) ut lex divina, Non mœchaberis: lex humana,

Catões
duo.

ia, ut lex Iulia in adulteros, de qua
 Juvenal, Lex Iulia dormis? & cæ.
Quas nec antiquis potuere patres) Sic
 beatus Petrus Acto. 15. Nunc ergo
 quid tenratis Deum imponere iu-
 gum super cervices discipulorum,
 quod neque nos, neque partes no-
 stri potare potuimus? *Sapiens de-
 nentia*) bona implicatio, sicut apud
 Iuv. Inter Socraticos notissima fos-
 sa cinædos, cum nihil sit magis re-
 pugnas quam Socraticum & cinæ-
 dum esse: sed ut in prologo Andri-
 : dicitur, Multi faciunt næ intelli-
 gendo, ut nihil intelligant. Viden-
 tur ergo sibi sapientes cum sint de-
 nentes, iniquam in se ferentes le-
 gem. Horatius, quam temere in nos-
 træt legem sancimus iniquam? *Quam
 fecerat antè*) Sic David, Inci-
 dit in foveam quam fecit. *Forſitan
 n volucrem*) Tanta est amantibus
 infania, ut etiam quæ fidei sunt irri-
 leant: graphicè ergo docet, quam
 non sit sui compos quisquis amat.
Grandia de magnis) Ne decori perfo-
 rarum immemor videator poëta:

Reris
 Panno-
 fus

Carbo

videtur em̄ altior hæc disputatio,
 quàm ut rusticis conveniat. In-
 ducit alterũ interloquentem quasi
 minus habeat fidei : unde For-
 tunatus (more senum, qui se lau-
 dant & sua tempora, ut Nestor
 apud Homerum, unde Flaccus in
 arte, Laudator temporis acti Se pu-
 ero) dicit in adolescentia se fuisse
 præstanti ingenio, & prudentia ma-
 gna præditum, *Quid fuerim re-
 ris ?*) id est, arbitraris ? *quamvis pan-
 nosus*) id est, veste multis panniculis
 confuta & crasso panno. *& asper sim
 modo*) id est, pannis annisq; obfitus,
 ut inquit Comicus. Nunc quoque
 si rectus vultu gradiãre supino, *Al-
 ter eris Marius*) Qui procerus erat,
 &, ut Appianus docet, vultu seve-
 ro, qui ex vultũs diritate cum nihil
 loqueretur satis proferre visus,
 quàm ingentem machinaretur
 cædæm. Papirius autem Carbo,
 illa tempestate, qua cum juniore
 Graccho conspirabat, adhuc juve-
 nis seu imberbis erat : unde ait, ra-
 so ore vedebere Carbo, alludens, ni
 fal-

fallor, ad Carbonem, quo nihil nigrius. *Ut equi ligat ora capistro fessor*) id est, qui infidet equo. *Me cogit amor*) Non ergo sui juris aut liberum se fatetur, sed amore coactum.

Qui non communicat usum Conjugis, invidus est) Vult, errore & hæresi Nicolaitarum, etiam conjuges debere communes esse, et per invidiam suam cuique datam, & legem juliam in adulteros latam, quæ res, quia honesta visa, livorem excusat honestas. Honestatem autem introduxit longus, iniquus, inquit, usus, quæ omnia sunt, ab infano & demente amatore dicta: unde quam vidit, non maritali affectione amavit. *Invida res amor est*) id est, invidere faciens, quia nec regna partem, nec ferre Venus potest. *Liventia*) subnigra & densa, à livore qui est macula plumbei coloris expressu facta. Tibull. Tum succos herbasque dedi, quis livor abiret, Quem facit impresso mutua dente Venus. Et quia talem invidi contrahunt colorem, ideo lividi

E 5 di.

dicuntur, & livor invidia. *Baldo*,
id est, à monte vicino. est autem
futuræ Ecloges parasceve, id est,
præparatio.

ECLOGA III.

De insani amoris exitu infeli-
ci inscripta.

A M Y N T A S.

Colloquutores.

FAUSTUS & FORTUNATUS.

Fausto.

Illa hesternæ ruens Baldi de vertice
grando,

Fortunate, fuit nobis innoxia divis

Gratia nostrarum quibus est custodia
frugum.

Sed veluti ex illis veniens ait Harculus
oris,

(sic est

Veronensem agrum, pecudes, & ovilia
Demolita, casas & pastoralia tecta

Sic evertit ut agricolis spes nulla supersit:
Agricolis etenim pecus est substantia &

arva

His subjecta malis, grandis thesaurus
in arca

Ci-

*Civibus est, quem nulla queat contundere
grando,*

Nulla pruina, gelu nullum, nulla aëris ira.

*Nescio quis ventos tempestatesque gu-
bernat. (ausim*

Id scio, sed neq, si scio, sat scio: sed tamen,

*Dicere, quid? vitane ideo mulctabor in
ipsa?*

*Numina si, ut perhibent, orbem mode-
rantur ab alto,*

Extimo nil duros hominū curare labores,

Aspice quo tenuem victū sudore paramo,

*Quot mala pro grege, pro natis, pro con-
juge pastor*

Fert miser, infestis astate caloribus ardet,

*Frigoribus riget hybernis, dormimus ad
imbrem*

Cotibus in duris, vel humi contagia mille,

*Mille premunt morbi pecudes, discrimina
mille*

Sollicitant, latro insidias intentat ovili,

Atq, lupus milesq, lupo furacior omni,

Ut manus assiduo detrita incalluit usu,

*Squalluit os, barba obrigit, cutis aruit
astu,*

*Una repente rapit omnia turbine
grando.*

Hoc

*Hoc superi faciunt, quibus inclinamur
ad aras,*

cereal *Et quibus offerimus faculas & choron
vota.*

*Nescio quæ pietas & quæ clementia tantis
Gladibus involvat pastores omnium ego-
nos.*

Illa hesternæ ruens) Facto ex e-
ventu pastoribus colloquio, profe-
quitur Fortunatus infelices amo-
res Amyntæ. Stylus, quia pasto-
ralis, facilis est: quocirca bre-
vissimus ero. *Illa grando hesternæ*)
huius meminit in fine præcedentis
Eclogæ. *de vertice*) id est summi-

Vertex. *tate.* Vertex enim dicitur sum-
mitas, à qua vertendum est cum
altius ire nequeas, ut in capite &

Baldus monte. *Baldus* mons est. *Divis*)

Divis. id est, sanctis. *Harculus*) rustici no-

Harcu- men, quasi bonus cultor, aut arvi-
lus. cola, aut retiarius apud enim dicitur

rete. *Demolita*) id est, dejecit, pro-
stravit, calamitatem inferendo. *Ca-*
sas) tuguria pastoralia, & pro id est
pastoralia tecta. *Agricolis etenim*)

Ordo est, Etenim substantia, id est,
pos-

possessio & peculium est agricolis
 pecus & arva: *Nulla aëris ira*) id est,
 tempestates, quasi ab irato Iove, qui
 & aër dicitur, illatæ. *Nescio quis, &c.*)
 rustice id dicit, sed graphice. Sunt
 enim rustici impatientes calami-
 tatis, ita ut in proverbio sit, Qui sua
 amittit & sensus amittit. Unde &
 Æneas amissa coniuge (quam-
 quam summus alioqui deorum
 cultor) ait Æneida. 2. Quem non
 incusavi amens hominumque,
 Deumque? aut quid in eversa vidi
 crudelius urbe? Et in Bucolicis
 amisso nato, Atque Deos atq; astra
 vocat crudelia mater. *Vitane ideo
 mulctabor in ipsa?*) id, anne ob id vi-
 vens puniar? Id quoque de more
 rusticano: nam illis durum non
 videtur, quod differtur malum, ut-
 pote post fata. *Numina si ut perhibent*)
 Epicurei enim negabant, unde Ma-
 ro in Buc. Nec curare Deum cre-
 dis mortalia quenquam. Lucr. Nec
 bene pro meritis capitur nec tangi-
 tur ira. Horat. primo ser. Credat
 Judæus apella, Non ego; namque

Apella

di-

didici securum agere ævum. Judæum vocat apellam, id est, sine pelle præputii, hoc est, circumcissum. Securum ævum, id est, seorsum à cura mortalium. Unde Epicurus jactabat se levasse genus humanum duobus summe malis, metu & superstitione deorum. Metu quidem, quia dixit unum esse spiritus humani & belluini interitum, & ita non esse metuenda quæ post mortem eueniunt: & superstitione, id est, anxia religione, cum dii non curent mortalia, sed utrumque impium & scelestum est, omnem pietatem & religionem destruens. Ex-

Extimo *timo*) pro existimo, id est, censeo & judico, per x plurimi scribunt:

Æstimo *Æstimo* autem, id est, æris pretium constituo & liceor, per æ & st

Discri- *Discrimina*) id est, pericula. *Milesq;*
mina. *lupo furacior*) miles dicitur, quicun-

Miles. que stipendium belli gratia suscipit.

Grâdo *Una grandò*) una calamitas, quæ dicta est quòd calamos, id est, culmos segetum terit: est autem in sermone multiplex pathos. *Quibus incli-*

na.

namur) adorando & sacrificando
 nutu Sic Hiarbas Æneid. 4. Dicitur
 ante aras media inter numina di-
 vum. Multa Jovem manibus sup-
 plex orasse supinis. Et infra, Nos
 munera templis, Quippe tuis feri-
 mus famamque fovemus inanem.
Incalluit) id est, callum, hoc est, tu-
 morem & duritiem induit. *Pastores*
omnium egenos) Æneid. primo, Omni-
 bus exhaustos jam casibus, omni-
 um egenos.

Faust. *Fortunate, scelus nobis hac omnia*
nostrum

Ingerit, atherci sententia judicis equa est.
 For. *Quod scelus? an fuimus Christi vi-*
ta insidiati?

Faust. *Jurgia, furta, ira, Venus, &*
mendacia, rixa.

For. *Quid meruere boni? nec enim sce-*
lus obruit omnes.

Et tamen una omnes pariter pessundas
Erinnys.

Faust. *Heu nescis malè de superis senti-*
re, nefandum.

Hic igitur, qua scire nefas, noscire ne-
cesse est,

Post

*Posthabitis, curas iterum repetamus
Amynta.*

Quas sumus experti, quas ignorare negatum est.

*Res vulgaris amor, studium commune juven-
venta.*

*For. Mæror & affectus alii de cardine
mentem*

*Sapè levant, animo semper venit æger ab
agro.*

*Fauft. Intellecta licet pro re, pro tem-
pore fari,*

*(Sic habitus Cosmas sapiens) incognita
nunquam.*

*For. Fauste, fapis? notos igitur repeta-
mus amores:*

*Restat Amynteos postrema in fata fu-
rores*

*Dicere, & in misero lachrymas impen-
dere casu.*

*Fortunate, &c.) Ne approbanda
videatur sententia Fortunati, casti-
gat eum Faustus, dicens illud no-
tum verbum, Omnia mala quæ pa-
timur, peccata nostra meruere.
Ætherei sententia judicis æqua. Au-
gustinus enim docet occulta qui-
dem*

dem esse interdum divina confilia,
sed tamen nunquam injusta. Hoc
Maro. *Æneid.* 6. Aut æquus ama-
vit Juppiter, & 10. *Æneid.* Rex Jup-
piter omnibus idem. *Quod scelus.*)
Graphice exprimit rusticorum opi-
nionem, qui sese infantes putant,
dum capitalibus criminibus va-
cant. Respondet autem Faustus,
Quæris quod scelus? *Jurgia*) id est,
contentiones, quæ frequentes inter
rusticos sunt: unde pro magno bo-
no duxit Maro septem, dicens:
Hinc tibi quæ semper vicino ab li-
mite sepēs, &c. *Venus*) id est, luxu-
ria canis. *Quid meruere boni?*) Non
respondet ad hoc Faustus, aut quia
festinat ad narrationem exitus
amorum Amyntæ, aut quia non
decurrit rusticum, quæ Theologo-
rum sunt, enodare: unde dicit ne-
fas esse de factis Dei inquirere. Satis
enim esse debet, quia Deus ita vult,
qui nihil injustum velle potest ideo-
que ubi divina est præceptio, nulla
debet esse percunctatio, ut Abra-
ham nobis præclare ostendit, di-
cen-

cente D. Augustino. Nam filium non dubitavit mactare, in quo tamen propaginis promissionem acceperat. At si quæras cur bonicū malis puniantur, dicetur, tantū temporaliter puniri bonos, ut plus mereantur, malos autem ad vindictam: & ita pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus, mors autem peccatorum pessima.

Nescire necesse est) altiora te ne quæsieris. Mitte arcana Dei, &c. *Posthabitis*) id est, prætermiſſis aut minoris habitis, ut, Posthabui tamen illorum mea seria ludo, &, posthabita coluisse Samo. *Quas*) id est,

cujusmodi sumus experti: quia hoc commune malum, Semel insanivimus omnes. *Mæror & affectus alii*) id est, affectiones & passion-

Cardi- nes, & perturbationes. *De cardine*) id est, de stabilitate. *Sapé levant*) id est, movent. *Animo sermo venit ager ab agro*) quia ex abundantia cordis os loquitur: unde Flaccus in arte, Format enim natura prius nos intus ad omnem Fortunatorum ha-

bi-

bitum, juvat aut impellit ad iram,
 Aut ad humum mœrore gravi
 deducit & angit, Pòst effert animi
 motus interprete lingua. *Sic habitus*
Cosmas sapiens) Cosmas, ut opinor, cosmas
 Medices, Florentinus ille ditissimus Medi-
 & memoratissimus, pater Lauren- ces.
 tii & avus Petri Medicis hîc intelli-
 gitur. *In postrema*) id est, in ultima,
fata) id est, mortem usque. *Impen-*
dere) id est, impertiri. *In misero casu*)
 id est, infelici exitu.

Prateriens illac parvo pòst tempore,
rursum
Insanire hominem video, & miseratus
amantem,
O iterum, dixi, mens inconsulta, veneno
Ebria fatali, populo jam fabula factus,
Non resipiscis adhuc? & adhuc in amore
sepultus,
Te rapis atque tuos, pecus atque mapalia
tecum,
Ut quondam moriens rapuit secum omnia
Sampsoni?
Quum senio curvatus eris, si forte sena-
stam

*Fata tibi dederint, quis sustentabit in-
tem,*

*Somnolentum, inopem, cum jam defece-
rit omne*

*Robur & ingenium, sensusq; recesserit
omnis?*

*Hac tibi cuncta feret, nisi mors prave-
nerit, atas*

*Esto domi, vigila, observa: super omnia
semper*

*Prospicè quò tendas, & quò venisse do-
lendum est*

*Ire cave, discerne vias, hominemque
memento*

*Non ad delitias, non ad muliebria natum
Blandimenta, levi tã perniciofa juventa.*

*Ipsè ego, cui pecudes, cui lac cui caseus,
agrè*

*Vitam ago: tanta agros omnes invasit
egestas,*

*Tot durirerũ eventus, incommoda pasfim
Tanta, tot adversis totus convolvitur
orbis.*

Illac.

*Præt oriens illac) Principium nar-
rationis. Illac) i. per locum illum,
ubi dixi Amyntham amore languen-
tem jacere. Parvo post tempore) sic
Ma-*

Maro, respexit tamen ut multo post tempore venit. Unde post & ante gratia excessus ablativum regunt cum suo, si volumus, casu, & post dictam diem parvo tempore: sine autem casuali videntur abverbia, ut postea & antea. *O iterum*) bonus est versus, quia in principio carminis monosyllaba vocalia non subiunguntur, ut ô utinam, ô ego: neque corripuntur, sicut interdum in medio, ut in Buc. Te Corydon ô Alexi, trahit sua quenque voluptas. *Mens inconsulta*) id est, imprudens, cui nihil est consilii aut pensi. Capi- tur enim inconsultus passivè pro eo, cui non est datum consilium, ut Æneidos tertio, Inconsulti abeunt sedemque odêre Sybillæ. Et tamen inconsulti videntur, qui consilium dant, sed reverà qui consuluntur sæpè, id est, à quibus prudentibus consilium petitur. Unde non solum jurisconsultus, sed etiam jureconsultus dicitur, quasi in jure aut de jure. *Veneno ebria fatali*) id est, amore ad fata, i.e. mortem ducente.

Post &
ante.

Incon-
sulta.

Pro

Ire ca.

*Non ad a:
Blandimen:
Ipsē ego sui*

Vitam ago: 1

*Tot duri verū e:
Tanta, tot adve*

orbu.

Ilac.

*Prat eriens illac
rationis. Illac) i
ubi dixi Amyntram
tem jacere. Parva*

deorum confutur

donare

vivere. Et natura

solebat

plebat, id est, non

ncenim natura

mors merita, id est, pro

remedium tot

natur, concessa

olentiam, quæ

su contingere possit

rangit Maro

non quæ

Scilicet

continuat

ntam ha-

ntæ dicit,

capti sunt

umentum

(non auditam)

lita: unde

oculatus te-

id est, unus

nam decem

umno toton-

entur. Sexa-

ras. Mittere

n Bucol. Au-

cras altera

mit-

re nido,

tempore

gramine

re recesit

inolevit

continuat

ntam ha-

ntæ dicit,

capti sunt

umentum

(non auditam)

lita: unde

oculatus te-

id est, unus

nam decem

umno toton-

entur. Sexa-

ras. Mittere

n Bucol. Au-

cras altera

mit-

Est enim amor venenum quod per
 venas it, unde, Vulnus alit venis:
 nec tamen fato imputandum, sed
 nobis. Unde divus Augustinus
 semper illud, Ego dixi, miserere
 mei, sana animam meam quia pec-
 cavi tibi, ait, Ego peccavi non fa-
 tum, non fortuna, de hoc tamen
 plura jam diximus. *populo jam fa-
 bula facta*: quia ordo est, factus
 jam *populo fabula*. *Resipiscis*) id est,
 iterum sapis, & ad sapientiam redis.
Pecus atq; mapalia) id est, casas & cau-
 las. Dicuntur etiam sic à Virgi. Ut
 raris habitata mapallia vilis: & ma-
 galia, sed prima longa, ut Æneid. i.
 Miratur molem Æneas magalia
 quondam. *Rapuit secum omnia Sam-
 pson*) ut Judicum 16. latè describi-
 tur, nota est historia. *Senectam fata
 tibi dederint*) qui enim, ut Seneca
 dicit, ad extremum fati pervene-
 rit, senex morietur. Posuerunt
 antiqui multiplicem mortem: ut fa-
 talem, quæ quatuor cursus satur-
 ninos explebat, id est, centum vi-
 ginti annos, ultra quos fata,

id

id est, deorum constituta negabant
 posse vivere. Et naturalem, quæ
 tres explebat, id est, nonaginta an-
 nos, tunc enim natura deficit: di-
 citurque mors merita, id est, pro
 merito, in remedium tot malorum,
 quæ sequantur, concessa. Et fortui-
 tam ac violentiam, quæ etiam in
 primo cursu contingere possunt,
 quas omnes tangit Maro Ænei. 4.
 ad finem, Nam quia nec fato, meri-
 ta nec morte peribat. Sed misera
 ante diem, subitoque accensa furo-
 re. *Hac tibi cuncta ferent*) Unde
 Flac. in arte, Multa ferunt anni ve-
 nientes commoda secum, Multa
 recedentes adimunt. De incommo-
 dis senectæ vide Juvenalis saty. 10.
 in qua dicit, Sed quàm continuis &
 quantis longa senectus Plena ma-
 lis? *Prospice quò tendas*) id est, ad
 quem statum. Persius, Est aliquid
 quò tendis? *Et quò*) i. ad quem sta-
 tum. Ordo est, & cave ire eò, quò
 venisse dolendum est. *Esto domi*)
 aut simpliciter dicit, aut quod Persi.

Tecum habita, ut noris quàm sit tibi curta supellex. *Levi* id est, facili & inconstanti. *Te duri rerum eventus*) Licet, ut Valla docet, in plurali frequentius dicatur eventa genere neu, tamen etiam eventus legimus, ut *Æne. 6.* *Gæcosque volutat eventus.*

Accipe rem non auditam, non tempore factam

Præterito, sed quam lux hac mihi protulit ipsi:

Ut mos, autumnò pecudas crescente tondendi,

Mane fore exposui lana venalia pondo Sexaginta: hodie grande es conflare putabam,

Vix vitæ gregis eduxi, vix pabula possum Mercari hybernis nivibus, quo cætera pacto

Sit victura domus nondum mihi constat Amynta

Quisquis amat, domina munuscula mittat oportet

Tu verò, cui vix tectum fortuna reliquit, Sub quo luce habitat, sub quo pernoctas egestas,

Quid

*Quid poteris cupida gratum donare
puella?*

*Mittere mala decem satis esse solebat
amanti.*

*Purpurei flores, & raptus ab arbore nidus,
Gramen odoriferum, memini quo tempore
magna*

*Credebantur opes, ventum est à gramine
ad aurum.*

*Regia res amor est, hac tempestate recesit
Mos vetus, & quadam mala lex inolevit
amandi.*

Accipe rem non auditam) Continuat sermonem, quem ad Amyntam habuit, in quo quod Amyntæ dicit, omnibus dicit, qui simili capti sunt morbo: recitat ergo argumentum pro re excogitatum. *Non auditam*) quia falsa sunt sæpè audita: unde Plaut. Plus valet unus oculatus testis, quàm auriti decem, id est, unus qui se vidisse dicat, quàm decem qui audivisse dicant. *Autumno totondi*) alibi in Majo tondentur. *Sexaginta pondo*) id est, libras. *Mittere mala decem*) Virgilius in Bucol. Aurea mala decem misi, cras altera

mittam. *Purpurei flores*) Idem, Tibi lilia plenis. Ecce ferunt nymphæ calathis: sed id amasti poëtæ uberius dicunt. *Et ruptus ab arbore nidus*) Idem, parta meæ Veneri sunt munera: namque notavi Ipse locum, aëriæ quo congesse palumbes. *Gramen odoriferum*) Idem, Dum cæcia atq; aliis intexens suavibus herbis. Mollia luteola spargit vaccinia caltha. *Credebantur opes*) unde, Qui potuit violas addere, dives erat. *A gramine ad aurum*) Ovid. Melius nunc omnem in auro est. *Regiæ res*) id est, regalis, quod potius dicerem: sed tamen & morbum regium vocant, qui regalem expetit sumptum. *Hac tempestate*) hoc tempore turbulento.

*Talia suadenti torvo mihi rettulit ore:
Si cupis optatam mihi, Fortunate, salutem,*

Da quod amo, nostro hac una est medicina dolori.

Cætera quæ memoras mihi sunt tormenta, revelli (imago

Ex animo furar iste nequit, mea pectora
Vir-

Virginis obsedit, mecum est, mecum itq̃
reditq̃

Excubat & dormit mecum, caput, ossa,
medullas,

Cor complexa, potest cum sola excedere
vita.

Ac veluti quoties aliena ex arbore secto
Surculus inseritur trunco, natura duo-
rum (virga:

Jungitur, & mixto coalescit corpore
Sic domina dilecta mihi se immerisit
imago, (unum

Et fecit duo corda unum, duo traxit in
Pectora, sensus inest nobis & spiritus e/
idem.

O me felicem, si cum mea fata vocabunt,
In gremio dulciq̃ sinu, niveisq̃ tacertis,
Saltem animo caput hoc languens abeun-
te jaceret:

Illa sua nobis morientia lumina dextra
Clauderet, & tristi fleret mea fœra voce,
Sive ad felices vadâ post funera campos,
Seu ferar ardentem rapidi Phlegetontis
ad undam.

Nec sine te felix ero, nec tecum miser
unquam. (decentes

O Dryades, florumque dea, nymphaque,
O ne-

O nemorum Sylvane pater, servate pre-
camur,

Collibus in vestris, gelidisq; in vallibus
omne

Sylvarum rurisq; decus, circumdate saltus
Sepibus, & prohibete pecus ne floribus
obsit.

Ista, precor, dominae servate in funera
nostra.

Tunc omnis spargatur humus, redolentia
ferta

Texite, quæ contra tumulum, supraque
jacentem

Componantur, heram: tristes ad busta
puella

Pierides aderunt, & lamentabile carmen
Ore canent madido, signataq; verba re-
liquent

Ista sepultura, relegenda nepotibus olim.
Hic tegitur virgo, cui nil, quin diva
vocari

Debuerit, deerat, nisi dura fuisset
amanti,

Talia fundenti) Recitat respon-
sum miserè amantis, solam puel-
lam deposcentis, ut Charinus Te-
rentianus: Nihil aliud volo nisi phi-
lo-

Iomela. Benè dicit svadenti & non
 persuadenti, quia nihil efficit. *Furor
 est*) id est, quem tu commemorasti,
 & dixisti in me esse. *Excubat*) id est,
 excubias agit, hoc est, vigilat me-
 cum. *Æneid* 4. Illum absens absen-
 tem auditque videtque. Id quoque
 Phædria optat sibi à Thaide fieri in
 Eunuc. Me ames, me desideres,
 me somnies, me expectes, de me
 cogites, me speres, me te oblectes,
 mecum tota sis, &c. *Caput*) unde
 furor in amante. *Ossa medullas*) *Æne.*
 4. Est mollis flamma medullas, In-
 teriâ, & tacitum vivit sub pectore
 vulnus: unde hîc addit, Cor com-
 plexa, hinc enim dicitur cura, quòd **Cura.**
 cor urit. *Surculus*) id est, insita quæ **surcu-**
 pullulat virgula. *Duo corda unum*) **lus.**
 unde *Corinth.* 6. Et erunt duo in
 carne una. Hic autem non ex re,
 sed ex affectione dicitur, quia non-
 dum adhæsit: qui autem adhæret
 (ut ibidem dicitur) meretrici, u-
 num corpus efficitur. *Et spiritus*) id
 est, animus, quia Græcè ἀνέμῳ spi-
 ritus seu ventus dicitur. *O me feli-*
cem)

cem) graphice exprimit affectionem miserè amantis, cui dulce videtur in complexu amatae mori. Virgil. in Buc. Hic ipso tecum consumerer ævo *Illasua nobis, &c.*) Ex Tibullo verè sumptus locus, aut ex epistolis Ovidii, Tristi voce nœnias canendo. *Sive ad felices campos*) i. ely-
 fios, de quibus Ænei. 6. Devenere locos & amœna vireta Fortunatorum nemorum, sedesq; beatas &c. Hos paradysum vocamus. *Phlegeton* fluvius infernalis ab ordore dictus. *Nec sine te felix ero, ne tecum miser unquam*) Ex affectione, ut dixi, loquitur, non ex debito consilio: itaque non est putandum eam esse poetæ mentem. Quod dico propter imperitos, qui non discernentes quando ex sua sententia, & quando ex alterius introducti loquuntur poetæ, indifferenter citant, quasi ita senserint. Maro autem sentit etiam amores perdurare post fata, unde ait in eodem 6. Curæ non ipsæ in morte relinqvunt. Quin putavit easdem permanere affectiones dicens,

Quæ

Elysiu.

Phlegeton.

Quæ gratia currûm armorumque
 fuit vivis, quæ cura nitentis Pasce-
 re equos, eadem sequitur tellure
 repositos, Juxta quod dictum est,
 Qualem te in venio, talem te judico.
 Et ita, quia æterna est damnatis
 peccandi libido, (non enim immu-
 tari possunt) meritò est æternum
 supplicium. Sed ad rusticum rede-
 amus Amyntam, cui insanus amor
 non persuasit, quod prophetæ di-
 vinitus persuasum erat, dicenti,
 Non avertas faciem tuam à me, &
 similis ero descendentibus in la-
 cum. *O Dryades*) id est nymphæ ar- **Drya-**
 borum, & præcipue quercuum, **des.**
 quia *spūs spuòs*, id est, drys hujus
 dryos, quercus dicitur. *Florumq;*)
 quæ Napeæ dicuntur. *Nymphæ que*) **Napeæ**
 scilicet aliarum rerum, ut moni- **Orea-**
 tum quæ Oreades, & fluminum **des.**
 quæ Naiades dicuntur, & marium
 quæ Nereides, & arborum quoque
 quæ hamadryades. *Oncemorum Syl-*
vane pater) unde à sylvis denomi-
 natus. Hic quoque advenisse di-
 citur ad Gallum amore pereuntem,
 à Virgil in Bucol. **Ve-**

Venit & agresti capitis Silvanus
honore.

Florentes ferulas, & grandia lilia
quassant.

Unde dicit, *Servate precamur, quia*
Nymphæ amare & amari solent.
Servate inquit decus) id est, ornatum
florum & herbarum. *ne floribus ob-*
sit) Virgil. Georgi. 4. Nec oves hæ-
dive petulci Floribus insultent, aut
errans bucula campo Decutiat ro-
rem, & surgentes atterat herbas.
Ista id est, vestra dona. domina nostra)
sic enim et Græci & latini & Barba-
ri uxores vocant: unde Maro in di-
ris; Quod mea non mecum domi-
na est. *Circa tumulum.*) Credebant
enim in veteri superstitione beatas
animas, quarum opera molliter re-
quiescerent: unde Persius, Nunc
non cinis ille poëtæ? Felix non levi-
or cyppus nunc imprimit ossa?
Laudant covivæ, nunc non è ma-
nibus illis. Nunc non è tumulo,
fortunataque favilla Nascentur vi-
olæ? Et Juvenal. Dii majorum um-
bris tenuem, & sine pondere ter-
ram

Sepul-
chrum.
leve.

ram, Spirantesque crocos & in urna perpetuum ver, Qui præceptorem sancti voluere parentis Esse loco. Et Maritalis, Sit tibi terra levis, mollique regaris arena, Et fit humus cineri non onerosa tuo. Contra interpretatur Tibullus, O tu qui venerem docuisti vendere primus, Quisquis es, intelix urgeat ossa lapis. *Tristes ad busta puellæ Pierides*) i. musæ, juvenalis, Pierides, profit mihi vos dixisse puellas. Bustum dicitur quasi beneustum, locus ubi urna condebatur: urna autem ab arendo dicta, quod ustorum tenebat cineres. Ideo autem Romani, qui tunc ut nunc faciunt, terra condere solebant corpora defunctorum, cœperant ea concremare, quia per bella & invidiam eruta videbant aliquando ossa: diversitatem tamen hanc ex philosophis ortam putant, ut qui ex terra potissimum sumpta putarent, terræ mandarent corpora: qui ex igne & igni, &c. *Lamentabile car.*) Nænam funebrem, aut corpore nondum sepulto
 G epi-

epicœdion, & eo sepulto epitaphion.
 In Daphnide autem dicit Maro, Et
 tumulo superaddite carmen. *Rele-*
genda nepotibus) id est, minoribus
 aut posteris.

*O Virgo, si te tantus consumeret amor,
 Per centum Scyllas ad te per mille Cha-*
rybdes

*Tranaremlaturus opem: tu scavior hydra,
 Me fugis, at culpa nihil est in virgine,*
nam me

Nescit adhuc, si sciret enim, succurreret
ultrò. (vultu,

Nec pato sub miti tam ferrea pectora
Signa tamen vultus fallacia: sub cute
molli.

Mens fera, sub blanda sunt corda im-
mania fronte.

Alloquar, & faciam nostros intelligat
ignes.

Si tamē illa meos vultu avorterit, ibunt
In lachrymas oculi, triste in suspiria
pectus.

Oderit illa licet semper, fugiatq; sequentē,
Ista tamen quocunq; ferar, me cura
sequetur. (artes:

Ite procul medica, non sum sanabilis,
Ite

*Ite procul, magico qui (quod nec credere
dignum est)*

*Carminē pallentes animas revocatis ab
orco.*

*Ite procul vanis precibus qui flectere
divos*

*Creditis, adversum est & inexorabile
calum.*

*Me rapit impatiens furor, & juvat ire
per altos*

*Solvagum montes, per lustra ignota
ferarum.*

O virgo, &c.) Sunt verba Amyntæ per Apostrophē puellam absentem alloquentis. Per centum Scyllas) numerus finitus pro numero infinito. Scylla autem & Charybdis, pericula sunt maxima in mari Siculo: finguntur autem à poëtis esse monstra marina, ex puellis transmutata: nam Scylla Phorci fuit filia, Charybdis mulier vorax. De Scylla dixi in Buc. Quid loquar aut Scyllam nisi, aut quam fama sequuta, &c. De charybdi & etiam Scylla Ænei. 3. Dextrum Scylla latus, lævum implacata charybdis

rybdis Obsidet. Et ita, quia ut dixit Horat. in Arte, Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt, Ducit enim in vitium vitii fuga, si caret arte: ideo de eo, qui unum periculum evitans in aliud incidit, dici solet, Incidit in Scyllam cupiens vitare Charybdim. *Tū scivior hydra*) quam Hercules tandem exussit, cum amputato uno capite illi semper bina repullulare videret. Erat enim lacus, quem exussit, & locum fertilem reddidit, sed serpens aquatica fingitur. *At culpa*) id amatorie; nam semper amicas aut purgant, aut non credunt peccasse, unde ille, Nec si mihi credere tantum. *Signa tamen vultus fallacia*) scilicet sunt. Juvenal. Fronti nulla fides: quis enim non vicus abundat Tristibus obscœnis? *mens fera*) Unde notus, sed minus idoneus auctor, Omnis quæ nitido volucris plumescit amictu. Non est, si simulat, vera columba tamen. Sæpè sub agnina latet hircus pelle lycaon, Subque Catone pio perfidus ille Nero. *Si tamen*

men illa meos vultus averterit.) Videtur hypallage, ut sit, averterit suos vultus a me: id enim indignabundi faciunt Æneid. 2. Diva solo fixos oculos averſa tenebat. Sed ſi accipiat averto ſicut averſor & avertor accipi ſolent, pro eo quod eſt per indignationem avertendo contemno, ſicut Servius fieri poſſe aſſerit, qui dicit, averto & avertor in una ſignificatione declinari poſſe: dicitur recta locutio & non figura, qualis eſt illa apud Boëthium, Heu heu quàm ſurda miſeros avertitur aure, &c. Unde eſt frequentativum averſor, quo frequentius utimur. Ovidi. in Faſtis, Officioque levem non averſatus honorem. *Medice artis*) Unde Apollo apud Ovid. Metamorph. i. dicit. Inventum medicina meum eſt, opifexque per orbē Dicor, & herbarum ſubjecta potentia nobis. Hei mihi quòd nullis amor eſt medicabilis herbis, Nec profunt domino quæ profunt omnibus artes. *Ite procul*) quia Romanis etiam earum erat odioſa

professio. Unde Æneid. 4. Magicas invitam accingier artes. *quod nec credere dignum est*) Unde de Pythouissa quæ Samuelem reverà, an nequam spiritum in illum transfiguratum, quod Augustinus potius asserere videtur. *Animas revocatis ab orco*) id est, ab inferno urgente. Unde orcus quasi urgus à quibusdam pictus videtur. sic in Bucol.

Has herbas, atque hæc ponto mihi lecta venena

Ipse dedit Mœris, nascuntur plurima ponto:

His ego sæpè lupum fieri & se-
condere sylvis Mœrim, sæpè ani-
mas imis excire sepulcris, Atque fa-
tas aliò vidi traducere messes. *Vanis precibus*) Id impiè, sed ex amentia
amantium, Epicuro tamen dig-
num. *Solivagum*) non in solo sed
solum vagantem. Sòli autem sibi
videntur amantes, dum sunt sine
amato. *Per lustra*) per latibula aut
latebras. *Ignota*) scilicet homini-
bus, hoc est, invia. Æneid. 4. de Di-
done, Semperq; relinqui Sola, sibi
sem-

semper longam incomitata videtur
Ire viam, & Tyrios deferta quærere
terra, Eumeni dum veluti, &c. Id
autem tunc erat illi, & est nunc huic
futuræ indicium.

*Talia jactantem verbis conabar amicis
Flectere, sed vulnus nihil insanabile curat.
Illum per campos nox intempesta silentes,
Illum exorta dies inter dumeta videbat
Insomnem semper, raro sylvestria poma
Carpentem, & potu contentum simplicis
unda. -*

*Post longos gemitus, exhaustaq; lumina
fletu (quenti
Assiduo, post lamenta & convulsa fre-
Pectora singultu, moriens finivit amores
Exanimus corpus tumuli sine honore
relictum,*

*Nocturna absumpsere fera, volucresq;
diurna. (passim*

*Faust. Heu funesta lues, fatalis machina,
Corda venenatis penetrans humana
sagittis,*

*Equiparans hominem pecudæ: qua po-
cula Circe,*

*Qua pejora unquam potuit dare philtrea
Calypso?*

64

Qua-

*Quæstyx, quis phlegeton gravior? quæ
major Erynnis?*

*O stulti, quicumq. deum dixistis amorem,
Num natura nocens deus est? ubicunque
locorum*

*Sit deus, est homini clemens, innoxius;
æquus.*

*For. Heu, miserrande puer, tenera sub-
lato juventa.*

*u/ Quæ tibi nascenti laxerunt sidera? quæ
tam*

*Noxia pars cali est, ut te nil tale merentē
Laserit, & primis infortunârit ab annis?
Nec tamen omnino calum tibi defuit
omne,*

*Carmen & argutis quicquid modulamur
avenis,*

*Doctus eras, nisi te mors immatura
tulisset,*

*Dignus eras hederis, dignus Parnasido
lauro,*

*Nec melius cecinit pugnas ac tristia bella,
Hordea & agrorū cultus & pascua noster
Tityrus, à magno tantū dilectus Alexi.
Namq. tui præcox animi sollertia, nobis
Cognita jam pridem, magnam producere
frugem*

Cæ-

*Ceperat, & specimen tulerat virtutis
& artis*

*Non vulgare tua: poteras jam gloria dici.
Ruris, & atatis decus indelebile nostra.
Te Padus, & noster lugubri Mincius ore,
Cum nymphis florere suis, ut Thracius
Hebrus*

*Orphea te tristes ovium florere magistri,
Ut Daphnim luxisse ferunt, te pascua
& agri (campis:*

*Undique, & audita est totis querimonia
Spargite pastores tumulum redolentibus
herbis, (annis*

*Atque sacerdotum cantus ac thura quot-
Dicite, & eternam requiem cantate poeta.
Fauit. Tu tamen arva tenes patria me-
lioris, & altum*

*Incolis Elysium, nos hic te flemus Amynta.
For. Flendum hodie nobis fuerat, nam
tristia nocte*

*Nosco qua maestis cernebam insomnia
formis.*

*Sed jam vesper adest, & Sol se in nube
recondens, (imbros,*

*Dum cadit, agricolis vicinos nunciat
Cogere & ad caulas pecudos convertere
tempus.*

Talia jactantem.) Fortunati est in sua persona loquentis, & impietatem atq; amentiam Amyntæ damnantis. *Æneid*, primo, *Talia jactanti, &c. Verbis amicis*).i. quæ amicos decent. Est enim amicus, a, um, adjectivum, unde amicior & amicissimus leguntur. *Conabar*) id verè, quia sine effectu conamur. *Sed nihil*) .i. nulla res curat) id est, purgat vulnus insanabile. Nullum tamen est in moribus tale ante suprema fata: aut vulnus insanabile nihil, i. nihili curat verba. *Inter dumeta*) ubi dumet & vepres crescunt. *Insomnem*) i. nullum somnum admittentem, quod miserè amanti-um est. *Æneid*. 4. At non infelix animi Phœnissa, nec unquam Solvitur in somnos, oculisve aut pectore noctem Accipit. *Sylvestriapoma*) in sylvis nascentia. *Exhausta glumina*) id est, oculos exhaustos. *Moriens finivit amores*) Unde & Comicus, Hanc nisi mors mihi adimet nemo. Dixit tamen Maro, Curas non ipsa in morte relinqui. *Sine honore*

nore tumuli) i. insepultum. *Fatalis machina.* i. instrumentum ad exitium fatale ducens. *Aequiparans hominem pecudi*) Unde fictæ sunt transformationes , quas Circe in socios Ulyssis exercuit. Psalmist. Homo quum in honore esset, non intellexit, &c. *Philtra*) i. amatoria pocula, ad amorem inducentia. Circe autē & Calypso ex odyssæa HomERICA notissimæ sunt, ad quas Ulysses ap- pulsus dicitur, &c. de Circe quidem Solis filia ad principium septimi Æ- neid. plura videbis. *Calypso* autem, Caly- pso. auctore Hesiodo, Oceani & Tethy- os, aut Homero iudice, Athlantis fi- lia, insulam à se denominatam in mari Jonio tenuit, ad quam Ulysses, ut à Circe discesserat, naufragus pervenit, & amatorio illectus, se- ptem annos permansit, vixq; divelli potuit. *Philtra* autem dicuntur, Philtra. quia *philos* amator dicitur, pocula aut carmina , aut alia ad amorem inducentia. *Questyx*) infernalis pa- lus, à tristitia dicta. *Phlegeton*) flu- vius ab ardore denominatus. *Eryn- nis*)

nis) dicitur furia. *Num*) id est, num-
 quid natura nocens. Physicè hoc
 dicit: nam virtutes naturales deos
 dicebant. Unde Plinius lib. 2. na-
 turalis histor. Fragilis & laboriosa
 mortalitas in partes ista digessit, fra-
 gilitatis suæ memor, ut portionibus
 quisque coleret, quo maximè indi-
 geret, &c. Vim ergo amoris, cupi-
 dinem genere masculino, quia De-
 um dicebant. *Quæ tibi nascenti lu-
 xerunt sidera*) Iterum fatale putat.
 vide ubi de fato locuti sumus. *Cæ-
 lum defuit*) i. benigna influentia cæ-
 li. *Doctus eras*) quemuis ergo sui
 temporis doctum deflet, secutus
 Maronem in Daphnide. *Mors imma-
 tura*) i. ante maturitatem veniens:
 id em̃ dicitur immaturum, quod
 nondum est maturum. *Præcox*
 autem, quod ante tempus maru-
 rum, quasi præcoctum, præco-
 quum. Illud autem (inquit, *Quin-
 tilianus*) præcox ingenium, haud
 temerè ad frugem pervenit, quia
 præcoci ingenio præditi aut citò
 moriuntur, aut studia deferunt.

Di-

Dignus eras hederis) quibus coro- Hedera
nantur poëtæ, eò quod sunt in tu-
tela Liberi patris, qui eis coronatus
ex India rediit. Horat. Me docta-
rum hederæ præmia fontium diis
miscent superis. Persius, Quorum
imagines lambunt hederæ seque-
ces. Juven. Ut dignus venias hede-
ris, & imagine macta. Virgil. in Buc.
Atque hanc sine tempora circum.
Inter viâtrices hederam tibi serpere
lauros. Et iterum, Hedera crescen-
tem ornare poëtam. *Dignus Par-* parna-
naside lauro) id est, in Parnaso monte sus.
Phocidis Boëtiâ versus, Musis & Parna-
Apollini sacro, nascente. Est ergo sis,
Parnasis patronymum à patria
sumptum: sed hîc pro nomine pa-
trio ponitur, quasi sit Parnasica. *Nec*
melius cocinit pugnas) ut in Æneid.
Et agrorum cultus) ut in Geor. *Et pas-*
cua) id est, pastores, ut in Buc. nam
etiam pascua in Georgic. dicit *nostræ*,
id est, nostras, hoc est, Mantuanus.
Tityrus) id est, Virgilius, qui se per
Tityrum in primo Bucolico carmi-
ne significavit. *à magno Alexi*) id est,
Au.

Augusto. *Precox sollertia*) quia ante
 barbam. *Et specimen tuleras*) scilicet
 præ te, aut abstuleras specimen, id
 est, ornamentum. *Non vulgare*) e-
 gregium. *Cū nymphis flevère*) sic Ma-
 ro de Daphnide in Daphnide, *ut*
Thracius Hebrus) scilicet fluvius. Or-
 pheæ scilicet flevit, ut 4 Geor. innu-
 it poëta ut Daphnim, de quo in Bu.
 Vir. latè. *Spargite pastores*) Sic in
 Daphnide, Spargite humum foliis,
 inducite fontibus umbras Pastores,
 mandat fieri sibi talia Daphnis. *Et*
tumultum facite) Et hæc pro epicœ-
 dio sunt, quod canitur ante inhu-
 mationem canitur, vicē habent, *Tu*
tamen arua tenes) hoc quidem vide-
 tur minùs quadrare superioribus.
 Nam cū furor & amentia, atque
 impietas in superos & vilipensio le-
 gum in Amynta dixerit, & ita mor-
 tuum, nec poenituisse significaverit,
 non videtur congruè dicere, & al-
 tum incolis elysium, id est, paradi-
 sum: sed purgari potest, tū quòd
 pastoribus, tū quòd asserendo
 elysium incolere, tacitè poeniten-
 tiam

tiā egisse significat. *Cernebam insomnia*) phantasmata nocturna, quasi futuræ lachrymationis prognostica, idque ex superstitione rustica. *Vicinos nunciat imbres*) Geor. I. Sol quoq; & exoriens, & cum se condet in undas. Signa dabit, solem certissima signa sequentur, &c. sed illic de ortu dicit quod hîc de occasu: addit enim, Ille ubi nascentem maculis violaverit ortum, Conditus in nubem, medioq; refulserit orbe, Suspecti tibi sint imbres. *Cogere, & ad caulas*) id est, ovilia. Virgil. in Sileno, Cogere donec oves stabulis, numerumque referre Jussit. *Tempus cogere*) pro cogendi, Græca locutio, Et jam tempus eqvûm spumantia solvere colla.

ECLOGA IV.

De Natura Mulierum

inscripta.

ALPHUS.

Colloquutores.

ALPHUS & IANUS.

Ja

Alphus

I Ane, caper (video) macer est tuus, esse
solebat

Acer, & elatis in calum cornibus ire:

Nunc dejectus humi flaccis piger auribus
herbam

Olfacit, & summis attingit gramina la-
bris.

Jan. Languet & ex isto languore facetia
surgit:

Qua quoties memini, risum ciet, edita
nondum est,

Edita cum fuerit totus mirabitur orbis.

Al. Jane, soles narrare sales lepidissime
& ore

Suaviloquo, disc ergo, tuus cur langueat
hircus?

Jan. Res non ficta, Deus testis, sed facta
recenter: (gratis.

At dulce id facinus non est narrabile

Quid precii sperare licet? qua dona
reporto?

Al. Jane, ubi congescit nidos philomena,
docebo. inani.)

Jan. Qui leviter, spondet promisso eludit

Al. Qui non credit, inops fidei: sed
pignore tutum

Te facia, duo tela mea deprome pharetra.

Jan

Ianacaper.) Principium hujus Eclogæ ex macie capri captat occasionem facetæ narrationis de pastore mercenario, qui captus amore puellæ, in foveam feris positam incidit: ubi inventus & à vicinis rusticis extractus, furorem amoris non destituit, occasione cujus graphice mulierum ingenia describuntur.

Macer est, qui solebat esse acor, elatis, &c.) unde quod in Hecyra de hominibus dicitur, etiam quibusdam belluis competit: Profecto hoc sic est, ut puto, omnibus nobis, ut res dant sese, magni atque humiles sumus. *Flaccis auribus*) id est, auriculis laxis & pedentibus, quia molli-
bus. *Herbam olfacit*) Id morbi indicium est. *Resum ciet*) i. excitat, à cieo secundæ coniugationis, est enim præsentis temporis. *Totus mirabitur orbis.*) Rustica jactantia & garrulitate hoc dicit: nam si ex persona poëtæ dicitur, verè illi dici posset, Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus. Quid enim mirum si rusticus imprudens in foveam ceci-

H

dit?

dit? *Iane soles narrare sales*) id est, non infulsos apologos. *Ubi enim congesfit*) Latinius Maro, Nanque notavi Ipse locum, aeriae quò congestère palumbes. Nam quæ ferre aut tendere ad locum significant, ut convenio, confluo, congero, adverbium ad locum desiderant, & non in loco. Potest tamen dici, Ubi congesfit, id est, concinnavit & construxit, postquam allata fuit materies. *Qui leniter spondet*) Proverbiale est: nam ferè usu venit, ut qui citò promittunt, difficulter promissa exhibeant, & è converso. *Qui non credit*) Alio diverbio ex arte Rhetorica respondet, Qui non credit, inops est fidei: quia qualis quisque est, talem judicat quemlibet, & ita qui fidus non est, neminem fidum existimat, *Deprome*) id est, exime, *duo tela*) id est, duo spicula aut duas sagittas, quæ sunt pastoribus apta. Virgil. Cum Daphnidis arcum. Fregisti & calamos.

Jan.

Jan. Incipiam nympha Parnasides ora
movete,

Et memorate mei dira infortunia capri,
Ac philomenaos Alpho concedite nidos.
Conductus mercede puer, praefectus ovili,
Assidue pascebat oves, caprū atq; capellas.
Servitium nobis pueri fuit utile, donec
Virgine conspecta, quae tum huc veniebat
aquatum,

Tabuit: ex illo vacors jam tempore factq;
Frigidius curare gregem, contemnere
caulas

Cæpit, & exhausto subvertere cuncta
cerebro.

Cum sopitus erat, poterat vigil esse
videri.

Nugabatur enim quando vigilabat inertā
Corporis officio, solvebat somnia mente.
Hunc ergo in saltu ludens per cornua ca-
prum

Viminibus validis inter dumeta ligarat.
(Quarta dies hodie) tentans an vincula
possit

Vincere cervice ac pradaræ robore frontis
Quaesitum interea nidos nemo omne
pererrat,

Gerda subit virgo, dilecta recogitat ora

*Ora, sinus, & qua fari pudor, omnia
volvitur.*

*Lux fugit interoà, capri redit inmemor,
. alta*

*Nocte recordatus surgit, pavidusq; per
umbras*

*Dum graditur, ruit in foveam, qua
fronde saligna*

Captandis obducta feris & stramine sicco.

Instar erat putei fundo irremediabilis alto.

*Est caper in vinclis, puer est in carcere,
pastor*

*Nullus oves curat, jam tertia luxerat
hora.*

*Miror, oves refero ac numero, caprumq;
requiens,*

Obstupeo, puerum clamo, magalia lustrò.

*Vera loquar, magicis ne forte liquoribus
unctus,*

Extimui, ascenso migrasset in aëra capro.

*Namque striges tali fama est ope, nocte
vagantes,*

*Ad quaedam longinqua procul convivìa
ferri. (duco,*

Attonitus tandem pecudos ad pascua

*Dumq; nemus subeo meditans mecum
ecce per umbras,*

Ecce

*Ecce procul caper in dumis strepit atque
reluctans*

*Cornibus adversis contra sua vincula
pugnat.*

Incipiam) sic Æneid. 2. *Incipiam,
Fracti bello, &c. Numpha Parnasides*)
id est, musæ Parnasum frequentare
solitæ. *Ora movete*) Virgil. Pandite
nunc Heliconæ deæ cantusq; move-
te. Sed quia præcipitur ab Horat.
in Arte, Nec Deus interfit, nisi di-
gnus vindice nodus Inciderit: vi-
debitur quibusdam non apta invo-
catio, quia non debet Deus invoca-
ri aut induci difficultatem dissolvif-
se, nisi res tanta sit, ut opibus huma-
nis sciri aut geri nequeat. Verum
poëtæ aliquando juxta æstimatio-
nem invocantis invocationem fa-
ciunt: unde Juvenal. descripturus
rhombum, dicit satyra 4. Incipe
Calliope licet hîc confidere, non est
Cantandum, res vera agitur: nar-
rate puellæ Pierides, profit mihi,
vos dixisse puellas. Hoc autem ri-
diculè dicit, hîc verò loquitur rusti-
cus, cui, quam dicturus est, res sum,

mam difficultatem habere visa est: unde prius dixit, totus mirabitur orbis. *Philomenaos*) quos philomena congeffit. *Conductus*) ergo mercenarius. *Servitium*) id est, famulatus.

Tabuit *Tabuit*) i. lenta tabe exhaustus est,

Væcors Væcors. i. pravi aut perversi cor-

Frigidus *Frigidus*) id est, negligentius,

ficut in re diligenti dicit per contrarium, Maro, Fervet opus. *Exhausto cerebro*) nimia sollicitudine effæto.

Sopitus *Cum sopitus erat*) id est, summo obrutus, poterat videri esse vigil.

Nugari *Nugabatur enim*) id est, secum inaniter loquebatur. Horatius, Nescio

quid meditans nugarum. Persius,

Nugari solitos. *Ludens*) id est, ad

ludum, ut curam animi premeret

in saltu) in pascuis, uti pecudes sali-

unt: *Tentans*) id est, periculum fa-

ciens *Quæsitum pererrat*) id est, pe-

rerrando it quæsitum: non enim

construitur prius supinum sine mo-

tu saltem latente. *Et quæfari pudor*)

Saligna scilicet est, id est, gremium & intra

Obdu- gremium pudenda. *Fronde saligna*)

sta. id est salicum foliis. *Obducta*) id

est,

est, obstructa in superficie. *captandis feris*) id est, ad capdandas feras. *Jam tertia luxerat hora*) scilicet posterioris diei. *Refero*) id est, recenseo aut separo. *Magalia*) id est, casas & Magalia. *Striges*) sortilegæ & magicis utentes. *Ad quadam longinqua*) Id enim sibi persvadent dæmonibus illusæ. *Ecce*) quasi diceret præter spem.

Terruit incautum subito feralis imago. 54

Et nil talaratum, firmato pectore tandē,

Nosco animal, subiensque rubos, seco vincula rumca. n/

Serò domum rediens, video per pascua longè

Turbam exaltantē risu juveniliter alta.

Ut propè constitimus, meq; agnovère salutant, (porum

Et tuus ecce, ajunt, puer hic, ô Jang luerutus

Erutus è foveis, dum nocte perambulat agros,

Incidit in casses, & sic inventus uterq;

Et caper, & pastor, caper hac incommoda passus,

Languet adhuc puer imprudens, insanior birco est,

*Virgo superbivit mox ut se audivit
amari,*

*Et pueri simulans curam ignorare pudor-
rem*

*Fingit, ut ad formam faciat pudor: ora,
sinumque*

*Ornat, & in terram versis incedit ocellis,
Callida vulpina rē simplicitate gubernat.*

*Hac studia, hi casses, hac sunt mulieribus
arma,*

*Illo sua sperans Galathea aliquando potiri,
Contempta mercede suos sectatur amores.*

*Propterea plauastro, stiva, bobusq; relictis,
Ad pastoris opus redeo, subjecta furori*

*Ista juventutis levitas rura omnia
vexat.*

Fera.

Ternit incautum) rem prosequitur.
Feralis) id est, terribilis ut fera. i.
mors. Nam si dicatur imago fe-
ralis. i. ipsius feræ, non videtur ra-
tio carminis stare: nam fera pri-
mam corripit, feralis pudicit. *Æne-*
id. 4. Solaque culminibus ferali car-
mine bubo. *Incautum* & nil tale
ratur. *Firmatopectore tandem, nosco*
animal) scilicet ubi propius accessit.
Seco. *Seca*) i. abrumpo vincula, qui-
bus

bus in vepribus alligatus erat. *Incidit in casses*) in foveam, in laqueos,

Ovid. Incidit in casses præda petita meos. *Virgo superbiuit.*) Principium principalis narrationis. *Et pueri*

simulans curam ignorare] non simul-

lans curam. Nam simulamus id, quod non est, esse: diffimus id, quod est, non esse. *Pudorem fingit*)

i. simulat & fallaciter præ se fert.

Ora sinumq;) in quibus est muliebris species.

In terram versus) id enim

pudicas decet: unde Æneid. pri-

mo, Tum breviter Dido vultum de-

missa profatur. *Hæc sunt mulieribus*

arma) mulieribus natura antepenul-

timam corripit, sed necessitate pro-

ducit. Lucan. Si qua Deum sobo-

les, si qua est mulieris origo. *Sua Ga-*

lathea) puella lactea, sed rustica. Un-

de Maro, Namque (fatebor enim)

dum me Galathea tenebat, Nec spes

libertatis erat, nec cura peculi. *Con-*

tempta mercede) scilicet quam à Jano

acceperat. *Ista*) scilicet vilis. *Levitas*)

id est, inconstantia propter amores

& leves mores.

Simu-

lare.

Disi-

mulare

Gala-

thea.

Levi-

tas.

H 5

Alph.

76) Alph. *Quod nequit ingenium, casus facit, ô stupor, ô sors
Ingeniosa, ô res risu celebranda bimestri.
Jane, vides servanda tibi Philomena laborat.*

Sed quod tam vafro memoras de virginis astu,

Rettulit in mentem, qua psallere sapè solebat (Umbri.

Carmina fœmineis olim de fraudibus

Jan. *Dic Umbri, dic jam quid habes? meditare parumper*

Et verba & numeras, Umbri est memorabile carmen.

Al. *Est, ut ais, sed non gratis, memorabile carmen.*

Quas referes grates? & quid mercedis habebo?

Jan. *Accipe promissas absolvo, & spicula reddo.*

Al. *Dum vado ad ventrem post hac ca-recta levandum,*

Jane, meum tu coge pecus, ne vitibus obsit.

Jan. *O aries aries, qui tortis cornibus, atrum*

Damona presentas, semper vineta subintrat.

Non

*Non sapias donec fossa tibi lumina fronte
Erueo : non sunt porrecta in jugera
centum*

*Pascua sat , nisi pampineos populeris
& agros.*

Quod nequit ingenium casus facit.)
Interloquitur Alphus, ne unius sermo fastidio sit. Sensus autem est, Multa quæ per ingenium excogitare nequeas, casu in mentem veniunt. *Risu bimestri)* id est, duos menses du- Bime-
rante. *Tibi philomena laborat)* id est, stris.
nidificat. Vnde Maro, Sic vos non vobis nidificatis aves. *Fæmineis de fraudibus Umber)* homo ex Vmbria. Umber
Sunt qui Antonium Campanum, intelligant. *Dic Umbri)* Ordo est: Dic, dic inquam, si quid habes Vmbri, i. de Vmbro, aut de carminibus ejus. Virgil. Quin age, si quid habes, in me mora non erit ulla. Et iterum, Si quos aut Phyllidis ignes, Aut Alconis habes laudes, aut jurgia Codri. *Meditare)* exerce, experire. Virg. Sylvestrem tenui musam meditaris avena. *Et verba & numeros)* Idem, Medit-
Numeros memini si verba tene- tare.
rem.

rem. *Non gratis*) id est, non sine mercede. *Promissi*) scilicet palumbinis pullis, & *spicula*) id est, sagittas. *Dum vado ad ventrem*) Hoc profectò nimis rusticè, tametsi rustico congruit: facit tamen poëta ad exprimendum morem rusticum. *Tu coge*) id est, compelle in unum, ne divagetur. Virgil. Tityre coge pecus. *Ne vitibus obsit*) depascendo pampinos, aut uvas decutiendo. *O aries aries.*) Allocutio rustica ad pecus. Sic Maro ad arbores, Et vos ô lauri carpam, & te proxima myrte, Sic positæ quoniam suaves miscetis odores. Non abiicitur autem nec corripitur ô, quia vox monosyllaba in principio carminis posita. * *Atrum damona*) id est, spiritum malè callidum, qui cum pingi verè non potest, cornutus tamen pingitur. *Nonsapiens*) id est, non eris sapiens & fugitans maiorum. *Donec ego eruero tibi lumina*) id est, oculos, & *hoc fronte fossa*) id est, perforata exacuata evulsis oculis. *populeris*) id est, depræderis, *spolies, &*) id est, etiam, *agros pampinus.*

Popu-
leris
Pampi-
nus.

pi-

pineos) id est, vineas, in quibus vites sunt, quarum frondes pampinos vocamus. Dicitur etiam populo. Virgil. *Æneid.* Non vos aut Lybycos ferro populare penates Venimus &c.

Al. *Jane, recordatus redeo, sed plurima* (94)
forſan

Nondum tota tibi referam, cognoveras
Umber

Omnia quæ fas eſt homini perdiscere;
calos,

Sidera, tellurem, ventos, mare, flumina,
fontes.

Viderat & Rhodopen, atque alta Cera-
nia & Oſſam.

Galliſca regna, Ararim, Rhodanum, Ty-
berimq; Padumq;

Attica Romanis referebas carmina
verbis,

Ore utroq; potens & lingua primus
utraque.

Hunc unum nobis invidit Gracia, & ipſi
Arcades, & Thracum ſaltus, & Theſſala
Tempe.

Si quid erit quod fortè velis tibi notius
eſſe,

Cap.

Candidus illius semper documenta se-
quutus,

Non procul hinc: hac ille tenet, nos ille
docebit.

m/ Sed jam septiforem flatu experiatur
avenam.

Antè tamen nymphe, precor, ut Libe-
thydes adsint,

Praesertim quæ plus meminisse Polymnia
fertur.

Jane, &c.) Purgata alio redit ad
narrationem. Viderat.) Hac peri-
phrasi videtur Gregorium Tifer-
natem dicere, qui ea tempestate vi-
xerat. Nam *γρηγορέω* significat vi-
gilo, vigilare est multa videre: *vi-*
derat ergo Rhodopen) id est, Thraci-
am, ubi Rhodope mons est, *atq; alta*
Ceraunia) montes Epiri à fulmini-
bus dictos, & *Ossam*) montem Thes-
saliae. *Ararim*) quia à Lugdunen-
sibus nunc Sogona dicitur. Uterq;
autem, tam Arar seu Araris, quam
Rhodanus Lugdunum confluit, ad
cujus confluentem erat olim illa
ara, de qua Juvenalis, Aut Lugdu-
nensem Rhetor dicturus ad aram.

Ty-

Rho-
dopen.
Cerau-
nia.
Ossa.
Araris.

Tyberim) fluvium Hetruriæ, qui Tybe-
 Romam perfluit. *Padum*) fluvio-
 rum regem in Italia, in mare Adria-
 ticum ex alpibus inferioribus inci-
 dentem: inde Homerus Erida-
 num, qui & Padus dicitur, ex infe-
 ris ad superos tendere dicit. Atti-
 ca, id est, Græca & potissimum At-
 tica lingua è quin q̃ Græcorum lin-
 guis cultissima est. *Romanis.*) La-
 tinis verbis: nam aliter ea non in-
 tellexisset rusticus. *Ore utroque*) &
 Græco sermone & Latino, & *pri-
 mus*) id est, peritissimus utraque lin-
 gua. *Hunc unum nobis invidit Græcia*)
 id est, invidè nobis esse conspexit,
 cum similem non haberet, quod in
 vita Antonii Campani etiam de
 Turcis commemorant: verum hic
 Tifernatem intelligam. & *ipsi Ar-
 cades.*) Ipsi emphasim habet, quasi
 dicat peritissimi Musici, & cantare
 pares, & respondere parati. & *Thra-
 cum saltus*) ubi Orpheus, Amphion,
 aliiq̃ complures versati sunt va-
 tes, & *Tempe*) id est, amœnissima
 loca Thessaliæ, in quibus etiam mu-
 ficus

Erida-

nus.

Attica.

Tempe

ficus chorus versatus est. *Candidus illius, &c.*) per Candidum credo potestam intelligi, cujus exterior vestis ut Carmelitis cæteris, & mens ferè *candida est hac*) i. documenta UMBER. *Sed jam septiforem*) i. septem foramina habentem. Virgi. Est mihi disparibus septem compacta cicutis Fistula. *Libethrydes nympha*) id est, musæ, aut Libethrum locum. quendam in Thracia, aut Libethrum fontem in Magnesia, regione Thessaliæ adjuncta incolentes. Maro, Nymphæ noster amor Libethrydes, &c. *Præsertim quæ plus* Subaudi cæteris, alioqui dixisset plurima. *Polyminia*) πολύ id est, multum, & μνήα id est, memoria, à memoria dicatur, cujus filiæ musæ sunt, aut multarum laudum. Horatius. Nec Polyhymniæ Lesboum refugit tendere barbiton.

Libethrydes.

Polyminia.

Polyhymnia.

(116) *Fæmineum servile genus, crudele superbum,*

*Loge, modo, ratione caret, consinia recti
Negligit, extremis gaudet, facit omnia
voto*

Præ-

*Præcipiti, vel lenta jacet, vel concita
currit (bile frigus.*

*Fœmina semper hyems, atque intracta-
Ut canis ardentibus contristat sidereterras Aut?
Temperiem nunquam, nunquam medio-
cria curat, (odit.*

*Velte ardentem amat, vel te capitaliter
Si gravis est, mæret torvo nimis herni-
ca vultu:*

*Si studeat comis fieri, gravitate remissa
Fit levis, erumpit blando lascivia risu,
Et lepor in molli radiat meretriceus ore.
Flet, ridet, sapit, insanit, formidat, &
audet,*

*Vult, non vult, secumque sibi contraria
pugnat, (bilinguis,
Mobilis, inconstans, vaga, garrula, vana,
Imperiosa, minax indignabunda, cruenta
Improba avara, rapax, querula, invida,
credula mendax,*

*Impatiens, onerosa, bibax, temeraria,
mordax,*

*Ambitiosa, levis, maga, lena, superstitiosa,
Desidiosa, vorax, ganea studiosa, palatū
Docta, salax, petulans, & dedita molli-
cici,*

Dedita blanditiis, curanda dedita forma,

*Ira odiiq; tenax, in idonea tempora
differt* (maligna,

*Utsiscendi animos, infida, ingrata, ma-
Impetuosa, audax, fera, litigiosa, rebellis,
Exprobrat, excusat trágica sua crimi-
na voce,* (pendit.

*Murmurat, accendit rixas, nil fœdera
Ridet amicitias, curat sua commoda
tantum,* (amaro.

*Ludit, adulatur, defert, sale mordet.
Seminat in vulgus nugas, auditq; lingua
Auget, & ex humili tumulto producit
olympum.* (caussas,

*Disimulat, simulat, doctissima fingere
Ordiriq; dolos, fraudiq; accommodat ora,
Ora omnes facili casus imitantia motu,*

Fœmineum servile genus.) Multa in

muliebre sexum superciliosè di-
cuntur, quæ omnia in malas dici
possunt: sed rarissimæ sunt bonæ
secundum Lucilium, qui dicit, Heu
Facul. facul est homini inventu bona fœ-
mina nusquam: ubi facul pro facilò
antiquè dixit. Et Sufarion Mega-
rensis antiquæ comædiæ princeps:
Audite populus, Sufarion hæc di-
cit filius Phyllini Megarensis tripò-
di-

discius, Malum sunt mulieres, sed tamen ô populares, non adest invenire domum sine malo. Multa tamen etiam in sanctis literis in bonarum commendationem dicuntur: sed mulierem fortem quis inveniet? *Modo*) id est moderatione, *Modo.* de qua Hora. i. ser. Est modus in rebus, sunt certi deniq; fines, Quos ultra citraq; nequit consistere rectum. *Extremis gaudet*) quæ ambo mala sunt, quia uni virtuti duo vitia opponuntur: alterum per abundantiam, alterum per defectum peccans. *Aut canis*) id est, canicula aut sirius. *Odit*) præteritæ est vocis, *Odit.* & ita producitur: nec reperies apud idoneos odio, nisi semel in Cicerone odias. *Nimis hernica*) id est, aspera, *Hornica.* ut Hernici montes in Italia asperissimi. *Gravitate remissa fit levis*) quia, dum vitant stulti vitia, in contraria currunt: Ducit enim in vitium vitii fuga, si caret arte. *Lepor meretricens*) id est, svaviloquium & blanditiæ meretricibus dignæ. *Sibi contraria*) id est, inconstans: unde addit, *Mobilis,*

bilis, incònstans) Æneid. quart. Vari-
 um & mutabile semper Fœmina.
impèriosa) id est, affectatrix imperii.
Indignabunda) fastidiens frequenter.
Cruenta) cruoris & sanguinis appe-
 tens, & maximè (ut Juven. docet)
 vindictæ. *Impròba*) id est, impro-
 banda. *Avara*) quia rapax, sed ta-
 men inutiliter expendit. Juvenal.
 Prodiga non sentit pereuntem fœ-
 mina censum. Ac velut exhausta
 redivivus pullulet arca Nummus &
 è pleno semper tollatur acervo
 Non nunquam reputat, quanti sibi
 gaudia consent. *Rapax ergo*) ut ex-
 pendat. *Querula*) quia ut dicit juv.
 Aut odit pueros, aut ficta pellice
 plorat. *Maga*) id est, sortilega, ma-
 gicæ arti intendens, ut Juvenalis
 docet, Hic magicos affert cantus,
 hic Theffala vendit Philtra, qui-
 bus valeant mentem vexare mariti.

Lena. *Lena etiam*) filiarum venditrix. Ju-
 ve. Scilicet expectans ut tradat
 mater honestos, Aut alios mores,
 quàm quos habet, utile porrò, Fi-
 liolam turpi vetulæ producere tur-

pena

pem. *Superstitiosa*) quod idem Juve. in 6. docet, ut cætera ferè quæ hic habentur, *Ganea*) sic & alii Chri- Ganeæ
 stiani poëtæ, sed ganeo primam producit. Satyricus, *Ocultas ganeo pultes. Palatum docta*) id est, delicata. *Salax*) id est, luxuriosa. *Tra-* Salax.
gica voce (id est, quali utuntur *Tra-*
gici dum infortunia regum lamen-
 tantur. *Litigiosa*) quia nulla ferè
 caussa est, in qua non fœmina litem
 moverit. *Nil*) id est, nihili pendit
 fœdera. *Ludit*) id est, illudit. *Adu-*
latur, defert) id est, clam defamat,
 & crimen occultum pandit, *Sal-*
amaro) id est, callida reprehensione.
Seminat) id est, dispergit in vulgus.
Nugas) id est, res frivolas. *Ex humili*
tumulo producit Olympum) id est, nil
 sibi non promittit posse efficere.
Ora omnes) Ordo: Accommodat,
 inquam, ora, imitantia facili motu
omnes casus) id est, eventa omnia,
 hoc est, scit se accommodare rebus,
 & ridere cum ridentibus, & flere
 cum flentibus, immò interdum
 utrumque simul.

144) *Non potes insidias invadere, non potes
astum*

*Vincere, tanta artes, sollertia tanta no-
cendi.*

*Et quanquam videas oculis presentibus,
andet*

*Excusare nefas, potis est eludere sensus
Sedulitate animi, nihil est quod credere
possis, (cogat.*

*Et nihil est quod non, si vult, te credere
His facient exempla fidem, qua crimina
non sunt*

*Fæminea tentata manu? dedit hostibus
arcem*

*Decepta ornatu brachi Tarpeja sinistri.
Sevit in natos manibus Medæa cruentis.
Tyndarus Agæas oneravit navibus
undas. (pillum.*

*Scylla hostem sequitur, patri furata ca-
Fratrem Biblis amat, subjicit se Myrrha
parenti.*

*Concubitus nati, longæva Semiramis
ardet,*

*Causa necis vati conjux fuit Amphiarao.
Occidere viros nocturnis Belides armis,
Orpheam membratim Cicones secūre poetā.
Cognita luxuria petulantia Pasiphaeia.*

Pha-

*Phædra pudicitiam contra crudeliter
ausa est.*

*Decepit Judæa virum Rebecca, suamque
Progeniem velans hircinoguttur at ergo.
Porrigit Alcida conjunx fatale venenū.
Decipit Hippodamo patrem Laviania
Troës*

*Implicat ancipiti bello. Bryseis Achillem
Depulit è castris, demens Chryseide factus
Fulminat Atrides, & sentit Apollinis
iras.*

*Eva genus nostrum felicibus expulit
arvis.*

Non potes) eandem rem prosequi-
tur. Astum) id est, astutiam. Nihil est
quod credere possis,) quia & quan-
quam videas oculis, &c.) Juve. Nihil
est audacius illis Deprensus, iram at-
que animos à crimine sumunt. *Quæ
crimina non sunt fœminea tentata ma-
nu?*) Quasi dicat, nulla non sunt, &
ita omnia sunt. Tarpeia virgo ut
armillas, quas in brachiis hostium
vidit, haberet, tradidit illis arcem
Capitolinam : unde armis brachi-
orum obruta interiit. Dicitur aut
hîc brachi non brachii, quia aliter

versus non staret. *Sævit in natos.*)

Virgilius, Sævus amor docuit nato-
rum sanguine matrem commacu-
lare manus: nam Medæa ab Jasone
spretâ, omnes communes liberos,
præter Thessalum, trucidavit. *Tyn-*
daris) id est, Helena Tyndari (ut
putabatur) filia, à Paride rapta, aut
ipsum secuta, mille carinis à græcis
repetita est. *Scylla*) Nisi Megarenfi-

Scilla.

um regis filia, abscisso purpureo ca-
pillo, quem pater sacratum habuit,
ad Minoa hostem pertulit. *Biblis*)

Bibilis.

ut Ovidius Metamorph. IX. docet,
exarsit amore Cauni fratris, à quo
spretâ in frontem sui nominis con-
versa est. *Subjicit se Myrrha parenti*)
scilicet Cinaræ, de quo libro X. Me-
tamorph. quæ etiam in Myrrham
arborem illic conversa dicitur. Est
autem in subicit syncopa: nam si
ut debet, subiicit scriberetur, esset
positio brevis, fecerunt tamen id

Semirâ

alii quoque. *Semiramis*) Regina Ba-
byloniæ, & regni Assyriorum mo-
deratrix, exarsit amore Nini filii,
quem se diu simulaverat, ut Justi-

nus

nus docet l. I. *Causa necis vati coniunx fuit*) id est, Eriphyle, de qua in Thebaide Statii multa leguntur. *Belides*) Beli neptis filii Danaï patris Belider Ægypti regis quādo quinquaginta nupserunt totidem patrue libus, i. patruī Ægypti filiis, coactæ ab eo: sed à patre, qui ab oraculo habuit sibi cavendum à tali genere, persuasæ, prima nocte omnes maritos suos interfecerunt præter Hypermetram, quæ Lino pepercit, à quo Danaus obruncatus. *Cicones*) mulieres Thraciæ, ut auctor est Virg. Cicones. in fine Georgic. *Pasiphaë*) uxor Minois regis Cretenſium, amore tauri incensa, se in ligneam vaccam à Dædalo effectam includi fecit: sic cum tauro concumbens, & postea cum Mino, Minotaurum genuit. Ordo est, Perulantia luxuriæ Pasiphaëiæ, i. ipsius Pasiphaës scilicet est cognita. *Phadra.*) Pasiphaës & Minois filia. Hippolytum privignum cui desponsata, sed non tradita à Theseo fuerat, interpellavit de stupro: at cum ille renueret, ne patri injurius sit,

fit, detulit apud patrem, quasi illæ
interpellasset ipsam : unde credulus
pater, à Neptuno sive à patre Ægeo
impetratis phocis marinis belluis,
equi Hippolyti in furorem versi
ipsum disolverunt : unde Hip-
polytos ab hippos, quod est equus
ab equa, & λύω i. dissolvo, di-
ctus præfagio quodam videtur.

Hippos
Lyo.

Nam ab Hippolyte matre id no-
men prius habere potuit. *Decepit*

Rebec-
ca.

Judæa Rebecca virum) scilicet Isaac,
cujus oculi caligaverunt. *suamq; pro-*
geniem) id est, filium chariorem Ja-
cob. *velans hircino tergo*) id est, pelli-
bus hircorum aut caprorum, ut pi-
losus perciperetur ut erat Esau. *Con-*
junx) scilicet Deianira. *Fatale vene-*
num) id est tunicam sanguine vene-
nato Nessi intinctam dedit. *Alcide*)

Deia-
nira.

Alci-
des.

i. e. Herculi Alcæi nepoti putativo :
nam Amphytrionides dicitur, cum
Jovis sit filius. *Hippodamia*) Oeno-
mai Helidis & Pisæ regis filia, pa-
trem decepit, quia Penelopi in per-
nitiam patris nupsit. Erat em̃ in
fatis tunc patrem decessurum.

quan-

quando illa nuberet; nupsit aut superata in curuli certamine, dolo tamen Myrtili aurigæ. Dicitur etiam Hippodamia, quasi equorum domitrix. *Lavinia*) filia Latini Turno desponsata, à matre Amata, & Æneæ per oracula & patris assensum, Trojanis multis exitiî causa fuit. *Bryseis*) quæ Achilli sorte obvenerat: hanc Agamemnon quum vi abstulisset, effecit ut Achilles iratus armis abstinere, multos Græcorum interimi fineret, donec Patrocli amici necem ulcisci vellet. *Atreides*) i. Atrei filius saltem putativus Agamemnon. *Fulminat*) id est, ira & amore æstuat, factus demens *Chryseide*) i. per amorem Chryseidis filiæ Chrysei sacerdotis Apollinis, qui cum inflatus in exercitum Græcorum filiam repetitum venisset, nec obtinisset, sæva pestilentia ab Apolline impetrata, tandem eam abduxit: *sensit ergo iras Apollinis*) id est, vestem, qua motus exercitus mulstabatur. *Felicibus arvis*) id est, paradyso.

Hippo-
damia.
Lavi-
nia.

Bryseis

Cre-

171 Credite pastores, per rura numina juro,
 Pascua si gregibus vestris innoxia vultis,
 Si vobis ovium cura est, si denique vobis
 Grata quies, pax, vita, leves prohibete
 puellas,
 Pellanturque procul vestris ab ovilibus
 omnes, (Licoris.
 Thestylis & Phyllis, Galathea, Næra,
 Dicite, quæ tristem mulier descendit ad
 orcum,
 Et rediit? potuit, si non malè sana fuisset,
 Eurydice revehi per quas descenderat
 umbras?
 Rapta, sequi renuit fessam Proserpina
 matrem: (pheus,
 At pius Æneas rediit, remeavit & Or-
 Maximus Alcides, & Theseus, & duo
 fratres.
 Unus equis, alter pugnæ bonus atque
 palestra,
 Et noster Deus, unde salus & vita resurgit.
 Hac sunt, pastores, hæc sunt mysteria
 vobis
 Advertenda, animi fugiunt obscæna
 viriles.
 Fæmineas loca delectant infamia
 mentes.

Ht

*Ut semel in scopulos vento contortus &
unda*

*Nauta, scit incautis monstrare pericula
nautis:*

*Sic senior longo factus prudentior usu,
Prateritos meminit casus, aperitq; futura
Temporis eventus, vitæq; pericula mon-
strat.*

*Si fugiunt aquilam fulica, si retia cervi,
Si agna lupum, si dama canem: muliebria
cur non*

*Blandimenta fugis tantum tibi noxia
pastor?*

Credite pastores.) Convertit ser-
monem ad pastores, quorum do-
cendi grâtia hæc de fœminis dixit.
Per rustica numina) id antiquè, nisi
ad Deum & sanctos, quibus arva
custodiæ sunt referamus. *Thestylis* thesty-
&c.) Harum enim meminit Vir. in lis.
Buc. dicens, Thestylis & rapido fes-
sis messoribus æstu, Allia serpil-
lumque herbas contundit olentes.
Et iterum, Jam pridem à me illos
abducere Thestylis orat. Item,
Phillida, mitte mihi, meus est nata-
lis Jola, Et, Phillida amo ante alias,
nam

Eurydice.

nam me discedere flevit. Idem, Malo me Galathea petit lasciva puella. Et, Huc ades, ô Galathea, &c. Item, Ille Neæram dum fovet. Item, Tua cura Lycoris, Perque nives alium, perque horrida castra secuta est, *Dicite.*) Ingeniosa exco- gitatio: raptæ laguntur mulieres ab infernis, & verè raptæ, sed non rediisse. *Eurydice.*) Orphei conjunx, cum eam Aristæus pastor insequeretur, à serpente qui in herbis delituit extincta, ab Orpheo cytharæ beneficio redempta ab inferis fuit, ea lege ut ea non respiceret quod tamen fecit: unde reverti coacta est, quod 4. Geor. ad finem graphice describitur, & à Boëthio non segniter. *Proserpina.* Cereris filia à Plutone surrepta, & à Cerere matre inventa redempta fuisset, si nihil apud inferos gustasset, sed granum pomi gustavit ut non rediret: unde Georgi. i. Nec repetita sequi curat Proserpina matrem. *Ad pius Aeneas rediit*) postquam illuc duce Sibylla patris videndi gratia descendisset.

ut

ut sexto Æneid. latè dicitur. *Remea-*
vit & Orophæus) relicta tamen con-
 jugè. *Maximus Alcides*) id est, Her-
 cules, ut Pyrrohum redimeret,
 Virg. Quid Thesea magnum, Quid
 memorem Alciden? & *duo fratres*,
 unus scilicet Castor: tamen Virg.
 ponens nomen pro nomine dixit,
 Domitus Pollucis habenis. *Alter*
pugnis) scilicet Pollux, Fratres ge-
 mini in cælum translati, ubi gemi-
 nos constituunt signum tam latū,
 ut dum alterum occidat, alterum
 oriri incipiat. Unde fabulæ locus
 est, ut alter mortalis, quippe à Tyn-
 dario genitus, alter immortalis ab
 Jove satus dicatur: sed mutua cha-
 ritate ita devincti ut immortalita-
 tem communicarent, & altero mo-
 riente alter reviviscat, unde 6.
 Æneid. Si fratrem Pollux alterna
 morte redemit, Itque reditq; viam
 toties. Melius autem legitur alter *Alter*
 quàm alius: quia alter de duobus,
 alius de pluribus dicitur. *Et noster* *Alius*
Deus) Dominus noster Jesus Chri-
 stus, qui descendit ad inferna, &
 ter-

tertia die resurrexit à mortuis. *Advertenda*) confideranda. *Animi viriles fugiunt obscæna*) naturaliter quidem usque adeò, ut qui non fugiunt effceminati dicantur aut muliebres: unde est illud Ennii apud Ciceronem in primo de officiis, Vos etenim juvenes animos geritis muliebres, illaque virgo viri. *Fæminas loca delectant infamia mentes*) id quidem de turpibus verum est. *senior.*) Vult sibi in ea re experto fidem adhiberi, sicuti nautis veteranis de periculis marinis creditur. *Fulica*) aves sunt marinæ. Docet autem belluas prudentiores esse in fugiendis nocivis ac insidiosis, quàm nos sumus.

Fulica.

196) *Est in eis pietas crocodili astutia hyena.*
Cum flet & appellat te blandius, insidiatur.

Fæmineos, pastor, fugito (sunt retia)
vultus.

Non animis, non virtuti, non viribus
ullis

Fidito, non clypeo, cuius munimine Perseus
Vidit saxifica colubros impune Meduse,
Mon-

*Monstra peremerunt multi : domuêra
gigantes,*

Evertêre urbes, legem imposuêre marinis

*Fluctibus impetui fluviorum & monti-
bus aspris,*

Sacra coronârunt multas certamina, sed o |
qui (acti.

Cuncta subegerunt, sunt à muliere sub-

Rex qui paster erat funda spoliog, leonia o |

*Inclytus & natus, qui templa Syonia
fecit*

*Primus, & excellens invictô robore
Sampson,*

*Fœmineum subiêre jugum: minus hasta,
minus mors,*

*Nec formæ contenta sua splendore, de-
corem*

*Augēt mille modis mulier, frontem ligat
auro,*

*Purpurat arte genas, & collocat arte ca-
pillos,*

*Arte regit gressus, & lumina temperat
arte.*

*Gurrit ut in latebras ludens perducas
amantem.*

*Vult dare, sed cupiens simplex & honesta
videri,*

K

De

*Denegat, & pugnât, sed vult super omnia
vinci.*

*Fœmina caciaco (res mira) simillima
vento est,*

*Qui trahit expellens mendaci nubila
fletu.*

**Croco-
dili.**

Est in eis pietas Crocodili) Croco-
dilus est animal terrestre aquatile,
crescit ex minimo ad decem & se-
ptem & amplius cubitos: quibus-
dam Ægyptiorum Crocodili sacro-
sancti sunt, quibusdam non sunt,
sed veluti hostes exagitantur juven.
Crocodilon adorât pars hæc, Est
autem hæc bellua, quæ ova parit
instar anserinorum, contra fugaces
terribilis, contra insequentes au-
tem fugax: hebetes oculos habet
in qua, extra aquam acerrimi visus
est, conspecto homine emittit la-
chrymas, mox appropinquantem
devorat: unde factum est, prover-
bium, Lachrymæ Crocodili, de his
qui sub specie pietatis homines fal-
lunt. Graphice ergo dicit, Est in eis
pietas Crocodili. Hyena autem ani-
mal est, in Africa præcipue nascens.
utramq;

Hyena

utramq; ei naturam esse nonnulli existimant, & alternis annis marem, alternis foeminam fieri: hoc Aristoteles negat. Collum ei & iuba * continuatae spinæ porrigitur: flectiq;, nisi cicumactu totius corporis non potest. Humanum sermonem inter pastorum stabula assimulare dicitur, nomenq; alicujus discere. quem foras evocatum dilaceret, vomitionem etiam hominis imitari ad sollicitandos canes, quos invadit. Solet prætereà id animal sepulchra eruere ut corpora inquirat, hæc Sipontinus: ob quæ rectè dicitur, astutia hyenæ. *Fidito*) *Fidito.* id est, confidito. *Non clypeo*) scilicet crySTALLINO ipsius Palladis, cujus munimine protectus Perseus Medusam interemit, è cujus sanguine natus fingitur Pegasus equus alatus. Erat autem *Medusa* una trium *Medusa.* Gorgonum, quæ unum habuisse oculum, quo vicissim uterentur, dicuntur, hoc est, unionem seu margaritam Erat autem pulcherrima: unde se insipientes in stuporem

rem traxit, & ita in saxa vertere dicta est. Hanc enim visam Neptunus ardens amore, in templum usque Palladis insequutus, illic oppressit: unde irata dea, ipsius capillos, quibus Neptuno placuerat, in angues mutavit, deditque ut omnes eam inspicientes in lapides verterentur. Perseus autem dicitur Danaë Acrisis regis Argivorum filiæ ab Jove oppressæ filius. *Monstra peremerunt multi.*) ut Hercules, Theſeus, Perſeus. *domuere giganteis*) ut dii in bello giganteo, & Hercules Antæum in Libya, & Geryonem in Hispania, Cacum in Italia, & alios alibi. *Evertère urbes*) ut Scipio Carthaginem in Africa, & Numan-tiam in Hispania, Græci Trojam, & alii alias. *Legem imposuere marinis fluctibus*) ut Cæsar & Augustus Lucrino lacui, Xerxes qui pontem super mare extruxit, & cum dirutum videret, flagellis cædi jussit. *Et montibus aspris*) ut idem Xerxes, qui Athon montem æquavit solo, & pro parte navigabilem fecit. Juvenal.

nal. Velificatus Athos. Dicitur autem aspris, per syncopam pro asperis. *Sed qui cuncta subegerunt.*) Juvenal. in 6. Nunc patimur longæ pacis mala, sævior armis Luxuria incubuit, & victum ulciscitur orbem. *Rex qui pastor erat,*) David funda, qua Goliath stravit, spolioque leonis, quam se adhuc pastorem interemisse dicit. *inclytus & natus*) .i. filius ejus Salomon, qui templa Syon. i. Hierosolymitana: nam Syon principalis pars Hierosolymæ est. De his in li. Regnorum & de Sampsonem in lib. Jud. dicitur. *Romphaa*) framea quâ angelus à paradi- so terruit Adam & Evam. Plebei & triviales sunt versiculi: Adam, Sampsonem, Loth, Davidem, Salomonem Fœmina decepit, quis modò tutus erit? *Frontem ligat auro*) quod crinale vocant, aut reticulo aureo seu aurato. *Purpurat*) .i. purpureas facit, hoc est, rubicundas, arte scilicet fucatoria. *Lumina*) i. e. oculos Currit ut in latebr. *Ludens perdit amantem*) unde poëta, Malo

Syon.

Romphaa.

Purpurat.

K 3

me

me Galathea petit lasciva puella, Et
fugit ad fâlices, & se cupit antè vi-
deri, Aut ad eam respicit, de qua
Pro. 7. mirum in modum graphicè
loquitur Salomon: omitto verba,
quia in manibus sunt. *Vult dare*)
scilicet stuprum & copiam sui: *sed*
vult supra omnia vinci ut vim sibi il-
latam dicat. *Cæciaco vento*) Cæcias
enim trahit ad se nubes, quas alii
venti propellunt.

Cæcias

221) *Quisquis es, (expertus moneo) tenta-*
rerecusa

Dum licet, hic fragilis quot habet fasti-
dia sexus.

Immundum naturâ animal, sed queritur
arte

Mundities, id luce opus est, ea somnia
nocte.

Deglabrat atque lavat, pingit, striat,
ungit & ornat.

Tota dolus, tota ars, tota histrio, tota ve-
nenum.

Consilio speculi gerit omnia, labra mo-
vero

Discit, & inspecto vultum componere
vitro,

Di-

Discit blandiri, discit ridere, jocari.

Incedens, humores^{eros} discit vibrare, natesq,

Quid sibi vult nudum pectus? quid
aperta supernè,

Rimula, quæ bifidam deducit in hubera
vallem?

Nempe nihil nisi quò virus penetrabile
sensum

Plus premat, & stygia rapiant præcordia
flamma.

Hi juvenum scopuli, Syrtes, Scyllæ atq,
Charybdes,

Hæ immunda Phinei volucres, quæ ven-
tre soluto,

Proluvie fæda thalamos, canacula
mensas,

Compita templa, vias, agros, mare, flu-
mina, montes

Incestare solent: hæ sunt phorcinides ore
Monstrifico, extremis Libya quæ in fini-
bus olim

Aspectu mutare homines in saxa so-
lebant.

Quisquis es, (expertus moneo.)
Parenthesis est. tentare) .i. attenta-
re & periculum facere recusa, Ovi-
di. Dum licet, indigno subtrahe col-

la Jugo. Et iterum, Principiis ob-
 sta. serò medicina paratur, Dum
 mala per longas invaluere moras.
Fastidia) i. superbos contemptus.
Immundum natura animal.) Si animo
 vituperandi hoc diceret, ineptiret.
 nam si naturâ immundæ & cura ac
 arte mundæ sunt, in hoc veniunt
 laudandæ quòd arte naturam cor-
 rigunt: verum animo dehortandi
 ab earum illecebris & fucata venu-
 state id dicit. *Id luce opus est*) i. nihil
 aliud faciunt noctes & dies, si ve-
 ctu & interdiu. *Deglabrat*) i. levem
 & glabram facit cutem rugis & pilis
 amoris. *Striat*) in tricas colligit ca-
 pillos. *Tota*) scilicet ens aut existens
 dolus: *tota histrio*) ludicra & scurri-
 lis, *tota venenum*) quia uritque vi-
 dendo scemina, & tactu inficit. Un-
 de quidam, Est actu viscus mulier
 visu Basiliscus. *Humeros discit vi-
 brare*) id nimium petulantes fa-
 ciunt, quæ humeros agitant, sicut
 in amplexu: nam honestæ matres
 student esse dimissis humeris. *Na-
 tesq.*) i. clunes. Satyricus, Tremulo
 de-

descendunt clune puellæ. *Rimula*)
 i. fissura vestium in sinu inter mam-
 millas, *quæ bifidam*) i. in binas partes **Bifida.**
 divisam. *Virus*) i. venenum, quo vi- **Virus.**
 fa inficit. *Flammæ sty.*) i. infernales,
 potius dixissem phlegetontææ. *Præ-* **Præ-**
cordia) sunt tenues membranæ cir- **cordia.**
 ca cor, quæ dicuntur affectionum
 five passionum sedes. *Hi juvenum*
scopuli syrt.) i. brevia vada arenosa,
 quam qui inciderit, difficulter eva-
 dit. Allegoricè ergo summâ peri-
 cula intelligit, sicut sunt scylla &
 charybdis in mari Siculo. *Immun-*
da Phinei volu.) id est, harpye, de
 quib. *Æn* 2. Excipiunt strophades,
 graio stant nomine dictæ Insulæ Jo-
 nio in magno quas dira Celæno,
 Harpyæque colunt aliæ, Phineia **Har-**
 postquam Clausa domus, mensasq; **pyiæ.**
 metu liquere priores. Tristius haud
 illis monstrum, nec sævior ulla Pe-
 stis, & ira Deum Stygiis sese extulit
 undis. Virgineus volucrum vul-
 tus, foedisima ventris Proluvies,
 uncæque manus, & pallida semper
 Ora fame, Phineus autem rex Ar-

Cœna-
cula.
Ince-
stare.

cadix, liberis novercam subinduxit, eosque ut illi complaceant excæcavit: ob quam rem irati dii, ei oculos sustulerunt, & immiserunt Harpyias quæ illi cibum abriperent, quod & diu fecerunt: sed quia argonautas hospitio suscepit, miserunt ad eum Zetum & Calaim Boreæ regis ac venti Thraciæ ac Orithyæ ab eo raptæ filios juvenes alatos, qui eas ad Strophadas usque pepulerunt. *Cœnacula*) altiora domus, aut pro locis in quibus cœnatur. *Incestare*) i. polluere & non castum reddere *Æneid*, 6. Et rotam incestat funere classem. *Hæ sunt Phorcynides*) i. Gorgones. Ovidius, Finibus extremis Libyces, ubi fervida tellus Accipit Oceanum demisso Sole calentem, Squalebant latè Phorcynidos arva Medusæ.

242) *Carmina doctiloqui cursim recitavimus
Umbri,*

*Quæ si visa tibi nimium prolixa me-
mento*

Ipsius id rei vitium, non carminis esse,

Non

*Non longum est carmen, mulierum amen-
tia longa est.*

*O memorande senex, quo se vetus Um-
bria tantum*

*factat, & ipse tuæ Tyberis conterminus
urbi,*

*Martia non ab re tantum te Roma voca-
bat.*

*Ipsa tuas artes & non trivialia nôrat
Carmina, te vita functum flevêre latina
Naiades & Graia, tua molliter ossa
quiescant*

*Semper, & in summo mens aurea vivat (252
olympo.*

Carmina doctiloqui.) Hunc, ut dixi,
licet aut Antonium Campanum
intelligere, aut Franciscum Petrar-
cham, aut alium quemvis ea tem-
pestate doctum. *Ipsius id rei.*) Con-
tra artem producit syllabam, nam
5. declinationis nomina non pro-
ducunt e ante i nisi præcedat i: & ita
rei, spei, fidei, plebei, penultimam
corripiunt. Possumus versum
emendare sic, *Ipsius esse rei vitium,*
non carminis illud. *Non longum est*
carmen.) unde Martialis, *Non sunt*
lon-

longa quibus nihil est quod demere possis *Martia Roma*) aut bellicosa olim aut Martem auctorem habens: unde Livius in præfatione, Si cui populo licere oportet consecrare origines suas & ad deos referre auctores, ea belli gloria est populo Rom. ut cum suum conditorisq; sui parentem Martem potissimum ferat, tam hoc gentes humanæ patiantur æquo animo, quam imperium patiuntur. *Et non trivialia.*) non vulgaria. Virgil. Non tu in triviis indoctè solebas Stridenti miserum stipula disperdere carmen? *Te vita functum*) .i. defunctum. *Latina Najades*) .i. fluminum ac fontium Italicorum nymphæ, propter sermonem latinum. *Et Graja*) i.e. Græce propter Græcum. *Tua molli-ter ossa quiescant*) unde prius, ubi de sepulchro levi locuti sumus, disseruimus: hoc ad veterum pertinet superstitionem, nam verius Maro dicit, Facilis iactura Sepulchri. Et Seneca, Quid refert humi an sublimi putrescam: *Mens aurea*) id est, pul-

Naja-
des.
Graja.

pulcherrima, *vivat olympo*) i. e. cæ-
 lo: hoc catholico viro dignum est. Olympus
 Olympus autem Macedoniae mons
 altissimus, pro cælo à Græcis potis-
 simum poni solet.

ECLOGA V.

*De Consuetudine Divitum**Erga Poëtas, inscripta.*

CANDIDUS.

Colloquutores.

SYLVANUS & CANDIDUS.

C*andidè, nobiscum pecudos, aliquan-
 do solebas*

*Pascere, & his gelidis calamos inflare
 sub umbris,*

*Et miscere sales, simul & certare pala-
 stra :* (osus,

*Nunc autem quasi pastores & rura per-
 Pascua sopito fugis, & trahis ocia cantu.*

*Cand. Vos, quibus est res ampla domi,
 quibus hubera vacca*

*Plena ferunt, quibus alba greges mul-
 cætralia complent,*

*Cymbia lacte nivent, & pingvia pran-
 dia sumant,*

Gae-

*Carmina laudatis, si quid concinnius exit
Plauditis, ac lati placidas extenditis
aures:*

*Pro numeris vanas laudes & inania
verba.*

*Redditis, interea pastor sitit, esurit, alget.
Syl. Nonne potest curare greges, & di-
cere versus*

*Cum vacat, & positis vitam traducero
curis.*

● ♣ n/ *Can. Omnem operam gregibus pastorem
impendere oportet,*

*Ire, redire, lupos arcere, mapalia sæpè
Cingere, mercari paleas & pabula, victum
Quærere, nil superest oci: laudabile
carmen*

u/ *Omnem operam, totumq; caput, Sylvane,
requirit.*

*Grande utrumque opus est, & nostris vi-
ribus impar.*

*Cum cecini sitio, sitienti pocula nemo
Porrigit, irrident alii, tibi penula di-
cunt,*

*Candide, trita, genu nudum, riget hispi-
da barba,*

*Jam sylva implumes, & hyems in mon-
tibus albst.*

Ira-

*Irascor, doleo, indignor: fert omnia
victus,*

*Lanitiūm, fetusq; mares, non vendimus
agnas.*

*Sed quia lac pascunt, premitur nihil, 27)
hubera siccant.*

Candide nobiscum, &c.) Argumen-
tem hujus Eclogæ est derestatio te-
nacitatis divitum in poëtas, quorū
ingratitude & avaritia aurea ve-
na in Poëtis extinguitur. Per Can-
didum autem mihi vero simile fit
Poëtam posse intelligi: per Sylva-
num, quemvis divitem avarum.
Inducit tamen utrumque pasto-
rem, unde dicit, Sub his umbris,
quasi dicat, sub quibus sumus: nec
quicquam aptius Sylvano quàm es-
se in sylvis. Est autem ferè eadem
farrago, quæ in juven. saty. 7. *Et mis-
cete sales*) id est, lepores sermonis.
Sopito) id est, oppresso & neglecto *Sopito.*
cantu quæ res doluit Sylvano. Nam
divites avari licèt nihil conferant
in poëtas bonos, admirantur ta-
men eos & oblectantur eorum car-
minibus: unde juvena. in dicta Sa-
ty-

Mul-
etralia.
Cym-
bia.

tyra, Spes nulla ulterior, didicit
nam dives avarus tantum admira-
ri, tantum laudare disertos, ut Pue-
ri Junonis avem, id est pavonem,
admirantur & laudant: quia lau-
dato nihil porrigunt, sed si possunt,
plumas auferunt. *Plena ferunt.*) Ma-
ro significantius distenta dixit. *Alba*
mulctralia) id est, mulctras, hoc est,
vasa in quæ mulgetur lacte albican-
tia. *Cymbia*) id est, vasa incurva, in
morem cymbarum facta. *Carmina*
laudatis) sicut jam Juvenalis dixit.
Siquid concinnius) id est, modulatus,
& ut Persius, Siquid tamen aptius
exit, Plauditis, id est, applauditis. *Va-*
nas laudes) quia nihil commodi affe-
rentes. Nam Probitas laudatur
& alget. *alget*) quia nudus & ita al-
gore conficitur. Juven. Tædia tunc
subeunt animos, tunc seque suam-
que Terpsichorem odit facundâ, &
nuda senectus. Et post, Neque
enim cantare sub antro Pierio thyr-
sumve potest contingere sua Pau-
pertas, atque æris inops quo nocte
dieque Corpus eget, satur est, cum
di-

dicit Horat. ohe. &c. *Omniem operam gregibus.*) Juve. Pectora nostra duas non admittentia curas, Magnæ mentis opus. *Mapalia*) i. casae & tuguria. *Sepe*) sepimento, est ablativus à nominativo seps. *Nihil super est oci*) pro ocii. Enumerat autem negotia pastoralia, volens à consimili etiam alia intelligi. *Tibi penula*) i. Penula vestis exterior attrita. *Sylvæ implu.*) i. foliis spoliatae. *Fert omnia vic.*) i. aufert, sicut Maro, Omnia fert ætas, animum quoque. *Victus* autem, *Victus*, id est, necessitas edendi ut vivas, aut victus, id est, cibus quo vivas, *fert*) id est, absumit, *Lenitium*) id est, lanam, *fetusq; mares*) id est arietes, & *Lan-
tium.* hœdos aculeatos reliquos. *Non vendimus agnas*) quia ad futuram propagationem recipiunt eas. *Lac pascunt*) i. fugunt & absumunt dum pascuntur. *Premitur nihil*) id est, non fit caseus mollis. Maro, & pressi copia lactis. *Hubera siccant*) ex Marone est, ut alia multa.

Pœnitet ingenii, si quid mihi pœnitet 28)
artis,

L

Pæ-

*Pœnitet & vita, postquam mihi nulla
secundant*

*Ex tot sideribus, quot sunt in nocte
serena.*

*Hactenus, ut nosti gratis cantavimus,
atas*

*Indiga pactorum, merces fuit: altera
longè (egenos*

*Conditio senii, quod nunc subit, omnium
Reddit, & extinctis lucri spem viribus
aufert.*

*Mox erit utendum partis, modò querere
tempus.*

*En formica brevis, sed provida bestia
condit*

*In brumam nova farra cavis æstate
latebris,*

*Nèus renascantur fruges secas ore
sepultas.*

*Syl. Scire genethliacos fatalia sidera
dicunt,*

*His sub Mercurio vates, & sub Joveregēs
Magnatesque locant: istis dat Juppiter
aurum*

*Atq; magistratus, dat Maia filius illis
Ingenium, linguam, citharas, & carmi-
nis artem.*

Hæc

*Hæc tua sors, quid quaris opes? Deus
omnia in omnes*

Dividit, ut melius nobis videt esse futurũ.

Sorte tua contentus abi, sine cætera nobis.

*Gand. Sunt tibi divitiæ mihi carmina,
quid petis ergo*

*Carmen, & invadis partes, Sylvane,
alienas?*

*Syl. Non tibi surripio carmen, nec Apol-
linis arma,*

*Sed dare dulcisonis aures concentibus
opto.*

*Can. Si gaudere meis igitur concenti-
bus optas,*

*Nos gaudere tuis opibus, Sylvane, deco-
rum est.*

*Syl. Ille meis opibus gaudet qui diligit,
odit (molesto.*

Invidus atque animo bona fert aliena

*Can. Sic quoque tu nostris absens gau-
dero camænis*

*Sat potes, hæc artis sat sint tibi gaudia
nostra.*

Carmina sunt auris convivium, caseus oris.

Si cupis auditu, fac nos gaudere palato.

*Hoc amor, hoc pietas, hoc vult: Deus
omnia non dat*

*Omnibus, ut nemo sibi sit satis indigeatq;
Alter ope alterius, qua res conjungit in
unum*

*Omne genus, Gallas, Mauros, Italos, &
Iberos.*

Pœnitet ingenii.) Prosequitur
Candidus quærelas suas. *Pœnitet ingenii.*) i. habere ingenium ad carmina aptum. *si quid mihi*) scilicet est ingenii. *Multa secundant*) i. prospera sunt, ut ventus & fluctus secundus, id est, sequens & à tergo veniens navigantibus. *Quot sunt*) i. apparent. Non enim plura sunt. *gratis*) id est, sine mercede, sed ætas, Indiga. scilicet juvenilis. *Indiga*) id est, indigens paucorum: non enim subiecta est morbis, nec tanto eget munimento contra frigora. *Quod scilicet senium nunc subit*) i. subripit non animadvertentibus nobis. *Omnium egenos reddit*) * vidimus Juvenalem, Extinctis lucris spem viribus aufert. *Mox erit utendum partis*) id est, acquisitis in juventa. *Nunc querere*) pro quærendi, i. acquirendi *tempus*) subaudi, est. *En formica*) Salomon pro-

proverb. 6. Vade ad formicam,
 o piger, & considera vias ejus, & di-
 fce sapientiam, quæ cum non ha-
 beat ducem nec præceptorem, nec
 principem, parat in æstate cibum
 sibi & congregat in messe quod
 comedat. Et 30. Formicæ popu- Formi-
ca.
 lus infirmus, qui præparat in messe
 cibum suum. Horat. 1. sermo. Si-
 cut parvula (nam exemplo est)
 magni formica laboris, Ore trahit
 quocunque potest, atque addit acer-
 vo. Quem itruit, haud ignara ac
 non incauta futuri. *In brumam*) id Bruma
 est, ad brevissimum diem, ut est in
 solstitio hyberno. Ordo est, *Condit*) Condi-
ta.
 id est, abscondit æstate, id est, per
 æstatem cavis latebris farra nova.
Nève) pro neque, & ne, *Renascan-* Nève.
tur) id est, germinant. *Secatore*) id
 est, germen auferendo dirumpit.
fruges sepultas) i. absconditas in ter-
 ris. *Genethliacos*) i. de genesi & na- Gene-
thlia-
cos.
 tivitate judicantes, qui inspecto na-
 tivitatis horoscopo, futuram vitam
 prædicunt. *Hi*) scilicet genethliaci
 & mathematici, *locant sub mercurio*)
 L 3 i. ho-

i. hora nascendi qua Mercurius dominatur. *Vates*) i. prophetas & poëtas, & omnes prudentes cautos, & ingeniosos. *Et sub Jove reges magnatesque*) Unde secundum Homerum in Iliade, Honor autem ab Jove est. *Maja filius*) i. Mercurius, *dat illis*) scilicet vatibus sub se natis ingenium, & ita vult eos contentos esse debere sua sorte, dicens: Sorte tua contentus abi, *sine*) i. derelinque, *cetera*) i. divitias & opes. *nobis*) id est, qui ingenium & carminis artem non habemus. *Quid petis ergo carmen?*) subtilis objectio. *Non tibi surripio carmen*) Callida quoque responsio. *Nec Apollinis arma*) citharam scilicet, cujus est inventor, ac cætera instrumenta musica: quia in medio residens complectitur omnia Phœbus, est enim princeps musicorum. Horatius, Lyræ solers & cantor Apollo. Unde secundum Plinium, heroicum carmen oraculis Apollinis debemus, Et ideo Augustus illi ædem consecravit, ad quam carmina Phœbo digna ferantur,

tur, de qua Persius: Ad sacra vatum carmen afferro nostrum. Juv. Musarum & Apollinis æde relictæ, &c. *Si gaudio.*) Rursus acris objectio & subtilior purgatio, sed subtilissima rursus rejectio. *Carmina sunt auris convivia, casus oris.*) Pulchrum & proverbiale id est. *Quæ res conjungit in unum.*) Id verè dicit, nam propter egestatem & mutua auxilia sunt inter varias nationes commercia. *Iberos*) id est, Hispanos.

Sidera jungamus, facito mihi Juppiter (63)
adfit,

Et tibi Mercurius noster dabit omnia,
faxo,

Pileolum, virgam, citharas, non dum (7) ✓
Herculis, alas,

Syl. Vana supervacuis inculcas plurima
verbis.

Can. Vana inquit quædamna tuis inferre
videntur

Divitiis, si vis nostras audire camænas,
Erue sopitam de sollicitudine mentem.
Vult hilares animos, tranquillaque pe-
tora carmen.

*Torpeo, ut esuriem patiens & frigora
milvus.*

*Jam dudum squarrosa cutis, sitis occu-
pat ora.*

*Nec pecus in stabulis, nec in agro faxra,
nec aurum*

*In loculis, & vis positis me vivere curis.
Non facit ad nostros talis medicina do-
lores.*

*Fac alacrem, tege, pascere, gravi succurre
senectæ,*

*Invenies promptum versu, & cantare
paratum,*

*Plena domus curas abigit, cellaria plena,
Plena penus, plenique cadi, plenaque lagena,
Horrea plena, greges lati, gravis ære
crumena,*

*Tunc juvat hybernos noctu vigilare
decembres*

*Ante focum, & cineri ludos in arare bacillo,
Torrere, & tepidis tostas operire favillis
Castaneas, plenoque sitim restinguere
vitro,*

Fabellasque inter netas trivere puellas.

*Tityrus (ut fama est) sub Mæcenate vo-
tusto. (canebat*

*Rura, boves & agros, & martia bella
Al-*

nentes ridere

*Altius, & magno pulsabat sidera cantu.
Eloquiū fortuna dabat, nos debile vulgus,
Pannosos, macie affectos, farragine pastos
Aonia fugiunt musæ, contemnit Apollo.*

Sidera jungamus) i. Jovem cum Mercurio .i. communica mihi dona Jovis, & communicabo tecum dona Mercurii. *Faxo*) id est, faciam, *ut Mercurius noster*) i. poëtarum pater, & ingenii largitor, *det tibi pileolum*) i. galerum, qui Mercurio assignatur, quod semper terè radiis solaribus quasi galero tectus sit. *Virgam*) i. caduceum: unde Maro *Æneid.* 4. Tum virgam capit, hac animas ille evocat orco Pallentes, alias sub tristia tartata mittit, Dat somnos adimirque, & lumina morte resignat. Illa fretus agit ventos, & turbida tranat Nubila. Id autem ex ultimo Iliados sumptum videtur, qui locus sic versus est: Tum virgam capit, hac oculos Deus excitat ipse, Hac dulces ivadet somnos, & lumina claudit. Macrobius lib. i. Satur. scribit caduceum duobus draconibus ornatum fuisse, ma-

Faxo.

Pileolum.

Citha-
ra.

Nodus
Hercu-
lis.

re & fœmina, in nodum obligatis
invicem parte media voluminis
fui. Unde Martial, libro 7. Cylle-
nes cœlique decus, facunde mini-
ster, Aurea cui torto virga dracone
viret. *Citharas* quia tetrachordum
invenit, id est, quatuor chordarum,
cùm Apollo. 7. chordarum invenif-
set. Unde Horat. lib. I. carm. Cur-
væ lyræque parentem. *Nodum*
Herculis i. inextricabilem, qualem
Hercules invenit, qui nec prin-
cipium nec exitum habere videba-
tur, qui tamen dissoluerit dives
erat: hunc in caduceo jam ex dra-
conibus confertum diximus. Alii
Herculanum nodum dicunt, non
ad Hercule inventum, sed à Mer-
curio: verùm ab Hercule dissolu-
tum, non quidem arte sed vi, quod
& Alexandrum Magnum fecisse di-
cunt. Uterque tamen, & Mercurius
mercium ac mercatorum deus, &
Hercules, divitias quibus favent
conferre dicuntur: unde Horatius,
Dives amico Hercule & Persi. O si
sub rastro crepet argenti mihi seria
de-

dextro, Hercule. Antiquitas enim (ut scribit Diodorus) fabulata est Herculem dixisse, postquam ad deos translatus erat, qui sibi decimam bonorum dicarent, vitam felicem victuros, quod Lucullus di- Lucul-
lus. tiffimus & alii Romanorum pluri-
mi fecerunt, usque adeò ut ex decimis illi templum egregium trans Tyberim ædificârint. Per nodum ergo intelligam difficultatem acquirendarum quas uterque confert, Mercurius quidem ut frameh-
to & ingenio cauto: Hercules vi, qua aurea mala abstulit. *Alas*) quibus à diis ornatus mittitur, ut *Æneid. 4.* Hic primum paribus nitens Cyllenius alis, Constatit, &c. *Vult hilares animos*) Unde Ovidius, Car- Squa-
rosi. mina proveniunt animo deducta
fereno. *Squarrosa cutis.*) Squarrosi dicuntur, quorum cutis exurgit ob assiduam illuviem. Lucilius, Verorum ac rapidum squarrosâ in-
incondita rostra. *Promptum versu*) i. ad versum, videri potest dativus antiquus. *Plena domus*) scilicet di-

divitiarum, *curas abigit*) quod tamen multis contrà evenit. Nam ut dicit Juvenal. Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. *Horrea plena*) legam melius hordea plena. *Greges læti*) i. pingues, qui lætitiā adferunt dominis, aut benè curati, & ita reverà læti. *gravis*

Crume *are crumena*) i. marsupium, ut quidam dicunt, *are*) pecuniā, quia

arariū. ærea primum fuit: unde ærarium, quem fiscum nunc appellant. *Ludos inarare*) id securi faciunt rústici, divinare facientes quem sulcum

Bacillū tetigerint. *Bacillo*) parvo baculo, & dicitur in nominativo hoc bacil-

Farra- lum. *Tityrus*) i. Virgilius. *Farragine*) pulmentario ex farre facto. *Aonia*)

Aóniæ. quæ in Phocidis montibus, quos Aones olim inhabitaverunt, frequentes sunt.

92) Syl. *Si sperata mihi dederit fortuna quod opto,*

Candide, presenti te sollicitudine solvā.

Can. *O utinam, Sylvane, foret tibi tanta voluntas,* (cultas,

Quanta est hac etiam tibi tempestate fa-
Non

Non ego divitias Cosmi, non Serica posco
 Pallia, non tyrias chlamydes, non prandia
 regum,

Non patina^m Aesopi famo^s, clypeumve
 Minerva,

Nilopus est registaribus, cui ferrea nomen
 Tradidit, aut, si mens non fallitur, anea
 barba. (Umbro,

Hac me jam pridem memini didicisse sub
 Postulo vestitum, peto victum sub lare
 parvo,

Certior istud opis toti non de fore vite.
 Sint mihi Pythagoræ mensa, Codrique
 suppellex.

Sapè alios, qui spem dederint, inveni-
 mus oro (uni.

Magnificos, sed re modicos, tibi fidimus
 Tu mihi si fueris mendax, praecliditur
 omnis

Spes, ut solstitio fiam Philomena reverso,
 Mutus & elingvis, suspendere postibus
 arma

Tempus erit, clausoque abigi spectacula
 circo.

Si sperata, &c.) Graphicè osten-
 dit quod Ovidius dicit, quia polli-
 citis dives quilibet esse potest. Non
 ego

ego divitias *Cosmi*,) Alii *Cosmæ* legunt illius Florentini ditissimi, sed & *Cosmi* multi fuerunt divites, congruumq; est divitibus nomen: nam κόσμος dicitur ornamentum & mundus, κοσμέω idem est quod orno, unde & Latini mundum pro ornamento accipiunt, dicentes mundum muliebrem, quæcunque ad mulieris ornatum faciunt. *Non*

Serica.

Seres.

Serica poscopallia.) Seres populi sunt circa Indiam, apud quos sunt arbores lanigeræ sine vermibus, quarum frondium canitiem depectunt aqua perfusa: ex quo vellere vestimenta conficiuntur, quæ serica appellantur, ut auctor est Plinius: unde & Maro, Velleraque ut foliis depectunt tenuiâ Seres. Errat autē Servius qui *Serica* à bombycibus confici vult, cum combyces non apud Seres, sed in Arabia & Insula Co. peculiariter proveniant. Qui quidem bombyces vermiculi sunt, telas sive araneorum modo texunt, ad vestem luxumque fœminarum, quæ bombycina appellantur.

Bombyces.

tur. Juvena, Quorum delicias
 pannus bombycinus urit. *Non tyrias* Bom-
chlamydes) i. vestes ex purpura di- bycing
 bapha, id est, bis tincta, ut apud Ty-
 rum fiebat: & idcirco in magno
 erat precio. *Non prandia regum*)
 i. prædivitum. Persius, In luxum &
 prandia regum. *Non patinam Æsopi* Æsopi
pi) i. qualem procuravit Æsopus, patina.
 non fabulator ille Phrygius, sed
 Romanus histrio, qui filiis ex quæ-
 stu histrionico ducentos sestertiûm
 reliquit, quas opes filii absumpse-
 runt: unde Hora. 2. ferm. Filius
 Æsopi detractum ex aure Metel-
 læ, Scilicet ut decies solidum exor-
 beret aceto Diluit insignem bac-
 cam, id est, margaritam seu unio-
 nem precio decies sestertiorum,
 aceto liquefecit & absorpsit. Et ita
 filius hic notaretur, qui etiam Æso-
 pus dici potuit: literæ omnes diffamant
 patinam Æsopi, unde & Be-
 roaldus, Jam patina Æsopi, cedat,
 jam luxus apici, Et Ptolomæorum
 prodiga luxuries. *Clypeumve Miner-*
va) id est, quanti æstimata est ægis
 in

in pectore minervæ, quæ prudentiam denotat, qua pectora sapientium muniuntur. *Nil opus est regis laribus*) i. domibus aut ædibus. *cui ferrea, &c*) Quidam Pyrrhum intelligerent, qui (ut Servius tradit) cum à patre vocaretur Neoptolemus, postea dictus est Pyrrhus, à colore pilorum, quia subrufus erat: ego autem intelligo de Nerone aut majoribus ejus, qui æneam dicti sunt habere barbam, atque ænobarbi vocati. De qua re sic dicit Siphontinus: *Ænobarbus*, hoc est, rutilam & quasi æneam barbam habens, fuit cognomen Domitiorum, ex qua familia Nero fuit. Auctorem autem originis pariterque cognominis habuerunt L. Domitium, cui jure quondam revertenti, juvenes gemini angustiore forma apparuerunt, jusseruntque nunciare senatui ac populo Romano victoriam, de qua adhuc incertum erat, atque in fidem majestatis adeo permulxisse malas, ut è nigro rutilum æriq; assimilẽ capillum redderent.

Quòd

Pyrrh,

Æno-
barbus

Quod infigne mansit & in posteris
ejus, ac magna pars rutila barba
fuerunt: unde Cneum Domitium
Neronis atavum, qui in tribunatu
suo pontificibus offensior fuerat,
quòd alium quàm se in patris sui
locum cooptassent, jus sacerdotum
furrogandorum à collegiis ad po-
pulum transtulerant, ac in consula-
tu Allobrogibus Alvernisque sup-
patis elaphanto vectus fuerat, turba
militum quasi inter solennia sacri-
ficii prosequente. Lucius Crassus
orator dixit non esse mirandum
quod æneam barbam haberet, cui
os ferreum, por plumbeum esset.
hæc ille. Quia ergo Neronem con-
stat palatium sumptuosissimum
extruxisse, estque de Ænobarbo-
rum familia, de illo intelligendum
putem: unde dicit Svetonius in ejus
vita, quòd non alia re damnosior
quàm in ædificando fuit. Nam do-
mum à Palatio Exquillas usque fe-
cit, quam primò transitoriam, mox
in incendio absumptam restitutam-
que, auream nominavit, de cujus

M

spa-

spatio atque cultu sufficeret hoc retulisse: Vestibulum ejus fuit, in quo colossus ducentorum viginti pedum staret, ipsi effigiei tanta laxitas, ut porticus triplices miliarias haberet: item stagnum maris instar circumseptum ædificiis, ad urbium speciem, & reliqua quæ prosequitur. Tranquillus ibidem. Dubitat autem an ferrea barba illi nomen dederit, vel quod ferreus, id est, durissimus esset, vel quòd os ferreum dictus est habuisse Domitius, vel quòd rustico congruit de nominis causa dubitare: sicut ille, In medio duo signa Conon & quis fuit alter, Descripsit radio totum qui gentibus orbem. Hæc me jam pridem memini didicisse. Valla diceret, non est dicendum jam pridem didicisse, quia persistentem actionem & præsens tempus efflagitant, jam pridem jam dudum, jam olim, aut olim jam. Verum licet durius posset dici, jam pridem memini: at Agretius negabit recte dictum, memini didicisse. Vult

Vult enim, memini, cum præsen-
 ti construendum: sed Valla con-
 trā sentit in Rauden. unde & Per-
 sius, Nec in bicipiti somniasse Par-
 naso memini. *sub Umbro*) de quo
 prius dictum est. Id autem addit ne
 contra decorum peritior haberetur
 pastor, aut ut præceptori suo non
 ingratus sit, quem nescio an Sipo-
 tinum dicam, à quo plurima sum-
 pisse videtur. *Sint mihi Pythagora* Pytha-
mensis) qui carnibus abstinuit, & goras.
 ventri indulgit non omne legu-
 men, quia etiam fabis abstinuit, sed
 herbis vescebatur crescentibus in
 hortis, unde epulum possis centum
 dare Pythagoreis. *Codrique supellex*) Cordo.
 pauperis poetæ ac philosophi, de
 quo Juvenalis satyr 3. Lectus erat
 Codro pocula minor urceoli sex,
 Ornamentum abaci, nec non &
 parvulus infra Cantharus, & recu-
 bans sub eodem marmore Chiron.
 Jamque vetus Græcos servabat ci-
 sta libellos, Et divina opici rodebant
 carmina mures. Nil habuit Co-
 drus (quis enim negat?) & tamen
 M 2 illud

illud, Perdidit infelix totum nil :
 hæc ille. *Ore.*) i. pollicitationibus.
 magnificos, *sed re*) i. exhibitione
 pollicitorum modicos. *Tibi fidimus*)
 i. confidimus. ego fiam philomena
 reverso solstitio, quia mutus &
 elinguis, id est, nihil canam sicut
 nec philomena, quæ in Vere præci-
 pue canit. *Suspendere postibus arma*

Arma.

tempus erit.) Arma, i. fistulam & ple-
 ctra & cætera instrumenta musica-
 lia: alludit tamen ad arma pugi-
 lum, qui ad postem Herculis fige-
 bant arma sua, quando essent eme-
 riti aut amplius exercere nollent:
 sicut & cæterorum officiorum diis
 sua, quicunque amplius uti nollent,
 suspendebant arma. *Et tempus erit*

Circus.

abigi spectacula) i. spectatores. *circo*)
 id est, theatro clauso.

III)

Syl. *Candide, vidisti Romam, sanctiq;*
senatus

Pontifices? ubi tot vates, ubi copia rerũ
Tantarũ, facile est illis ditescere campis.

Can. *Déciperis, me velle putans ditescere*
vesci, (escis,

Et lupus omne animal crudis existimas
Tuq;

*Tuq̃ putas alios, quo tu pede, claudere
passum.*

*Non ego ditari cupio, sed vivere parvo,
Fac habeam tenuē sine sollicitudine victū
Hoc contentus eam. Romana palatia vidi,
Sed quid Roma putas mihi proderit,
ô Sylvane?*

*Occidit Augustus, nunquam rediturus ab
orco. (aurum,*

*Si quid Roma dabit, nugas dabit, accipit
Verba dat. heu Roma nunc sola pecunia
regnat.*

*Ecilium virtus patitur, sperare jubemur
Undiq̃, & in toto vatas spe pascitur orbe,
Syl. Dic pugnas, dic gesta virūm, dic
prælia regum.*

*Vertere ad hos qui sceptratenent qui re-
gna gubernant,*

*Invenies qui te de sordibus eruat istis.
Can. Inveniam qui me derideat & sub-
sannet.*

*Tempestate ista reverentia tanta pœsi,
Quanta lupari, quid me, Sylvane,
laceſsis? (per verbis.*

Syl. Non decet obscænis vatem pror im-

*Can. Non p̃ssum no i vera loqui, si vera
taceri*

Fortè velis, levibus mo' parce laceffere dictis.

Utile consilium præstare, laceffere non est.

Candide, vidisti Romam?) Difertè describit morem avarorum, qui ne juvent, aliò mittunt opem implorantes. *Sanctique senatus Pontifices*) i. cardinales, sicut canitur, Clare senatus apostolorum, quem cardinales repræsentant. *Facile est illis ditescere campis*) Ubi scilicet tot divites sunt. *Deciperis, me velle putans ditescere.*) Non enim quæro ditescere, sed victum & vestitum quibus contentus quis sit. *vesci*) Ordo est, *Et lupus existimat*) i. censit & judicat, *omne animal vesci crudis*) i. incoctis, *escis*) scilicet carnibus quibus ille ipse vescitur. *Tuq.*) id est, & tu putas *alios claudere passum*) id est ingredi eo pede *quo tu*) id est, moveri ea affectione qua tu: per pedes enim sæpe intelliguntur affectiones; hoc est, quia tu cupis ditescere, censes omnes id cupere. *Tenuem sine sollicitudine victum.*) Non ergo affluentiam petit, sed securitatem, quam

quam tamen Salvator sine sollicitudine à se sperandam docet: vetans ne solliciti simus quid bibamus & comedamus. *O Sylvana.*) Spondacius versus non ineptus, quia languorem animi loquentis & pondus rerum habet. *Augustus*) id est, beneficus in poëtas, Virgilium, Horatium, Tuccam, Varum, cæterosque principes. *Nugas*) pollicitationes inanes. *Sola pecunia regnat.*) Horat. *Augus- tus.*
 Et genus & formam regina pecunia donat. *Nugz. Pecunia.* Ovid. Dat census honores, Censu amicitias, pauper ubique jacet. Juvenal. Quantum quisque sua nummorum servat in arca, Tantum habet & fidei. Et rursus Horat. Hos solos ajunt sapere & bene vivere, quorum Conspicitur nitidis fundata pecunia villis. Et iterum Juvenal. de Romanis loquens, Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum Majestas, etsi funesta pecunia templo Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras, Ut colitur pax atque fides, &c. *Exilium virtus patitur*) idem Juvenalis,

lis, Aude aliquid brevibus Gyaris & carcere dignum, Si vis esse aliquid, probitas laudatur & alget. Criminibus debetur honos, &c. *Vatos spe pascimur omnes*) quia nihil recipimus. *Dic pugnas dic gesta virum*) Aliud subterfugium avari. *Vertere* Imperative a vertor, i. sis conversus, & verte te *ad hos*, i. ad eos qui tenent *sceptra*) i. ad reges, & *subsanct*) Item spondacius versus consimili ratione conpositus. *Quanta lupanari*) id est prostibulo aut prostitutis. Lupas vocabant olim prostitutas, unde & prostibula lupanaria: hinc fictum volunt Romulum à lupa nutritum. *Non decet*) per alium se castigat. *levibus dictis*) id est, non parvis aut modicis, sed vanis aut contumeliosis, sicut mulieres leves quibus prostituta est pudicitia: dicuntur & mores leves qui inconstantes. *Me parce laceffere*) parce, id est, abstine, ut Æneid. i. Parce metu Cytherea.

136) Can, Consilii locuples ego, sed pauperimus auri,

Qui

*Qui pugnas, qui gesta virum, qui praelia
regum* (possit

*Dicet inops vates, cui nec quo festula
Aptius incidi, fieriq; foramina culter.*

*Aspice ut excussis laxata manubria
clavis,*

*Ut dentata acies, veteriq; simillima forra
Hoc leve, sed mensa grave & intolerabile
damnum,*

*Utile consilium firmat, sed inutile mentē
Frangit, & extenuat vires, animumque
retundit.*

*Magnates dare parva pudet, dare ma-
gna recusant.*

*Adde quod & nostri curant ita carmina
reges,*

*Ut frondes aquilo, mare libs, vineta
pruina.*

*Ipsi ad delicias reges & ad ocia versi,
Quod celebrant, laudari, optant, hinc
carmina manant*

*Perdita de studio Veneris, de scurrilitate,
Deganea, de segnitie, de infamibus actis,
Qua castum capitale nefas celebrare
poëtam,*

*Consilii locuples ego sed pauperrimus
auri) Horatius etiam genitivo con-
M 5 stru-*

struxit, dicens: Horum semper ego optarem pauperrimus esse bonorum. *Qui*) i. quo modo, aut quo, i. quare dicet inops vates pugnas, &c. cui nec scilicet ē culter quo fistula possit aptius incidi, & quo foramina scilicet possint fieri. *Aspice*

Manu-
bria.

Laxata.

ut manubria) scilicet cultorum, id est, capuli quibus capiuntur, & tenentur in manibus, scilicet sint *laxata*) i. laxa & dissoluta, *clavis*) i. claviculis quibus compinguntur, *excussis*) hoc dicens ostendit cultrum suum. *Et aspice ut*) i. qualiter, *acies*) scilicet cultri, i. acuta ejus pars, *sit dentata*) i. in morem ferræ in dentes effracta: unde addit, veteriq; similima ferræ, quam Dædalum invenisse quidam volunt, ad similitudinem maxillæ serpentinæ. *Hoc damnum*) scilicet de juramentis & vestiti, *est leve*) i. tolerabile, *sed mensis*) i. victus, est grave & intolerabile. *Magnates dare parva pudet.*) quia ut dicit Horat. Magnos magna decent. Sed hoc vaframento scimus nonnullos usos, dicentes petentibus ma-

gna

gna indignos esse qui magna recipi-
 ant: & exiguum quiddam oranti-
 bus, se non decere tam exigua mu-
 nera conferre. *Vt frondes aquilo*) qui
 eas nihili facit, *ut libis*) ventus liby- Libs.
 cus, *curat mare*) in quod sæpè sævit,
& ut prūina) i. ros congelatus, aut
 gelu matutinum, curant *vineta*) i.
 vites, quod etiam nihil est, quia eti-
 am congelantur. *Ipsi ad delicias*) Or-
 do est, Ipsi reges. i. præpotentes, *ver-*
si ad delicias) i. delectationes & ille-
 cebras carnis, *& ad ocia*) id est, desi-
 diam, optant laudari *quod celebrant*)
 id est, oblectamenta sua, *studio Vene-*
ris) id est, amoribus impudicis. *de*
scurritate id est, inhonesta dicacita-
 te, *de ganea*) i. caupona & gulosita- Ganea
 te, *de segnitie*) i. desidia. Dicuntur
 enim segnes seorsum ab igne qui Segnes
 activissimus est, tepidi & ignavi, *De*
infamibus actis) i. privatis, cum gesta
 sint terè publica. Melius autem (au-
 ctore Valla) acta quàm actus in hac si-
 gnificatione dicimus, Quæ castum
 capirale nefas celebrare poëtam.
 Idem sanctè & Catholicè sentit in
 opus-

opusculo contra impudicè scriben-
tes, unde explodenda est Catulliana
sententia : nam castum esse decet
pium Poetam ipsum, versiculos ni-
hil necesse est, qui tum denique ha-
bent salem & leporem si sunt mol-
liculi ac parùm pudici. Cui tamen
multi gentilium subscripserunt, un-
de ad Voconium Poëtam Adrianus
imperator : Lascivus versu, mente
pudicus eras. & Ovidius de se, Cre-
de mihi, mores distant à carmine,
nostro, Vita veracunda est, musa,
jocosa. Et Marti. Lasciva est nobis
pagina vita proba.

153) *At qui dura manu gesserunt bella potenti,
Fortitè utentes ferro, non molliter
auro,*

*Dilèxere graves musas, heroica facta,
Qui faciunt reges, heroica carmina
laudent.*

*Ut cessare viri fortes & mascula virtus,
Dicendū altiloqui nihil invenere poëta,
Occidit ingenium vatū, ruit alta poësis:
At si forte aliquis regum gerit aspera
bella,*

*Et decus armorum studiis belloq; paravit,
Nil*

*Nil genus externum, venturaq; secula
curat.*

*Laude sua gentis satur & presentibus
annis*

*Barbarus est, neq; cœrmen amat, vel avarus
in auro*

*Mergitur, atq; Mida curis flagrantibus
ardet.*

*Est & apud reges rudis, invida, rustica
turba,*

*Mim, adulator, leno, assentator, adulter,
Histrio, scurra, quib; virtus odiosa poetæ
Mille modis abigunt, ut quando cadavera
corvi*

Invenêro, fugant alias volucresq; ferasq;

At qui dura &c.) At particula ad-
versativa locum habet ubi contra-
ria nectimus jam dictis, ut dictum
de Ænea in fine tertii, factoque hic
fine quievit: subdit de Didone in
principio quarti, At regina gravi
jamdudum faucibus cura. Pulchrè
ornat cœrmen Epithetis, quæ sic
construuntur: At qui gesserunt po-
tenti manu dura bella fortiter, &c.
dilexêre graves musas reges, qui fa-
ciunt heroica facta, laudant heroica
car-

ut. carmina. *Ut*) id est, postquam, *virī fortes cessere*) id est, è medio sublatis sunt, quia fortes cedere nesciunt. *Et mascula*) id est, virilis virtus. *At si forte*) Bene occurrit argumento quod jam cuivis in promptu est. Nam si heroica gerentes, heroicis gaudent carminibus, quæras cur ad illos non abeat, illosque canat Candidus: ad quod respondet raros quidem esse qui heroice vivant, & si qui sint, eos non habere curam de æterno no-

Midas. mine. *Mida curis*) id est, avaritia, qua ductus petiit à diis, ut quidquid contingeret, aurum fieret: quo impetrato, inedia absumptus est, nam & cibus & potus in aurum versus est. *Est & apud reges, &c.* Alia causa cur apud reges non sit bonis Poëtis locus, quia illic sunt literarum & probitatis hostes, utpote rudis & rustica turba, cum Poëte sint pauci urbani & eruditi. *Mimus*) id est, gestu corporis morum imitator, cum Poëta gravis rem more philosophorum severe narret. *Adulator*) cum poëta sit severus, *Leno*) cum verus Po-

Poëta sit turpitudinis omnis hostis
 & expulsoꝝ. *Assentator*) cum poëta
 sit virtutis laudator. *Adulter*) cum
 nihil musis sit magis contrarium
 quam adulterium : nam quæcun-
 que Poësis aptantur casta sunt , ut
 Pierides , Minerva , Daphne , fontes.
Hystrio) cum poëta suæ dignitati
 consulat : quibus scilicet omnibus
 virtus odiosa. *Poëtas nullo modò abigi-*
unt) quasi à præda inventa , ut
 quando cadavera corvi invenêre.
 Aptior esset similitudo si honesti à
 rebus honestis abigantur per inho-
 nestos , ut apes à floribus per ara-
 neas.

Sunt etiam vates quidam sine lege pe- (171
tulci, (audent,

Qui sine lege alati , sine præceptoribus
Quidquid amant reges , & amanti in-
famia solam

Scribere , nam vates etiam dementia
vexat.

Hi senescio quâ mentis levitate poëtas
Esse volunt , postquam trivialibus ora-
ciculis (jactant,

Applicuêre , sibi applaudunt , sua carmina
lu-

*Insulsi, illepidi, indociles, improvidi,
inepti,*

*Qui solet his vacuas præbere ambagibus
rures,*

*Id vitium commune putat, doctisq; resistit
Vatibus à vero indoctus discernere
falsum.*

*Syl. Candide, per superos, per olympæa
numina juro.*

*Me tibi (si venti veniât ad vela secundi)
Laturam auxilium, meliora in tempora
vivæ,*

Nec paulisper adhuc motû sperare recusa.

*Can. si mihi sic optas, tibi sis, Sytiane,
quod optas.*

*Syl. Opto equidem, dictumque fides non
sora sequetur.*

*Can. Vade malis avibus, nunquam redi-
turus avare,*

*Et facias subito, quidquid tractaveris,
aurum*

(190) *Moro Mida, quando virtus tibi vilis
anro.*

*Sunt etiam vates.) Docet tertiam
causâ cur poëtis non sit apud reges
locus, quæ est, quia multi versicu-
lorum ineptorum factores, & tur-
pis*

pis vitæ homunciones, sacrum po-
 etarum nomen indignissime sibi u-
 surpant: quod ægerrime patitur.
 Horatius dicens in arte, Descriptas
 fervare vices operumque colores,
 Cur ego, si nequeb ignoroque poëta
 salutor? *Petulci*) i. petulantes, au- **Petulci**
 dentes quæ non possunt. *Nam vates*
etiam dementia vexat) non equidem
 graves, sed leves & fûiles. *Trivi-* **Trivia-**
alibus ora cicutis) Cicutâ est herba fi- **lis.**
 stulosa, qua pastores canere sole- **Cicuta.**
 bant. Maro, Est mihi disparipus se-
 ptem compacta cicutis Fistula.
 Idem, Non tu in triviis indoctè sole-
 bas Stridenti miserum stipula di-
 sperdere carmen. Vnde trivialia
 dicuntur exodia, id est, rustica car-
 mina, quæ in compitis ab indocta
 rusticorum pube in compitalibus &
 ambarvalibus cantari solebant. *Sibi*
applaudunt) sibi placentes, *sua carmi-*
na jactant) existentes insulsi, i. sine
 salibus. *sermonis illepidi* i. sine lepore
 ac venustate sermonis. *Indociles*)
 quia discere nolunt, & ita incorrigi-
 biles. *Improvidi*) quia non videntes

N

se

se ad interitum tendere, & alios ducere. *Inepti*) id est, amusi, & ab omni aptitudine tum verborum, tum factorum abhorrentes. *Ambagibus*) id est, verborum inculcationibus, cum artem veram non habeant. *Id vitium commune putat*) & ita rejicit bonos propter malos. *vero indoctus*) id est, nesciens discernere falsum. *Candido per superos*) Videns Sylvanus Candidum virtutis amatorem, verumque Poetam, pollicetur operam cum juramento, nihil tamen confert in eum. *Per olympica*) i. per cælestia, nam proverbiale id est, si res prosperè mihi succedant, & eveniant mihi quæ opto. *Meliora in tempora vivo*) Virgil. *Æneid. 1.* Durate & vosmet rebus servate secundis. *Paulisper*) per paululum temporis. *Fides non sera*) id est non tardè faciens quod dixi. Nam fides videtur, Auctore Cicerone, dicta, eò quod fiat dictum, si ve quod dictum & conventum est. Candidus autem non contentus pollicitationibus, imprecatur in ab-

Olym-
pica.

Fides.

abeuntem omnia mala, dicens: *Vade malis avibus*) id est, malo auspicio, quasi dicat in rem malam: *nunquam rediturus avare*) hoc autem videtur dicere in absentem quasi obmurmurando, postquam se nihil recepturum speravit. Et facias subito, quidquid tractaveris, aurum *More Mida*) de quo jam diximus. *Quando*) id est, quando quidem, *virtus tibi vilior auro*) scilicet est, cum tamen Horatius in epistolis contradicat, *Vilius argentum est auro, virtutibus aurum*.

ECLOGA VI.

De Civium & Rusticorum

Disceptatione, inscripta.

CORNIX.

Colloquutores.

CORNIX & FULICA.

Ningit hyems, mugit horeas, à culmine pendet
Stiria, depositis bobus requiescit arator,

N 2

Dor.

*Dormit huius, clauso pastor tunicatus
oculis.*

*Cessat iners, sedet ante focum fumosa
Neara, (estas*

*Atq; Polenta coquit. Rius intolerabilis
Nunc laudatur, huius aestu laudata mar-
lesto*

*Displicet, optatum damnat praesentia
frigus.*

*Ful. Omne bonum praesens minus est,
sperata videntur.*

*Magna, velut majus reddit distantia
lumen.*

*Cor. Delitias habet omne suum, & gau-
dia tempus.*

*Aspice ut impaxi, tritaque in veste ligati,
Cade suum pueri exultant, inflatur in
utrem*

*Immissis vesica fabis, sonat & micat,
acta*

*Nunc pedo, nunc cubito, stricte nunc
obruia pugno.*

*Si cadit, attollunt, cursu labor atque re-
cursu (vincit.*

*Brumam abigit glaciale gelu pila rustica
Nos tamen hic melius tepido sub stramine
foci*

Trans-

*Transigimus tempus, dum lac coit igne
recoctum.*

*Ful. Pauperiem declarat hyems: impro-
vida certè.*

*Turba sumus juvenes, securi aestate va-
gamur*

*Immemores hyemis, nostrum as tibicinis
omne est.*

*Ut redit è Scythia boreas, nidosq; volu-
crum*

*Frondebz ostendit nudata cadentibus
arbor,*

*Frigemus nudi scapulas, dorsum, ilia,
plantas,*

*Stultitiam declarat hyems, sapientius
urbes*

*Congeriem nummum accumulanti, & ad
ilia vulpes.*

*Melotasque trahunt, maculosaq; tergora
lynxis.*

*Ningit hyems. Contentio est inter
Cornicem pastorem qui partes ru-
sticorum agit, & Fulicam qui urba-
norum, de præstantia fortunæ
utrorumq; occasione, cujus multa
quasi satyricè dicuntur in mores
potius civium quàm rusticorum.*

Videntur autem tam GORNIX quam FULICA pastorum nomina: uterque enim se rusticum profitetur, & masculino genere nominat. *Hyems*) id est tempestas pluviosa & nivosa. *Boreas*) ventus frigidus à septentrionali plaga, quæ frigida est, flans. *Mugit*) mugitum imitatur flatu alto. *Spiria*) id est, glacies concreta. *Aculmine*) à tecto. *Dormit humus*) sopitur nive & non exercetur. *Pastor tunicatus*) quia otiosus: unde dictum est à Poëta, Nudus ara, fere nudus hyems ignava colonis. **Neara.** *Neara*) conjunx rustica. *fumosa*) quia ferè ligna viridia aut male sicca inurunt. **Polenta.** *Atque polenta coquit*) Ovidius, Quod coxerat antè polenta: reperitur tamen & fœmininum, cum hoc solum inter latina primæ declinationis reperiatur neutrū *Omne bonum præsens minus est*) i. minoris æstimatur, quia nemo contentus sua sorte. Unde Horatius in principio Sermo. Qui fit Mecenas ut nemo, quam sibi sortem seu ratio dederit, seu sors objecerit illa

illa Contentus vivat, laudet diversa
 sequentes? Veruntamen id contra
 usum venit, ubi minime opus, quia
 bona terrena eò quòd præsentia
 sunt, plus nos delectant, quam cæ-
 lestia quæ futura sperantur. *Aspice
 ut impexi*) Docet exemplis non re-
 rum sed animorum esse discrimen,
 nam pueri nudi etiam in hyeme
 oblectantur variis. *ut cade suum*) id
 est, porcorum, ut vesicam habeant,
 cujus agitatione brumale frigus su-
 perant, & rustici pilam magnam
 vento inflatam manibus pedibusq;
 agitantés glaciale gelu non curant.
Pauperiem declarat hyems) id est, pau-
 pertatem: est tamen interdum da-
 mnum, ut si quadrupes pauperiem
 fecisse dicatur. *Nos juvenes sumus tur-
 ba improvida*) quia securi æstate va-
 gamur. *Nostrum as*) i. pecunia no-
 stra, *est tibicinis*) scilicet canentis, ad
 choream instituendam. *Cogeriem
 nummum*) id est, nummorum per-
 syncopam. & *ad illa*) scilicet foven-
 da & cooperienda *trahunt*) id est,
 contrahunt. *vulpes*) id est, pelles

N 4

vul-

vulpinas, & μηλωτάς id est, pelles
ovinas, græcū est, cætera nota
sunt.

28) Cor. Desipiant omnes, nec nos in crimi-
ne soli,

Immo ipsos vexat gravior dementia
cives:

Verum illis mater nobis fortuna noverca,
Nos premit infelix sors: est dementia,
fac sim

Fortunatus, ero locuples, ero primus in
urbe,

Audiar, assurgent omnes, me vertice
nudo (omnis

Vulgus adorabit: me plebs, me consules
Turba, magistratus etiam, populusque
patresque,

Ful, O Cornix Cornix, non est fortuna,
sed ipse,

Quo sapiunt homines, animus, fortuna
potentem

Non facit, immo deus, caussum recitabit
Amyntas,

Cor. Est fortuna deus, sed quid recitârit
Amyntas

Dic precor, in causis erat ingeniosus &
acer.

An-

*Antè tamen paulum pecus & praecepta
vise.* (ito.

Vade, redi, calor est post frigora dulcior,

*Ful. Attingit pax alta genn, vix tecta
resistunt*

*Tanto oneri, sublimis apex in vertice
furni*

Pyramidem fecit, metaq, assurgit acuta.

*Cor. Da pecori cordum, stipulisq, fora-
mina claude*

*Si paries hiat, & rediens latamine muni
Limina, nulla gregi gravior quam fri-
gora pestis.*

*Jamno ades? oh quamam hac solito pro-
perantia major?*

*Ful. Sollicitum me reddit hyems in fri-
gore & igni.*

*Maxima strenuitas feno recubare ca-
lenti,*

*Abscondiq, cavo accubitu post frigora
dulce est.*

*Cor. Incipe, & enarra discrimina ruris
& urbis.*

*Desipiunt omnes) id graphicè docet
Horatius. 2. Serm. nec mirum, quia
stultorum infinitus est numerus.
Nos) scilicet rustici, unde se rustico*

N 5

asse-

asserunt. *Verum illis mater*) id lepidè,
quod Plinius de natura dicit, quæ
nobis multa contulit magnâ & sæva
mercede, ita ut non sit facile existi-
mare, parènsne melior an sævior,
noverca fuerit. Infelix fors est pau-
pertas, & tenuis fortuna est demen-
tia, id est, reputatur demens qui-

Demēs
quis.

cunque pauper, unde Horat. in
Epist. Hos solos ajunt sapere & bene
vivere, quorum Conspicitur nitidis
fundata pecunia villis. *Assurgent*) id
est, reverentiam & honorem assur-
gentes impendent. *Vulgus adorabit*)
id est, corporis gestu honorabitur:

Adora-
re.
Orare.

nam adoramus etiam statuas ac
crucem Domini, sed oramus tan-
tùm rationem habentes & sensum.
Consulet) id est, consilium poscet.

Non est fortuna) id verè. Juvenal. Sed
nos te facimus fortuna deam. *Est*

Fortu-
na.

fortuna deus) Id ex falsa opinione &
rusticè nam cum deam neget no-
stra fides, etiam fortunam deum di-
cit: aut id facit Poëta quòd numina
putabantur utriusq; sexus, unde de
Venere Æn. 2. Descende ac ducen-

te

te deo. & de Aleſto aut Junoneg.
 nec dextræ deus erranti affuit: unde in Cypro erat barbata Veneris
 ſimulacrum, unde dictum eſt, Pol-
 lentemque deum Venerem. Vide-
 tur autem Cornix dominus aut ſal-
 tem major quàm Fulica, quem mit-
 tit ad caulas, qui abiturus dicit, At-
 tingit nix alta genu. *In vertice furni*)
 ubi minimè conſiſtere poſſe videtur
 propter ignem, quod panis in eo co-
 qui ſolet. *Pyramidem*) id eſt, cum u- Pyra-
mis.
 lum nivis in pyramidis formam: eſt
 autem pyramis, ſtructura ex lapidi-
 bus in morem ignis aſcendentis, cu-
 jus vertex acutius eſt extructus,
 quales in Ægypto leguntur miræ
 altitudinis fuiſſe: de quibus Marti-
 alis in principio. Barbara pyrami-
 dum fileat miracula Memphis. Ad-
 dit autem Cornix: *Da pecori cordum*)
 Id autem dicitur ſcenum quod au-
 tumno ſecatur, ſicut corda frumen-
 ta vocantur quæ ſerò matureſcunt.
Latamine muni) i. fimo. *Jamne ades*)
 Intelligendum eſt aliquantulum
 moræ interfuiſſe, & interea tacuiſſe
 Cor-

Cornicem. Omnia autem faciliora
sunt, quam ut expositione egeant.

54) Ful. Hoc igitur tantum ruris discrimina
& urbis

Taliter exortū noster recitabat Amyntas,
Principio rerum, primaque ab origine
mundi,

Cum muliere marem sociali fœdere jun-
gens.

Celi opifex, (sic namque Deum appella-
bat Amyntas,

Nomen adhuc teneo) natos producere
jussit,

Atq; modam docuit, fieri quo pignora
possent,

Accinxere operi, mandata fideliter
implent,

Sicq; utinam de pomi esu servata
fuissent. (puellam,

Fœmina fit mater, puerum parit, atq;

Atq; puerperio simili fœcanda quotannis,

Auxit in immensum generis primordia
nostri.

Post tria lustra Deus rediit, dum pignora
petit,

Fœmina prospiciens, venientem à limine
vidit,

Adam

Adam aberat, securus oves pascebat,
adulter

Nullus adhuc suspectus erat, sed multi-
plicatis

Connubiis, fraudata fides, sine cornibus
hirti (rito,

Facti, & zelotypo conjunx suspecta ma-

Nam qua quisque facit, fieri sibi furta
veretur.

Erubuit mater, nimiaq; libidinis ingens

Indictum rata tot natos, abscondere
quosdam

Actelerat, fœno sepelit, paleisq; recondit.

Jamque lares Deus ingressus, fabvere
penates

Jussit, & hac, dixit, mulier tua pignora
profer,

Fœmina majores natu producere mandat

His Deus urrisit, vel ut arridere solemus

Exivis avium pullis, parvisq; casellis,

Et primo latatus, ait, cape regia sceptrum,

Rex eris, at ferrum, & belli dedit arma
secundo,

Et dux inquit, eris. fasces, populiq; secures

Protulit, & vites, & pila insignia Roma.

Jamq; magistratus celebras partitus in
omnem

Pre-

> line omitted: Vester erit uomer, uirga uestra, agrestia vestra

206 BAPT. MANTUANI

Progeniem, humanos tacitus voluebat
honoros.

Interea mater rebus gavisâ secundis,
Evolat ad caulas, & quos absconderat,
ultrò

Protulit : hac dicens nostri quoque
pignora ventris,

Hos aliqua pater omnipotens dignabero
dono. (armis

Setosum albebat paleis caput haeserat
Stramen, & antiquis qua pendet aranea
tectis.

6/ Non arrisit eû, sed tristi turpidus ore
Vos fœnum, terram & stipulas, Deum
inquit, oletis.

Vester erit stimulus, vester ligo, pastina
vestra,

> Omnia, aratores eritis, pecorumque ma-
gistri,

Fœnifeca, solifossares, nauta, atq; bubulci.
Sed tamen ex vobis quosdam donabimus
urbe,

100) Qui sint fartores, lanii, lixa, artocopiq;
Et genus hoc alii, soliti sordescere, semper
sudare & toto servire prioribus ago.

u/ Taliter omnipotens fatus, repetiuit
olympum.

Sic

*Sic factum servile genus, sic ruris & urbis
Inductum discrimen ait Mantous Amyn-
tas.*

Hoc igitur) Apologo rusticano discrimen urbanorum, & rusticorum commemorat à Deo factum, sicut, & mercedum nonnulli sic dicunt institutam differentiam. Nam cum mechanici à Deo, quantum mercedis exigerent, exquisissent, assignassentq; sutoribus, crepidariis, & pluribus aliis quotidiano mercede conducendis denarios binos, latomis autem & fabris lignariis ac carpentariis senos: disquisierunt priores quantum possessionis ex tantilla mercede compararent, respondit quantum satis esset ipsis, & liberis, quotannis jugerum. At reliquis quantum compararent petentibus, respondit quotidie tantum terræ posse comparare, quantum per crura retrorsum bipenni projicerent. Conati autem præ avaritia in longum projicere, in podicen projece-
runt, in quem ferè magnæ mercedes nunc quoque projiciuntur.

Præ-

Præterea dicunt ranas & simias sic effectas, cum muliercula scilicet Eva aut alia nimis fœcunda, vereretur venienti Deo omnes liberos prodere, occultata quosdam in furno, & quosdam sub vase elixorio: reliquis aut beneficio donatis, & negante plures habere, iussit Deus qui in furno essent, in simias converti, qui sub vase, in ranas ac bufones. Talem igitur apologum ac fabellam anilem hic prosequitur auctor. *Modum docuit*) dicens, Crescite & multiplicamini, per coitum scilicet. *Accingere operi*) id est, operam dederunt diligenter liberis procreandis. *Mandata fideliter implent*) Jucunda narratio, quia hodie quoque ad illud præceptum plus æquo inclinantur. *post tria lustra*) id est, quindecim annos. Nemo autem sit mihi tam ineptus, ut historiam putet à poëta narrari. *Hirci & cornibus*) i. fœdi adulteri. *Namque quisque, &c.*) proverbialiter & desertius quam illud, Qui fuit in furno, socium sibi quærit in illo.

Sal.

Salveropenates) .i. familiares, & om-
 nes in domo habitantes, *Tua pigno-* Pigno-
ra) .i. natos, nam pingnora nato- ta.
 rum dicuntur pignora rerum. *Hic*
Deus arrisit) .i. annuit & blandus at-
 que affabilis fuit, *Catellis*) .i. canis
 foetui. & *primo*) scilicet omnium, un-
 de ad primæ genituræ jurā alludit.
Fasces) qui erant ex virgis, in qui- Fasces.
 bus securis erat colligata: fereban-
 tur autem à lictoribus post eos ma-
 gistratus, qui in corpus & sangui-
 nem animadvertere poterant. Se- Securis
 curis à secando dicta quod interse-
 cat, ut collum nocentium, & *vites*) Vitis.
 quibus centuriones & cæteri duces
 milites cædebant. Nam ex vite
 erat baculus, non ex alia arbore, ne
 severiores haberentur, saltem in
 concives: nam alios virgis cædere
 licebat. Juvenal. satyr. 8. Nodasam
 post hæc frangebat vertice vitem.
 Silenus pigra muniret castra dola-
 bra. *Et pila*) quæ sunt Romano- Pila.
 rum tela. Lucanus: Signa, pares
 aquilæ, & pila minantia pilis. *Hase-*
rat armis) id est humeris. *Stimulus*) Stimu-
 quo lus;

Ligo. quo boves instigantur. *Ligo*) instrumentum rusticorum, ut pastinum, quod bifurcum est ferramentum, quo pastinatio & repastinatio vinearum fit. *Fœnifeca*) i. secantes fœnum. Persius, Fœnifecæ pingui vitiarunt unguine pultes. *Solifossores*) fodientes terram. Est autem una pars, nam si duæ essent, foli secundam produceret, quam composita corripunt in mediis syllabis, dummodo etiam in nominativo i habent, ut fœnifeca, solifossor: quod dico, quia quāticunque à nominativo quāuscunque, aut quantumcunq; producitur, ut qualicunque à qualiscunque. *Fartores*) qui farcimen faciunt. *Lanii.* i. carnifices. *Lixa*) aquam ferentes. *Artocopi*) Panifices aut panem incidentes. *Et genus hoc alii*) Sicut dicimus id genus, pro ejus generis: sic ponit hoc genus, pro hujus generis. *Mantous*) id est, Mantuanus, sed Mantous dicitur à Mantho nympa, matre Oeni, qui Mantuam à matre denominavit: De quo Maro, Fati-

di-

dica Mantus & Thufci filius amnis.
Amyntas autem is est, de quo in
Amynta visum est.

Cor. Mirabar si quid recti dixisset (106
Amyntas.

Civis erat, semper nobis urbana juvenis,
Cui nihil est præter stulta hac commenta
negoci,

Ludit, in agrestes semper jaculatur: &
urbis

Talia garrulitas, & vaniloquētia fingit.
At neque de superis putet has componere
nugas. d/2

Iste jocus manifesta gerit convitia secum.
Sed tu tam rudis es, tam pleno inflatus
omaso,

Ut neque perpendas isto te scommate
carpi?

Nos quoque paulisper mentem extendamus
ad urbis

stultitiam, ne forte putēs sapientius illos
vivere, qui splendent auro, qui murice
fulgent.

His oculis vidī tunicis plerosq; superbis
vestiri atq; foro regali incedere gressu,
Quos secreta fames premit, atq; dome-
stica egestas:

*c) t) Sultius hūc certē nihil est, opulentia ficta,
Paupertas, & segnicies, & inertia vite
Vera; quid est aliud quam desipientia
vera?*

*Vidi etiam patres (o rem indignam, atq;
nefandam)*

*Dum segnes dormire volunt, & vivere
laute,*

Prostituisse suas vulgo cū conjugē natas.

*Quid pejus, quid perfidius, quid stultius
unquam?*

*Ful. Quid si vitam alio nequeunt tra-
ducere pacto?*

*Quum? Cor. Car totidem, quot nos habeant ani-
masq; manusq;*

*Diccur vitam alio nequeant traducere
pacto?*

*Mirabar si quid recti dixisset Amyn-
tas) Quasi dicat, juvenis ille infans
amore, & rusticos odio habens. Cui
nihil negoti) pro negotii, id est, otio-
sa, juvenus) i. multitudo juvenum
urbanorum. Convicia) contume-
lias. O maso) i. intestino pingui, tar-
ditatem ingenio afferenti, ut Horat.
& Persi. attestantur. Isto scommate)
i. irrisorio dicterio. Te) qui rusti-
cus*

cū es. *carpi*) i. reprehendi. *Nos quoq;*)
 i. vicissim, qui *murice*) id est, pur-
 pura *prostituisse.*) i. ad turpem quæ-
 stum in lupanaribus & prostibulis
 statuisse quasi pro foribus, ubi lu-
 xuria perditos expectant. *Quid*)
 scilicet dicas, aut quid faciant? & est
 inanior desidioforum purgatio
 quàm ut refellatur. Unde dicit Cor-
 nix, Habent cives urbani manus &
 pedes ut nos, cur non quærunt sibi
 victum laboribus, & parsimonia ut
 nos.

Est etiam, cujus vacors industria vanas (131
Quærat opes, ubi nullus opes invenit ab
avo.

Æs lavat herbarum succis & vertere in
aurum,

Æstimat, ac nigra semper fuligine pallet.
Est, qui dum tellure latens desiderat au-
rum, (perdit.

Dat magicis operam studiis, & tempora
Quid levius, quid futilius, quid inanius
unquam?

Omnia, ne veniant ad op, telluris & agri,
Omnia pertentat, ut agant nihil, omnia n/
versant.

*Semper agunt, nunquam peragunt, ex
sœnore victum*

*Infamem extorquent, vi, fraude, dolisq̃
laborant:*

Mille viis opibus, mille insidiatur honori.

*Nos capras, & oves, armenta q̃ pascimus:
illi (thecos,*

*Accipitres, catulos, & equos, & cercopi-
Rusticus est ovium pastor volucrumque,
canumq̃*

Civis, utrum melius, te iudice, nobiliusq̃?

O Fulcia, utilitas unde & opulentia major.

*Ful. Si venit ex nostris operis opulentia
major. (rerum?*

Civibus unde igitur tantarum copia

*Cor. Exui, fraude, dolis, vi, fraude do-
lisq̃ laborant.*

*Nonne vides, insano, ut nos crudeliter
urgent?*

Quo capiunt astu? nos irretire loquendo.

*Sacrum offerre putant, & opus sublime,
piumq̃*

*Huc aures oculosq̃ adigunt, huc or- ma-
nusq̃*

*Est etiam) Adfert alia urbano-
rum vitia, & ferè opposita segnitiei,
dicens: Est etiam, scilicet ejus cujus*

vacors) i. e. perversi cordis, *industria querit opes vanas*). i. ultrà quàm satis sit, & non iusta ratione, ut qui per artem, ut dicunt, alchimiae, id est, adjuvaminis, adjuvando naturam, sperantes, aut argentum vertere in aurum: qua via nullus, inquit, hactenus invenit opes, certum est, multos invenisse pauperiem, dicunt tamen ejus rei studiosi, inventos qui ad intentum pervenerint. *Fuligine nigra*) quia vapore fumeo, sed quomodo pallet, nisi hoc ad anxietatem referamus, non constat. *Est qui &c.*) Alius error eorum, qui magicis artibus characteribus nescio quibus, sperant posse invenire thesauros absconditos. Omnia ne veniant ad opus telluris & agri, omnia inquam *pertinent*) id est, experiuntur ne fiant agricolæ, quo nihil honestius nec justius. *Semper agunt, nunquam peragunt*) i. perficiunt nihil eorum quæ inceptant. *Ex favore*) id est, usura. *Accipitres* , id est, aves ad prædam, *catulas*) ad venationem, &

equos) ad venandum aut avibus, aut canibus. *cercopithecus*) id est, caudatas simias: nam *κέκος* dicitur cauda, *σιμια* simius aut simia. Sunt ergo quos catos marinos quidam vocant, capite, ut inquit, Plinius, subnigro, & pilo asinino, quibus deformitas decori est, suntque obcautum ingenium divitibus in deliciis. *Civis*) est pastor volucrum & canum, quia eos pascit. *Quo astu*) id est, qua calliditate, ab *ἄστυ* id est, ab urbe, ubi astutiores sunt. *Irretire*) id est, in laqueos & retia illigare, hoc est, circumvenire & decipere verbis putant. *Sacrum offerre*) i. arbitrantur se obsequium præstare Deo, quando nos decipiunt. *Huc*) id est, ad hanc operam ut nos decipiant. *Adigunt*) id est, applicant, *ora*) id est, omnia quæ dicunt, & *manus*) id est, omnia quæ faciunt.

(155) Ful, Unde urbanarum tibi tanta peritia rerum?

Cor. Hac didici quondam, ductis in mania capris

Cum lac vociferans ibam venate per urbē,
Mansi

*Mansi apud artocopum, sapiens & ad
omnia promptus*

*Furta erat, & crudam ferro subradere
panem.*

*Ipse ut erat mores urbis doctissimus, ista
Tradidit, affirmans nihil esse nocentius
urbe.*

*Se quoque furari didicisse aiebat ab urbe.
Sunt etiam qui parta ab avis patrimonium
fundunt*

*In meretricum usus, quid facilius, impro-
biusque?*

*Dic ubi mæchandi ars, homicidia, sedi-
tiones,*

*Nonne inter cives, atq; intra mœnia
regnant?*

*Quid reges, qui regna hominum per
vulnera quarunt,*

*In mortemque suos adigunt? quid pectora
miles*

Objiciens telis, per mille pericula vadens?

*Pro stipo dat vitam, nulla est insania
major.*

*Gloria præfertur vitæ, quid gloria? quid
laus?*

*Quid fama est? quid honor? voces &
opinio vulgi?*

*Omnia longa dies abolet cum vivere
cessas.*

Omnia sic abeunt ut lux cum sole recedit.

*Qui mare sollicitant remis, cum vivere
possint*

*In patria, stultus ventis qui credit &
undis.*

Stultus divitiis cui sunt & negligit uti,

*Stultus qui ut natis cumulet patrimonia,
partis.*

*Abstinet & genium fraudat, stultissimus
& qui,*

*Quæ facere ipse potest, natis faciunda
relinquit.*

Unde urbanarum.) Bona interro-

Arto-
copus.

gatio ut decorum servetur, & veri-
similis narratio, *Artocopum*) ut vi-

detur accipit pro panifice seu (ut
dicuntur) pistore, qui græcè dicitur

ἀρτόκοις i. e. artocopœus: quia

ἄρτος dicitur panis, & ποιῶ facio.

Sed artocopus dicitur quasi labor

panis: nam κόπος labor dicitur, sed

accipitur pro laborante. Juvenalis

autem videtur accipere pro pane,

dicens satyr. 3. Salva sit artocopi

reverentia: ubi tamen pro pistore

ac-

accipi posset, ut sic maneat discretio panis, qualem artocopus fecerit, & ita observando ejus jussum, sit ei reverentia. sed ad Poëtam nostrum. *Ipse ut erat mores urbis doctissimus*) Hoc exemplo convincere possumus participia comparari. Nam si nomen sit doctissimus, non regeret accusativum: quò circa ego quidem morum potius dicerem, hic tamen versus mores potius docet legendum. Neque tamen omnino inauditum, si superlativa à participiis accusativum regentibus deducta accusativum regunt, cum adverbia à præpositionibus orta id faciant: ut, proxime Hispaniam Mauri sunt, inquit Sallustius. *Sunt etiam*) Aliam adfert urbanorum stultitiam, qui patrimonia ab avis parta cum meretricibus absumunt. *Qui reges*) Docet & reges, & cæteros bella pro domino aut inani gloria gerentes, urbes ferè incolere: stipendiarios autem, qui invocati nomina sua dant, etiam urbanos esse, & maxime insanire, cum pro modo-

di-

dica stipe periculum vitæ subeunt, quod rustici non nisi coacti faciunt pro libertate patriæ, & conjuge, ac liberis. *Qui mare sollicitant*)

Rur-
sus aliud genus stultitiæ (quod Per-
sius quoque prosequitur) eorum,
qui, cum fatis habeant, navigant
tamen cum periculo vitæ. Item

Avaro.

stultusest, divitiæ cui sunt & negli-
git uti, ut avarus. Nam ut dicit Se-
neca, tam deest avaro quod habet
quam quod non habet: unde de se-

ne avaro Horatius, Quærit & in-
ventis miser abstinet, & timet uti.

Et I. Serm. Congestis undique sac-
cis Indormit inhians, & tanquam
parcere sacris Cogereis, aut pictis
tanquam gauderet abellis. *Stultus,*

qui ut navis cumulet &c.) quia sæpè
male absumunt, unde Persi. Ut

tuus iste nepos olim satur anseris
extis &c. vide satyr. ultimam, ubi

Genio.

totum est hoc argumentum. *Et ge-
nium*) .i. naturam. Est enim genius
deus naturæ, & loci nativi, quem,
qui alimentum naturæ debitum
subtrahunt, defraudare dicuntur.

Te-

Terent. in Phor. Suum defraudans
genium. *Qua facere ipse potest*) quod
per fabellam seu Apologum de
Cassita pulchrè recitat Gell.

Qui numerant stellas, & se comprehen- (181)
dere fata

Posse putant, stulti, verum dementior istis
Naturam quicumque Dei scrutatur, &
audet

Figere in immensam lucem tam debile
lumen.

Nostra fides melior, civis ratione coactus,
Difficile assentit, nudis nos omnia verbis
Credimus, & plures faculas accendimus
aris.

Civibus est infida fides, inquirere nun-
quam

Mento sinunt arcana Dei, si numina scire
Esset opus, poterant nobis se ostendere:
verum

Quando latere volunt, quid vestigare
necesse est,

Qua nos scire negant ipsi qui cuncta gu-
bernant?

Nostra etiã pietas pietate pientior urbis,
Namque viri, qui sacra canunt, templisq;
ministrant,

Quan-

*Quanta legunt ruri paucis alimenta
diebus?*

*Vidi ego quas itas ex rure in mœnia plenis
Puppibus inferri (pietas ea rustica) fruges.
Stultorum est aliud genus immedicabile
quoddam*

*Causidici, latratores, rabulaque forenses,
200) Nummorum aucupium docti, legumq; ty-
ranni,*

*Aere patrociniū vendant, producere
causas,*

*Et lites pendere diu, vindemia quadā est:
Sunt & equestre genus medici, qui tan-
gere venas*

*Nonnunquam illicitas audent & ponere
quedam*

*Non intellectis temeraria nomina morbis.
af) His, & si tenebris palpant, est facta po-
testas*

*Excruciandi egros, hominesq; impune
necandi.*

*Qui verò populis præsunt, hominesq; gu-
bernant,*

*Quo plus juris habent, quantoq; licentia
major,*

*Insanire solent tanto amplius. ubi sancti
Rectores, & iustitia & pietatis amici,*

Quos

*Quos patres serò ante focum memorare
solebant?*

*Omnia nunc abeunt pessum, spoliata que-
runtur*

*Templa, gemant inopas; vidua lachry-
mantur: & huius*

*Quenam caussa mali? quia stat p[ro] lege
libido.*

*Qui numerant stellas) ut astrono-
mi, & se comprehendere fata) Astrolo-
gi, Genethliaci & mathematici. Na-
turam quicunq; Dei scrutatur) Unde,
ille, Mitte arcana Dei. Et alius,
Altiora te ne quæsieris, & utroq;
major, noli nimis sapere, sed ad so-
brietatem docens, Nostra) id est, ru-
sticorum. civis ratione conctus) id est,
rationibus innitens, plures faculas) Facula,
id est, tædas & cereos tortos. Mento
sinunt) .i. definunt. Poterant nobis
se ostendere) argumentum quo vero
simile sit Deum non velle à nobis
nosci, cum se non præbeat noscen-
dum. Quid vestigare) id est, inqui-
rere necesse est, ea, quæ ipsi guber-
nant cuncta) scilicet superi, negant)
.i. prohibent nos scire, quasi dicat*

ni-

nihil. *Quando*) i. quando quidem. *Nostra etiam pietas*) i. e. charitatis, ut dicunt, exhibitio in eleemosynis erogandis. *Legunt*) id est, colligunt. *Stultorum est aliud*) in pragmaticos & causidicos invehitur quasi satyricè: unde aptè personam cornicis assumpsit. *Rabulæq; forenses*) id est, forum judiciale seu causarum sectantes. Rabula secundum Festum dicitur multis intentus negotiis, paratusq; ad radendum quid aut auferendum, vel quia est in negociis agendis acrior quasi rabiosus. Secundum Marcellum autem rabula à rabie dictus est, quem nunc advocatum, vel causarum patronum dicimus. Cicero, Non enim declamatorem aliquem, de ludo, aut rabulam de foro, sed doctissimum atque perfectissimum querimus. Sunt ergo rabulæ (ut iterum Nonius attestatur) litigiosi. *Aucupium*) i. captionem, ab avibus capiendis. Comicus, Hoc novum est aucupium. *Leguntq; tyranni*) quia summum jus summa malitia est. *Ecce patricium*

vendant, &c.) enumerat caufidicorum vitia. *Vindemia quædam*) i. luvindemia. Vindemiarum, ut in vindemia quæ est vini collectio, ut messis frugum. *Sunt & equeſtre genus medici*) Et hoc quoque fatyricè. Equeſtres ſunt, quia multis ferè vehuntur medici. *Venas illicitas*) ad femora mulierum. *Nomina temeraria*) i. rebus non convenientia, quæ fingunt ne ignari deprehendantur. *Et ſi tenebras palpant*) i. cæci & ignari ſunt. *Eſt facta poteſtas*) à legibus, quæ medicis permittunt interficere ut curent. *Qui verè populis præſunt*) In primores & optimates, ac magiſtratus invehitur. *Inſanire ſolent tanto amplius*) cum tamen vel lege in aliis ſcelus, in illis maximum ſit. Unde Juvenalis, Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe Crimen habet, quanto qui peccat major habetur. *Abeunt peſſum*) id eſt, peſſundantur & pereunt, *ſpoliata querantur*) id eſt, comburuntur templa.

Ful. *Iſta tua, ô Cornix, excaſceſcentia* (216
fines

P

Transit

*Transit honestatis, scetus omnibus objicis
omne.*

*Innocuos habitare homines, & in urbe
memento,*

*Cor. Non habitant Colubri quadam ba-
learibus arva*

*Proxima, non memini nomen: neque no-
ctua Cretam,*

*Nec nemus Egeria sonipes, nec vir bo-
nus urbem.*

*Ful. Vir bonus est animal rarum, pau-
casq; per urbes,*

*Et per rura locos habet, est rarissima
virtus.*

*Cor. Insanis, Fulica, insanis, tot in urbi-
bus hostes*

*Sunt tibi quot cives. Hi nos tondentque
pilantque;*

*Non habita nostri capitis ratione coar-
ctant,*

*Nos ad furta, ipsi mox ad suspendia mit-
tunt.* (offert.

*Eas igitur si quid nostris sese unguibus
Radere & insidiis, ac nostra indagine
captos*

*Deplumare levi tactu sensim, & pede-
pressim.*

*Si videt excusa, si sunt secreta negato
Furta, quod occultum est, non est injuria,
furtum.*

*Quidquid habent, noster labor est, indu-
stria nostra est.*

Ista tua, o Cornix, excandescencia) i.
vehemens ira. *fines) i. limites tran-* Fines.
sit honestatis. Baleares insulæ sunt Balea-
in Hispania, Græcis dictæ à funda- res.
rum jactu. Βαλῶν significat jacio, Ballo.
tollitur autem nunc l. Balearicos
autem contra glires à senatu auxi-
lium petiisse constat, cum in quibus-
dam arvis vicinis non possint vive-
re serpentes: ea autem arva sunt,
in Ebofo quæ est insula inter Ophi- Ebofos
usam & Pytiusam. Ebofi enim terra
serpentes fugat, omnium veneno-
forum animalium expers: eadem
cuniculos gignit, populantes mes-
ses Balearium. Dicit autem se no-
minis immemorem, ut decorum
servetur: nam non congruit rustico
longinquarum insularum nomina
scire, sicut Maronianus rusticus
oblitus erat nominis geometræ, di-
cens. In medio duo signa Conon, &
P 2 quis

Noctu-
as Athe-
nas.

Ægeriæ

Soni-
pes.

quis fuit alter , Descripsit radio to-
tum qui gentibus orbem ? *Neque no-
ctua Cretam*) scilicet habitat , cujus
nomen non ignorat, quia sub Vene-
torum ditio est. Noctua autem,
quæ in Creta negatur , plurima A-
thenis est, usque adeò, ut in prover-
bio sit , *γλαῦκας εἰς Ἀθήνας* id est , no-
ctuas Athenas, aut in Athenas, scili-
cet fertis, qui merces eò , ubi abun-
dant, inutiliter transuehit , ac si a-
quas in mare vehat. *Ægeria* autem
nemus est, ubi Numa Pompilius se-
cundus Romanorum Rex colloqui-
um cum *Ægeria* Nympha uxore,
sua de rebus religiosis habuit , ubi
sonipes negatur vivere. Est autem
equus à sono pedum sic dictus. *Æ-
neid. 4.* Stat sonipes , ac frena ferox
spumantia mandit. *Nec vir bonus ur-
bem*) s. habitat, sicut nec Albion seu
Britanniam majorem lupus. *Vir bo-
nus est animal rarum.*) Maro , Vir bo-
nus & sapiens qualem vix repperit
ullum Millibus è cunctis hominum
consultus Apollo, Judex ipse sui. Ju-
ve. Rari quippe boni, &c. *Habet*) i. e.
ha-

habitat, residet. *Sunt tibi*) s. rustico.
pilantq;) Horat. compilo secunda Com-
 longa posuit, Ne me Crispini scri- pilo.
 nia lippi Conpilasse putes verbum.
 non amplius addam. Est autem no-
 tum Gallis vocabulum, quod si tra-
 ctum est à pilis natura primam cor-
 ripit: inde autem tractum volunt
 per apologum Æsopi, quo qui duas
 uxores habuit alteram juvencu-
 lam, quæ canos decerpfit radicitus,
 alteram grandem natu, quæ ut ubi
 conformem haberet maritum, ni-
 gros capillos sustulit, calvus & depi-
 latus mansit, atque ita nudatus &
 privatus intelligitur suis, quod effi-
 cere, pilare est, *Coarctant*) id est,
 compellunt nos ad furta: quia exi-
 gunt quod sine furto nos habere,
 non posse sciunt, & *mittunt mox ad*
suspensia.) * Potuit nosse Candidus,
 quem alii ex agro Parmensi, alii ex
 Mantuano oriundum dicunt. *No-*
stris unguibus) argutè, quia cornices,
 & fulicæ unguibus diripiunt. *Sensim*)
 id est, imperceptibiliter, hoc est, pau-
 latim & *pedepresim*) id est, quasi

presso pede sine strepitu, *Deplumare*)
 quia aves id avibus faciunt, *Si videt*)
 scilicet quispiam, *furt a excusa*) dicens
 videlicet te jocari voluisse. Si sint
 secreta, negato. Furtum quòd oc-
 cultum est, non est injuria: quia,
quicquid habent) scilicet cives, *est no-*
ster labor, & industria nostra) Hæc au-
 tem Cornici potius quàm bono pa-
 stori conveniunt dicere, quia furta
 nulli licita sunt, nec sua sibi vendi-
 care sine superioris auctoritate per-
 missum. Unde dicit Fulica.

234) Fu. Jam longè egrederis metam ratio-
 nis, & equi.

Cor. O Fulica, improbitas urbana coin-
 quinat urbem,

Unde tot in terras veniunt æstate
 procellæ,

Fulmina, venti, amnes, grando? vidisse
 recordor

Tellurem tremere, ac postes, & tecta la-
 bare,

Solem obscurari, noctu obtenebrescere
 Lunam.

Cur segoti loliū, messi dominantur avenæ,
 Uva in capreolos transit, caligine verni

De-

*Depereunt flores? mala parturit omnia
nobis.*

*Hac civilo nefas, pariet quoque plura
deinceps.*

*Unde venit furor armorum, bellig^{is} tu-
multus,*

*Qui genus omne mali secum vehit?
omnibus urbs est*

*Fons & origo mali, descendit ab urbe
Lycaon,*

*Deucalion Pyrrha cum conjuge rusticus,
ille*

*Intulit illuviem terris, hic abstulit ille
Abstulit humanū terris genus, intulit isto.
Si terra (ut perhibent.) flammis abolebi-
tur unquam,*

*Istud grande nefas ulla descendet ab urbe.
Ful. O Cornix, jam pone modum sermo-
nibus istis, (tes :*

*Audio jam dudum pueros de pulto loquen-
Cetera si quicquam superest, post prandia
dices,*

*Palti indulgendum monet urbibus hora
relictis.* 255

*Jam longè egrederis metam rationis
& aequi) quia urbanos deplumare, si
clàm fore speretur, consulis. Coin-*

quinat contaminat, *polluit, orbem*) i. universum mundum, *unde tot inter*) dicit omnem potestatem importunam, omnemque calamitatem propter urbanorum scelera à Deo demitti. Cur seg.

Virgil.

Grandia sæpè quibus mandavimus hordea fulcis.

Infelix lolium, & steriles dominantur avenæ.

Lolii.

Est autem lolium, de quo Salvator, Nonne bonum semen seminasti, unde ergo habet Zizania? Inimicus homo superseminavit. *Uva in capreol.*) id est, acidas quasi chordulas, quibus sese vites palis, & ramis alligent, quibus etiam vesci solent divites. *Caligine*) id est, aëre nebuloso & obscuro, atq; ita infecto. *Parturit*) pro parit, id est, provocat, *civile nefas*) i. nefandum civium scelus. *De-*

Lycaō.

Lycos.

scendit ab Urbe Lycaon) quem ob perfidiam Juppiter in lycon, id est, lupum transformavit, & occasione hujus seeleris diluvium secundum Ovid. superinduxit. *Deucalion Pyrrha cum conjuge*) id est, uxore, *rusticus*) sci-

scilicet fuit, quia in montibus Thes-
 salia habitavit, ubi inter saxa de-
 gens, ad sese profugientes tempore
 particularis diluvii benigne recepit:
 quocirca humanum genus jactis
 post terga lapidibus servasse fingi-
 tur. *Ille*) scilicet Lycaon, hoc est,
 scelus ejus, *intulit illuviem*) id est,
 inundationem aquarum hoc est, di-
 luvium. *terris*) i. in terras, ut: Infer-
 retq; deos Latio. *Hic*) i. Deucalion,
 cum Pyrrha. *abstulit*) s. illuviem. *Ille*)
 s. Lycaon, *abstulit*) genus huma-
 num, terris. *Isto*) scil. Deucalion,
intulit) in terras genus huma-
 num, quod secundū fabulas perie-
 rat, aut secundum historiam illic
 periisset, si non servasset. *Si terra ut
 perhibetur*) Id dubitat rusticus, aut
 ex Ethnicis sumptū, quibus non est
 fides habenda nisi eadem in sanctis
 quoque literis habeantur. Nos au-
 tem credimus ignem conflagratio-
 nis diem judicii præcessurum, sed &
 Ovidius aliquando mundum igne
 perituum asserit Metamorph.
 primo:

Esse quoq; infatis reminiscitur affo-
re tempus

Quo mare, quo tellus, correptaque
regia cæli

Ardeat, & mundi moles operosa la-
boret, &c. *Istud grande nefas*) s. pro-
pter quod mundus ardebit, descen-
dit ab ulla i. à quavis una urbe &
non ab agro. *O Cornix jam pone mo-
dum*) i. finem, *sermonibus istis*) scili-
cet tuis improbis & contumeliosis.

Pueros

Audio jamdudum pueros) id est, mino-
res famulos aut liberos. *loquentes de
pulte*) i. instare horam prandii. *Si
quicquam superest*) i. reliquum est.
Gellius docet superesse, supra id
quod satis est, esse. *Hora*) scilicet
prandendi, monet *indulgendum*) id
est, operam dandam esse aut invi-
gilandum, *pulti*) id est, cibo illi rusti-

Puls.

co, quo Romani diu vixerunt,
urbibus) id est, contumeliis
de urbibus reli-

ctis.

EC.

ECLOGA VII.

*De Conversione juvenum ad
religionem, cum jam auctor ad
religionem adspiraret,
inscripta.*

P O L L U X.

Colloquutores.

ALPHUS & GALBULA.

G *Albula, quid sentis? Pollux doctis-* Alph.
simus olim (mine tactus
Fistulicem, subito quodam quasi nu- n|
Destituit calamos, tunicas, armenta, so-
dales; (alanda,
Bardocucullatus caput, ut campestris
Quatuor ante dies in religiosa recessit
Claustra ferunt illum pecudes dum solus
in agris (orum
Pasceret, effigiem quandam vidisse de-
Cetera non memini, sed tu quid Galbula
sentis?

Galbula) Si frivolum non sit, dicam
 non sine ratione in hac septima Ec-
 loga agi de conversione juvenum.
 nam septenarium qui ex primo im-
 pari, & proximè illum subsequente
 pari

pari conficitur, constat habere nescio quid mysterii non solum in sanctis literis, sed etiam apud poëtas, unde est illud, Oterq; quaterq; beati, &c. Nam te jam septima portat. Omnibus errantem terris & fluctibus æstas. Dicunt præterea septimo quoquo anno immutari nobis ætatem ut primis septem annis simus infantes proximis pueri, tertiis adolescentes quartis juvenes, qua ætate constituendum est nobis genus vitæ, quos & quales nos esse velim & in quo genere vitæ. Bene ergo (ut de cæteris ætatibus qui pari ordine subsequuntur, taceam) in hac septima Ecloga agitur de juvenum ad Religionem conversione unde hætenus adolescentiam suam (sic enim inscripsit opus) Poëta cecinisse putatur, deinceps canturus juventam & virilem ætatem, in duobus videlicet carminibus quæ in Religione composuit. sed linguam hæc argutioribus. Per Pollucem hoc loco intelligo Poëtam. *Fistulicem*) i. canens in fistula, ut nostra æta-

Fistulicem.

ætate: sicut tibicen, canens tibia, Tibice
 gruis, ut olim factitabant & nunc
 quoq; nonnunquam. *Quodam quasi*
numino tactus) quia spiritus ubi vult
 spirat. *Bardocucullatus caput*) id Bardo-
 est, habens caput bardocucullatum. cucul-
 Bardocucullus, vestis est Gallica latus.
 grossioris villi, facta compositione
 ex bardis, qui Poëtæ erant Gallicani,
 & cucullus: cucullus, n. vestis est gros-
 sior, capiti regendo apta. Bardi item Bardi
 dicebantur olim stulti apud Gallos,
 ut possis accipere bardocucullum.
 vestem fuisse Gallicam stultorum
 & vilium hominum: unde Martial.
 in distichis, Gallia. Santonico vestiri
 bardocucullo, Cercopithecorum
 penula nuper erat. Bardus ad hoc, Bardus
 auctore Festo, stultus à tarditate in-
 genii appellatur: græcè autem bar-
 dos dicitur. Prætereà, ut idem in-
 quit, bardus gallicè cantor appella-
 tur, qui virorum fortium laudes
 canit, à gente bardorum. De quibus
 Lucan. Plurima securi fudistis car-
 mina bardi. Nonius autem dicit,
 bardum esse propria vi, & ingenio Bardus,
tar-

tardum : nam græci bardos dicebant. Plaut. in Persa, Nimis equidem pro barda, & rusticam reor habitam esse. Ex his & aliis multis, ut de alpib. patet, Gallicam quoq; linguam immutatam esse : nam multa nunc aliter, quam olim dicebantur, à gallis dicuntur, *ut campestris*) id est, in campis versari solita, *alanda*) i. e. avis cuculata, & plumeam cristam habens. *Effigiem quandam vidisse deorum*) ut in processu patebit. Videtur aut divam Virginem intelligere, aut quæ Herculi occurrisset à Cicerone memoratur, de qua suo loco dicam. *Cetera non memini*) id enim & rustico convenit, ut jam sæpe diximus, & œconomix & argumento hujus Eclogæ : nam intendit narrando duo facere, colligere videlicet laudes pastorum, & perfectionem religionis potissimum Carmelitanæ, quæ prima est.

Galb. *Ut dixere patres, faciens primordia rerum*

(*Magna canam, nobis quæ quondam tradidit Umber*)

In

*Instituit Deus agricolas pecorisq; magi-
stros:*

*Primus agricultor rudis, immansuetus
& asper,*

*Qualis humus segnis, lapidosa, rebellis
aratro.*

*Ast ovium primus pastor, mitissima proles
Instar ovis, qua bile caret, qua lacte re-
dundat,*

*Mitis erat, nullis unquã pastoribus asper.
De grege sæpè suo sacrũ ponebat ad aras.
Nunc ove, nunc pingui vitula faciebat &
agno*

*Sapius, & magno divos ambibat honore,
Sic profecit apud superos: sic numina flexit
Ut fuerit primo mundi nascentis ab ortu
Tempus ad hoc, calo pecoris gratisima
cura.*

*Affyrios quosdam (sed nesciò nomina, cura
Diminunt animum) Deus ex pastoribus
olim*

*Constituit reges, qui postea murice & auro
Conspicui, gentes bello domuere superbas.
Cum Paris Iliaca tria numina vidit in
Ida, (cat ad aram,*

*Aut Paris, aut alius, puerum qui obtrun-
Pastor erat quando caelesti exterrit igne,*

Ve-

Venit ad ostentum pedibus per pascua nu-
dis, (Etus

in/ Pastor erat Moses, Moses à flumme tra-
Exul apud Graios Amphrysi pastor Apollo
Rura peragravit, posito deitatis honore.
Calestes animi Christo ad praesepia nato,
In caulis cocinère deum pastoribus ortum,
Et nova divini partus miracula docti
Pastores, primi natum vidère tonantem.
Et sua pastores infans regnator olympi
Ante magos regesq, dedit cunabula scire.
Se quoque pastorem Deus appellavit,
ovesq,

Mitibus ingeniis homines, & montibus
aquis. (urbo

Et ne vana putes hac somnia, nuper ab
Rus veniens, picto perlegi hac omnia
templo (agni

Sunt pecudè picta, parvi sub matribus
Intollure cubant, ingens equitatus ab alto
Monte venit, radiant auro diademata
divum, cunctum,

Et suspensa tenent vaga lumina prater,
Non igitur mirū, noster si numina Pollux
Vidit, amant villas, oves & ovilia divi.

50 Simplicibus praesens deus est, offenditur
astu.

Ut

Ut dixere patres.) Ut probet vero simile esse pastori esse numen visum, altius orditur laudes pastorum, docetque quod verum est, Abelem primum justum fuisse pastorem, multosque reges. ut Abraam, David, & similes fuisse pastores Christum ad hoc se appellasse pastorem, dicentem: Ego sum pastor bonus. Et recens natu primò à pastoribus agnitum atq, visum, & multa id genus alia, quæ legendo patebunt. *Ut dixere patres*) Vir. Arunci meminere senes. Rustici enim non ex libris, sed ex relatu majorum historias sciunt. Deus faciens primordia rerum) i. in prima hominum genesi. *instituit agricolas*) ut Adam, & primogenitum Cain, *pecorisq, magistros*) ut Abelem: quia autem dicendo primordia rerum visus est altius ordiri, bonam facit parenthesim, dicens magnam canam, nobis quæ quondam tradidit Umber, cui totam doctrinam suam ubique acceptam fert. *Primus Agriculator*) scilicet Cain. ac ovium

Q

pra-

Bilis. *primus Pastor*) id est, Abel, *instar*) id est, in statum & morem & similitudinem, quod Valla negat, *quæ bile*) id est cholera amaritiem animo adferente. *Sacrum panebat ad aras*.) Historia patet in principio Geneseos. *Vitulo faciebat*) scilicet rem sacram.

Facio Sed facio & operor per se posita, de rebus sacris intelliguntur. Nec dicēs, faciam vitulam, quia id tauri est: sed vitula, subaudiendo rem divinam, ut in Bucol. Maro.

Operor

Cum faciam vitulam pro frugibus, ipse venito. *Divos ambibat*) i.e. ambientium more venerabundus adorabat. *Sic*) i. e. usque adeo. numina flexit, ut cura pecoris fuerit à primo ortu mundi nascentis, sive usque *ad hoc*) i. e. nostrum tempus *gratisima*, i.e. acceptissima *calo*) i. cælestibus. *Affyrios*) ut Abraam, Loth, Jacob, & cæteros patriarchas. Cum

Paris. Paris Alexander, qui & Paris pastor fuit, nam cum Hecuba ipsa gravida

Hecuba. visa esset gestasse catellum facem gestantem, qua tota Troja incendebatur, idque ad Priamum retulisset & ille

& ille somniorum & phantasmatum interpretes consuleret, responsum accipit filiū gestare, qui Troiæ cremandæ occasionem daret. quocirca pater quidquid pareret interfici iussit: mater autem non interfecit, sed exponendū feris dedit, ubi à pastoribus inventus, ab illis quoque educatus, in virum crevit, atque ab Oenone nymp̃ha ad amatus est, iudiciumque inter res deas dedisse fertur. Cum verò optimus esset athleta, & cum Hectore congressus eū vicisset, ab eo interemptus fuisset, nisi frater agnitus: tandem pro Helena promissa in Græciam profectus, fatalem attulit prædam, unde Stâtius in Achileide: Solverat Oebalio pastor de littore classem Dardanus. Paris ergo aut alius (quia de nomine, ut rusticus dubitat) cū vidit tria numina, scilicet Junonem, Palladem, & Venerem, de præstantia formæ concertantes. *in Ida*) i. sylva sic dicta *Ilia*) id est, *Iliaca*. Trojana, quod additur ad discretionem Idæ Cretensis. Erat pastor

Q

pue-

puerum, qui obtruncarat ad arā) scilicet
 Abraam, qui id facere voluit. * erat
 Moses. pastor. *Pastor erat Moses*, quando
 caelesti exterritus igne, scilicet in ru-
 bo, qui non comburebatur. *Venit
 ad ostentum*) i. miraculum aliud por-
 tendens, ut virginitatem divæ ge-
 nitricis Christi. *Podibus nudis*) quia
 iussus est calceamenta exuere: Mo-
 ses inquam à flumine tractus scili-
 cet à filia Pharaonis regis Ægypti,
 cum esset in fiscella super aquas na-
 rans, unde nomen accepit. Apollo
 spoliatus divinitate, pavit Admeti
 regis armenta novem annis, unde
 Nomi⁹ Nominus, id est, pastoralis, est dictus:
 pavit autem apud Amphrysum flu-
 vium Thessaliæ. Spoliatus dico di-
 vinitate propter interfectos Cyclo-
 pas, unde in principio 4. Georgico-
 rum dicit Virgilius. Et te memo-
 rande canemus Pastor ab Amphry-
 so. Ideo hæc secundum Macro-
 bium lib. 1. Saturnalium finguntur,
 quia Apollo ipse est sol, qui omnia
 pascit. *Deitaris*) latinus diceretur
 divinitatis, sed carmen id non acci-
 pit

pit. *Celestes animi*) i. spiritus, unde: Qui fecit angelos suos spiritus. *In caulis*) i. e. septis pastorum, ubi fa- Caulis.
ciebant vigilias super gregē suum, ut Lucas præclare memorat. *Ante magos*) id est, sapientes Persarum & Indorum: quia eadem nocte, qua natus est, cum ipsis ad minimū deo imo tertio die primū visus sit. Dico ad minimum, quia controversia est an eodem anno, an aliq. *Ante magos regesque.* Unde magos pro regibus accipimus, propter illud: Reges Tharsis, &c. *Se quoque pastorem Deus appellavit*) dicens: Ego sum pastor bonus. Ovesque addens, agnosco oves meas, & cognoscunt me meæ, id est miti ingenio præditi homines. *Picto perlegi hæc omnia templo*) id est, in parietibus phani, ubi pictura est rudium scriptura, & ideo dicit perlegi. Maro in 6. Qui protinus omnem perlegeret. Magna enim est convenientia pictoris & scriptoris, unde eos Flaccus æquiparat dicens:

Pictoribus atque poëtis

Q 3

Quid-

Quidlibet audendi semper fuit
 æqua potestas. *Sunt pecudes*) scilicet
 pastorum, qui Christum viferunt.
Ingens equitatus) scilicet trium re-
 gum. *Diademata divum*) aut regum,
 aut angelorum Christi & parentum
 ejus, hoc est, matris veræ, & patris
 legalis ac nutritii, & naturalis à qui-
 busdam putati. *Et suspensa tenent*
vaga lumina) id est, oculos præter-
 euntium, hoc est, cogunt præterire
 volentes immorari, donec pictu-
 ram perspexerint. *Amant villas*)
 id est, domos rusticas, & oves, &
 ovilia divi. *Simplicibus præsens Deus*
est) id sanctè & moraliter.

51

Alph. *Vera refers, pecori si sint innoxia*
nostro

Pascua, vidè asinum, vidè præsepe, bo-
vemque.

Jam memini turba venientis & ora vi-
dere (tem,

Indica, jam videor regum sua dona feren-
Unum oro, quanam Polluci occurrit imago
Galbula, si nosti, ne sit labor omnia fari.

Gal. *Et novi, & memorare libet res di-*
gna relatu,

Rex

*Res digna auditu, pia, sancta, imitabile
factum.* (verca,

*Durus & immitis pater, atq; superba no-
Pollucem graviore jugo pressere juventa
Tempore, cum dulces animos nova suggo-
rit atas* (vires

*Et cum jam invalida longo sub pondere
Deficerent, nullaq; odium mansuesceret
arte,* (tem

*Constituit tentare fugam, res una volen-
Ire diu tenuit, nimis impatienter amabat.
Error enim communis amor juvenilibus
annis,*

*Res est fortis amor violentia fortior, vit.
Et tales abiens (mihi namq; solebat amo-
res* (las:

*Enarrare suos) mæsto dedit ore quere-
O virgo, lachrymanæ tuis solventur o-
cellis,* (lictam?

*Cum totam charo cernas ab amante re-
Ullane discessu duces suspiria nostro?*

*Tu ne mei crudelis eris fortè immemor
unquam* (ctus,

*Usq; adeò ne tuum poterit frigescere pe-
Pectus quod toties tot lumina fletibus im-
plet:* (fies?

*Tunc trahes crebros gemitus, & pallida
Cer-*

*Cerno oculos, cerno lachrymas, cerno anx-
ia corda*

*Virginis, heu tantum qua dissimulare do-
lorem* (torquet,

*Fas erit arte? dolor duplex mea pectora
Illius atq; meus: sed fas mihi flere, quod
illi* (ignis.

*Non licet, occultus longè magis aestuat
Incolumem mihi vos divi servabitis illā,
Ut quando exilio repetam mea rura per-
acto,*

*Fiat amor felix saltem semel apte sene-
ctam.*

*Vera refers) Approbat Alphus. Vidi
asinum, & bovem, & praesepe) scilicet
Domini, qui in eo ante asinum &
bovem est positus, Vidi, inquit, de
pictura intelligens. Jam memini
turbæ venientis, & ego videor mihi
nunc videre ora Indica) i. Indorum
regum, ab India venientium, & vi-
deor videre ora regum ferentium) i. of-
ferentium dona, scilicet aurum,
thus, & myrrham. Et novi & memo-
rare libet. quia res digna relatu) scili-
cet Pollucis. est imitabile. Durus &
inimicus pater) Est mihi namque do-
mi*

mi pater, est injusta noverca. Videtur autem hæc vera vitæ ipsius poetæ descriptio. *Graviore jugo*) nimis rigidi, & severi erant ut in i. Ecloga docuimus. *Et cum invalida*) Est enim ea ætas imbecillis, & inops consilii. *Nullaq; odium*) scilicet parentum. *arte*) scilicet filii. *Constituit tentare fugam*) i. discedere clam à parentibus tam duris. *Error enim communis*) unde prius, Semel infanivimus omnes. *Res est fortis amor, violentia fortior*) scilicet, est. *O virgo*) Quærulosa discessio ab amica crudelis) quæ amantem non redamas. Maro, Ah crudelis Alexi nihil mea carmina curas? &c. *Quod lumina*) legendum videtur tot, ut sit: pectus, inquam, quod implet toties flumina tot fletibus. *Dolor duplex illius atque meus*) illius scilicet virginis, quam occulto æstuantem putat amore: & se qui manifesto absumitur igne. *Exilio peracto*) quia in exilium voluntarium, ut patris sævitiam & novercale odium devitet, abscedere destinavit. *Fiat*

Q 5

AMOR

amor felix, ut potiatur amica saltem semel. Id amaturie & modestie.

85) *Talia pergebat memorans, voluitque reverti,*

Tantus amor juvenem, vis tanta furoris agebat :

Sed jam jacta fuga cunctis erat alea nota

Fronde sub hercule a fessus mœrore sedebat

Ecce puellari virgo stipata corona.

Ora, manus, oculos, habitumq; simillima nympha,

Et tali affata est puerū sermone dolentē :

Chare puer quò tendis iter ? vestigia verte.

Nescis, heu nescis, qua te via ducat, & audes

Ignotis errare locis, nihil insidiarum

Per cāpos ratus herbosos, nihil esse pericli.

Omnia tuta putas, & quod placet, utile credis (bem.

More juventutis stolidi, collectus in or-

Sapè latet molli coluber sub graminis umbra. (infans

Est facile incautos offendere : parvulus

Innocuos rutilum digitos extendit in ignem.

Nec nisi jam lasus vires intelligit ignis.

Hac

*Hac regio intrantes aditu consuevit
amæno*

*Fallere, delicias offert & gaudia : verùm
Ingressis, cùm triste nihil superesse puta-
tur (profert.*

*Mille parat laqueos & mille pericula
Trames hic, ut collem gressu superaveris
illum, (rum*

*Ducit in umbrosam sylvam, crudele fera-
Hospitiũ, loca tetra, situ & caligine opaca
Quisquis eo deceptus abit, remeare veta-
tur :*

*Et piceis primùm velatur lumina vittis,
Deinde per omne nemus, dumeta per aspe-
ra tractus,*

*Transit in effigiem monstri, dum volve-
re linguam (se so*

*Atq; loqui tentat, mugit : dum attollere
Credit, humi graditur quadrupes, neque
suspicit astra.*

*Ima tenebrosa vallis lacus equore nigro
Occupat, & nigris mons plurimus immi-
net undis*

*Huc tracti, in Stygios latices, altumq;
barathrum*

*Precipites dantur, rapidaq; voragine
mersi,*

In

*In Styga & aternas Eretri rapiuntur in
umbras.*

*Hec quot pastores istis ambagibus acti,
Cum gregibus periire suis? ego sedula
semper*

*Monstro iter, hic ad opem vigilo indefessa
ferendam.*

Talia pergebat memorans.) Commemorat quæ virgo visa sit Polluci, cum jam fugam facere decreverat. Eam autem quia Carmelum ire suadet, & virginum coronam secum duxit, non ineptè putaveris divam Virginē Mariam, cujus protectione & nomine insignitur nunc Carmelica religio quam auctor noster professus est. Quin adeo Ecloga VIII. id manifestè docet: alludit tum ad eam quæ Herculi apparuisse dicitur, unde dicit apparuisse jacenti fronde sub Herculeæ, respicit quoque ad bivium Pythagoricæ literæ, de qua in opusculo Maroniano abundè diximus. Ut verò sciamus quæ Herculi apparuerit, audiamus Ciceronem. 1. Officiorum ita differentem, In primis constituendum est quos

quos nos & quales esse velimus,
& in quo genere vitæ, quæ delibera-
tio est omnium difficillima. Ineun-
te enim adolescentia, cui inest ma-
xima imbecillitas consilii, tunc id
sibi quisque genus ætatis degendæ
constituit, quod maximè adama-
vit. Itaque antè implicatur aliquo
certo genere, cursuq; vivendi, quam
potuit, quid optimum esset, judica-
re. Nam Herculem Prodicus dicit,
ut est apud Xenophontem, cùm
primùm pubesceret (quod tempus
à natura ad deligendum, quam
quisq; viam vivendi sit ingressurus,
datum est) exisse in solitudinem, at-
que ibi sedentem, diu secum mul-
tumque dubitasse cùm duas cerne-
ret vias, unam voluptatis, alteram
virtutis, utram ingredi melius esset.
hoc Herculi Jovis satù edito potuit
fortasse contingere, nobis non iti-
dem &c. hæc Cicer. Ajunt autem
inter dubitandum duas accessisse
matronas, Virtutem & Volupta-
tem, quarum voluptas prior ingres-
sa, accuratiss. erat ornata, & omnes
de-

delicias post se trahebat, respectans aliquando, cum fastuque omnia, ostentans, & multa etiam plura pollicens, secum trahere Herculem tentavit. At virtus aspera & dura severeque intuens contra: Non polliceor, inquit, aliquam voluptatem aut quietem, sed laborem, pericula, sudores infinitos, terra marique tolerandos, sed horum præmium erit te Deum fieri. Quod audiens Hercules, gravibus verbis voluptatem repellens, virtutem secutus est: cujus, ut inquit Maro, primus ingressus difficilis videtur. Nam via virtutis dextrum petit ardua collem, difficilemque aditum primum spectantibus offert, Sed requiem præbet fessis in vertice summo. Sed ad Auctorem. *Voluitque reverti*) scilicet ad virginem quam constituerat deferere, quia nihil inconstantius amante. *Sed alea erat jacta*) i. jam perfricuerat frontem, hoc est periculum diffamiae non amplius timuerat, & ita erat extra aleam, perquam significatur omnis in-

incertus eventus & omne periculum, ut alea belli, &c. Erat autem *jacta fuga*, i. per fugam quam paraverat. *nota cunctis*) id est, omnes sciebant quod fugere constituerat, & hoc animo *sedebat fessus mœrore* amore languens. & mœrore confectus, *sub fronde herculeæ*) id est, sup populo quæ plurima crescit in ripis Padi, unde Ovidi. Populi ferque Padus, &c. Ea autem arbor dicatur Herculi, unde in Bucol. Populus Alcidiæ gratissima, qui ejus fronde coronatus, ad inferos descendit ac rediit. Significat autem virtutem, quæ intrinsecus viret, & extrinsecus pallet, ut ipsa frons populea. Ora manus; &c. synecdoche est, ut Æneid. 4. Omnia Mercurio similis, vocemque coloremque, &c. *Per campos herbosos*, id est, virides, & ita adolescentiam notat. *Sæpè latet*) Maro, Frigidus ô pueri, fugite hinc latet anguis in herba *Parvulus infans*) Alludit ad Mosen, qui relicto auro carbonem ardentem in os suum intulit, quo se innocentem ad-

adhuc declaravit. *Aditu*) id est, introitu. *amæno*) delectabili & voluptuoso. *Trames hic*) scilicet tam amœnus. Pronomen hic anceps est, unde hoc loco corripitur: adverbium autem semper produci vult. *Erudete hospitium*) appositorie, sicut *Æneid. 6.*

Itur in antiquam sylvam stabula alta ferarum.

situ) id est, mucore & lanugine immunda, Remeare *voratur*, Maro.

Facilis descensus Averni.

Noctes atque dies patet atri janua ditis:

Sed revocare gradum, superasque evadere ad auras,

Hoc opus, hic labor est, pauci quos æquus amavit

Juppiter, aut ardens exiit ad æthera, virtus.

Diis geniti potuere.

Piceis vittis) i. caligine ignorantiae & desperationis. *velatur lumina*) i.

habet oculos velatos, est enim Græ-

Vitta. ca locutio. *vittis*) i. fasciis quibus ligari solent decollandorum oculi.

Transit) id est, transformatur in effigiem monstri. docet quid metamor-

morphoses poëtarum sibi volunt, quibus Ulyssis socii in feras & pecudes versi finguntur: quia homo voluptati deditus fit bestialis, animalis autem homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. unde neque *suspicit*) id est, sursum inspicit, astra. *ima occupat*) id est, semper versatur in limo carnalium desideriorum. *Mons plurimus*) id est, difficultates & pericula, quæ in luxuriosa vita sunt, *latyces stygios*) id est, obscenas aquas tristitiæ infernalis. *altumq;*) id est, profundum *barathrum*) id est, voraginem, *in Styga*) i. lacum infernalem, à tristitia dictum, declinatur autem hæc Styx, hujus stygos, unde hanc styga accusativus. Erebus fere à doctis sine h scribitur, diciturq; lacus obscurus; nam ἐπεὶ ὁ ἄρα obscurus dicitur. *Ego*) scilicet vir-
tus, aut bona inspiratio. *Indefessa*) id est, indefatigabilis. *Multa prætereo*) quia nota sunt etiam pueris.

Stygius

Barathrum.

Tolle moras igitur, mortis fuge blanda (123
propinqua

Atria, secreti tantam pete listoris oram,

R

Qua

*Qua contra Idubios fluctus mihi tollit in
altum* (ctus.

*Aëra Carmelus. viridi caput arbore cin-
Primus hic antiquis patribus spelæa, do-
mosq;* (sum.

*Præbuit arboreas intra nemus, ilice den-
Ex hoc in vestros deducta cacumine
montes*

*Religio venit, sicut de fonte perenni
Flumina, & ex una multi genitore nepo-
tes.*

*Illius in sylvis, abies ubi plurima surgit,
Pinguis ubi picea sudat liber, & terebin-
thi,* (vum,

*Innocuum postquam sæliciter egeris a-
Mox tua mutatis atas renovabitur an-
nis.* (per.

*In loca te tollam meliora, virentia sem-
Immortalis eris dumvum comes ire per a-
stra* (Napeas

*Inter Hamadryades, & orceadas, atque
Flore coronatus caput, & redolentibus
herbis,*

*Fas erit, ac super & subter cognoscere
calas.*

*Tolle moras.) Prosequitur verba
virginis, quæ Polluci apparuit blan-
da.*

da. *Atria mortis propinqua*) quia ducunt in bonis dies suos, & in puncto descendunt ad inferna. Et alibi: stulte, hac nocte rapient animam tuam. *tuam oram*) scilicet montis Carmeli, qui contra Idalios fluctus, id est, Cypron protenditur mihi aut, divæ virginis, aut sanctæ inspirationi: nam omnis religiosa professio Heliam & Heliseum, cæterosque, filios prophetarum habet auctores, etiam Hieronymo censore. *Hic*) scilicet Carmelus, *præbuit primus antiquis patribus*) scilicet jam dictis. *spelæa*) *Spelæa* id est, speluncas, *& domus arboræas*) i. sub arboribus, intra nemus densum. *ilice* (i. in nemore illicibus pleno: unde dicit caput ejus cinctum. Viridi arbore religio venit deducta ex hoc cacumine.) Id est, ex hoc vertice Carmeli. *in vestros montes*) qui scilicet in Europa sunt: nam duce divo Ludvico primum in Galliam translati sunt. *sicut flumina*) scilicet deducuntur, *de fonte perenni*) id est, per totum annum, & ita perpetuum fluente: flumina enim fere

Liber.

in montibus fontem habent pro capite. *Illius in sylvis*) Ordo est: Postquam egeris feliciter ævum innocuum in sylvis illius scilicet Carmeli, *ubi*) i. in quibus *surgit plurima abies*, & *liber*) id est, cortex interior, *picca*) scilicet arboris pinguis, qui picem exudat & *liber terebinthi sudat*) scilicet resinam & picem. Allegoricôs vult illic tranquillam & sine penuria esse vitam, quia qui omnia derelinquunt CHRISTUM sequentes centuplum recipient. & vitam æternam possidebunt. *Mutatis annis*) scilicet in æternitatem qui erant transitorii. *Ire per astra inter Hamadryados*) id est, nymphas arborum, & *Oreadas*) id est, nymphas montium & *Napeas*) id est, nymphas florum, id est, inter cœtus virginum *fas erit*) quia & ipse virgo. Hi sunt qui sequuntur agnum quocunque lerit, &c. *Ac super & subter*) quia in medio erit.

*Sic effata leues virgo decessit in auras.
Tum sua iuravit Pollux mutata repente*

Po-

*Pectora, & extemplo victum expirasse
furorem.*

*Non aliter quam flamma cadit, si arden-
tibus agris (undas.*

Effluat, & totas praeceps Padus evomat

Sic abiit, crudelis amor, qui saepe pharetrā

*In juvenem, dum principis obstaret a-
mandi, (rat omnem:*

Dum tepet, ac timide insanit, consumpsit

*Sic igitur Pollux in claustra silentia ve-
nit.*

*Alph. Sunt quibus aspirent etiam no-
lentibus ultro,*

*Sunt quibus infensi sine causa & crimine
dii sint.*

*Galb. Quod nos in pecudes, in nos id ju-
ris habent dii: (bos.*

Hoc rursus scire sat est, sapiant sublimius ur-

*Sic docuit rediens aliquando ex urbe sa-
cerdos*

Jannus, & in magno dixit sibi codico lectū.

*Alph. Sol cadit, & Baldi vix summa
cacumina tangit.*

*Non quoque jam serò cum sole recedere tem-
pus.*

*Galbula sarcinulas ne sit tibi ferre mole-
stum.*

*Pera levis, levis est & cantharus, omnia
parvus (pondus.*

Ferre labor ferro, grave manè, sed utile

161) *Ipse pecus ducam, mihi pars erit ista la-
boris.*

Extem-
plò.

Sic effata.) Bene effata, quia sic dicuntur oracula. *Virgo*) aut virtus, aut diva virgo, *discescit in leves auras*) id est, evanuit. *Tum sua juravit Pollux*) ideo juravit, quia difficile creditu. Simile D. Thomæ Aquinatis contigisse dicunt, qui accinctus lumbos, postea Venereum ardorem non fenfit. *Et extemplo*) id est, illico, è vestigio, tractum ab auguribus volunt, qui designato templo dicebant extemplo, quò dicto, subito abfcesserant. *Furorem*) id est, amores. *Non aliter*) scilicet ut aqua extinguit ignem. *Qui consumpserat in juvene omnem pharetram*) i. e. omnes vires suas. *dum principis obstaret.*) id est, obstare vellet aut deberet, juxta illud, Principiis obsta, &c. *Dum tepet*) id est, dum animus in dubio est, facili momento huc aut illuc impellitur. *Ac timide insanit*) id est, adhuc

ti-

timore & pudore afficitur, & nondum consentit in illecebras. *Sic etiam Pollux in claustra silentia venit*) ubi impeditam habet venam, ne liberè canat. *Sunt quibus aspirant*) quia spiritus ubi vult spirat: *sunt quibus infensi sine caussa & crimine dii sunt*) Id impiè, nisi rusticè: quia consilia Dei sæpè occulta sunt, nunquam autem injusta. Videntur autem dii infensi bonis & insontibus quando maximè amici sunt, hoc est, quando eis tribulationem, ut meliores evadant, immittunt: nam virtus in infirmitate perficitur. Quia ergo rustici id non animadvertunt, videntes bonos affligi, dicunt Deum eis infensum, cum minime sit: veruntamen si sit, non tamen injustus est, quia non habet præscriptam legem. Unde dicit Galbula, *Quod nos in pecudes*) Ordo est, Dii habent id juris in nos, quod nos scilicet habemus in pecudes. *Hoc rustice scire sat est*) scilicet rusticos. *Sapient sublimius urbes*) id est urbani. *Sic docuit rediens*) id est, veniens, cum illic

Sarci-
nula.

habitent ferè prædicatores, & *Janus dixit sibi lectum in magno codice*) scilicet, decretorum aut biblicorum. *Sol cadit*) Pro more suo finem parat Eclogæ, docens esse discedendi tempus. *Galbula sarcinulas*) Ordo est, O Galbula *ne sit tibi molestum*) id est, grave ferre) id est, auferre, & *colligere sarcinulas*) id est, parvas rerum pastoralium sarcinas. *Pera*) scilicet nostra, in qua panis & cætera edulia ferri solent *est levis*) unde dicunt Æsopum cum aliis accinctum ad iter libenter subiisse reticulum panis, licet ponderosius esset, quia novit in itinere imminutum iri. *Cantharus*) i. poculum quo Silenus uti dicitur in Buco. Virgil. Et gravis attrita pendebat cantharus ansa. Cantharus ergo levis quia exhaustus. *Parvus labor est ferre omnia*) scilicet cibi & potus repositoria. *Sero*) id est, vesperi & *grave pondus*, sed utile est ea omnia ferre manè. *Ipse*) scilicet ego, *ducam pecus*) i. e. gregem nostrum.

EC.

ECLOGA VIII.

De Religione Rusticorum

inscripta

RELIGIO.

Colloquutores.

CANDIDUS ET ALPHUS.

Horrida solstitio tellus sitit, Alphe,
reverso, (mine, & estas.

Ad solitas montes, ubi ros in gra-

Alph.. Aëreos montes & summa cacu-
mina longè

Prospicio quid sint montes (tibi vera fa-
tebor) (cusq;

Nescio: semper enim campestria rura, la-
Incolui, montanus ager qua fruge redun-
dat?

Can. Orude & illepidum ingenium, prope
flumina semper

Versatus, fulica morem, limosa per arva. in |

Sunt ubi ranarum, culicum, pulicum, ci-
micumq; (pyros,

Lustra, inter salices, uluas, viridesq; pa-
Irridere audes, & naucipendere montes, #

Unde fluunt amnes, templis ubi tanta lo-
candis

R 5

Mar-

*Marmora caduntur, fulgens ubi nascitur
aurum?*

*Qua parit antannas tellus? medicamen
ab herbis,*

*Dic quibus est nisi montanis? de vertice
Baldi*

*Sepè melampodion legi, medicina capellis
Nulla magis prasens: quondam Valsasi-
nus Aegon, (agnos.*

*Tradidit hoc, dum verè suas castraret &
Tradidit & dixit solq; medicamē habeto.
Dic ubi castanea plures? ubi copia major
Glandis? in excelsis fontes & pascua vidi
Montibus artocreas, & pingue polenta
comedi.*

*Sunt populi fortes illic, robusta juvençus,
Lata pedes, callosa humeros. nervosa la-
certos,*

*Hispida dura manus, moli indefessa fe-
renda.*

*Horrida solstitii tellus sicit.) In hac
Ecloga, quæ inscribitur de religione
pastorum, habentur primò laudes
montium, quas Candidus nactus
occasionem ex calore solstitiali,
quò urgente montes petere svadet,
accumulat non immemor (si rectè
fen-*

sentio) Carmeli sui, quem inco- Solsti-
 lere jam animo constituerat, & tia duo
 cujus laudes prosequi intendit. *Sol-*
stitio) scilicet æstivali, non bruma-
 li. Est enim duplex, alterum quo
 sol stare dicitur; quòd altiùs assur-
 gere in epicyclo suo nequit: alte-
 rum, quia profundius descendere
 non potest, ut in bruma. *Ad solitos*)
 scilicet Candido & gregi ejus, nam
 Alphus montes ignorat. Ordo est,
 tempus monet deducere (dicerem *Dedu-*
 perducere: nam deducere in al- *cerc.*
 tum, inusitatum est) hæc armenta
 ad montes solitos, ubi ros est in gra-
 mine, & *æstas mitior*) id est, tempe-
 rantior: quia in summis montibus
 tempore æstivo frigus opacum est.
Montanus ager qua fruge redundat?)
 Ex hac quæstione nanciscitur oc-
 casionem montium describendo-
 rum. *O rude ingenium, Versatus*) Con-
 structio ad rem respiciens non ad
 vocem; sicut apud Comicum, Sce-
 lus qui me perdidit, *pulicum*) pri-
 mam communam habet hæc vox.
Cimicum) cimices sunt vermes fœ- *Cimex,*
 tidi,

- tidi, parietibus & lectis inhærentes,
 & ubicunque vapor est aquarum,
 frequentes, ut culices, pulices, mus-
 cae & id genus bestiolæ. *Lustra*) po-
 tius ferarum sunt, *inter salices*) quæ
 in locis humidis nascuntur. *Uluæ*)
 id est, herbas palustres, & *papyros*) id
 est, arundines, quæ in Ægypto tan-
 tæ nascuntur, ut ex singulis inter-
 nodiis faciant naviculas. Habet au-
 tem membranam tenuem, in qua
 olim scriptitabant, unde nunc abu-
 tuntur vocabulo, papyrus pro
 chartis dicentes. *Et nauci pendere*) i.
 non pluris facere quam nauci, quod
 aut putamen est nucis, ut Priscianus
 & Tortellus sentiunt: aut granum
 fabæ cum se aperit, ut Servius vult:
 aut, ut nonnulli, mucor nucis pri-
 usquam condensatur in nucleum.
 Ponitur autem pro nihilo, aut re-
 minimi precii & valoris. *Unde fluunt*
amnes) quia fere in montibus ortum
 habent, *ubi tanta marmora caduntur*
locandis) id est, constituendis tem-
 plis, id est, ad constituenda templa.
antennas) id est, malos transversas.

Sapè

Sapè melanpodion) melanpodion genus nigri ellebori, à melampode quodam, qui eo uti in divinationibus solebat, dictum, aut à pastore ejusdem nominis, qui primus hanc herbam invenisse dicitur, dum capras eo purgari animadvertit, datoque earum lacte furentes Prætidas sanari. unde Maro dicit Georg. 3. Iuventæque nocent artes, cessere magistri Phyllirides Chiron, Amithaomusque Melampus. Interpretatur autem melampus, nigripedis: vocant enim μέλας nigrum, & πούς dicitur pes. Fuit & alius mantes, id est, vates insignis. *Medicina capellis nullum magis præsens*) id est, præsentius & citius sanans. *Quondam Valsasinus Ægon*) Ne contra decorum medicinæ peritus censeatur, dicit se accepisse ab Ægone pastore quem Valsasinum à loco nominat. *Dic ubi castanea plures*) videlicet quàm in montibus: quasi diceret, nusquam. *Artocreas*) id est, panem cui caro includitur, pastillum vulgo vocant. *ἄρτος* enim dicitur panis, & κρέας caro.

melam-
podionmelam-
pus.

Mantes

Artoc-
creas
Pastil-
lum.

Artes

caro. *Lata pedes*) id est, habens latos pedes. *callosa humeros*) id est, habens humeros callosos ex labore, aut pulposos. *Nervosa lacertos* id est, habens lacertos nervosos. *Hispida*) id est, pilosa, *moli ferenda*) id est, ad molem ferendam, id est, quoduis onus portandum. *indefessa*) id est, inde fatigabilis.

27) *Vallibus ex illis onera ut navalia curet,
Confluit huc, nullum est hominum genus
aptius urbi,*

Sive velis castrare pecus, seu scindere fagos, (acas,
Sive finum ferri è stabulis, haurire clo-
Latrinas curare, viamq, aperire coactis,
*Sordibus, & scalis puteos descendere in
altos.*

*Ingenia callent, & duro robore pollent.
Sed quid opus multis? subeunt opus omne,
popinis*

*In servire, focos lignis cumulare, verumq,
Artifici versare manu, dare libera fumo
Spiramenta, boum ventres ad flumina
ferre,*

*Verrere humam immundam scopis, do-
ctissima gens est.*

Quod-

Quodq; magis miror, semper sub pondere
currunt,

Cotibus in davis oriuntur, & ardua vi-
vunt (rarum.

Per juga, cum capris habitant spelea fa-
Addo quod in calum brevis est e montibus
altis (tollunt,

Transitus, erectum caput usque ad nubila
Nubila transcendunt aliqui, puto sidera
tangant,

Esse locum memorant ubi surgit ab aqua
re Titan,

Qui (nisi dedidici) contingit vertice
Lunam, (actum

Et vixisse illic hominem, sed postea ab-
Improbitate gula, quod scilicet omnia
poma. (nanti.

Manderet, & magno servaret nulla to-
Hinc divi sanctiq; patres in montibus
altis

Delegere domos tacitas, Carthusia testis,
Carmelus, Garganus, Athos, Laureta,
Laverna,

Et Sina, & Saracenis apex, umbrosa que
vallis,

Et juga Nursini fato senis incluta, &
altis

Abie-

*Abietibus turrata caput Camaldula san-
ctum.*

*Cetera praterco, nec enim sermonibus
istis*

*Omnia complecti statuo, montana fre-
quentant.*

*Culmina calicola: sed anas, & mergus,
& anser*

Idis, onocrotalus, milvi, fulicæq; paludes.

Vallibus ex illis) i. inter montes sitis,
aut loquitur de planitie, quæ est in
montibus. Enumerat autem for-
dida ministeria, ad quæ ferre aptio-
res sunt in montibus orti, sicut ad
omnem laborem, unde juvenal.
saty. 2. Et illud audiret positis mon-
tanum Vulgus aratris. Posset ta-
men videri loqui de in planitie &
conavallibus natis, ut illis det hone-
sta ministeria, his fordiora: sed de
his qui in montibus nascuntur, te-
tus est fermo: quia dicit, Cotibus in
duris oriuntur. Credam de illis
loqui, qui in Franciam veniunt,
purgutari cloacas & fumaria idque
quasi satyrico morsu, ut nescias an
laudet, an verius irrideat eos, nisi
quia

quia rustico dat partes laudandi,
 cui etiam vile ministerium dum-
 strenue fit, laudabile videtur. Ex
 illis igitur vallibus quæ sunt sub
 vertice montium, inter montes ta-
 men. *Confluit hac*) id est, ad hæc
 plana loca, subauditur ex superio-
 ribus robusta juventus *ut curet opera*
navalia) id est, nauticum expleat
 munus. *Castrare*) id est, emascu-
 lare seu scindere) id est, incide-
 re & amputare, *fagos*) arbores
 glandiferas, à φαγειν id est, come-
 dendo, dictas. Non autem intelligo
 ut toreumata faciant aut cælaturas,
 ad quas fagus apta: unde est, Tibi
 pocula ponam fagina cælatum di-
 vini opus Alcimedontis. *Cloaca* sunt **Cloaca**
 cryptæ subterraneæ, per quas for-
 des in fluvium demittuntur. *Sordi-*
bz coactis) i. congregatis & compa-
 ctis, ut aquæductus claudantur. *In*
altos puteos) eorum purgandi gratia.
Popinis) i. culinis. *Dare libera fumo* **Popina**
spiramenta) i. purgare fumaria, vul-
 gus caminos vocat. Ventres ad flu-
 mina ferre, aut sordes aluorum,
 S aut

aut intestina pecorum mactatorum
 semper sub pondere currunt) quod
 in vallibus ortis non congruit, &
 multò minus quod sequitur: *Coti-*
bus in duris oriuntur) i. inter cautes &
 Spelæa. saxa aspera. *Spelæa*) id est, spelun-
 cas, sed græcum est. *Adde quod in*
cælum) Id scommate non caret, aut
 rusticana simplicitate, quasi verò
 animæ spatio ferantur in cælum.
Nubila transcendūt aliqui) Athos enim
 est ultra mediam regionem aëris,
 usque adeò ut in eo neque nubes,
 neque venti sint, sed cineres ex sa-
 crificiis derelicti, reperiantur anno
 peracto indispersi. *Esse locum memo-*
rant) scilicet paradysum terre-
 stre, quem quidam sub lunari
 globo ponunt. *Quod scilicet omnia*
poma) Id quoque pastoralis joco non
 caret. *Hinc divi sanctiq; patres*) hoc
 videtur principaliter intendisse, ut
 tandem Carmelum laudet. *Carthu-*
sia) non longè à Gratianopoli in
 Delphinatu, prima domus Car-
 thusianorum, virorum profectò cæ-
 lestium, quibus ut solitis tibicinibus,
 Chri-

Christiana fulcitur religio. Carmelus antiquitate omnibus excellens, & observatione candidæ Religionis cæteris non inferior. *Garganus*) divo Michaële mons insignis. *Athos*) Athos mons Thraciæ in confinibus Macedoniæ, miræ altitudinis, in quo est Potidea religione insignis, quia cineres in aris derelicti, disturbari negantur. *Laureta*) ubi diva virgo Laureta. habet ædem excellentissimam, & miraculis & donariis clarissimam. *Laverna*) dea quæ à furibus colebatur, cui ædes erant juxta Lavernalem portam, quæ in Christianum conversa est usum. *Et Sina*) mons est, ut dicitur Galatarum quarto, in Arabia, sepulchro divæ Catharinæ religiosus, & præceptis Moyfi datis olim, jam illustris. *Apex Soract.*) Apollinis observatione olim præclarus. Virg.

Summe Deum, sancti custos Soractis Apollo.

Nunc quoque quod illic sub Constantino nondum converso, deliquit Sylvester Romanorum pontifex insignis,

signis, & vallis dicitur umbrosa, in qua ille deluit. *Et juga Nursini fati senis inclita*) à Nursis oppido in montibus posito. *Æneid. 7.*

Ecce montosæ misère in prælia

Nursæ

Ufens, insignem fama & foelibus arvis.

Et Camaldula turritum caput sanctum) i. habens sanctum caput. *turritum*) id est, quasi turribus insignitum, *abjectibus*) quæ arbores in montibus nascuntur: suntq; quos sappinos vocant. Est autem non longè à Florentia. *Callicola*) ut Michael, & cæteri angeli in Sina auditi. *Anas*) avis

Anas. immunditia aquarum gaudens. &

Anser. *mergus*) ad limum tendens, & *anser*) etiam iluvie aquarum pastus, & *ibis*) ut ciconia, cui similis est, serpentibus nutrita. Onocrotalus etiam obscœnitatem amans ea ab *ivora* quod est, inquino, deduci videtur.

Milvi. *Milvi*) aves rapaces, & obscœnis viventes. *Fulica*) aves circa littora turpem victum quæritantes, frequentant scilicet paludes.

Alph.

Alph. *Inter montana tantos regionis (60
honores.*

*Cur de messe nihil, nihil est de palmitibus
dictum?*

*Hec tamē humana duo sustentacula vite
Maxima: monticola veniunt è rupibus
ad nos*

*Hordea mercatum, torvi, fuligine tincti,
Setosi, & macie affecti, laceri, ac situosi.*

Indigenae ostendunt quae sit natura locorū.

*Sed quod montanis de relligionibus inquis,
Rettulit in mentem quae de Polluce ferun-
tur. (nympha?*

*Qua dea, si nosti, visa est, quae Candido
Dic agē, nam ceptum certamen inutile
nobis,*

Utilior sermo de relligione tenendus.

Can. *Galbula, qui solitus pecudes in
pascua tecum*

*Ducere, te satis hoc potuit docuisse quod
aptas.*

Alph. *Plura quidem Polluce super narra-
ta, sed ipsam*

*Nec docuit nympham, nec me quasisse re-
corder:*

*Nunc subiit mentem, cum relligionis ob-
orta est*

*Mentio & illarum visa est mihi maxima
laudum.*

Cand. *Non erat illa Dryas, neque Libe-
thris, nec Oreas.*

*Venerat è calo superùm regina, tonantis
Mater, anhelanti pacem latura juventa.*

*Huic Tethys, huic alma Ceres famulan-
tur, & ipse*

*Æolus, æquoreis ventos qui frenat in
antris.*

*Hanc deus astrorum flammæ super, atq;
volantæ*

*Solis equos, supra fulgentem Cassiopeiam
Extulit, & sacram bisseño sidere frontem
Cinxit, & adjecit subter vestigia Lunam.*

*Inter montanæ.) Objicit Alphus
nullam esse mentionem factam de
frugibus, quas huberiores in æquo-
re seu planicie nasci contendit. De
messe) id est, de frugibus, de palmitē)
id est, vitibus. Mercatum) supinum
à mercor, id est, emptum : torui)
quia immiti ferè sunt frontē, usque
adeo ut immites dicantur in coti-
bus orti : unde Maro in Bucol.*

*Nunc scio quid sit amor, duris in
cotibus illum.*

Isma-

Ismarus aut Rhodope aut extre-
mi Garamantes.

Nec nostri generis puerum, nec
sanguinis edunt.

Fuligine) id est, pingui fumo. *Setosi*) Setosi
id est, hirsuti. Juve. Hispida mem-

bra quidem & duræ per brachia se-
tæ, promittunt atrocem animum.

Situosi) Valla docet sitosum esse in-
usu, licenter autem hîc usurpatur.

situosi, quia per regulam fieret si-
tosus. *Indigenæ*) id est, inde geniti, Indige-
næ.
hoc est, ut hîc accipitur, incolæ. *Sed*

quod) tendit ad principale, quod est
declarare, divam virginem esse vi-
sam Polluci, hoc est, Poëtæ, ejusq;
laudes accumulare, & Poëtæ in re-
ligione vitam paucis significare.

Galbula) de quo in Polluce satis di- Galbu-
la.
ctum est, videtur per diminutionē

dicî à Galba, de quo Juven. Nec vi-
lis Gelba tulisset. *Polluce super*) id est,
de Polluce, est enim anastrophe. su-
per autem accipitur cum ablativo
pro de, ut Æneid. I.

Multa super Priamo rogans su-
per Hectore multa.

- Nunc subiit mentem*) i. venit in mentem. *Non erat illa Dryas*) i. dea arborum, & præcipue quercuum, ut diximus. *Neque Libethris*) i. una musfarum quæ libethrum incolunt. *Oreas*, *nec Oreas*) id est, dea montium nam *ὄρε* mons dicitur. *Tonantis*) id est, veri jovis, cujus est tonare, hoc est, Jesu Christi filii Dei. *Mater*) scilicet Maria. *Juventa anhelanti*) id est, laboranti in periculo vitæ. *Pacem*) id est, tranquillitatem mentis. *Tethys*) i. magna dea maris, uxor Oceani, facitq; Tethyos in genitivo, & utramq; producere potest, ut in Georg.

Teq; sibi generum Tethys emat omnibus undis.

- Ceres*. *Ceres*) dea trugum, dicta regina Siciliae alma, quia nos suo invento alit. *Æolus*. *Et ipse Æolus*) rex ventorum dictus, quod illorum usum mari fecit abscissa sylva, quæ impedimento erat. *In antris æquoreis*) i. vicinis æquori, *Æneid. i.*

Æoliâ venit loca fœta furentibus austris, &c.

Frenat) Ibidem : Ille se jactet in aula

la Æolus, & clauso ventorum carcere regnet. *Deus extulit hanc*) scilicet divam virginem super flammās astrorum; unde canitur. O gloriosa domina excelsa sidera, quia assumpta est, Maria ad æthereum thalamū. *Atq; volantes*) id est, pernice, equos *solis*) quos Ovidius in principio II. Metamorph. ponit, ut alibi diximus. *Supra fulgentem Cassiopeiam*) quæ est Cassiopeia, in circulo arctico, effigies tamen corporis ad æstivum circulum pervenit, quam capite & dextra manu tangit, quam prope mediam dividit circulus lacteus non longè à Cephæi circulo locatam, ubi occidit, cum Scorpione, exoritur cum sagittario. Hanc Euripides & Sophocles, & alii multi scripserunt gloriam olim fuisse, quod Nereidas corporis pulchritudine superaret, propter, quod in filiquastro conspicitur sedens, & vertente se mundo resupinato capite ferri videtur. *Biseno siacre*) ut in Apocalypsis VII. Mulier amicta Sole, & Luna sub pedibus ejus.

87) *Al. Candide mira canis, nullis pastoribus
unquam (siopēia?
Cognita, quid Tethys? quid fulgens Cās-
Acolus aquoreis ventos quis frenat in
antris?*

*Qui sunt Solis equi? magna atq; ignota
recenset.*

*Cand. Sidera sunt partim, partim sunt
nomina prisca.*

*Omnia quæ Pollux mihi cū narrasset, in
adem (monstrat.*

*Duxit, & ista sacer paries, ait omnia
Pictus erat paries signis, & imagine mul-
ta. (lis, ista*

*Omnia non memini, mens est mihi debi-
Vix tenui, dum sæpe animo volvo atque
revolvo.*

*Sæpe recordari, medicamine fordus omni.
Ista potest nigro depellere nubila calo.
Ista potest siccis fluvios dare frugibus
imbres.*

*Cum volet: ista novos duris emittere
campis (fontes.*

*Cum volet, emissos poterit restringere
Qui modo sunt steriles, & nudi gramine
campi, (glebas:*

*Si volet, in pingues poterit convertere,
Fri-*

*Frigida Saturni cū sidera suscipit atro
Scorpius hospitio, non auferet hordea
grando,*

*Nec domus ardebit: nam tunc hac omnia
calum*

Dicitur iratis in terrā effundere ab astris.

Si volet, hac nobis custodiet omnia virgo.

*Si favet hac nobis, complebunt horrea
messes,*

Adjicietq̃ gregi semper fœtura gemellos.

Si pecus infœlix erit, & sine vellere, solo

*Ipsa potest nutu dare lac, dare vellera &
agnos,*

*Et curare greges, omnemque avertere
morbum. (ruris*

Nil opus est modo Pana sequi, nec cætera

*Numina, quæ veteres frustra coluisse
feruntur,*

Vidi circū aram nymphe pendere capellas.

*Plaustra, leves, & oves: hîc Jani vidi- boves
mus hircum.*

*Et memini inscriptam versu hoc legisse
tabellam,*

*Votum pro salvo Janus breve reddidit
hirco.*

*Candida mira canis.) Ne contra
decorum majora quàm quæ pasto-
ri-*

ribus convenient cecinisse putetur,
castigat Poëta, dicens se à Polluce
didicisse. *Sidera sunt partim*) ut Cas-
siopæia. & *ista sacer paries*) scilicet,
qui erat in æde sacra. *Sapè recordari*)
subaudi, est fortius omni medica-
mine. *Fluvias imbres*) id est, effluen-
tes, & abundantes. *Novas fontes emit-
tere*) quod usu venisse varia loca
prædicant. *Frigida Saturni*) id enim
Prognosticō est futuræ calamitatis,
id est, culmorum per grandinem
dejectionis: unde dicit Maro, Geor-
gicorum primo.

Hoc metuens, cæli menses & si-
dera serva,

Frigida Saturni sese quo stella re-
ceptet.

Quia ut auctor noster interpreta-
tur, dum in scorpionem venit, grand-
inem generat Saturni fidus: sed di-
va virgine intercedente non aufert
hordea grando. *nec domus ardebit*)
id est, comburetur fulmine. *Fætura*)
id est, fœcunda productio fœtus.
Maro,

Si fætura gregem suppleverit au-
rëus esto.

Ad-

Adiicit) (scilicet, ad gregem, gemellos) id est, geminos foetus, *Si pectus infelix*) id est, morbidum & miserabile fuerit: bene autem convertit sermonem ad rem pastorem, *Solo nutu*) solo indicio capitis, *Pana*) deum pastorum, de quo Maro.

Pana.

Pan curat oves, oviumque magistros,

Cetera numina) ut Palem, Apollinem, Faunos, Sylvanos, Ægipannas, Satyros, Cererem, Bacchum, &c. *Nympha*) id est, divæ virginis, æterni patris sponse. *Capellus*) id est, capras cereas, *hircum Jani*) i. quem Janus putarat amissum, cum a puero in veprib. alligatus esset, ut prius vidimus. Est autem artificiose hoc dictum: nam sic prius dieta veram historiam asserit. Erat autem hircus cereus aut depictus, ut patet ex carmine. Moris est autem Italorum in tabellis votivis depingere casus suos, & miraculosas liberationes, aut rerum recuperationes, Unde & Amasius poëta:

Nym-
phæ.
Capel-
las.

Nunc dea, nunc succurre mihi, te
posse mederi,
Picta docet templis multa tabel-
la tuis.

120) Dumque ea perlegerem, Pollux hae car-
mina supplex,

Ante aram genibus positus in marmore,
dixit :

O dea, qua servas urbes, & jura, precamur
Ne Padus exundet, ne strix nocturna per
umbras

Hauriat infantes nec eant per compita
larva.

Divia, fave agricolis, talpas occide ma-
lignam

Aggeribus pestē, gelidis sata let apruinis,
Quando bruma venit, conspergere deua
memento,

Ne tineae rodant anno frumenta sequenti.

A Borea flatu pingues defende maristas,

A gruibus ore fabas, & ab ansere farna
palustri,

A serpente boves, à vulpe & fure co-
hortem, (fruges,

A brucho erucas, à bruma & grandine

A rabie catulos, à flamma & fulmine
villas,

A mu-

A murum insidiis petasonem, à milite
pernas,

A campe & pigris, pigris heu cetera
nescit

Mens oblita sequi, numerus me in verba
reduxit.

Sapius in numerū rediens, oblivio forsam
Mente abigam, retro gradior, numerumq̃
recurro.

A murum insidiis petasonem, à milite
pernas.

A campe & pigris, virides limacibus
hortas.

Alphe, viden, qua vis numeri? jam ce-
tera cerno

A tonitru reboante cados, à frigore fatas,

A gravibus vitulos, æstiva à gutture
porcos

Anginose, operas pubes ne rustica perdat

Adsis, o dea, nec ladant examina fuci,

Neu milium furentur aves, neu vellera

1) sentes (quentes:

Succida, neu lappas apprehendat lana se-

Divæ gubernatrix hominum, custodia

vatum,

Divæ laborantium requies, medicina do-

lentum,

Et

*Ertutela gregum, nostris precor anime
votis.*

*Talibus orabas Pollux, ego postibus ha-
rens,*

*In baculum pede porrecto recitata no-
tabam*

*Altius, ac memori condebam singula
menta.*

Dumq; ea perlegerem.) Ostendit Pollucem in religione memorem pastorem, atque orare pro rerum rusticarum conservatione: unde carmen ejus deprecatorium recenser. *Perlegerem*) scilicet oculis, non ore: nam (ut dixi) picturæ sunt indoctorum libri. *ac*) scilicet quæ depicta dixit, *in marmore*) super marmor pavementitium. *Ne padus exundet*) quia sæpe (ut Maro dicit) fluviorum rex Eridanus camposque per omneis cum stabulis armenta trahit. *ne strix nocturna*) Id ex rusticorum superstitione, qui putant striges & lamias noctu volare, quæ infantes auferant edendos, quod dictum est ad terrorem puerorum, ne noctu vagentur. Auctor est

Lamia.

est Porphyrius ad illud Horatii in arte poetica.

Ne, quodcunque velit, poscat si-
bi fabula credi,

Ne pransæ lamiae vivum pue-
rum extrahat aluo.

Perottus autem dicit de strigibus
sic: striges non à stringendis in- Strix.
fantium corporibus, ut quidam fal-
sò existimant, sed à stridore nomen
habent, fabulosumq; est quòd eas
tradunt hubera infantium labris
inmulgere. aves sunt noctur. Lu-
canus,

Quod trepidus bubo, quod strix
nocturno queruntur.

Constat tamen & in maledictis jam
esse, & etiam apud vetustissimos fu-
isse, accipiq; pro maleficis mulieri-
bus, quæ noctu gradientes, infanti-
um corpora sanguinem sugendo
exhauriunt: hæc ille. *Hauriat igitur*)
id est, exhauriat sanguinem sugen-
do. *ne larva*) id est, cacodemonēs ac Larvæ.
lemures, hoc est, nequam spiritus,
qui vagari putantur, & dum inno-
cui sunt, lares dici. *talpas*) apposito

T rie

- Mari-** riè malignam pestem. *aggeribus*) id
fa. est, cumulis terræ. *Netinea*) scilicet
 nivales aut alii vermiculi, ut lima-
 ces, bruchi, tineæ, blattæ. *Mariscas*)
 id est, ficus. *ansere palustri* id est, in-
 domito, in paludibus versari solito.
à serpente boves) quia in alvum im-
 mitti solent. *cohortem*) id est, gre-
Bruchy gem, *à brucho*) id est, vermiculo,
 caules & erucas, quæ salaces sunt.
Bruma herbæ, depascere solito. *à bruma*) id
 est, brumali frigore. *à rubigine*) in-
 secta pluvia quæ rubiginem indu-
 cit. *catulos*) id est, catellos, *villas*) i.
Petafo. domos in agro. *petafōnem*) id est, ante-
 riora crura suum. *à milite*) id est,
 stipendiario. Franci arci tenentem.
Campe francum appellant, *à campe*) id est,
 vermiculo illo, hortenses maxime
 herbas & arborum frondes erodere
 solito. unde Columella,

Nec solum teneras audent ero-
 dere frondes,

Implicitus conchæ limax, hirsu-
 taq; campe.

Fingit autem rusticum oblitum
 carpinis, ut decorum seruet. *Quæ*
vis)

vis) id est, virtus, *numeri*) id est, rhytmi & metri, quia metra juvant animos, id est, memoriam. Unde ille, Numeros memini si verba tenerem. *à tonitru roboante cadus*) id est, Cadus. vasa vinaria, in quibus per vehemens tonitru vina obverti solent, & in vappam mutari. *fævas*) id est, Foeta. gravidas oves. *æstris*) quos Latini Oestrû. asilos vocant, Maro Georgicorum tertio. Cui nomen asilo Romanorum est, æstrum Graii vertère vocantes. Vitulos ardente Sole nimium excruciant, & in fugam quasi furentes vertunt. *à gutture angino-* angina
so) is enim suibus peculiaris est morbus. *operas*) id est, labores diurnos. Opera.
fuci) vespæ sunt inutiles, apes aut, muscæ non mellificantes, sed mella furantes: unde dicit Maro de apibus.

Ignavum fucos à præsepibus arcent.

Examina autem sunt, apium fœturæ. Juvenalis. Examenque avium longa confederat uva. *Milium*) Te. Milium
 gumen (ut quidam volunt) à mille

Sentes.

Lappa.

dictum, quod millesimum reddat
eum primam corripit, ut Georgi-
corum primo. Et milio venit an-
nua cura. *vellera succida*) id est, cum
Sentes. lana nondum lota. *Sentes*) id est, spi-
Lappa. nae & vepres hirsuti. *lappae*) id est,
nodulos hirsutos in lappa herba
crescentes. *Memori mente*) ut vero
simile faciat.

155) Alph. *Candide, Polluci pro sollicitudine
tanta,*

*Pro precis officio, pro religionis putasne
Dandum aliquid? nobis pietate pecunia
crescunt.*

Can. *Quidni aliquid dandum est? opus
est persolvere crates,*

Alph. *Rusticus es, crates etenim pro gra-
tibus inquis.*

Can. *Grates & grates parvo discrimine
distant.*

*Dandum aliquid, ne tibi detur, sine pas-
cha reverti,*

*Quando sacerdotes commissis piaculis
solvunt.*

Alph. *Quid dabimus? vituli gravis est
jactura, vel agnum,*

Vel leporem, pietas etiam laudabilis anser.

Cand.

Cand. *Dona docet tempus, lepores bru-
malia dona,*

*Quando nive hiberna currendi erepta
facultas. (lendas*

*Anser ad Autumni finem, Nonasque, Ca-
Pertinet aestatis: coryli nova poma, racemi
Munera, lactantes hædi sunt veris &
agni,*

*Tunc si de cordis aliquem conspexeris
agrum*

*Ac tenuë, qui nec vendi nec vivere possit,
(Munus erit solenne satis) donabimus
agnum.*

*Ipsè mihi cùm jam regredi post prandia
vellem,*

*Carmina de nymphe solennibus crata
fastis*

*Tradidit, & dixit: Si quando grava-
bere curis,*

*Hac cane, pro mentis medicamine carmen
habere.*

*Candidè Polluci.) Ostendit Poëta
hoc figmento pastorum animum
ad gratitudinem, ut ad eam invitet,
non immemor professionis suæ.*

*Pietate) i. e. elemosynis pie exhibi-
tis. peculia) i. possessiones. Opus est*

Peculia

T 3

per-

persolvere crates) Ut risum excitet, facit rusticum crates pro grates dicere Dandum aliquid, sed ne bis detur, *sine*, id est, permitte pascha re-
Piacula verti. *piacula*) i. peccata expiatione digna. *solvunt*) id est, absolvunt. *jactura*) i. amissio. etiam *anser est pietas*) i. eleemosyna laudabilis. *dona docet tempus*) i. pro tempore danda sunt dona, quia habent & obsonia sua tempora: unde lepores etiam debent dari in media hyeme, quando nix alta impedit aufugere. *Anser ad Autumnum & Calendas Novembris pertinet.* **Coryli**) i. avellanæ & nova poma, & racemi sunt munera æstatis. *Hædi & agni lactantes*) i. adhuc lac sugentes, sunt munera Veris, id est verni temporis, *De cordis*) i. feno autumnali. *qui nec vendi &c.*) Morem rusticorum satyricè describit, qui donant quod retinere non possunt. *carmina*) scilicet frequentia, *de nympha solennibus eruta fastia*) i. e. Factorum libris.

(177) *Quando Molochæo Titan descendit ab astro,*

Pre-

Pronus & Astraea jam lumina virginis
intrat,

Virgine latetur pubes, & cana senectus,
Transiit ad superos, & olympica regna
petiuit.

Ogdoas ut toto jam tertia fluxerit orbe
Festa dies, iterum natalia virginis aras
Ignibus illustrant, offert nova liba sa-
cerdos.

Libra redit, noctes properans equare
diebus.

Exultat Picentis ager, vehit Adria puppes
Illyricas & Chaonias, cum mercibus adsunt
Thusci, Umbri, Venoti, Sicuti Lauretica
templa solutis.

Cum donis turmatim adeunt: votisque
In sublime jugum lati ad commercia
tendunt.

Et cum Thessalicas cursu brevior sa-
gittas (pruinis,

Sol subit, & frigent urentibus arva
Clausa gynacei sacris penetralibus, hausit
Ebrat Deū toto proprios oblita parentes.

Et cum semiferi fugiens Chyronis ab arca
Languet ab hyberni glacialia limina
capri,

Induat ornatas & mas & femina vestes,

*Latitiæq; diem celebrent, quo semine
sacro*

*Conjugis annosus gravidam pater imbuit
alvum, (phæ*

*Illa dies etenim sancta primordia nym-
Fecit, & in nostras vetuit descendere
sordes.*

*Quando Molorcheo,) Docet quibus
temporibus agantur solennia festa
divæ virginis, ut festum assumptio-
nis in medio Augusti, quando Sol
derelinquit Leonem, & ingreditur
Virginem: unde idem in Parthe-
nice Mariana,*

*Terge feræ Titan Nemeæ extre-
ma tenebat.*

*Fulgentum cratera inter cla-
ramq; coronam*

*Sequitur autem, in hac re opinio-
nem Nigidii, qui hunc Leonem
tradit à Luna jussu Junonis in ter-
ra Arcadica, & regione Nemeæ
educatum, & deinde in exitum.*

*Herculis demissum, quem Hercu-
les jussu Euristhei clava, quam à*

*Molor-
chus.*

*Molorcho hospite acceperat inter-
fecit: itaque postea clava pro gla-
dio*

dio, pelle pro scuto usum Hercule-
 lem fuisse. Leonem vero à Juno-
 ne inter sidera relatum, qui ad oc-
 casum spectans, suprà caput hy-
 dræ constitutus est. *Quando igitur*
Titan) id est, Sol, descendit pronus
 ab astro *Molorchao*) id est, à Leone
 clava Molorchi interempto (est au-
 tem longè petitem Epitethon &
 intrat jam limina virginis Astrææ)
 i. e. iustitiæ virginis, quæ astræa
 dicta cælum, petiit, sed ut dicit Vir-
 gil. Ultima cælestium terras Astræa
 reliquit. tunc scilicet *pubes*) id est, ju-
 venes pubescentes, & *senectus cana*)
 i. senes canescentes. *latetur virgine*)
 scilicet Maria, quia scilicet transiit
 ad superos, & *petiit regna olympica*)
 i. cælestia; *Ogdoas*) describit festum
 nativitatæ divæ virginis, dicens, ut)
 id est, postquam, *tertia ogdoas*) id est,
 octava, aut tertius octonarius nu-
 merus. Est enim *ogdoas* ad 8 nu-
 merus octonarius: quo ter replica-
 to post assumptionem, habetur na-
 talis virginis. *fluxerit jam toto orbe*)
 iterum scilicet est festa dies, quia na-

Ogdo-
as.

talia virginis illustrant aras virgini-
nis ignibus, scilicet luminibus. Sa-
cerdos offert nova liba) id est, libami-
na. *Libra*) scilicet, signum, *redit*
properans) id est, festinans, *aquare*
noctes diebus) quia paulò post est
æquinoctium Autumnale. Maro,

Libra dièi noctisq; pares ubi fece-
rit horas.

Ager Picenus exultat) scilicet, festo
solenni. *Adria*) i. mare Adriaticum.
vehit puppes Illyricas & Chaonias) id
est, Epiroticas, i. vehentes Illyricos
& Chaones seu Epirotas Lauretum
viscentes. *Thusci adsunt cum mercibus*)
i. rebus venalibus. *Umbri, &c. In subli-*
me jugum) ubi ædes divæ virginis. *Et*
cum Thessalicis) describit festum præ-
sentationis ejusdem virginis, quod
celebratur cum Sol subit cursu bre-
viori, quia tunc bruma est. *sagittas*
Thessalicas) i. sagittarium signum,
quod Chiron Thessalicus constitu-
ere dicitur: quia tunc clausa sacris
penetralibus, scilicet templi *gynæci*).

Gynæ-
ceum.

id est, secreti virginum, est enim
gynæceum) locus ubi
mu-

mulieres versantur, ubi clausa, hausit Deum toto corde, *oblita proprios parentes*) quia soli contemplationi divinæ vacabat, nihil terrenum sapiens. Hoc autem festum celebratur undecimo Kalendas Decembris. *Et cum semiferi &c.*) Describit festum conceptionis ejusdem divæ virginis, sequens ordinem Kalendarii non rei gestæ, quia prius concepta quam præsentata fuit. *Et cum Sol rugiens ab arcu Chironis*) scilicet sagittarii, *semiferi*) i. centauri. Centauri enim sunt populi Thessaliæ, tauri. qui primi equos illic ascenderunt, unde procul visi, crediti sunt umbilico tenus equi: unde fabula orta, ut infernè equi, supernè homines dicantur. *Languet*) quia parùm habet caloris *ad limina glacialia*) i. ad ingressum frigidi *capri*) i. capricorni *hyberni*) i. hyemalis signi, tunc scilicet & mas & fœmina induat ornatas *vestes* i. ornent se, & *celebrent lætitia*) scilicet cum lætentur, diem *quo pater*) scilicet Joachim, ut potior est sententia: *annosus*) i. vetulus, imbuat se-

semine sacro) i prævento ab originali macula. *alvum conjugis*) scilicet, Annæ gravidam. Etenim illa *dies fecit primordia*, id est, conceptum, *sanctæ nymphæ*) id est, sponsæ altissimi patris, & *vetuit descendere in nostras sordes*) scilicet originalis peccati, in quod omnes de viri semine nati descenderunt.

201) *Cum volat imbrifera lampas phœbea sub urna,*

Ad vernos reditura dies, jam proxima Veri,

*Ite murus omnes, sacros altaribus ignes,
Thura focus faculas manibus date, ducite pompam:*

Attulit in templum nova dona puerpera virgo.

Quando gregis princeps aurato vellere fulgens,

Incipiet Zephyris aperire tepentibus annum, (horas,

*Et dare majores luci quàm noctibus
Aliger occultam redeat paranympheus in adem.*

*Et nova miranti referat mandata puella,
Festa dies Thufis populos de collibus omnes*
Co-

Cogit, & Arnicalas vocat ad Florentia
templa,

Tum quoque sed tenui virgo prius inter-
vallo

Nupsit, & hac teneris lux est celebranda
puellis.

Quando sub extrema Cancri testudina
Phæbus

Volvitur, & revehit vicina canicula
morbos,

Thuropiam celebrate diem: redit hospi-
ta mater

In proprios à matre lares, altaria circum
Primitias Cereris gemina suspendite
matri.

Ista dedit Pollux, vigilans qua in mon-
tibus olim

Fecerat ad pecudẽm caussas, dum nocte
serena

Militiam cali, sparsosq; examinat ignes.
His quoq; plura dedit, sed carmina plura
referri

Non finit extremum deponens vesp̃era (224
Solem.

Cum volat.) Docet quando cele-
brandum est festum purificationis,
aut veriùs præsentationis & appa-
ri-

ritionis Christi, quo præsentatus est
 à diva virgine in templo. Ordo est,
Cum lampas phæbea) id est, Sol. *volat*
sub urna imbrifera) id est, sub aqua-
 rio adhuc existens. *reditura ad dies*
vernos) qui incipiunt in Martio, jam
 proxima Veri. *O nurus*) id est, nuptæ
 omnes, *ite, date sacris altaribus ignes,*
date focis thura, date manibus vestris fa-
culas, ducite pompam) id est, lætas sup-
 plicationes seu processiones, quia
virgo puerpera) id est, quæ virgo per-
 manes, puerum pepererat, *attulit in*
templum nova dona) quia puerum qui
 datus est nobis, hoc est, Deum in-
 carnatum & de virgine natum, quæ
 duo maximè sunt nova, nec prius
 visa, nec deinceps videnda. *Quan-*
do gregis princeps.) Describit festum
 Annunciationis & incarnationis
 dominicæ, quod in Martio celebra-
 tur. Sole existente in *principe gregis*)
 id est, ariete. *Paranymphus*) id est,
 pronubus Gabriel archangelus. *ali-*
ger) quia alati pinguntur angeli. *Mi-*
ranti) quia turbata est in sermone
 ejus, Lucæ i. *Nova mandata*) quia,
 Ec-

Para-
 nym-
 phus.
 Aliger.

Ecce concipies in utero & paries filium. *Arnicolas*) id est, Arnum a- Arni-
 mnem colentes, cujus accolæ qui- colæ.
 dam Fluentinos volunt appellan-
 dos. Unde non semel pro Floren-
 tia Fluentia, & pro Florentinis Flu-
 entini leguntur. Id autem festum
 Florentini præcipue celebrant, non
 est autem legendum arvicolæ, qua-
 si arva colentes, quia illi ubique
 sunt, Arnicolæ in Thuscia tantum.
Tum quoque) Tangit festum nupti-
 arum, quia prius nupserat: nam,
 cum esset desponsata, missus est
 Angelus, &c. *tenui*) id est, modico
intervallo) id est, spatio temporis.
 Est autem spondaicus versus, & *hac*
lux) scilicet nuptiarum. *puellis teno-*
ris) nubere sperantibus. *Quando sub*
extrema cancri) Diserte docet quod
 Visitationis nomine celebratur VI
 Nonas Julias, potius dicendum re-
 versionis: quia statim ut concepit,
 abiit cum festinatione in montana,
 & mansit illic menses tres, usq; post
 nativitatem divi Joannis præcurso-
 ris Domini. *Quando igitur phœbus*)
id

id est, Sol. *volvitur sub extrema, testudine cancri*) id est, in extrema parte quæ testudinata videtur, & *canicula*) scilicet cælestis, *vicina*) id est, mox oritura revehit morbos, *celebrare diem piam*) id est, pii officii thure. *quia mater*) id est, prægnans virgo, quæ etiam ab Elizabeth mater vocata est, quia dixit: Unde mihi hoc, ut mater Domini mei, &c. quod de ea potius, quàm de alia prægnante dicitur: quia per eum quem gestabat, certa erat etiam partu futura mater. *Hospita*) scilicet Maria, *redit à matre*) scilicet Joannis, *in proprios lares*) id est, suas ædes. *suspendito ergo circum altaria gemina matris*) scilicet Mariæ & Elizabeth; quia à quibusdam vocatur festum Elizabeth. *Primitias Cereris*) id est, novas fruges, quæ nunc maturæ sunt. *Ista dedit Pollux*) &c. *dum examinat ignes*) id est, dum virtutem scrutatur astrorum. *Vespera*) id est, vespereus aut vesper, & hesperus, & vesperugo stella illa vespertina, quæ manè Lucifer dicitur.

EC.

ECLOGA IX.

*De Moribus Curia Romana**post religionis ingressum edita,
in scriptaq;*

FALCO.

Colloquuntur.

FAUSTULUS & CANDIDUS.

CAndide, quo casu patriis procul actus Faust.
ab oris, (nec amnes

Hac in vura venis? hic pascua nulla,
Nec liquidi fontes, nec ovilia tuta, nec
umbra,

Es tamen assiduos gregis hac pascuntur
in usus.

Can. Faustule, me vaster Corydon (qui
plurima quondam

His armenta locis habuit, magnamq;
peculi

Congerieris fecit) pecori me credere adegit
Esse salutare istis in montibus herbas.

At postquam segnes agros & inertia saxa
Vidimus, & siccis arentem fontibus un-
dam,

Pœnituit longaq; via, patriaq; relicta.

U

Faust.

Faust. *Postquam te incolumen saltus intrare Latinos*

Contigit, antiqui potes hac mea tecta subire

*Jure sodalitiū: sunt hic mihi pauperis agri
Fugera pauca, mea vix sufficientia vita.
Quicquid id est, commune puta tibi forsitan ulla* (vento est,

*Prosp̄era fors aderit, fortuna simillima
Caricea succede case, dum praverit astus.
Pocula pende, fluit melius post pocula sermo.* (recuset?

Can. *Pocula quis tanta demens astate*

Faust. *Vina sitim minuunt, animiq; doloribus obstant.*

Vina ut amicitias, vires ita corporis augent.

Can. *Hac parit ora bonos (si patria vina) racemos.*

Faust. *Funde iterum, potare semel gustare, secundus*

*Colluit os potus, calefacta refrigerat ora,
Tertius arma siti bellumque indicare quartus* (sexti est,

*Aggreditur, quintus pugnat, victoria
Septimus (Oenophili senis hac doctrina) triumphat.*

Can-

Candidus.) Inſcribitur hæc * quòd composita eſt in gratiam Falconis Simbaldi patritii Romani, protonotarii, apoſtolicique fiſci cuſtodis, de quo in Epigrammatis mentio frequens: eſtque de moribus Curia Romanæ. Inducitur autem Candidus perſuaſus à Corydone cum pecore Romam proficiſci, relictis patriis paſcuis, cujus incepti eum ſerò pœniter. Occaſione cujus multa dicuntur in deteſtationem avaritiæ Romanæ Curia. *Hæc in rura*) id eſt, Romana: præteribo enim quæ nota ſunt jure antiqui *ſodalitii*) id eſt, ſodalitatis & hoſpitalitatis. Fortuna ſimillima vento eſt, id eſt, maxime incerta & inconstans, *Caricæ* *Carix.* *caſa*) i. tectæ carice, quæ eſt herba acuta. Maro,

Et carice paſtus acuta;

Pone) id eſt, repone aut depone ut quieſcas. *pedum*) id eſt, virgam paſtoralem, qua pedes ovium capiunt & dirigunt. Invitat autem ad potandum, nec abnuſt Candidus, ut ſi qua petulantius in Curiam Roma-

nam dicta sint à poëtis dicta censeantur *Animiq; doloribus obstant*) unde Baccho Bacchus Lyæus, quòd curas solvat; & Liber, quòd ab eis liberet, dictus est. *Vina ut amicitias*) quia componendo trahitur magna familiaritas. Comicus, Quia compotrix ejus est. Salomon & Cicero comparant vina & amicitias in hoc, quod utraque quo veteriora, eò meliora putentur. *Hæc ora*) id est, regio parit bonos recemos, si hæc *vina sunt patria*) id est, in hac patria nata, unde Faustus, potui magis quam verbis intentus inquit. *Funde iterum*) quia potare semel est, *gustare*) id est, pitisfare duntaxat. *Secundus potus*) id est, haustus, *colluit*) id est, irrigat penitus os, tertius refrigerat ora calefacta, quartus aggreditur indicare siti adhuc prædominanti bellum, quintus pugnati victoria est, sexti, s. haustus. *Septimus triumphat*) scilicet de siti. Hæc doctrina est senis *Oenophilæ*) i. amatoris vini, ut prius docuimus.

Can-

Can. Res est consiliis secunda fidelibus uti, (32)
 Utile doctrinis præbere senilibus aures,
 Victa sitis, mens agra manet, cura quoque
 supersunt.

Faust. Ut sedata sitis, sic mens sedabitur
 agra,

Funde metum, bibe, cardiaco medicina
 dolori hac.

Uritur ad curas isto medicamine Roma.

Can. Omne opus atque labor vult inter-
 valla, quiescat

Obba parum contra muscas imponere tabel-
 lam.

Non manet imbre dies, nec habet nox hu- d/
 mida rorem.

Crescere nec duris possunt in cotibus herbae.
 Importuna fames, labor improbus aëris
 ardor,

Consecere gregem macie, vix debile corpus
 Spiritus ager agit, vacua cute porrigit
 ossa (ter.

Clunis, & exilis cava contrahit ilia ven-
 Hic aries, qui fronte lupos cornuq; petebat
 Nunc ovo debilior, pavidoq; fugacior
 agno est,

Hæc mihi sed nimium me ardentia vota
 ferebant,

u3

Omnia

*Omnia diuino prædixerat omine cornix.
Vix egressus eram limen, cum tristia por-
tans*

*Auguria à dextra venit, tegetisq; sinistra
Culmine consedit, pressog; minaciter ore
Vociferans iter auspitio prohibebat
aperto,*

*Heu pecus infelix, quod lacte & prole sa-
lebas*

*Affluere, in nostris licuit tunc pascere
campis:*

*Gramina dum quaris, succi plus perdis
eundo,*

*Quàm referas pastu, simul hic tabescimus
ambo,*

Tu tenui victu, curis ego victus amaris.

*Res est consiliis.) Graphice docet,
quid curæ valeant, quia victa sitis)
scilicet est, sed mens ægra manet,
curæq; supersunt. Ad quod Faust.*

*Ut sitis sedata est, sic mens seda-
bitur ægra.*

*Cardiaco medicina dolori hæc Hæc me-
dicina scilicet, frequens potus est
medicina dolori cardiaco.) i. cordis,
quem qui patiuntur, nimium siti-
unt; unde Iuvenalis,*

**Cardia-
cus.**

Car-

Cardiaco nunquam cyathum
 missurus amico. Dicitur autem
 ἀπὸ τῆς καρδίας, quod Græcè dicitur,
 cor. *Quiescat obba* i. lagena lato fun. Obba.
 do, unde à Persio dicitur sessilis ob-
 ba. *impona tabellam contra muscas*)
 tege ne à muscis inquinetur. *Import-*
tuna fames) quæ importuna est de
 via fessis. *labor improbus*) i. assiduus
 & ita improbandus. Maro, Labor
 omnia vincit improbus. & *ardor*
aëris) *consecere gregem macie*) id est,
 emaceraverunt, sed plus est confici
 macie quàm emacerari : quia quod
 conficitur, deficit. *Venter exilis*) quia
 vacuus, *divino omine*) i. à diis porten-
 to, aut divinandi vim habente.,
 Maro,

Sæpè malum hoc nobis, si mens
 non læva fuisset,

De cælo tactas memini prædicere
 quercus.

Sæpè sinistra cava prædixit ab ili-
 ce cornix.

A dextra venit) Cicero tamen libro
 primo de Divin. scilicet scribit cor-
 vum à dextra, à sinistra cornicem

facere ratum. Unde hinc potius videtur dicendum, à læva : verum addit, *tegetisq; sinistra Culmine consedit*) ubi scilicet visa est. Et quia sola infausti est augurii, ut Plinius docet.

Teges. Teges dicitur tugurium. *Vociferans*) est enim infœlicis garrulitatis avis. *Aspicio aperto*) id est, manifesto. *Prohibebat iter*) i. profectionem, *in nostris*) scilicet Mantuanus, quam referas *pascu*) id est, è pascendo, est enim nomen. *Simul hic tabescimus ambo*) est scilicet infelix pecus tabescis, scilicet *tenui victu*) id est, penuria victus & inedia, ego) scilicet tabesco, victus curis amaris.

59) *O nostra regionis opes, ô florida prata,
O campi virides, o pascua leta feraxq;
Et nunquam sine fruge solum, currentia
passim*

*Flumina per villas, rivi per rura, per
hortos.*

*Hinc pecus, hinc agri pingues, subsidere
cancri,*

*Cùm tritura sonat, passim cùm fulvus
ardet,*

*Arva virent, sexta lento do vimine sepes
Po-*

*Poma ferunt, redolent ipsis in vepribus
herba.*

*O nemorū dulces umbra, mollesq; susurri,
Quos tecum meminigiolidis carpisse sub
umbris,*

*Turturis ad gemitus, ad hirundinis ac
philomenæ*

*Carmina, cū primis resonant arbusta
cicadis*

*Aura strepens foliis nemorum veniebat
ab Euro,*

*Et baccata super tendebat brachia cor-
nus. (bam,*

*Ipse solo recubans, pecudos gestire vide-
Atque alacres teneris luctari cornibus
agnos.*

*Post somnos, per gramen humi nunc ore
supino,*

*Aut flatu implebam calamos, aut voce
canebam,*

*Pectore nunc pono, rutilantia fraga le-
gebam.*

*Faust. Vivere tum felix poteras, diciq;
beatus,*

*Sed bona quod nondum fueras expertus
acerbam,*

*Vilis erat tibi, teq; ideo fortuna reliquit.
U 5 Quan-*

*Quando iterum veniet, (veniet si for-
sit an unquam).*

s/ *Sicut caprealis rursus ardentibus harent
Stipitibus vites, stringuntq; tenaciter
ulmas,*

*Sic illam tu prenda manu, neu desere
premsam. (constat,*

*Ut, redit, effigiem mutat, nec imagine
Par lamis, quas nocte ferunt errare per
umbras.*

*Mobilis ut facies, ita mens deludere gau-
dens, (casu.*

*Quod dederat tollit, pensi nihil, omnia
Qui nimium metuunt sapiuntque, repe-
lit & odit.*

O nostre.) Continua sunt verba
Candidi, nam Faustulus se latinum
significavit, atque in sua patria es-
se. Omnia autem usque adeo faci-
lia sunt, ut vel minima expositio
videatur inanis: nihil tamen est
abjectius dictum quam huic stylo
congruat. *Arva virent.)* Virgilius,

*Ut quantum longis carpent ar-
menta diebus.*

*Exiguus tantum gelida ros nocte
reponat.*

Se-

Sepes poma ferunt narvat.) Miram fertilitatem, sed non raram Italiæ, ubi in unis hortis poma, vitem, fruges & legumina non semel uno anno colligas. *redolent ipsis in vepribus herba*) Id quoque verum, quia rosæ nascuntur *mollesq; susurri*) scilicet fontium & apum. Maro,

Sæpe levi somnum suadebit ini-
re susurro.

Est autem susurrus raucum & lene murmur. *gelidis sub umbris*) Idem, Hic inter flumina nota. Et fontes sacros, frigus captabis opacum. *Turturis ad gemitus*) quia ejus cantus est gemitus. Idem,

Nec gemere aëria cessabit turtur ab ulmo. *ad hirundinis ac philomenæ carmina*) Hæ enim aviculæ dulciter canunt. Maro,

Hinc alta sub rupe canet frondator ad auras, quod de philomena intelligi posse docet Servius. *cum primis*) Idem.

Sole sub ardente resonant arbuta cicadis.

Ab Euro) id est, Oriente *cornus bacca-*
ta,

Baccatus. *ta, aut brachia baccata*) i. e. baccis ornata, h. e. cornis. Idem, Victum infœlicem baccas, lapidosaque corna Dant rami. Et in eodem 3. *Æneid.* Baccatamque jugis Naxon. *sole recubans*) Idem, Recubans sub tegmine fagi. gestire, id est, gestu alacritatem prodere aut voce. Idem, Nec calamis solum æquiparas, sed voce magistrum *rutilantia*) quia matura, *fraga legebam*) Idem, Qui legitis flores & humi nascentia fraga. *Vivere tum felix poteras, diciq; beatus sed bona fortuna erat tibi vilis, quod nondum fueras expertus acerbam*) Id vero verius est, unde dici solet,

Dulcia non meminit qui non gustavit amara.

Et sic,

Dulcia non sapiunt cui non gustantur amara.

Quando iterum veniet) scilicet, fortuna. *veniet si forsitan unquam*) bona parenthesis, qua incertitudinem fortunæ significat. *sicut vites hærent stipitibus*) i. palis, hoc est, ad palos, *capreolis*) i. chordulis quibusdam ad hoc

Capre-
olus.

hoc natis. *nitentibus*) i. tendentibus
 fursum. *Sic prende manu illam*) scilicet
 fortunam. *neu*) neve. *desere prensam*)
 id est, semel comprehensam. For-
 tuna it & redit & mutat effigiem, *nec*
constat imagine) id est, nec servat sem-
 per eandem imaginem, *par*) i. fimi-
 lis *lamiis*) i. mulieribus qui se transfi-
 gurare dicuntur. *pensi*) excogitati,
 & deliberati. *nihil*) scilicet habens,
omnia casu) scilicet faciens: *repellit &*
odit quæ nimium metuant) unde di-
 ctum à Marone. Audaces fortuna
 juvat, aut, ut alii legunt, *audentesve*
 (pro vel qui nimium sapiunt) quia,
 ut Philosophus docet, quanto plus
 est sapientiæ, tanto minus fortunæ:
 quia sapientes sunt prudentes, o-
 mnia prospicientes prius quàm e-
 veniant, & ita pauca eis à casu & for-
 tuna obveniunt.

Par.

Pensf.

Can. *Delicias patris quoties reminisci-* (90
mur agri,

Ferre tot ærumnas animo non possumus
aquo.

Sed quò mente feror casu afflictatus
acerbo?

Unde

Unde magis crucier felicia tempora
volvo? (nista,

Majus adest, florent vites, humilesq; ge-
Jam spicata seges, malus jã punica multo
Flore rubet, redolent sepes albentẽ sabuco
In patria, per rura Padi, per pascua Minci.
Hic verò necdum incipiunt pubescere
montes.

Quòd si Vere solum torpet, quid frigora
bruma,

Solstitiumq; feret? gelidis cùm terra
pruinis

Albicat & rapido cùm calum incanduit
estu?

Sunt tamen hic armenta quibus cutis
uvida cervix.

Non signata jugis, gemino frons ardua
cornu, (carpant,

Luxuriansq; toris pectus: nisi pabula

Non erit hac tanta humectum pinguedi-
ne corpus.

Faust. Hæc armenta quibus caput à tellu-
re levatur

Altiùs, & cui sunt longa internodia cru-
rum.

Cuncta vorant, herbas primum, mox ora
supino

Ar-

Arboreas frondes, summaque cacumina
sylva.

Hoc impelle pecus, quod humi nascentia
tantum (arvis.

Gramina decerpit, vacuis jejunit in
Cand. Quid verbis opus est? cunctis
animantibus una est

Conditio, semper majora minoribus ob-
sunt. (lumba,

Agna lupo, mites aquilis sunt praeda co-
Innocuos delphin venatur in aequore
piscis.

Unde fit hoc? certe res prodigiosa viderur.
Hac loca si procul hinc videas è rupibus
altis,

Pingue solum & multo vestitum grami-
ne dicas.

Quò magis approp̄eras, tantò magis
omnia sordent.

Faust. Hoc est Roma viris, avibus quod
noctua: trunco

Insidet, & tanquàm volucrum regina
superbis

Nutibus à longè plebem vocat: inscia
fraudis

Turba coit, grandes oculos mirantur &
aures,

Tur-

*Turpe caput, rostriq. minacis acumen
aduncum.*

*Dumq. super virgulta agili levitate
ferantur,*

*Nunc huc nunc illuc, aliis vestigia filum
Illaqueat, retinent alias lita vimina
visco,*

*Pradaq. sunt omnes veribus torrenda
salignis.*

Delicias patrii.) Permanet querulus Candidus, ut tandem perveniat ad mores Curiae Romanae notandos. *Unde magis crucier.)* quia summum infelicitatis genus est fuisse felicem. *Majus.)* scilicet. mensis floridus. *Jam spicata.)* id est, in spicas formata, *malus Punica.)* i. quæ aurea mala fert, *albente sambuco.)* scilicet floribus, cum acinos nigerrimos habeat. *per pascua Minci.)* pro Mincii per apocopen aut synæresin, *pubescere.)* id est, frondescere. *Quod si Vere.)* id est, verno tempore, de quo dictum est,

Nunc omnis parturit arbos.

Torpat.) constrictum frigore; acet. .
quid frigora bruma.) scilicet ferent?
quid

quid solstitium) scilicet æstivale feret?
 Bruma, inquam, gelidis quum terra
 pruinis albicat: solstitium autem ra-
 pido quum cælum incanduit æstu,
cutis uvida) i. glabra & nitida. Ho-
 ratius, Me pinguem & nitidum & *uvida.*
 benè curata cute vifes. *cervix non*
signata jugis) i. quæ nondum porta-
 verunt jugum, *luxuriansq; toris pe-*
ctus) quod indicium bonum indicat
 Virgilius Maro. Allegoricôs autem
 vult divites omnia ingurgitare, ut
 docet manifestè Faustus: unde
 addit Candidus, Semper majora
 minoribus obsunt. Agna est lupo
 præda, mites columbæ sunt præda
 aquilis. *Delphin*) qui balænas & ce-
 te alere dicitur, *quia* intrat eorum o-
 ra & egreditur, cum sequentes pi-
 sciculi in alvum balænæ demittan-
 tur: unde quidam latronem appel-
 lant. *Venatur*) i. insidiis capit, quia
 nihil est perniciousius eo. Multa autem
 per Allegoriam dicuntur. *Hoc est Ro-*
ma viris) i. captrix. ostendit enim
 se placidam & opulentam, & adven-
 tantes inedia confici finit. *quid na-*

Etua avibus) quæ admirationi est eis,
& ita circumvolantes capiuntur aut
visco, aut reri. *lita*) i. illita, à lino.
vimina) id est, virgulæ aut perticæ
parvæ sunt præda torrenda veri-
bus. Alii verubus legunt, sed &
Maro veribus dixit:

Pars in frustra secant, veribusq;
tremementia figunt.

Saligno Salignis autem, i. ex salicibus,
quia talibus utuntur rustici.

(129) Can. *O bellam hoc, poterit dici nihil
aptius unquam.*

*Sed procul en caluber tortos in pulvere
gressus*

*Flectit, & exerts sitiens ferit æra
linguis.*

Faust. *Candide qua monco, memori sub
pectore serva.*

*Quando inter sylvas graderis, defende
galero*

*Lamina: namque rubi prætendunt spi-
cula longis* (cro.

*Dentibus, & curvus discerpit pallia mu-
Nec depone pedum, multaq; armare me-
mento* (hostis.

*Cato suum, ne te subito novus opprimat
Et*

*Et perone pedem regito : spineta colubris
Plena, hominum vita morfu insidiantur
amaro,*

*Et nunc longa dies astu facit acre vene-
num.*

*Mille lupi, totidem vulpes in vallibus istis
Lustra tenent, & quod dirum, ac mira-
bile dictu est,*

*Ipsæ homines (hujus tanta est violentia
cali)*

*Sepè lupi effigiem moresq; assumere vidi,
Inq; suum sævitæ gregem, multaq; mædere
Cade sui pecoris, factum vicina ridet,
Nec scelus exhorret, nec talibus obviat
ausis.*

*Sepè etiã miris apparent monstra figuris,
Qua tellus affecta malis influxibus edit.
Sepè canes tantam in rabiem vertuntur,
ut ipsos*

*Vincant cade lupos: & qui tutela fuerunt,
Hostiles ineunt animos, & ovilia ma-
ctant.*

*O bellum hoc.) Assentatorum more,
ut Persius indicat, laudat dictum.
Pauli, quod tamen hic amicè fieri
potest, verum ostendit colubrum
insidiari cantantibus. Exerit linguâ)*

ab ex & fero. Maro, Et linguis mi-
 cat ore trifulcis. *Defende galero*) i.
 largo pileo rustico. *Curvus mucro*) i.
 pugio spinarum. *Nec depono pedum*) i.
 baculum pastorem. *Multa cote*) i.
 duris lapidibus *Novus hostis*) i. impro-
 visus & inexpectatus serpens. *Et pe-
 rone*) i. calceamento rustico, crudo
 corio crura ambire solito. *Spineta*)
 i. loca spinis & vepribus confita.
 Maro,

Nunc virides etiam occultant
 spineta lacertos.

Sæpe lupi effigiem) Maro in pharma-
 ceutria: Hic ego sæpe lupum fieri &
 se condere sylvis Mœrin, &c. Id au-
 tem Arcadibus dictum est evenire
 solitum: sed sic intelligo lupos fieri,
 ut focii Ulyssis facti sunt & ursi &
 leones ac porci, quod eorum mores
 assumpserunt: unde furaces & ra-
 paces significat, sed ad fabulam quo-
 que respicit, nam effigiem dicit &
 mores. Augustinus docet in Italia
 visum esse quibusdam quod in asi-
 nos essent versi, & ita subire onera.
 conjugibus imposita more asino-
 rum

rum. *Malis influxibus*) i. malis influ-
entiis. Acri profecto aceto consper-
git Romanos, quasi verò cælum id
faciat. *Canes ovilia mactant*) Nota al-
legoria in prælatos qui subditos
spoliant.

Fama est. Egyptum coluisse animalia (153
quadam,

*Et pro numinibus multas habuisse fera-
rum.*

*Illa superstitio minor est, quàm nostra fe-
rarum.* (certè

*Hic aras habet omne genus, contraria
Naturæ res atq; Deo, qui dicitur olim
Præposuisse hominem cunctis animanti-
bus unum.*

*Sapè etiam morbosa æstas, & pestifer
annus*

*Ingruit, & passim languens pecus omne
per arva* (matris

Strenitur, extinctæ dum balat ad hubera or/
*Agnus, obit, moritur duro sub pondere
taurus.*

*Nec modus est morbo, non est medicina
veneno:*

Sed vicina domus vicino à limine mortē n/
Maurit, & assidue sumunt contagia vires.

*Ista feras raxo pestis rapit, utilis semper
Fert pecus, extinctas caulas epulantur
atroci*

*Dente lupi, nostraq; fera jactura opule-
sunt.*

quam praecep-
Can. *Heu heu quanta preces miserum
me insania traxis.*

*Credere fallaci gravis est dementia fama.
Romuleos calles, Tyberim, Romanaq; tecta
Audieram, & studio mens est accensa vi-
dendi,*

*Ducendiq; bonis in tot praestantibus avu.
Accersit cum patre gregis & teneria de-
mens,*

*Totū penē barem cum pastoralibus armis
Trans juga summa tuli, multæ fralia,
cymbia, aliena,*

*Et cacabos, & quo formatur cæcus orbem
Fagineum, impensam atq; operas amisa-
mus omnes.*

Fama est. Egyptum) Decet omne
genus ferarum habere aras suas Ro-
mæ, id est, omne genus vitiosorum
esse in honore & pretio. Quod Ju-
ven. Satyr. 1. graphicè docet, affe-
rens non nisi flagitiosos exilio &
carcere dignos sublimari, & ideo in-
quit:

quit : Aude aliquid brevibus Gyaris
aut carcere dignum , Si vis esse ali-
quid. *Fama est Ægyptium*) Idem docet
Juvenal. saty. 14.

Qui nescit Volusi Bithynice qua-
lia demens

Ægyptus portenta colat ? croco-
dilon adorat

Pars hæc, illa pavet saturam ser-
pentibus ibin. &c.

Multas ferarum) id est, multas feras.

Ista) scilicet Ægyptiorum supersti-
tio. Superstitioforum & deliranti-

um religio minor est, *quàm nostra*)

id est, Romana : quia ferarum hic

aras habet omne genus. *Præposu-*

isso) ut in paradyso, Genes. 1. Domi-

namini piscibus maris & volatilibus

cæli, & universis animantibus quæ

moventur super terram. *Sapè etiam*

morbofa æstas) hoc quoque verum.

pecus omne) id quia pastor dicit, sed &

homines plurimi pestilentia absumi

illic quorannis solent. *Dum balat*)

id proprium est ovis ut boare bovis,

& mugire tauri. *meritur duro sub pon-*

dere taurus) Hæc omnia nimis gra-

Balare.

Boare.

Mugire

phicè habentur Georgic.3. Ecce autem duro fumans sub vomere taurus, Concidit, &c. *Nec modus*) id est, finis morbo, *non est medicina veneno*) i. infectioni venenosæ. Ibidem, Quæsitæq; nocent artes, cessere magistri, Phillyrides, Chiron, Amythaniusq; Melampus. *Ista feras raro pestis rapit*) id quidem verum, & tamen non ita multiplicantur ut pecudes. *Opulescunt*) i. opulentæ & divites fiunt, ut feræ sit nomen: nam si ferè scribitur, refertur ad lupos. *Credere fallaci gravis est dementia fama*) Proverbiale. Sensus autem est, se tractum fama, quæ erat, omnes qui Romam accederent ditari, illuc cum pecore commigrasse & cum armis pastoralibus, quæ graphice enumerat. *Mulctralia*) vasa in quæ lac trahitur & mulgetur. *Cymbia*) vasa in morem cymbarum, in quæ transfunditur *ahena*) id est, lebetes ex ære tactos, & *cacabos*) aliud genus vasis, quidam caldaria vocant. & *quo formatur casus orbem*) id est, vas rotundum quo imprimitur: unde à for-

forma formaginem vocat Appuleius, unde Gallicum vocabulum. Hunc ut charum ostendat, fagineum, id est, ex fago commemorat, tornatum. *Imponſam*) ſcilicet pecuniam, *atque operas amiſimus omnes*) quæ erat vox corui aliquando Romæ venum expoſiti.

Quid faciam? quò me vertam? ſperata (180
negantur

*Pabula, tot caſus, tot ubiq; pericula, cogor
In veteres remeare caſas, & cœpta fateri
Conſiliis egreſſa malis, iterumq; per aſtus,
Et montana pati longos per ſaxa labores.
Heu pecus infelix, ô lavo ſidere paſtor
Huc avectæ, fuit multo præſtantius iſtud
Ignoraſſe ſolum, patrioq; in limine tutoſ
Conſumpſiſſe dies, gelidis ſenuiſſe ſub
antris,*

*Atq; Padi circum ripas, Atheſiſve per
agros,*

*Aut ubi per virides campos & pascua nota
Mincius it, vel qua vitreo natat Abdua
curſu* (herbis:

*Conſediſſe, gregem paſſiſſe ſalubribus
Fauſt. Terna credulitas, & me mea fallit
in horas:*

Vidi ego suprema qui prosperitatis habebant

*Calmina, dum laudata petunt, cecidisse,
nec unquam*

*Emersisse malis. facit experientia cautos,
Hi prius explorant, & non laudata sequuntur.*

Omnia laude carent qua sunt, meliora fuerunt

(Non nego) qua famam retinent, ac nomina servant,

*Cuncta suis pollent vicibus. Luna, Adria,
Troja,*

*Salvia, quas nobis memorabat saepius
Ulmer,*

Nomine sunt solo: delevit cetera tempus.

*Si minor est patria forsitan modo gloria
nostra,*

*Restamen est melior: laudata gloria
Roma*

Quanta sit in toto nō est qui nesciat orbe.

*Fama quidem manet, utilitas antiqua
recessit*

*Illi, prisca quibus maduerunt pascua,
fontes*

*Nunc humore carent, venis aqua defuit
haustis.*

Nulla

*Nulla pluit nubes, Tyberis non irrigat
agros.*

*Tempus aqua ductus veteres contrivit,
& arcus.*

*Et castella ruunt, procul hinc, procul ite
capella,*

*Hic jejuna fames, & languida regnat
egestas*

Quid faciam.) Desperantis vox.
& *cæpta fateri Consiliis egressa malis*)
quod summe dolendum innuit
Virgiliana Juno Æneid. I. Mene in-
cœptis desistere victam? *à lævo* (id Lævus.
est, sinistro & inimico fidere pastor
huc advecte) potius quam *advecte* di-
cit, quia à bonis pascuis ad sterilia
migrasse dolet. *Istud*) scilicet sterile
& sceleratum. *patrioq. à limine tutos
consumpsisse dies*) repete, fuit multo
tutius. *Athesis vo per agros*) qui fluit Athesis
ex Tridentinis alpibus. Tridentum
alluit & Veronam dividit. Mincius Mincio
fluvius Mantuanus, non longe à
Mantua in Padum fluens, sæpe
commemoratus. *Abdua*) qui à Stra- *Abdua*
bone Adua dicitur, fluvius ex Ver-
bano lacu ortus, in Padum quoque
in-

incidit. Verbanus autem, ut Larius & Benacus, ex alpibus ortum habet atque incrementum. *Confodisse*) à confido, id est, locum habitationis cœpisse, ut Æneid. 1.

Vultis & his mecum pariter
confidere regnis?

Gregem pavisse) repete, ut dixi, fuit multo salubrius. *Te tua credulitas*) Docet non facile credendum esse. In horas & non in oras legendum, sed secundum Vallam, quia non ponitur nota excrementi, potius diceret in horam. *Vidi ego*) à certitudine argumentatur, quia plus valet oculatus testis unus, quam auriti decem. Ordo est, Ego vidi eos qui hebebant *culmina*, id est, summitatem *suprema*, i. summæ prosperitatis: alludit ad rotam fortunæ. *cecidisse dum petunt laudata*) quia sæpe quæ bona & læta, vertuntur in pejus: unde dici solet, Dii benè verstant. *Nec unquam*) scilicet postquam semel inciderant, *emeruisse malis*) i. caput extulisse e malis, quibus obruti erant. *facit experientia cautos*. & id:ò

& ideo senes difficulter inducuntur
ad credendum, quia multam experi-
entiam fraudis habent. *Hi*) scili-
cet cauti, *explorant*) i. exquirunt &
examinant prius, & non sequuntur
omnia laudata, sed quæ compere-
rint bona, quia sæpe laude carent
quæ sunt meliora, s. laudatis. *non ne-
go*) i. fateor. *fuerunt*) scilicet multa,
qua retinent famam ac servant nomina)
cum nihil habeant rei, *sed cuncta pol-
lent suis vicibus*) i. vicissitudinibus:
unde Comicus, Omnium rerum vi-
cissitudo est. *Luna Adria Troja, Sal-
via*) hæ urbes, *quas Umber*) scilicet
doctus ille, cuius sæpe meminit, *me-
morabat nobis*) hoc semper, nec con-
tra decorum plusquam ut pastori
competat, sapere dicatur: sunt sci-
licet nunc solo nomine, quia tem-
pus delevit cætera, quia omnia se-
nescunt & labascunt in tempore:
unde, Tempus edax rerum, &c. *Luna*,
na) civitas olim Hetruriæ ad Ma-
cram fluvium, de qua Lucanus:
Hoc propter placuit Thuscis de-
more venusto Acciri vates, quorum
qui

qui maximus ævo Aruns, incoluit
 desertæ mœnia Lunæ. Interiit enim
 nunc, sed regio adhuc Lunensis no-
 minatur. *Adria* quoque urbs Italiæ
 fuit, quæ mari, cui vicina est, no-
 men dedit, quod Adrianum seu A-
 driaticum dicitur. & interdum eri-
 am *Adria* genere masculino mare
 ipsum, quod superum vocant, quia
 orientem versus, in qua ore Vene-
 tiæ sunt. *Troja*) notior est quam ut
 de ea quicquam dicendum sit. *Do-*
lera est *Salvia*) ut aliæ multæ, ut *Sa-*
guntus in Hispania, *Carthago* in
Africa, *Corinthus* in Peloponneso,
 &c. *Si minor est patria forsan modo glo-*
ria nostra) Ergo & *Faustulus* se *Man-*
tuanum indicat, quia ait, *Res tamen*
est melior Illi prisca quibus maduerunt
pasc. &c.) Per fontes, beneficos in
 poëtas intelligit, ut *Meccenatem*,
Augustum, *Messalam*, *Pollionem*,
 & similes, *aqua ductus veteres*) mani-
 festa est Allegoria. *Hic jejuna fames,*
& languida regnat egestas) selecta &
 apta epitheta : nam ideo fames,
 quia jejunia, & ideo languidus quis
 ferè,

feré, quia egenus: egestas enim
 languorem parit, sicut & inedia, ut
 paret in apologo quem Livius reci-
 tat de membris quæ in ventrem
 conjuraverunt.

Hic tamen, ut fama est, & nos quoq; vi- (213
dimus ipsi,

Pastor adest, quadam ducens ex alite
nomen,

Lanigeri pecoris dives, ditissimus agri.
Carminē qui priscos vates atq; Orpheū
vincat,

Orpheū, qui traxit sylvas & saxa ca-
nendo.

Hic alios omni tantum virtute canendo
Exuperat, quantum Tyberim Padus,
Abdua Macram,

Lenta salix juncum, tribulos rosa popu-
lus algam (olim

Credimus hunc illi similem, cui Tityrus
Bis senos fumare dies altaria fecit.

Hic ovium custos ipso vigilantior Argo.
Daphnide nec solum, sed eo qui dicitur
olim

Admeti pavisse greges per Thessala rura,
Doctior, omne pecus Solymi curare ma-
gistræ

Di-

*Dignus, & antiquò dignus succedere
patri,*

*Qui fuit Assyrii pecoris post retia pastor.
Iste potest servare gregem, depellere
morbos,*

*Humectare solum, dare pascua, solvere
fontes.*

*Conciliare Jovem, fures arcere, luposq̃.
Si favet iste, mane: quod si negat iste
favorem,*

233) *Candide coge pecus, melioraque pascua
quare.*

Hic tamen ut fama.) Huc tendit
principale institutum ut videlicet
Falconem Sinibaldum à largitate
laudet, aut ad eam invitet: cujus
gratia videtur tota Ecloga compo-
sita, *ut fama est,* quæ sæpè mendax,
unde Maro, Tam ficti praviq̃ue te-
nax quàm nuncia veri. Ideo addit,
Et nos quoque vidimus ipsi. *Pastor
adeſt*) Aut quia etiam * imperato-
res vocant pastores, ut sermo pa-
storalis: aut quia datarius, &, ut di-
cunt, eleemosynarius est, & ita mul-
torum pastor. *Quadam ducens ex
alite nomen*) dicitur enim Falco, quod
& a-

Orpheus.

Adriaticum prorumpens: unde Georgic. i. Fluviorum rex Eridanus
 &c. *Abdua*) fluvius latus, de quo jam
 Macra. dixi. *Macram*) fluvium exiguum,
 cujus meminit Luc. dicens, Nullas-
 que vado qui Macra moratus
 Alnos. Macri autem campi sunt in
 medio Bononiæ, & Raveniæ, & ali-
 arum civitatum per quas itur Ro-
 mam. *Lenta salix iuncum*) scilicet ex-
 uperat. *Populus* arbor frequens ad
 Padum. *Algam*) herbam quam pro-
 jigit aqua, quæ ad populum sæpe
 jacitur. Maro, Projeeta vilior alga.
Credimus hunc illi) scilicet Augusto
 Cæsari, cui *Tityrus*) i. Macro. *Bis senos*)
 ut in i. Ecloga, Hic illum vidi juve-
 nem, Melibœe, quotannis Bis senos
 cui nostra dies altaria fumant. *Ipsa*
 Argus. *vigilantior Argo*) cui centum erant
 oculi, quorum bini duntaxat so-
 mnum acceperunt. Verum Falco
 quoque pervigil est avis: unde in
 epigrammatis alludit de eo ad sum-
 mum pontificem. Ducere sopitis
 pastor potes otia curis, Falco tuas
 Argimore gubernat oves. *Daphni-*
de)

de) quem tamen Theocritus & Ma-
 ro doctissimum & divinandi peri-
 tum inducunt. *Nec solum*) scilicet
 Daphnide doctior, *sed eo*) scilicet A-
 polline Nomio, qui ob interfectos
 Cyclopas novem annis spoliatus di-
 vinitate, pavit armenta Admeti re-
 gis Thessaliæ juxta Amphrysum, ut
 alibi diximus: per rura ergo Thes-
 salia, id est, per Amphrysum. *Omne
 pecus*) i. totam Ecclesiam Catholi-
 cam. *magistri solymi*) i. Hierosoly-
 mitani, videlicet Petri, & *dignus suc-
 cedere patri*) scilicet Petro papæ qui
 pater dicitur, qui scilicet pater fuit.
pastor pecoris Assyrii) i. Judaici & toti-
 us Ecclesiæ, quæ prima fuit in Assy-
 ria. *Post retia*) id est, relictis retibus
 factus est piscator hominum. *Con-
 ciliare Jovem*) aut Deum, aut sum-
 mum pontificem. *Si favet iste mane*)
 Omnem ergo spem in Falcone col-
 locandam censet, quod ut signi-
 ficet, hoc argumentum
 excogitavit.

ECLOGA X.

*De Fratrum Observantium,
& non observantium controversia,
post religionis ingressum,
in scripta*

B E M B U S.

Colloquutores

CANDIDUS, BEMBUS, BATRACHUS
& MYRMIX.

Maxima pastores agitat discordia
Bembe,
Qui Solymos colles, Galilaeae, rura cole-
bant.

Batrachus hinc, Myrmix illinc certare
parati,

Judice te paucis, si non audire recusas,
Et nisi te revocant majora negotia,
dicent:

Tu pater es vatū, tu scis componere lites,
Jurgiaque & blandis convitiis tollere;
verbis.

Te quoque Pieria fumae est potasse liquores,
Et vidisse deas, quibus est custodia sacri
Fontis, & Eurota campos, ac Phocidis
arva.

ipse

*Ipsæ ubi fronde sua tibi tempora cinxit
Apollo,*

*Dona dedit citharam, nervos & eburnea
plectrâ.*

*Bemb. Dicite, quandoquidem tepidos
admovit adignes*

*Nos hyberna dies, dum non sinit ire per
agros*

*Bruma gregem, flatu Boreas dum scurit
acuto,*

*Dum riget omne solum, tectis dum pluri-
ma pendet*

*Stiria, dum torpent sub aquis glacialibus
amnes,*

*Otia damnantur quæ nulla negotia tra-
ctant.*

Maxima pastores.) Hac ultima Ecloga, quam ut superiorem in Religione composuit, agitur Carmelitarum fratrum observantium, quorum partes Batrachus agit, & Batrachon observantium, quos Mirmix chus. defendit, controversia, fictis non ab re contendendum vocabulis. Nam βάτραχος rana dicitur, cui ferè similem habent Carmelitæ de observatione interiorem tunicam,
Y 3 quia

Myr-
mix.

quia piceam, aut, ut dicunt, grise-
am. Myrmix autem formica, quæ
nigra est, ut non observantium tu-
nica. Maro, It nigrum campis ag-
men. Præterea, ut in fabulis est,
ranæ elegerunt regem, ut obser-
vantes sub uno communiter vi-
vant parte. Formicæ autem in una
quidem domo multos habent ma-
gistratus, ut non observantes diver-
sas habent culinas. Litem propo-
nit Candidus, per quem ferè aucto-
rem intelligo. *Pastores*) i. carmeli-
colas, aut fratres de Carmelo profe-
ctos. *Solyms*) i. Hierosolymitanos.

Solyms

Tu pater es vatum) Fortè generale
ordinis hoc nomine appellat, qui
pater est vatum, quia Carmelita-
rum, qui filii olim erant propheta-
rum & prophetæ, qui & vates di-
cuntur. *Tu scis componere*) i. finire,
ut, Ante diem clauso componet
vesper olympo. Et in Bucolicis

Non nostrum inter vos tantas
componere lites.

Unde qui pacto litem terminant,
se composuisse aut compositionem
fe-

fecisse dicuntur *Pierias liquores*) i. haustus musicos, quibus Poëta evaserit. *Et vidisse deas*) i. musas quibus visis, & ab eis ad Hippocrenen ductus Hesiodus, Poëta evasit: unde Ovidius, Ecce deas vidi, non quas præceptor arandi viderat, Aescraes cum sequeretur oves, Neutro autem modo dicit se Persius, evasisse poëtam, in principio sic: Nec fonte labra prolui caballino, Nec in bicipiti somniasse Parnasso Memini, ut repente sic Poëta prodirem. *Et Eurota campos*) Eurotas fluvius est Laconiae Euro-laurifer, unde illic Phœbus fingitur docuisse lauros. In Bucolicis Maro,
 Omnia quæ Phœbo quondam
 meditante beatus
 Audiit Eurotas, jussitque edificere lauros.

Ille canit.

As Phocidis arva.) In quibus Parnassus est mons totus musis consecratus. Ovidius, Separat Aonios, Actæis Phocis ab alvis Terra ferax. Et paulò post, Mons ibi verticibus perit arduus astra duobus, Nomine Parnas-

nassus, superatque cacumine nubes. *Fronde sua*) id est, lauro. Maro in Bucolicis, Phæbo sua semper apud me munera sunt lauri, *dona dedit*, scilicet suam cytharam, quam à se inventam Orpheo dedit, *æternos* i. chordas, & *æburnæ plectra*, i. lyram heptachordem invenit, quum tetrachordis Mercurii dicatur. Horat. in artē, Ne fortè pudor tibi Sit musa lyre sollers & cantor Apollo. *Dicite*) sic Palæmon Maronius: Dicite, quandoquidem in molli confedimus herba, Et nunc omnis ager, nunc omnis parturit arbor. Quod hîc ex industria mutat, quasi per legem amebœi carminis contrarium dicens, *Tepidas* (admovit) Persius, Admovit jam bruma focote Basse Sabino. Boreas ventus septentrionalis, dictus rex Thraciæ, quòd illinc, ubi regnat, ad nos veniat: flatus est acuti, unde Maro,

Et Boreæ penetrabile frigus
adurit.

Dum riget) scilicet gelu. *Stiria*) guttæ in longum congelatæ. *Tar-*
pent)

pent) stangnantium more. *Otia*
damnantur quæ nulla negotia tractant)
 unde Cicero principio 3. Officiâ.
 Publium Scipionem dicere solitum
 scripsit Gato, nunquam se minus
 otiosum esse quam cum otiosus,
 nec minus solum quam cum solus
 esset. Magnifica verò vox, & ma-
 gno viro & sapiente digna, quæ de-
 clarat illum & in otio de negotiis
 cogitare, & in solitudine secum lo-
 qui solitum. Ubi solum otiosum dici, *Otio-*
 qui muneribus publicis vacuus, *sus.*
 operam dat rerum cognitioni, un-
 de poetica studia otia vocantur: non
 ergo otiosus nihil agit sicut cessa-
 tor.

Myr. Pastores genus infelix, astate va- 119
gamur

Pro grege solliciti, sed non cum frigidus
imber

Continet in stabulis, lites & jurgia sur-
gunt.

Bat. Qui vetores audent ritum mutare,
suos.

Arbitrio & nullis ducunt sub legibus
æqui,

Hi sunt, ô Myrmix, qui bella domestica
gignunt.

Bem. De veteri ritu de consuetudine
patrum

Rex agitur vobis? leges moresque pa-
rentum

Batrache dñc, dic cur nostrum venisti in
orbem

Ex Phœnice solo non pascua vidimus illa,
Vidimus herbosae felici uligine campos.

Vertice Carmali vitreis huberrimus
vitis.

Pons cudit, & raucos densum nemus irri-
gat amne.

Vidimus & Jordanis aquas, ubi maxi-
mus olim

Pastor oves mergens, scabiem refecavit
Amnis hic à Libano veniens; Galilæa per
arua

Transit, & ampla lacu confurgit in aquo-
ra magna,

Unde coit rursus: rursus mare fundit
apertum,

Urbs ubi Romani de nomine dicta Tyberi,
Unde coit: rursus tandem ferichunto

relicta, (dñc.
Intrat in infames Asphaltsi gurgitis un-

Hinc

*Hinc satis, est nos oram omnem vidisse
probatum.*

*Dicite, & hinc tandem vestras demer-
gite lites.*

Myr. *Batrachus audaci semper sese in-
gerit ore,*

Et mihi se praefert magno temerario ausu.

Batr *Non ego me ingessi, processu à ju-
dice jussus.*

Pastores genus infelix.) Proponit

Myrmix litem detestans, eo quod

qui de observatione non sunt, quia

molliorem ducunt vitam, vellent

in suo statu sine controversia &

molestia permanere: contra de ob-

servatione vellent omnes sui simi-

lesesse. Aestate vagamur pro gre-

ge solliciti) allegoricôs pro victu.

Sed cum nos frigidus imber continet in

stabulis) Maro Geor. primo, **Erigi-**

du agricolam si quando continet

imber. Non exire autē stabulis tunc

dicit ibidem sic, Cum propius stabu,

lis armenta tenerent. *Lites & jurgia*

surgunt) argutē quasi in odium jur-

giorum litem refugit, unde **Batra-**

chus. Qui vereres audentius mu-

ta-

tare, &c. Hi sunt *(Myrmix qui hella domestica gignunt)*, quasi dicat, non nos sumus in culpa, qui velimus in pace sine injuria vivere, sed qui ordini & professioni nostræ injuriam inferunt per novos ritus. Interloquitur aut Bembus, significans se peritum locorum & observationis veteris, ut idoneus comprobetur iudex arbitrarius. *Leges moresq; parentum* i. patrum & majorum tuorum ad quos revocare vis. *Dic car nostrum venisti in orbem* i. ex Galilæa, quem Phœnices secundum Strabonem habitant, & quæ in Phœnicia. *Nos pascua vidimus illa*) ut pastorem agere rem videantur, & non impertinentem ad Bucolicum carmen, dicit pascua, non claustra. *Felici uligine*) Uligo, inquit Servius, est naturalis terræ humor, ab ea nunquam discedens, unde uliginosus ager, semper humidus est: humidus, aliquando siccat. *Vertice Carmeli vitreis uberibus undis fons cadit*) i. defluit. *Libanum olim pastor*) non tam de He-

lisæo, qui illic Naaman Syrum à le-
 pra mundavit, quam de, divo
 Joanne Baptista loqui videtur, qui
(scabiem auitam) i. originalem macu-
 lem resecauit baptizando *Amnis hic)*
 i. Jordanis. *à Libano veniens)* per
 duos fontes qui dicuntur Jor &
 Dan, unde Jordanis nomen. *Rursum*
mare fundit apertum) scilicet Tibe-
 riadis, de quo Joan. 6. Abiit Jesus
 trans mare Galileæ, quod est Tibe-
 riadis, *(De nomine dicta Tiberi)* pro Ti-
 berii, s. Tiberias. *Tandem Jerichun-*
to relictâ) declinatur hæc Jerichus,
 hujus Jerichuntis, sicut Amathus
 Amathuntis & multa alia. *Intrat in*
infames asphalti gurgitis undas) As- Asphal
 phaltus est, quod mare mortuum, tus.
 vocant, in quod urbes illæ quinque
 infames absorptæ sunt igni & sul-
 phure propter abominabile cri-
 men, quod ab illarum una Sodom-
 iticum vocant. *Hinc)* i. ex his quæ
 dixi satis probatum est nos vidisse
Omnem moram) i. regionem illam.
Dicit ergo & emergite) i. obruite &
 sopite, hoc est, finite tandem, hinc. i.
 de

de hac revestras lites. *Et mihi se praefert magna temerarius ausu*) volunt enim de observatione, ut sunt, praestantiores haberi. *Processu à iudice jussus*) dixerat enim iudex Bembus. *Batrache dic &c.*

45) *Bem. Pone pedum, Myrmix, & tu quoque*
Batrache: non est
Orandum armatis manibus, sed mentibus
aquis.

Batrache dic, Myrmix animi compefice
furorem

Interca, ut venias magis ad responsa paratus. (amaro

87 *Qui fuerit, insanit: qui verò insanit,*
Impatiens animo, nec corda, nec ora gubernat:

Quicquid ait vanum est, quicquid molitur, ineptum

*Ba. Bembe, genus nostrum, generisq;
 exordia dicam:*

Venimus Assyriis, ut Candidus inquit,
ab oris.

Est pater Helias nobis, qui sustulit armis
Pastorum genus omne malum, qui traxit
olympo (ra curru.

Flammigeros ignes, qui ascendit in aeth-
Bem,

Bem. Nobile & antiquum genus hoc, &
clara propago.

Batr. Pastores alii quotquot per rura
vagantur

Omnia, sunt rivi nostris à fontibus orti.
Nos dedimus leges, pascendi ostendimus
artem. (ne primi,

Quò magis hi peccant, qui cum sint ordi-
Primatum amittunt, studia inconsulta
sequendo.

Nos radix, alii rami, sed nos quoq, rami
A veteri radice patrum jam etate caduci.
Tradidit Helias certam pastoribus artem,
Qua curare greges, qua noxia pabula fas
est (tentes;

Discere, & occultos imbres, ventosq, la-
Quirve salutaris foret, & qui pestifer
annus,

Signa dedit, nihil omisit quod ovilia
tangat,

Sed fons ille fluens Carmeli è rupibus altis
Tam nitidus quondam, tam dulci lympi-
dus unda.

Tramite mutato (patet id) modo currit o/
in austrum.

Sed prius (extat adhuc vetus alveus)
ibat ad ortum.

Hic

*Hic rursus fecere novos, liquere priores,
Quos dederat rivo veterum prudentia
patrum.*

Pone pedum Myrmix) Quia acris lis est, ne ex verbis ad verbera prorumpant, monet tela deponi, pro quibus pastores pedum habent, & *tu quoque Batrachæ*) bona phantasia priorem compellat eum, qui de observatione non est, quasi ardentior sit ad arma. *Non est orandum*) i. causæ non sunt ab oratoribus dicendæ coram iudice armatis manibus: id enim vetant leges, *sed mentibus aquis*) quia disturbatis animis facile veritas læditur. *Batrachæ dic*) reperit & confirmat, quod supra dixit *ut venias magis ad responsa paratus*) Bona admonitio, quia ardentes ira, & raro se purgant ut decet, intenti ad ingerenda potius convitia, ut patet apud Virgilium Maronem in palæmone, *nec corda, nec ora gubernat*) unde Horra. Ira furor brevis est, animum rege, qui nisi pareat, *Imperat. quicquid molitur*) i. cum molimine & difficultate conatur attentare, *Bembe, genus*

no-

lex

nim.) ut gratiam & benevolentiam
 judicis capter, compellat eum pro-
 prio nomine, polliceturq; exequi i-
 psius iussa. *Venimus Assyriis, ut Candidus*
inquit ab oris) Dixerat enim, Qui So-
 lymos colles, Galilæaq; rura cole-
 bant. Judæa enim in Assyria est, cu-
 jus caput olim Babylonia. *Est pater*
Heliæ nobis) Thesbites, de quo 3. & 4.
 Reg. abundans mentio fit, *qui sustulit*
armis) Nescio an legendum sit arvis,
 quidem si legendum est armis, in-
 telligam de armis cæli, aut de igni-
 bus cæli, quibus armatus, duas
 quinquagenas sustulit, qui traxit
 olympo flammigeros ignes, ut 4.
 Re. 1. Si homo Dei ego sum descen-
 dat ignis de cælo, & devoret te &
 quinquaginta tuos. Idem 13. Re. 18.
 Invocavit ignem qui devoravit ho-
 locaustum, *qui ascendit in athera cur-*
ru) ut habetur 4. Re. 3. *Nobile & an-*
tiquum genus hoc, & clara propago) quia
 monasticæ vitæ princeps est Helias
 & sanctis literis perquam illu-
 stris. Propago autem quando proge-
 niem significat, primam corripit: 8°
 Z quan.

quando vitem , producit. *Pastores alii*) Id ut dixi, Divus Hier. quoq; sentit. *Nos dedimus leges*) quia primi fuerunt qui religiosorum more simul viverent, & monasticam vitam in Carmelo agerent , *pascendi ostendimus artem*) i. normam simul vivendi. Quò magis hi. f. qui nova instituta appetunt , & vetera quæ digniora & meliora sunt , immutare volunt. *Primatum admittunt*) quia dicunt se ultimos mendicantium approbatos, cùm primi sint , quia jussi sunt in * solido statu permanere. *sequenda studia inconsulta*) i. inconsultorum : quibus novitas placet , *sed nos quoq; rami à veteri radice*) i. pululavimus à patribus nostris, sed alii quasi per imitationem collateraliter , nos per propagationem *ex vera radice caduci atate*) i. antiquitate à prima perfectione decidentes, quod dicit, propter non observantes. *Tradidit Helias certam pastoribus artem*) i. formam rectè vivendi exemplo vitæ suæ reliquit. *Qua curare greges*) ut rem pastoriā ut dixi , agere cen-

censeatur, omnia ad pastores re-
 fert. Ostendens officia pastoris ovi-
 um cum allegoricôs intelligat ani-
 morum. Pastorum enim est curare
 greges vitare pabula noxia, quia
 certis diebus saltem abstinent car-
 nibus, & *occultos imbras*) i. infecti-
 ones & ventos latentes, murmura,
 ni fallor intelligit. Maro autem Geo.
 1. dat verorum ventorum progno-
 stica, *nihil omisit*) More suo positi-
 onem in obmisit primam producit,
 cum Hor. & fere alii omisit prima
 brevi scribant. *Sed fons ille fluens*) al-
 legoricôs vita religiosa, *tam lympi-* Lym-
 dus) i. purus & clarus. *Tramite mu-* pidus
 tato (patet id) *modo currit in austrum*)
 i. meridiem, qui animantib9 in Italia
 præsertim est pestifer, quia cor-
 rumpit etiam obsonia. Juven. Ta-
 men hic perperat velut urgeat
 auster. Hor. Præsentes austri co-
 quite horum obsonia, &c. Allego-
 ricôs vult bona instituta esse inver-
 sa atq; depravata, *sed prius ibat ad or-*
tum) s. Solis, i. ad orientem, quia
 eurus & boreas salubres sunt venti,

Za

Alle-

Allegoricôs intelligit ad cælum.
Extare *Extat adhuc vetus alveus*) per quem
 fons ille fluere solebat, i. adhuc re-
 cipiuntur reliquiæ veteris religi-
 onis, Extare enim est superstitem
 esse aut superstare dum reliqua ce-
 ciderint, Hi s. novi qui non obser-
 vant.

i) MYRM 76) *Quod tibi sive novocurrat seu tramite
 prisco, (lymphic ?
 Dummodo fecundis humectet pascua
 Et quid de cali quereris regione ? per au-
 strum,
 Solis iter melior vitæ quæ respicit austrâ,
 Et melior legitur Lybicis de collibus una.
 Bat. Et melior taxus boream quæ respicit,
 ergo (vna ?
 In boream melius poterat decurrere viæ
 Pastor es, & cura pecoris male sanie reli-
 cta, (dem
 Sermonem de vite facis, quasi legibus ius
 Grex & vitæ eant nec quod discrimen in
 audis, (xius auster
 Gramineq; & ventis nosti: & quam no-
 sit pecori, discè à Roma, si innoxius auster,
 Cur Mutinensis agri pecudes sunt vellere
 fusco ?*

Cur

Cur Clitumnus habet niveas? cur Mantua molli

Lanicio excellit, Veronaq; proxima Mantua? (ma?

Unde hac multiplici rerum variantia formosum aliunde nisi à calis à gramine & unda. go) protinus aufer.

Candide utrumq; pedum procul hinc (rotundum Inter eos hodie video bellum acre futurum.

Clam cape & auferto, subter sarmenta reconde.

Quod tibi) Rusticè respondet Myrmix, ut doceat, non observantes ferè indoctos esse, & non literis, sed perditis studiis vacare. *Quid tibi)* i. ad te, sicut in Evangelio: Quid tibi & mihi mulier? *Dummodo fecundis)* id quidem verum, si eam fecunditatem pareat quam Batrachus desiderat. *per austrum solis iter)* quia semper est in Zodiaco. *melior vitis)* scilicet est quæ respicit austrum, quia respicit Solem incumbentem, unde dictum est, deniq; apertos Bacchus armat colles. *Et melior legitur Lybicus de collibus)* id est Lybiam, hoc est *messidiam)* respicientibus aut reverà de

Libycis intelligit, ob eandem rem. *Est melior taxus*) docet Batrachus non esse responsum ad rem, quia licet ad austrum versa vitis sit melior, non tamen continuum melior est pecori auster quam eurus, sicut licet taxus, quæ frigora secundum Maronem amat. dicit autem 2. Geor. apertos Bacchus amat colles, aquilonem & frigora taxi præstantior est ad Boream, non statim tamen ad Boream est melius pecus, *sermone de vite facis*). Argute taxat eos ebriositatis & vitiositatis, quia ex abundantia cordis os loquitur, *quasi legibus iisdem*) aut potius pascuis iisdem, *grex & vitis eant*) quod esse negat, quia sæpè ubi major vini copia minor est pecorum, innuens per hoc vini copiam officere castitati religiosorum: nam venter merore æstuans facile dispumat in libidinem, ut auctor est Hieronymus. *hoc quod discrimen*) i. quæ differentia, scilicet sit, & *quàm noxius*) i. nocivus auster sit pecori, disce à Roma, si innoxius auster &c. Id quidem manifestum

festum, quia eo flante varii generantur morbi. Cur Mutinensis agri pecudes sunt vellere fusco? *Cur Clitumnus habet niveas*) scilicet pecudes, sed & juvencos & tauros, quibus in triumphis utebantur, unde Maro Georg. 2.

Hinc alibi Clitumne greges &
maxima taurus

Victima sæpè tuo perfusi flumine sacro,

Romanos ad templa deum duxere triumphos. Clitumnus autem fluvius est in Menavia, quæ pars est Umbriæ partis Tusciæ, de quo fluvio dicit Plinius in naturali historia, quod animalia, quæ eum potaverunt, albos fœtus procreant. *Cur Mantua molli lanicio excellit*) Est tamen in Euganeis mollior, sed vicini sunt. *Veronaq; proxima Manto*) i. Mantuæ urbi. Usurpative dixit Manto, quia non utimur nisi nominativo, accusativo, & vocativo in o, & genitivo in us, à Græcis in o longum exeuntibus, ut Manto Mantus. *Candidè utrumq; pedum*) quia

deposuerant *pedum*) i. baculum pastoralis, sed non longè à se rejece-
rant, ne à verbis ad verbera perve-
nirent, monet sedulus pastor Bem-
bus secretè Candidum ut utriusq;
pedum subter sarmenta recondat.
Sarmenta autem, quia non omnes
Gallicum noscunt, sunt putamina
& refectamenta vitium.

BATR.

*Bembè, mibi tecum sermo est: dum vixi-
mus una,*

*Dum commune pecus nobis fuit, heu mi-
hi quantum*

*Dedecus, heu quod sunt pecudes incommo-
da passa? (certis*

*Nec morsuro gregem fluvio, nec velleri
Temporibus (sicut mos est) tondere licebat.*

*Natabant spinosa pecus, nudata secabant
Ferga rubi, scabie cutis aspera, tabidus
Humor.* (piu.

*Pestis, & in totum serpebant hucera cor-
Multum igitur refert pecudas qua pabu-
la carpant,*

*Flumina qua potant, & qua regione mo-
ventur.* (colorem

*Dic mihi, cur Myrmix, priscum cur lava
Perdidit. hec gregibus quidam nova
velleri fecit? Cur*

Cur pecus est nigrum, quod erat meliori-
bus annis (res.

Clarum? immutârunt mutati vellerâ mo-
Bembe, ad te redeo, paucis absolvere nitar.
Sed quo digna omni tua sit sententia lau-
de, (cebo:

Vera loquar: tu jura tenes, ego factâ do-
Judicium reddit verum enarratio vera.
His animadversis, agrè tot damna feren-
tes, (summo

Venimus ad fontem, rivumq; à vertice
Scrutari mihi cura fuit: tu provide Myr-
mix (vam

Interea nidos avium, vel dorcada par-
Venebâre, tua qua dona darentur amata.
Myr. Bembe, vides ut aperta in me con-
vitia torquet?

Auguror, ista manu lis est, non ore agitan-
da. (dextra.

Mos mihi non lingua, maledicta refellere
Cam, Batrabo, ne verum taceam, linguo:
sior æquo es,

Jurgia bilom acuunt, convitia pectus a-
cerbant.

Non tibi cum puero res est, nec homuncio
Myrmix. (terva.

Res malè tuta, viros lingua irritare pro-
Zs Batr.

Batr. *Da veniam, Myrmix, amitam pro-*
ferre volenti,

Nescio quis mihi misit in os malus error
amatam

Myr. *Do veniam, cave ne rursus me vo-*
ce laceffas.

Bembo mihi tecum sermo est.) Quasi
 dicat in hoc homine nihil vide ora-
 tionis, *dum viximus una*) i. priusquam
 per reformationem (ut ajunt) à
 non observantibus sejuncti sumus.
Heu mihi quantum dedecus heu quot sunt
pecudes incommoda passa) quasi dicat
 maxima & innumera. *Neq. mersare*
gregem fluvio) i. debitam curam ani-
 mis adhibere. *Nudabant spineta pecus*)
 i. mundanæ cogitationes & conver-
 sationes: nam litera ut dicunt
 aperta est. *Tabidus humor*) vitium
 carnis. *Multum igitur refert*) i. distat
 & ad rem facit. quæ pabula, de spi-
 ritualibus intelligit. *Priscum curlana*
colorem perdidit) quia prius ut ex au-
 læis comprobaverunt observantes
 usi sunt vestibus piccis seu griseis,
 quolibus adhuc in nonnullis utun-
 tur fratres illiterati, quos conver-
 sos

fos vocant. *Nova vellera*) quia nunc
 nigra sunt intrinsecus indumenta,
 quidem factum dicunt, ut unius vi-
 deantur gregis: quia enim piceus
 color (ut in fratribus D. Francisci
 videmus) tam varius est, concludere
 in nigrum immutare, quem
 de observatione. Italica respuunt,
 putantes natalem & sine fūco fa-
 ctum, magis congruum religioni,
 quod & Maro censuit, dicens, Nec
 varios discet mentiri lana coleres.
 Veritas enim præstat mēdacio. *quod
 erat melioribus annis clarum*) Si de ex-
 teriore loquitur, non videtur pro-
 cedere, quia omnes adhuc candi-
 dam servant chlamydem. Dicamus
 ergo *clarum*, i. subnigrum, qui re-
 spectu planè nigri clarus est. *Vellera*)
 vulgo gemino II scribitur, quia ta-
 men à velando venit, potest simpli-
 ci scribi. *Vera loquar*) Oratoriè jux-
 ta Rhetorum præcepta præ se fert
 fiduciam. *His animadversis*) s. malis
 quæ pecori obvenerant. *venimus ad
 fontē*) s. religionis, *vel dorcada*) *δορκάδα*
 Græcè dicitur, Latine *caprea*, i. capra Dorcas
 syl-

sylvestris. *Tu provide*) Ironiçôs id refert, *tueque dona darentur amata*) Id amare, sed utinam non verè. Unde Myrmix Bembe vides &c. *Mas mihi, non lingua, maledicta refellere dextra*) Id autè acerbius contra se fatetur *Myrmix*) i. non observans, ut se longè à dominico consilio abhorre-
 rere significet, qui auferenti pal-
 lium docet potiùs tunicam addere,
 quam in pugnam procedere,
 aut litem inutilem fovere. Verum
 quia neutrum decent convitia, ac-
 cedit Candidus benè fungens offi-
 cio suo, quia Candidus dicitur om-
 nis livoris expers *linguosior*) i. ver-
 bosior. *æquo*) i. quàm æquum & ho-
 nestum est. *Furgia bilem*) i. chole-
 ram quæ stomachum movet, quia
 sermo durus suscitatur furorem. *Nec
 homuncio Myrmix*) id jucundè, quia
 Myrmix, ut dixi, formica interpre-
 tatur, cui robur pro modulo cor-
 poris maximum inest, quia grana
 majora se infert, interdum & ova
 sua se quoq; majora transfert. *Viros*)
 quasi dicat, animosos mares ani-
 mos.

Bilis

MOS. *Amitam proferre volenti*) Amita
 patris est soror, ut matertera,
 matris, cui honestius quàm amitæ
 mittentur munera. Gætera nota,
 ut hæc ferè nota putem.

Batr. *Alvenæ excelsa saliens de raps, la-* (129
tunam.

Federat, & clausis ripas aqua verat un-
dos.

Gurges erat textu sylvarum umbrosus
opaco. (nam.

Densaq; sepierant tristem spineta lacu-
Mille venenorum species in gurgite vidi,
Mille secus ripas opaco margine, mille
Per nemus ad lymphas sinuoso serpere
gressu,

Obstupui, & rapido rediens ad ovilia
cursum,

Incipio patens furca versare tricorni.
Ecce caput tollit coluber, linguaq; trifurca
Sibilat, instantur fauces. nepa livida ten-
dit

Brachia, ventrosus profert vestigia buse.
Vipera per stipulam ingredionis strepit:
ô loca, dixi,

Non pecori tantum, verum & pastoribus
ipsis

Noxia,

Noxia, mox grege diviso, de sedibus illis
 Pascua quasitum tristis meliora recessi.
 Perq̃ iter antiquum fontis nova flumina
 duxi.

In campos, ubi prima suas aurora colores
 Explicat, & cruceos Phœbi. redeuntis ad
 ortus.

Hic mihi fecunda pecudes hic pascua lata
 Et sine labe liquor, dulces sine crimine
 lymphæ.

Hæc loca primavi sunt quæ coluere paren-
 tes. (gna

Signa case superans, puteus, cariosaq̃ li-
 Fixa solo, sejuncta podum discrimina se-
 ptem,

Et focus, & lacera quæ cingitur area sepe.

Alveus excelsa.) Docet Batrachus
 quid in fonte viderit, dicens Alveus)
 i. rivus. saliens de excelsa rupe. fode-
 rat) scilicet præcipiti casu, lacunam)
 i. receptaculum aquarum & for-
 dium. Gurges) i. vortex aquarum.
 spineta) i. spinæ densæ. sepierant) i.
 sepimento quodam clauserant. Ego
 vidi mille species venenarum) i. prava-
 rum traditionem & malorum mo-
 rum, ad) i. juxta lymphas) i. aquas,

Gurges

i. vidi fontem primæ religionis penitus infectum. *Obstupui &c. furca tricorni*) i. tria cornua habenti. *Nepa livida*) i. scorpius habens venenum Nepa
 lividum sub cauda, *sed hic dicit livida brachia*) i. chelas liventns. *ventrosus*) i. habens magnum ventrem.
bufo) i. rara venenosa. *Vipera*) i. aspidum pessima, sic dicta quod vi pariat, quia non potest edere foetus suos quos ore concipit, & patrem concipiendō necat. sed ipsi vicini partui, aut jam maturi ad partum, dentibus secant ventrem maternum, & ita vipera neq; patrem neq; matrem vidit unquam incolumen, quod benignitate naturæ in nos efficitur, ne tam innoxia pestis multiplicetur. *Pascua quasitum tristis meliora recessi*) Bufo
Vipera Quæsitum supinum est, i. ut quæram, aut quæsiturus meliora pascua. Unde docet observantes discessisse propter pravos non observantium mores. *Perq; iter antiquum*) i. juxta traditionem primorum patrum. *In campos ubi prima suos*) i. orientem versus, sicut prius dictum

dictum est, ad ortum. *Croceos ortus phæbi*) s. Solis. *Hæc loca primævi sunt quam coluere parentes*) Manifesta est ergo allegoria: nam per orientem eorum puram & salubrem significat vitam: per meridionalem plagam & austrum, vapidam & mollem, ut ventus ille plumbeus & tepidus est. *Signa casa*) s. pastoralis-
cariosa q̃ ligna fixa solo, sejuncta pedum discrimine septem) Tantum enim spatii cellis singulis congruit. & *focus*) s. communis fovetur, & *area*) i. locus spatiosus in medio claustrī, circum quem porticum & deambulacra faciunt. *cingitur sepe lacera*) allegoricos significat claustrorum muros dirutos, & pervios a non observantibus factos.

154) Myr. *Cura viris levibus rerum solet esse novarum.*

Propterea certè nova pascua quaris, & amnes

is | *Finge inauditos, & vis novus auctor haberi.*

Batr. *Cura viris gravibus rerum solet esse suarum,*

Propte-

Propterea Myrmix nimis à gravitate
recedis. (vetustas,

Hac novitas non est novitas sed vera
Religio & Pietas patrum instaurata re-
surgit.

Quam tua corrumpit levitas, & nota
tuorum

Segnities: igitur si quis labentia tecta
Erigat, & sterilem qui mansuefecerit
agrum,

Judice te damnandus erit, non ponitur
arbor

Altera, sed veteri inseritur bona virgu-
la trunco.

Segne prius lignum, nostro sit fertile
cultu.

MYR. Quamvis pingue tuo pècori sit
gramen & unda,

Defacata tamen multa cum matribus
agna (cres.

Interièro, lupi & pastri meminère volu-

Batr. Ha, fateor, quæ dira tua contagia
pestis

Accepèra, etiam procul aspicientibus
obsunt,

Tantum virtus inest, vestri vis tanta
veneni.

da

Pro-

*Propterea magis atq. magis discedere
semper*

*Est animus, patitur pecus hac incommo-
da nostrum*

*Sola, quod in vastam nondum discescit
eremum, (sit,*

*Nec satis à vobis procul in deserta reces-
MYK. Batrache, de gregibus mentiris
plurima nostris.*

*Certè alienarum tibi cura superflua re-
rum,*

*Et temerè assumis partes censoris iniqui.
Cur mihi qui pascocujum pecus, ista tueri
Non licuit? solisne domus mea cognita
vobis?*

Cura viris levibus) Quanquam id
strenuè cavet Batrachus, ne res no-
vas dicatur molitus, tamen cum
aliud non posset, id falsò objicit.
Myrmix. Et vis novus auctor haberi)
hoc eis objicitur, qui ad reforma-
tionem alios vocant aut compel-
lunt. *Cura viris gravibus*) subtilis re-
sponsio, diverbium diverbio retun-
dens. *Hac novitas non est novitas*) i.
quam dicis esse novitatem, non est
novi-

novitas, sed vera vetustas. Unde manifestè dicit: *Religio & pietas patrum instaurata*) i. in statum & formam priorem redacta (unde verius dicitur instauro, quam restauro) resurgit. *Et nota tuorum*) scilicet confratrum, *qui mansuesecerit agrum*) redit ad translationem propter sæpe dictam causam, ne videlicet non pastoralis agatur res. *Segne*) i. tardum & infœcundum, quamvis pingue. Docet etiam inter eos qui se observantes dicunt, adhuc esse morbos & multos interiisse. Ad quod Batrachus *Hac fateor*) i. fateor, quod hæc oves interiëre, *qua dira tua contagia pestis accepere*) i. quæ infectæ ad nos venerunt, nec se purgari permiserunt, *tantum virus*) i. venenum. *quod in vastam nondum discessit eremum*) i. quod nondum penitus à communione vestra discessit. Dicitur autem eremus sine aspiratione genere foeminino & media longa, qui tria inverti solent. *De gregibus mentiris plurima nostris*) Cum aliter se purgare nequeat, ad convitia

Aa 2

resur-

resurgit, *Cur mihi qui pascu cujum*) dictum id puto pro cujum cujum i. cujuscunq; pecus. *Ista tueri*) i. prospicere quæ tu mihi objicis. *solisne domus mea cognita vobis?*) i. videtis vos ne soli infectionem (ut dicitis) domus meæ, quam nos ignoramus,

(182) Bat. *Æthiopes una quoniam nigredine sordent,*

Ille color nulli vitio datur: omnibus idem vultus, & alterius si quis responderet ora, Et sua damnaret: pecori pecorisq; magis stris (idem)

Feex

Fæx eadem, scabies eadem, cutis & color Bem. Parcite, jam satis est lis intellecta, diesq;

Inclinata cadit, jam post iuga summa ruit sol.

Audite ô magni generis longæva propago. Lite super vestra qua sit sententia nostra. My. Batrache, me audaci toties sermone lacesfis.

Batr. *Non ego, sed non aqua magis te caussa lacesfit.*

Judiciumq; timet sibi mens malè conscia justum.

Can.

Can. Quando inimicitias tempus, de-
ponere, rursus

Vestra novas lites discordia suscitāt, ergo
Perpetuis hęc rixa odiis aterna manebit.

Qua vos debilitat capitis, qua insania
vexat?

Non pudet his uti tanto sub iudice nugis?

Ergo animis audito aquis, odiisq, sepultis.

Ultima doctiloqui quæ sit sententia Bem-
bi. (giagressus.

Bem. Ferte per antiquos patrum vesti-
Et veteres servate vias. revocate va-
gantes

Per valles & saxa greges, per lustra fo-
rarum.

Figite in antiquis iterum magalia cam-
pis. (204

(Ethiopes una.) Graphicè docet
quare illi non videant suam defor-
mitatem, suaq; vitia: quia omnes
tales sunt. Ille color) id est, niger.
Fax eadem) eadem infectio. Quia
verò ad manifesta usque convitia
processum est, ne ultra progressio
fiat, dicit Bembus: Parcito) i. absti-
nete convitiis: quia his est jam satis
intellecta. Diesq; inclinata cadit.

Audite d magni generis longava propa-
go) quia eos ab antiquitate laudat.
 Timet jamdudum Myrmix causſæ
 ſuæ. unde non attendit ad judi-
 cem, ſed ad convitia dicta, dicens,
Batrache, me audaci toties ſermone laceſ-
ſis) id eſt, provocas ad iram. *Non*
ego) ſcilicet te laceſſo, *ſed magis)* i.
 potiùs, *laceſſit te cauſſa)* ſcilicet tua.
 non æqua, i. iniqua. *Judiciũq; timet*
sibi mens malè conſcia juſtum) Multæ
 & egregiæ ubique ſunt ſententiæ,
 quas memoriæ commendafſe pro-
 fuerit. Interloquitur Candidus,
 qui director videtur utrorumq; li-
 tigantium: quia pro eis judicem
 delegit. *Quando)* ordo eſt, *quando*
tempus) ſcilicet eſt deponere inimi-
 citas: tunc ſcilicet veſtra vācordia,
 id eſt, perversitas cordis, fuſcitāt
 ruſſum novas lites. Ergo indignan-
 ter id dicit. *Non pudet his uti tanto ſub*
judica nugis? Magni facit auctorita-
 tem judicis, ut ſententiæ ab eo datæ
 majus ſit pondus. *Ergo)* quia id de-
 centius & honeſtius eſt, quàm odiis
 progredi, animis audite æquis, odiisq;
 ſc-

sepultis) i. sopitis & opressis, *Ultima*) i. ut dicunt, definitiva sententia. Est autem hæc: *Ferte per antiquos &c.* incedite more majorum vestrorum. *Revocate vagantes per valles*) i. qui oberrant a Carmelo quirmons est, id est, à vera religione in Carmelo instituta: intelligere autem potest molliter viventes. Et per saxa, id est, dura & aspera, mundanarum curarum. & *per lustra ferarum*) i. per lupanaria, quia meretrices lupæ, quæ feræ sunt, dicuntur, & lustra ob id panaria. Seclusa autem allegoria remotiore, manifestè vult errantes in perniciosis institutis & moribus ad rectam reduci religionem, quæ antiqua est, unde concludit. *Figete in antiquis iterum magalia campis*) Magalia (ut dixi) & mapalia, Pœnorum lingua, sunt tuguria & quasi pastorales casæ. Vult ergo præstare in antiqua vivere paupertate, dummodò sancta majorum suorum, servant vestigia.

Magalia

Annotatiunculæ aliquot in
subsequentem librum, ex Epistola
quadam Joannis Murmelii,
ad Paulum Ruremun-
densen.

Sed ut (inquit) ex ordine à te quæritis
respondeam, hæc accipe. In tertia Eclo-
ga quod Thracius Hebrus Orphea fle-
visse dicitur, rectè ais id tibi ex quarto Geor-
gicòn Virgilii non constare: cum ibi non
Orphea, sed ejus uxorem Euridicen Hebrus
flevisse dicatur. Adducendum itaque fuit
testimonium Ovidii, in 2. Metamorpho-
seos, ita scribentis:

Temestæ volucres Orpheu, te turba fera-
rum,

Te rigidi scilicet, tua carmina sæpè secutæ
Fleverunt sylvæ: positis te frondibus arbos
Tonsa comas luxit, lachrymis quoque flus-
mina dicunt

Increvisse suis.

Hic enim per flumina Thraciæ fluvii, &
cum primis Hebrus (quod sequentia indi-
cant) significatur. Venio ad patinam Æso-
pi, cujus mentio sit in 5. Ecloga. Qualis
au.

autem ea fuerit, docet Plinius in 10. naturalis historia, cap. 15. his verbis: Maximè tamen insignis est in hac memoria Clodij Æsopi Tragici histrionis patina, sexcentis sestertiis taxata, in qua posuit aves tantu aliquo, aut humano sermone vocales, nummis sex singulas cœmpas, nulla alia inductus suavitate, nisi ut in iis imitationem hominis manderet, ne quæstus quidem suos reveritus, illos optimos & voce meritos, dignos prorsus filio, à quo diximus devoratas margaritas. Non sit tamen (ut verum fatear) facile inter duos judicium turpitudinis, nisi quòd minus est, summas rerum naturæ opes quàm hominum linguas cœnasse, hætenus Plinius: Tertio loco quæsitum est, super illud sextæ Eclogæ: Nec nemus Ægeriæ sonipes, nec vir bonus urbem; cur Ægeriæ nemus, quod ab Aricia non procul abest, equi diffugiant. Hujus rei causam apud Græcos Callimachus teste Servio tradidit, apud nostros verò Ovi. in 3. Fastorum cùm inquit:

Vallis Aricinæ sylvæ præcinctus opaca,
Est locus antiqua religione sacer,
Hic latet Hippolytus, loris distractus equorum,

Unde nemus nullis illud aditur equis.
Et ante Ovidium Maro in septimo Æneidæ
Unde etiam templo Trivæ, lucisq; sacratæ

Cornipedes arcentur equi, quod littore
currum

Et juvenum monstris pavidis effudere ma-
rinis.

Præterea cognoscere cupis, quem accipien-
dum censeam per Nursinum senem in octa-
va Ecloga cujusfata juga inclyta dicuntur.
Senex hic, divus pater Benedictus intelli-
gendus est, qui in Nursia vel Civitate Pice-
ni, vel provincia ortus, monasterium con-
didit primum in monte aliquo regionis il-
lius: deinde cum religiosis fratribus in Cas-
sinum montem migravit: ibique Apollinis
phano in divi Joannis Baptistæ sacellum
commutato, virtutibus miraculisque cla-
ruit, & tandem vita defunctus, ibique in sa-
cello prædicto sepultus: juga illa montana
immortali nominis sui memoria illustravit.
Postremo rogas, quonam modo defendat-
ur latinitas orationis illius in Ecloga no-
na: Hæc armenta quibus caput à tellure
levatur. Altius, & cui sunt longa internodia
crurum. Miraris enim antecedenti pluralis
numeri subjectum alterum pluralis numeri,
alterum singularis relativum. Scito igitur
figuratam, esse poëtæ locutionem. Teste
namque Prisciano lib. 17. diversi interdum
numeri construuntur. Salustius in Catili-
nario: Interea servitia repudiabat, cujus
initio ad eum magnæ copiar currebant,
Cujus enim singulare, ad rem retulit, i. cujus
rei

rei servitiorum. Tib. Vos quoque abesse
procul jubeo, discedite ab aris, Cui tulit he-
sterna gaudia nocte Venus. Cui, subin-
tellige turbæ, vel multitudinî. Ita & hic,
cui gregi armentorum, vel armento, Ha-
stenus Murmelius.

ADYLLON.

Totum hoc poëma constat dramatico
genere: nam auctor nusquam loquitur, nisi
pastorali persona assumpta, quam, ut inquit
Badius, interdum sub Candidi nomine
assumit, &c. Contendit idem Badius pasto-
rale decorum, sermonisque Bucolici tenui-
tatem hîc magis anxîè observatam, quàm
in Marone. Qualitas carminis est hexa-
metra Bucolica: stylus gracilis Bucolicæ
congruens: personæ ferè ex ar-
gumento nomen sor-
tiuntur.

In

In Eclogas Bapt. Mantuani Ar-
gumenta ab Joanne Murmelio
composita.

Prima Eclogæ argumentum.

Antiquos repeti vult Fortunatus amores
Obsequitur Faustus, referens connubia læta,

Secunda.

Quæ Padus exundans tulerit dispendia pri-
mum,
Infantum memorat mox Fortunatus Amyn-
tam.

Tertia.

Agricolæ duram sortem, miserique furores
Fortunatus & exitium deplorat Amyntæ.

Quarta.

Amissum memorat caprum, puerique fu-
rorem
Janus, & ingenium notat hinc Alphus
muliebre,

Quinta.

Oria Sylvanus miratur inertia natis,
Candidus abjectos quæritur nunc esse
poetas.

Sexta.

Cornix enarrat discrimina ruris & urbis,
Et pergit varios stultorum carpere mores.

Se-

Septima.

Galbula pastores ad sidera laudibus effert,
Et canit, ut viso versus sit numine Pollux.

Octava.

Ille canit monteis, rura hic campestria:
nymphæ
Polluci visæ laudes & festa canuntur.

Nona.

Faustulus expertus Romani frigida tractus
Pascua, Pastorum mores exponit iniquos.

Decima.

Nunc vera & falsæ discrimina religionis
Narrat, ovesque pias Carmeli separat
hædis.

(0)

INDEX VOCABULORUM AC RERUM

*De quibus per hac Badiana in
Bapt. Mantuani Eclogas commentaria
mentio fit, copiosius solito, & fidelius
juxta seriem Alphabeti
digestus.*

A.

A Bellus	54	Adulter	191
Abbas	331	Aides	96
Abel	242	Ageria	228
Abraham	242	Egon	269
Abel	24	Enobarbus	176
Abel	25	Enobus	280
Abel	33	Aer	77
Abel	33	Enobus	272
Abel	33	Enobus	279
Abel	33	Enobus	175
Abel	33	Enobus	175
Abel	33	Enobus	78
Abel	33	Enobus	37
Abel	33	Enobus	26
Abel	33	Enobus	24
Abel	33	Enobus	27
Abel	33	Enobus	27
Abel	33	Enobus	27

A.

INDEX.

Alga	338	Arma	189
Aliger	303	Arnicolæ	303
Alius	143	Artocopi	218
Alma	51	Artocopus	ib.
Alter	143	Artocreas	269
Amaror	24	Asphaltus	349
Ambages	65	Assentator	190
Amens	34	Assyria	339
Amita	356	Astus	216
Amor	10	At	189
Amphion	337	Athesis	331
Amynticus	44	Athos	275
Anas	276	Atrides	129
ἀνέμῳ	93	Atticus	127
Angina	291	Aucupium	224
Annosus	299	Averto	101
Anser	276	Averter	ib.
Antzus	148	Augustus	183
Ante	85	Aureolus	63
Antenna	268	Auster	20
Antiquum	10		
Antonii		B.	
excellētia	127	Babylonia	339
Aones	172	Baccatus	316
Apella	77	Bacchus	308
Appendix	51	Bacillum	172
Araris	126	Balare	331
Area	368	Baldus	77
Argus	338	Beleares	227
ἀργυρ	76	βαλμα	227
		Ba-	

INDEX VOCABULORUM AC RERUM,

*De quibus per hac Badiana in
Baapt. Mantuani Eclogas commentaria
mentio fit, copiosior solito, & fidelius
juxta seriem Alphabeti
digestus.*

A.

A ditus	54	Adulter	191
Abdua	331	Aides	96
Abel	241	Ageria	218
Abraaam	242	Agon	269
Ac	24	Aenobarbus	176
Accipiter	215	Æolus	280
Acernus	59	Aër	77
Acta	187	Ararium	172
Actzon	59	Æs	199
Adam	241	Æsopus	175
Adigere	215	Æsopi Astutia	175
Aditus	256	Æstimare	78
Admeti oves quis		Agnati	37
aliquando pave-		Agrestis vua	16
rit	339	Ahenus	63
Adorare	202	Alauda	238
Adria	334	Alcides	138
Adulator	190		

Alga

INDEX.

Alga	338	Arma	189
Aliger	303	Arnicola	303
Alius	143	Artocopi	218
Alma	51	Artocopus	ib.
Alter	143	Artocreas	269
Amaror	24	Asphaltus	349
Ambages	65	Assentator	190
Amens	34	Assyria	339
Amita	356	Astus	216
Amor	10	At	189
Amphion	337	Athesis	331
Amynticus	44	Athos	275
Anas	276	Atrides	129
ἀνέμῳ	93	Atticus	127
Angina	291	Aucupium	224
Annosus	299	Averto	101
Anser	276	Averter	ib.
Antzus	148	Augustus	183
Ante	85	Aureolus	63
Antenna	262	Auster	20
Antiqvum	10		
Antonii Campani		B.	
excellencia	127	Babylonia	339
Aones	172	Baccatus	316
Apella	77	Bacchus	308
Appendix	51	Bacillum	172
Araris	126	Balare	331
Area	368	Baldus	77
Argus	338	Beleares	227
ἀργυρῶς	76	βάλλω	227
		Ba-	

INDEX.

Barathrum	257	Cacias	150
Bardi & bardus	237	Cain	243
Bardoeucullus	ib.	Calces	57
Bardocucullatus	ib.	Calyces	18
Γάρπαξ	371	Calypso	167
Belides	137	Campe	290
Belus	ib.	Campestris	238
Benacus	57	Candidus	159
Biblis	136	Capella	285
Bifidus	153	Capreolus	316
Bilis	364	Carbo	72
Bimestris	123	Cardiacus	310
Bivium Pythagori-		Cardo	82
cum	252	Carex (ibi in marignae	
Boare	327	lege carex, non ca-	
Bombyces	174	rix	307
Bombycinus	ib.	Carpere	213
Boreas	100	Casa	76
Bruchus	290	Cassiopeia	280
Bruma	165, 290	Castrare	273
Bryleis	120	Catelli	209
Bufo		Catones	70
Bustum	57	Cattus	24
Buxus	41, 57	Caula	211, 245
C.		Caulis	245
Cacabus	328	Causari	39
Cacumen	259	Centauri	299
Cacus	149	Ceraunia	126
Cadus	291	Ceropithæus	216
Caduceus	169	Ceres	210, 40

Cha-

INDEX.

Charybdis	99	Ciumena	172
Chryseis	129	Culmen	332
Cicendula	40	Cura	12. 93
Cicones	137	Cymbia	160
Cicuta	193		
Cimex	267	D.	
Circe	107		
Circus	180	Dæmon	23
Cithara	170	David	241
Clavus	218	Deducere	267
Clitumnus	350	Deianira	138
Cloacæ	273	Delphin	321
Codrus	179	Demens	202
Coenacula	154	Dentale	39
Centaurus	299	Deplumare	230
Coitus	53	Divis	76
Colluere	308	Discrimen	78
Compilo	229	Dissimulate	121
Compita	42	δορυα's	363
Concinnus	160	Dryades	95
Concitare	23	Dryas	280
Condere	165		
Confidere	332	E.	
Consulere	202		
Cordum	203	Ebofus	227
Cornicis omen	360	Elyfii campi	94
Coryli	294	Enucleare	15
Cosmas	83	Erebus	257
Cosmus	174	ἐρεβός	257
Crocodilus	146	Eridanus	46. 127

Bb

Erin-

INDEX.

Erynnis	107	Fanifecæ	210
Eurotas	343	Fœnus	2151
Eurus	315	Pœta	291
Eurydice	142	Postare	52
Examen	291	Formica	167
Excubare	93	Fortuna	202
Exoffare	15	Fortunarus	9
Extemplo	262	Frigidior	118
Extimare	78	Fulicæ	144
		Fulminare	129
F			
Facio	242	Funda	15
Facul	130		
Facula	223	G	
Fagus	173	Galathea	121. 141
Farrago	192	Galdula	279
Fartores	210	Galla	21
Fasces	209	Galerus	324
Fascina	23	Ganea	133. 187
Eata	83	Gener	39
Fatalis	85	Genius	220
Fatum	61	Genethliaci	165
Faustus	9	Geryon	148
Faxo	169	Gyneczum	298
Ferre	31	Gorgones	147
Fides	194	Gratis	164
Fides	227	Grando	78
Fiscella	15	Gurges	366
Fiscina	ibid.	H	
Fistulicen	236	Hamadryades	95. 260
Fluentini	303	Herculus	76
		Har-	

INDEX.

Harpia	153	Instita	64
Hecubæ somnum	242	Irritare	216
Hedera	109	Iste	21
Helias	259	Inconsultus	85
Helicæus	ib.	Juventus	212
Hercules	170	K.	
Hernica	131	κέρκ	216
Hippodamia	139	κόσµ	174
Hippolytus	ib.	κοσµέω	174
Hippos	138		
Hyæna	146	L.	
Hydra	100	Lætamen	209
Hymen	20	Lævus	331. 370
Hymenæus	ib.	Lamia	288
I.		Lampyrides	40
Jacchus	41	Lanidium vel Lani-	
Iberi	167	cium	161
Ἰλαρ	51	Lanii	210
Illac	84	Lappæ	299
Illætabilis	51	Larvæ	289
Immaturus	108	Laverna	275
Impendere	83	Lavinia	129
Incallescere	79	Laureta	275
Incestare	154	Laxatus	186
Inconsultus	85	Lena	132
Indefessus	297	Leno	190
Indigenæ	279	Levitas	121
Infestus	53	Levis	88
Insomnia	121	Libethrides	128, 120
Instar	31. 57	Liber	260
	Bb 2	Libs	

INDEX.

Libs	187	Mantes	269
Ligo	210	Manto	210
Liquitur	47	Mantous	ibid.
Litus	322	Mantus	ibid.
Livens	73	Manubria	186
Livor	ib.	Mapalia	186
Lixæ	210	Mariscæ	290
Lolium	332	Meditari	123
Loth	242	Medusa	147
Lucullus	171	Melampodion	269
Ludere	52	Melampus	ibid.
Lumina	106	μέλας	269
Luna	333	Mercari	278
Lupæ	184	Midas	190
Lupanar	184	Miles	78
Lustra	268. 102	Milium	291
Lyæus	41	Milvi	276
Lycaon	232	Mincius (alii mintius	
Lycos	232	scribunt)	50
Lymphaticus	34	Minotaurus	137
Lympidus	355	μνεία	128
Lynter	50	Modus	131
λυω	41. 138	Moror	82
	M.	Molorchus	296
Macra	328	Mox	54
Magalia	119	Mugire	327
Magi	245	Mulcta	42
Magus	132	Mulctra	160
Malus punica	320	Mulctralia	ib.
Manica	22	Multoties	41
		Mu-	

INDEX.

Murex	29	Omen	46
Myrmix	342. 364	Operæ	291
N.		Operor	242
Naiades	156	Ora	216
Napææ	95. 260	Orare	202
Narcissus	60	Orcus	102
Nauci	268	Oreades	95. 260
Nezra	198	Orexis	13
Nepa	367	Origa	57
Neve	165	Op ^o	280
Noctux ubi vel plu-		Orpheus	127. 337
rimæ vel nullæ	228	Ossa	126
Nodus herculis	170	P.	
Nomius quis dictus		Padus	51. 127. 337
	244	Palæstra	15
Noſter	46	Pampineus	124
Nugæ	183	Pan	285
Nugari	118	Pannofus	72
Num	108	Papyrus	268
Nymphæ	63. 285	Par	317
O.		Paranympus	302
Obba	50. 311	Parcere	184
Obductus	118	Paris	242
Odire	131	Parnafis	109
Oenophilus	41	Parnafus aut parnaſ-	
Oeſtrum	291	fus	109
Ogdoas	297	Pafiphaë	137
Olympica	194	Pafillus	269
Olympus	157	Pafinum	210
Omaſum		Pafu	17
		Bb 3	Pa

INDEX.

Patina Æsopi	175	Piceus	256
Patulus	41	Pietas	224
Pauperies & pauper-		Pierides	97
tas	28	Pierius liquor	343
Pecunia	293	Pignora	209
Pecunia	183	Pila	209
Pedepressim	229	Pileolum	169
Pedica	21	πῖλον	216
dedum	307. 324	Polenta	198
Pegasus	147	πολύ	128
Penates	209	Polymnia	128
Pemsi	317	Popinæ	273
Penula	161	Post	85
Perna	25	Posthabere	82
Perniciter	53	Præcox	108
Pero	324	Præcordia	23. 153
Perseus	148	Prima lux et primus	
Pessimire	225	dies	49
Petafo	290	Prospicere	56
Petulci	193	Proximare	42
Peta	22	Pubescere	320
Phædra	137	Pueri	234
Philomelæ, seu Phi-		Puls	234
lomenæ etymo-		Purpurare	149
logia	17	Pyramis	203
Philtia	107	Pyrrhus	176
Phlegeton	94	Pythagoras	179
Phocis	343	Quando	224
Phœbus	303	Quò	87
Piacula	294	Ra-	

INDEX.

R.

Rabula	224
Rebecca	138
Regius	90
Réor	72
Resipiscere	86
Rhodope	126
Rima	153. 25
Romphæa seu rom- phea	149
Rostrum	18
Rulla	39

S.

Sabucus (deleatur ibidem in fam- buc	320
Salax	133
Salignus	118
Salvia	334
Sarcinula	264
Sarmenta	360
Satan	65
Scidi à scindo	53
Scomma	212
Scylla	99. 136
Secundare	164
Securis	209
Securus	78
Segnis	187
Semiramis	136

Sensim	229
Sentes	31. 292
Seres	174
Serica	ib.
Serra	186
Serus	45
Setofus	279
Simulare	121
Sina	275
Sirenes	59
Sitofus	279
Situs	256
Solifossor	210
Solivagus	102
Solstitia duo	267
Sonipes	228
Sopitus	118. 159
Sopor	
Soracte	275
Sortiri digitis	15
Spelæa	159. 274
Spfcatus	40
Spineta	324
Squarrosus	171
Stimulus	209
Stiva	39
Striges	288
Strix	289
Stygius	257
Styx	ibid.
Sar-	

INDEX.

Surculus	93	Vaccors	118
Sufurrus	65. 315	Ventriculus	41
Syrtes	21	Vernæ	51
T.		Vertex	76
Tantalus	36	Vestigare	213
Teges	312	Viden	42
Tempe	127	Villæ	246
Tentans	135	Vindemia	225
Testes	35	Vineta	42
Tethys	280	Vipera	367
Tetricus	70	Virus	193
Thestylis	141	Vitis	209
Tiberis	127	Victus	161
Tibia	41	Vitta	256
Tonius	41	Vligo	348
Trivia	22	Ulua	268
Trivialis	193	Umber	123
Troja	243	Ut	56. 190
Turgidus	22	Vuidus	321
Tyndaris	136		
V.		X.	
Valfasinus	269	Xerxes	148

FINIS.

7

UNIVERSITY OF MICHIGAN

3 9015 05855 8340

BUHR A

39

